tarık buğra

osmancık

roman

tarık buğra

osmancık

roman

ÖTÜKEN

OSMANCIK

Cihân devletini kuran irâde, şuûr ve karakter

Tarık Buğra

YAYIN NU: 177
EDEBÎ ESERLER: 89

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-605-155-157-9

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Ankara irtibat bürosu:

Yüksel Caddesi: 33/5 Yenişehir - Ankara
Tel: (0312) 431 96 49

İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr
Kapak Tasarımı: GNG Tasarım
Dizgi - Tertip: Ötüken
İstanbul

BİRİNCİ BÖLÜM

Gün doğmak için batar

Ölümdür bu gelen. Azrâil'in ayak sesleridir işittiği. Biliyor bunu; çoktandır. Ama gene de hazır değildir. Bir burukluk var içinde. Allah'dan nice zamandır, gece, gündüz dudakları kıpır kıpır mehil diliyor.

Son göç'ün, o tek başına çıkılan büyük yolculuğun, bu yalan dünyadan ayrılışın yaklaştığını bahar başlangıcında, badem ağaçlarının çiçeğe durduğu günlerde sezmişti:

- "Oğul, ben öldüğüm vakit, beni Bursa'da, şu Gümüşlü Kubbe'nin altına koy."

O gün bu gün Allah'dan mehil diliyor: Bursa'ya gömülmek için.

Bursa'ya gömülebileceğini bilmek için.

Bursa'ya gömülebileceğinden emin olmak için.

Allah'dan mehil diliyor; gördüğü ve yaşamakla eşit değerde bir soy, sop ülküsü yaptığı rüyanın gerçekleşeceğine inanmak için!

Ancak o zaman, ancak Bursa alınırsa erebilecektir gönül rahatlığına ve ancak o zaman gülümseyerek; "Hoş geldin, hoşnudluk getirdin" diyebilecektir Azrâil'e; çünkü ancak o zaman hazır olabilecektir Münker ile Nekir'e; çünkü ancak o zaman inanacaktır Allah'ın kendisine bağışladığı ömrü, mutluluğu, gücü hak ettiğine, iyi kullandığına, doğru kullandığına!

Dayanılmaz ağrılar çekmektedir. Bitkindir. Kımıldanacak hâli kalmamıştır; ama Deli Dumrul'laşmak hırsıyla sarsılıyor:

" - Beni Bursa'ya gömün."

Bursa önlerine, Orhan Gazi erlerine işittirmek için ünlemek istemiş, ama sâdece inleyebilmiştir.

Çektiği ağrıların daha fazlası olamazdı. Buna karşılılık hüzün daha da ağdalaşıyor ağdalaşıyor da, o Deli Dumrul'laşmak hırsını körüklüyor ve

imkânsızı zorluyor. Başarıyor da:

Yattığı keçenin üzerinde doğrulmuş, ellerini uzatmıştır. Ne kadar da uzundur bu kollar.. Yedi adım ötede, kapının eşiğinde, bir Kelime-yi şehâdet'lik mesafede duran Azrâil'in tırpanına ulaşacak, kapacak ve ikiye bölecek kadar uzun.. ve güçlü.. Öyle sanılabilirdi.

Odada, evde, sokakta, yörede çıt yoktur; yaz bahçeleri bile suskundur.

Derken, Dünya'nın en hızlı nal sesleri!

Sungur dışarı fırlıyor ve göz açıp kapayana kadar da dönüyor;

- "Gözün aydın hânım; Bursa bizimdir."

Halsiz boyun ona doğru dönüyor. Fersiz gözler -ama şakacı- gülümsüyor: "Gene geç kaldın Sungur" der gibi.

Çünkü daha önce, nal seslerinden almıştır o müjdeyi. Nalların dilinden anlar o. Hep ayni yıllarda hep aynı hızla gitseler, ya da gelseler de nallar sevinmekte midir, dövünmekte, yerinmekte midir, bilir o.

Uzun, kollar dirsekten bükülmüş, çocuk kolları olmuştur. Yaba irisi eller çocuk elleri olmuş, gök yüzüne doğru açılmıştır: Osmancık şükrediyor, duasını okuyor ve hep gülümsüyor artık, eşiğe bakarak. Eşikteki, sanki, Azrâil değil de, az sonra yeniden kavuşacağı, gönül sultânı Malhun Hâtundur.

Osmancık, artık hazırdır, huzurludur, mutludur. Ağrıları dinmiştir. İçindeki burukluk silinip gitmiştir. Kaslarını katılaştıran gerilim çekilmiştir. Duyduğu, artık, büyük ve başarılı seferler sonundaki mutlu yorgunluktur. Rahatça uzanıyor: Dinlenecek, Yar Hisar zaferinin ve bütün zaferlerin, asıl önemlisi, en büyük, en sağlam temeli atmış olmanın yorgunluğunu çıkaracak.. Sanki..? Sanki değil, tıpkı öyle:

İri elâ gözler yumulmuştur. Ama gür kaşları, uzun kirpikleri, sert bıyıkları, kemerli burnu ve köşeli çenesiyle o karayağız yüz gülümsemektedir.

- "Uyudu" diyorlar.

Oysa hatırlamaktadır o:

Bir bir hatırlıyor; dinlediklerini hatırlıyor; gördüklerini hatırlıyor; deliliklerini hatırlıyor; durulup arınışını; büyük yörüngeye oturtuluşunu hatırlıyor; yerleri, olayları, halleri, kişileri hatırlıyor; gerçek doğuşunu hatırlıyor:

Şimdi Uludağ'dan da büyük ve yüklü bir hâtıralar dağıdır Osmancık:

İlkbahar selleri

Çocukluğunda ele avuca sığmazdı. Delikanlılığa yöneldiği yıllarda da kabına sığmıyordu. Derken, “Nerde çalgı, orda kalgı” dönemi başladı: Gücünün, kuvvetinin sahibi değildi; gücü, kuvveti onun sahibiydi. Uzun ve boğum boğum kollarında kılıç, kocaman ellerinde yay, üstünleştikçe üstünleşiyor; asıl önemlisi, bu üstünleşme kendini gösterme tutkusuna kayıyordu: Değil bir meydan okumaya, bir yanbakışa, bir dudak büküşe bile katlanamazdı.

Kavga aradığı görülmemişti; ama en önemsiz aykırılıkları ve aykırı bulduğu davranışları kavga sebebi sanıyor, sayıyordu. Gurur her şeyi idi; gururu için yaşıyordu.

Ve, bu gurur, kişiliğini ıspatlama, kabul ettirme hırsını pek andırıyordu; ama belki de, düpedüz, bir kişilik arayışı idi:

Ağaları, Gündüz ve Savcı övülürdü. Onları herkesden çok da Osmancık beğenirdi. Beğenmek bir yana, hayrandı onlara.. bilgilerine ve akıllarına hayrandı. Dengeli davranışlarına, görev şuurlarına, çekip çevirme yeteneklerine ve evliliklerine hayrandı. Bütün başarılarında ve mutluluklarında kendi başarısını ve mutluluğunu görür gibi olurdu; içine bir kerecik olsun kıskançlığın pası düşmemişti. Her şeyden öte, yeğenleri, Bânu Çiçek -ve hele- Bay Koca ve yengeleri Burla Hatun ile Ayna Melek onun gönül ışıklarıydı; uğurlarında yapmayacağı şey yoktu.

Osmancık, çok seyrek de olsa, bazı bazı, kendisinin de bir eşi olsun istemektedir. Bu da, Gündüz ve Savcı ağalarının mutluluklarına özenmekten değil, Bay Koca gibi bir oğul özleminin içini sarıverişindendir.

Ama seyrektir bunlar ve o gurur, o kişiliğini ıspatlama hırsı -ya da- o kişiliğini arayış, Osmancığı bütün bu hayranlıklardan, bu özlemden ve aile hayatından çekip almakta, bambaşka alanlara doğru yönlendirmektedir:

Osmancık -ne kadar hayran olsa, beğense, sevse de- ağalarına benzemeyen bir kişilik istiyor. Bu dizgin tanımayan istek de onu babası Ertuğrul Beğ Gazi evinden, anası Cankız'dan bile, yeğeni Bay Koca'dan bile ayırıyor, her gün bir parça daha uzaklaştırıyor.

Bu uzaklaşma, ayni zamanda, Kayı Boyu'nun -törelerinden değilse bile- göreneklerinden, alışkanlıklarından, günlük tutum ve davranışlarından adım adım ayrılıştır.

Osmancık buna karşılık, arkadaş canlısı, dost susuzu idi ve, gururu arkadaşlarının ve arkadaş bildiklerinin de sorumluluğunu, kesin olarak üstlenmişdi: davranışları kendisi için ne ise, ne oluyorsa, arkadaşları ve arkadaş bildikleri için de o oluyordu. Bu gururda kendisi ne ise, arkadaşları da ve arkadaş bildikleri de o idi.

Babası, bir yığın öğütten sonra onu kendi haline bıraktı ve öteki oğlu Gündüz'e emek vermeye başladı. Bütün yöreyi ve çevresini şaşırtan bir şey, Osmancık asıl bunu bir gurur meselesi yapması beklenirken, babasının bu kararından -azâd edilmiş gibi- mutlu oldu; keyfince yaşamanın tadını daha çok çıkarmaya başladı:

Gür kirpikleri, kalın kaşları, karayağız teni, gözlerini ışıldatan gücü, her soydan kızlara çekici geliyordu. Ona gönül veren çoktu. Onun gönlü de, su gibi, bir oyana, bir bu yana meyledip duruyordu.

Ne yapar, ne ederse, herkesin; "Osmancık bu, yapar.. Osmancık değil mi, eder.. Ertuğrul oğlu Osmancık mı? Öyledir o" demeye alıştığı bir dönemde kimsenin beklemediği bir şey oldu ve kader denilen şey, yalnız Osmancık için değil, bütün yöre için, belki de bilinen bilinmeyen, akla gelen gelmeyen daha başka yöreler için bambaşka bir yön tutuverdi: Bu, onun Şeyh Ede Balı ile tanışmasıdır.

* * *

On binlerce koyun, binlerce öküz, inek, at ve onbinlerce insan!

Bu göç Osman'ın bildiği göç değildi; Söğüt'ten kalkıp Domaniç'e konmaya hiç benzemiyordu. Günlerce yürünüyor, mevsimlerce konaklanıyordu. Derya gibi ırmaklar, karı eksilmeyen doruklar, gölge görmemiş çöller, uçsuz bucaksız ovalar geçilmişti. Nice kızlar, nice oğlanlar bu göç boyunca serpilmiş, erginleşmiş, evlenip ana, baba olmuştu. O kadar uzundu bu göç yolu. O kadar uzakta idi Amuderya.

Ve, bu göçün Turgut Alp, Hasan Alp, Saltuk Alp, Aykut Alp, Gazi Abdurrahman, Ak Temür, Kara Mürsel, Kara Tekin, Samsa Çavuş, Şeyh Mahmut, Sülemiş gibi yiğit beğleri vardı.

Kimi rahmete kavuşmuş, kimi sağdır. Sağ kalanların da kiminin eli hâlâ kılıç tutar, kimi iyice kocayıp bir köşeye çekilmiş.

Babasının gazâ yoldaşları idi onlar. Osmancık, o destanlık göçün bazı hikâyelerini onlardan da, babasından da dinlemişti. Ama büyü Ede Balı'da gizliymiş:

* * *

Domaniç temmuzlarından birinde, bir gecedir. Gökte Samanyolu bir sırma kemerdir. Sarı, mavi yıldızlar parıl parıl parıldamaktadır. Yayla serinliği gönüllerde soylu yiğitliklere, hafızalarda büyük olaylara özlem estirmektedir. Korunun eteğindeki düzlükte, Ulupınar'ın çevresinde ateş yakılmıştır. Kuru çam dalları çatırtılarla yanmakta, alevler kimilerinin alınlarını, kimilerinin bir yanaklarını, ya da tüm yüzlerini aydınlatmaktadır. Kimi çocukluktan kurtuldu, kurtulacak; kimi delikanlı, kimi orta yaşlı, kimi kocamış, elli, altmış kişidirler. Rahman'ın sazı susmuş, okuduğu ağıt bitmiştir. Ama ses ve saz henüz soldaki vâdide yankılanır gibidir. Bu yankılarla ve oynak aydınlıklarla birbirleri için ve kendi kendileri için başkalaşır gibi olmuşlardır. Sanki bambaşka bir yerdedirler ve bambaşka yerlerde olmak istemekte, bambaşka yerlerde olmaları gerektiğine inanmaktadırlar. Bu hâl içinde, yaşlıları büyük göç ve eski yurd çekiyor. Gençler de onların yolculuğuna kapılıyor. Fakat Osman'ın istediği bu değildir.

Osmancık, ne olduğunu bilemeden, başka bir şey istiyor; başka sözler istiyor, başka yüzler istiyor, başka hikâyeler istiyor. Ve tedirginleşiyor. Yerinde duramıyor. Usulca kalkıyor. Uzaklaşıyor onlardan ve vâdinin kıyısındaki Sivrikaya'ya gidiyor:

Aşağıda, gecenin dipsizleştirdiği uçurum, karşıda el değmemiş hülyâlara açık bir sınırsızlık. Temmuz yıldızları ufku sınırsızlaştırmış.

Osman ufka dalıp gitmiştir.

- "Hey, Osmancık; neler düşünüyorsun?"

Ede Balı'dır bu.

Osman gülümsüyor... Mahzundur gülümseyişi, çünkü Osman hiçbir şey düşünmemektedir ve birden bire, bir şeyler, çok önemli ve çok güzel bir şeyler düşünmüş olmayı arzuluyor; ona ve kendisine, anlatmak için!

İçi elvermiyor, “hiç” demeye;

- “Dünya ne kadar büyük” diyor.

Ve, Amuderya’yı Söğüt’e bağlayan, kızları ergenleştiren, analaştıran yolu düşündüğünü söylüyor.

- “Bir o kadar da Amuderyâ doğusu, Söğüt batısı” diye ekledikten sonra pekiştiriyor:

- “Dünyâ çok büyük.”

Ede Balı da kayaya çıkmış, onun omuz başındaki bir oyuğa oturmuştur. Sesi yumuşacıktır, sesi şefkatle gülümsemektedir:

- “Dünya’yı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüz, oğul. Hırsımız, sabırsızlığımız, bencilliğimiz. Önce bu yüzden küçülüyor, sonra da Dünya’yı çok büyük görüyoruz.”

Osman başını kaldırıyor. Bu sözlere inanmadığı, yıldızların aydınlığında bile bellidir; Ede Balı’nın yumuşacık, hoşgören gülümseyişi de öyle:

- “Bak” diyor; “gökyüzüne bak. Yıldızlar. Say onları. Sayamazsın değil mi? Hey, Osmancık, gökte şu gördüklerinin yüz katı, bin katı daha varmış. Çok büyük dediğin Dünya’da şu gördüklerinin en en küçüğünün yanında tırnak ucu kadar bile kalmazmış.”

Osman şaşırıyor. Aklı yatmıyor. Bir Ede Balı’ya, bir gökyüzüne bakıyor. Sonunda, onun, başta babası, herkesçe övülen bilginliğine ve kişiliğine karşı duyduğu saygı ağır basıyor; inanıyor; Dünya’yı, bu yeni bilgisine göre anlamaya çalışıyor. Fakat sonuç değişmiyor:

Amuderya ile Söğüt arasına doğumlar, ölümler, mevsimler sığdıktan sonra, Dünya yıldızlara göre tırnak ucundan da küçük olsa ona ne?

Başını inatçı inatçı sallıyor:

- “Dünya çok büyük.”

Ede Balı’nın gülümseyişi, aynı sevgi ve hoşgörü ile hep sesindedir:

- “Anlamadın” diyor.

Anlatıyor da... Yorulmadan ve Osman’ınkini bastıran bir inatla... Kimi sözleri, ayrı ayrı yapılarla tekrarlıya tekrarlıya:

Doğru, Dünya büyüktür... Çok, çok büyüktür; hattâ Osman'ın kurabildiğinden de çok büyüktür. Fakat bir ömür için, tek insan içindir bu büyüklük. Bir soy için değil; bir soyun benimseyeceği, bir soya benimsetilecek bir amaç, bir ülkü için değil!

Ve, Dünya'nın böyle amaçlara, böyle ülkülere açık olduğu, böyle amaçlar ve ülküler için küçüldüğü dönemler vardır.

Ve, Dünya böyle bir dönemdedir.

Ve, Dünya öyle bir soy, öyle bir ülkü beklemektedir.

Ve, Dünya'ya tekliğinden arınmış, soyu ve ülküsü ile özdeşleşmiş, soyunu ülkü ile özdeşleştirmiş biri gerektir.

Ede Balı, sanki, ruh olup uçmuştur; sanki, artık o yanı başında değildir; var olan, sâdece, bir sestir; sesleşen bir gönüldür ve o da, Osman'ın beynindedir:

İnsan tek olmadığını anlamamış, anlayamamışsa ve anlayamıyorsa, Dünya, gerçekten de, çok, çok büyüktür; çünkü insan, zamana ve mekâna göre çok, çok küçüktür ha var, ha yoktur.

Ve, öyle insanlar umutsuzdur, umutsuzluk delisidir; güçlerini, kuvvetlerini, yeteneklerini, bahtlarını har vurup harman savurur.

Ve, öyle insanlar, yatsıda doğar, saban ezanı okunmadan, şafak sökmeden ölür.

* * *

Sözün tam burasında, ses Osman'dan ayrılıyor, yeniden Ede Balı oluyor: Ede Balı Osman'ı uyandırmaya, uyarmaya koyuluyor:

- "Öyle insanlar için, Dünya, elbet, akla sığmayacak kadar büyüktür ve... daha öteleri ko bir yana... Bursa'yı bile geç, Karaca Hisar dahi, öyle insanlar için, şu gördüğün yıldızların en yakınından da uzaktır."

Ama Osman henüz uyanmamış ve ne değişmiş, ne de kendisi olabilmiştir. Bunun olması için sesin tam Ede Balı olması ve dalgınlık sisinin gözlerinden çekilip Ede Balı'yı görmesi gerekmektedir. Yapıyor Ede Balı bunu:

- "Sen onlardansın."

Osman, işte bu paylayan sesle Osmancıklaşıyor; öfkeleniveriyor. Fakat karşı hamle daha atiktir ve pervâsızdır:

- “Öfkenle avunuyorsun. Gücünü, kuvvetini öfkelerinle avutuyor, çürütüyorsun. Rum güzellerinin Kara Osman diye cilvelenişleri, Rum ve Germiyan delikanlılarının senden korkuları yetiyor sana. Ömrünü harcıyorsun; Allah’ın emânetine ihânet ediyorsun. Sokakta, pazarda, düğünde, dernekte, avda, seyranda bir lâf atışması, hoşuna gitmeyen bir davranış olmaya görsün, tokadın, sillen, kılıcın, kaman hazır. Üç beş Rum, birkaç Germiyanlı tepeledin, yahut kaçırdın mı, yiğitsin gayrı... İşin tamam, için rahat. Çürüyorsun oysa.”

Osman başını kaldırmış bakıyor. Öfke sendelemekte, yalpalamaktadır; ne yapacağını, ne diyeceğini bir türlü bulamıyor. Ve, Ede Balı’yı, yıldızların isimsiz aydınlığında, hiçbir günün, hiçbir vaktinde görmediği kadar görüyor: Ede Balı’yı görüyor; ama gördüğü kimdir, hattâ nedir, bilemiyor:

O, sanki, babası Ertuğrul’dur. Yok ama, babası değil, babasından ve babasının gazâ yoldaşlarından dinlediği, dedesi Süleyman Şah’dır; dedesinin babası Kaya Alp’dır ve birbirlerinin babası, Kızıl Buğa’dır, Bayıntur’dur, Aykuluk’tur, Doğan’dır; kısacası Yâfes’den Nuh’a kadar bütün ceddidir, der Ede Balı. Bütün ceddi, bu, yıldızların aydınlattığındadır. Ve, bütün yörede çık yoktur; bütün yöre ve Osman sâdece bu sese kalmıştır:

- “Hey Osmancık, yiğit yiğit, tek yiğit öfkesini yenendir; gücünü, kuvvetini, gönlünü, başını öfkesinden arındırandır; benliğinden sıyrılan kuldur.”

Ve susuyor; artık konuşmayacakmış gibi, yokmuş gibi. Gerçekten de, Ede Balı artık orada değildir ve sanki, orada değildi; Osman’ın omuzbaşındaki bir gölge idi de onu düşüren ışık sönüvermişti; gölge yıldızların ötesine kaymıştı... sanki.

Şimdi, aşağıdan, dipsiz karanlığın altından uğultular gelmektedir. Ardındaki çamlık uğuldamaktadır. Ulupınar’ın yanındaki alevleri artık yoktur; o alevlerin aydınlattığı masal karaltıları eriyip gitmiştir. Yaylaktan köpek sesleri gelmektedir. Çok, çok uzaklardaki bir tepenin ardından, altın bir yay gibi bir hilâl doğmuştur. Osman onu görüyor ve Osman onu, ikinci sefer tam başının üstünde görüyor: Bunca zaman nasıl da çabucak geçivermiştir, hiçbir şey yapmadan ve belli bir cümle bile kuramadan?

Ama Osman, gene de, birşeyler düşünmüş ve çok, çok önemli bir şey yapmış gibidir... Öyle hissediyor kendini... Hiçbir şey söyleyemeden.

* * *

Bir başka gün, Osman'ın bir av dönüşünde, gene karşılaşıyorlar. Osman atının üstünde dev gibidir ve devlerle dövüşten muzaffer dönüyor gibidir. Ede Balı soruyor:

- "Sen mi avladın onları?"

- "Ben" diyor Osman.

Ve atını mahmuzluyor. Ne var ki, ses attan çok hızlıdır; yetişebiliyor:

- "Avun Osmancık, avun!.."

Osman gem kasıyor, Al-ışık şahlanıyor, dönüyor. Ede Balı ile Osman bir süre bakışıyorlar. Osman burnundan soluyor, Ede Balı gülümsüyor ve gene soruyor:

- "Babanın kılıcını kardeşin Gündüz'e vermesi seni incitmez mi? O kılıcın senin hakkın olduğunu ve hak etmeyi düşünmez misin?"

Osman basıyor mahmuzu Al-ışığa ve Ede Balı'nın etrafında iki defa dönerken sesinin bütün gürlüğüyle söylüyor:

- "O kılıç kardeşime yakışır. Bilgili olan odur. O hem yiğit, hem akıllı, usludur. Bak a Ede Balı; seni sayarım. Amma kardeşimle benim arama gireceksen saygım kalmaz, seni elden de beter görürüm."

Al-ışığı bu sefer obaya doğru mahmuzlarken, başını çevirip bağırıyor:

- "Uğraşma benimle... Sabrım tükenir."

* * *

Osman'a, hemen o akşam:

- "Baban seni ister" dediler.

Vardı, el öptü, diz çöktü, kol kavuşturdu;

- "Buyur" dedi.

- "Dinle oğul" dedi. Ertuğrul, doksanı bulan yaşına rağmen dinçliği zedelenmemiş sesiyle, "Ede Balı'nın terazisi doğru tartar, dirhem şaşmaz. Bana karşı gel; ona gelme. Bana karşı gelirsen üzülür, incinirim; ona karşı gelirsen gözlerim bakmaz, baksa da görmez olur. Ede Balı soyumuzun ışığıdır. Var git şimdi. Şu dediklerimi de vasiyetim say, unutma."

Osman el öpmeye davrandığı zaman da ekledi:

- “Ak Temür anlattı; üstüne at sürmüş, ünlemişsin. Gücenen Ede Balı değil, Ak Temür’le benim. Üzüntümüz de Ede Balı için değil, senceğiz için. Üzme, incitme beni ve yoldaşlarımı Osmancık, bu yolda bu son dileğim olsun Osmancık.”

* * *

Osmancık kendini hor görülmüş, aşağılanmış sayıyordu. Aşağılanacak biri değildi o. Aşağılanacak biri olmadığını ispatlamak için ölçüsüz bir hırsa kapılıverdi:

Avcılıkta birinci. Ciritte birinci. At sürmede birinci. Yay germede üstüne yok. Güreşte bileğini tutan çıkmamış. Osmancık daha ne yapsın, ne etsin ispatlamak için?

Bilemiyor Osmancık.

Ve, Osmancık öfkeleniveriyor.

Ve, Osmancık, aynı anda da, biri hemen yanı başında fısıldamış gibi bir ses duyuyor: “Hey Osmancık, yiğit yiğit, tek yiğit öfkesini yenendir.”

Öfke çöküntüye dönüyor; kolu, kanadı kırılmış sanki. Kimseyi görmek istemiyor; atladığı gibi Al-ışığa, başını alıp gitmek istiyor: Kendisini tanımayanların veya olduğu gibi sevip beğenenlerin arasına gitmek istiyor. En azından da, babasını ve -ille- Ede Balı’yı görmek istemiyor... Hatırlamak bile istemiyor; onların hatırlanışı horlanışı oluyor. Perişan gurur çırpınıyor.

Ve, Osmancık bu halden nasıl kurtulabileceğini, bu halden kurtulmak için ne yapması gerektiğini bir türlü bilemiyor. İçi içini yiyor. Ertesi gün Osmancık Domaniç’te değildir.

* * *

Osmancık’ın Mihail Kosses ile tanışması, babası Ertuğrul’un Sultan Alâaddin ile ilişki kurmasına benzemişti:

Saldıranlar beş kişiydi, savunanlar üç. Avdan dönen Osman olay yerine geldiği zaman, o üç kişiden biri yerde cansız yatıyordu, birinin de kılıç tutacak hâli kalmamıştı. Osman duraklamadı:

- “Savulun bire” diye kılıç çekti.

Kavga kısa sürdü. Osman saldırganlardan ikisini çabucak haklayıvermişti. Ötekiler de bırakıp kaçtı.

Kılıç sallayacak hâli kalmayan:

- “Sağ ol Türk. Adın ne senin?” diye sorduktan sonra, “Benimki Mihail Kosses” dedi.

- “Ertuğrul oğlu Osman. Söğüt’te otururuz. Ya sen?”

Mihail de öğündü:

- İnegöl’ün berisinde; Harmankaya’da. Babam çok zengindir. Gel bizimle; birkaç gün misafirimiz ol.”

- “Yok” dedi Osman. Sonra da düşündü, sordu: “Neyin nesiydi o adamlar? Neye saldırdılar size?”

- “Aya Nikola’nın haydutları. Onların hep kârı budur; ya topluca köy basar, yahut üçü, beşi bir olup yol keser, adam soyarlar.”

Osman gene düşündü:

- “Belki bir yere sinmişlerdir. Yine keserler yolunuzu. Götüreyim sizi.”

Mihail onuruna yediremiyor olmalıydı; mırın kırına başladı. Ama o zamana kadar ağzını hiç açmayan, teşekkür etmeyen, gülümseyen öteki lâfa karıştı:

- “İyi olur Mihail.. gelsin bizimle”

Bu sözleri de Osman’a bakmadan söylemişti.

Anlıyordu Osman; Dünya’ya tepeden bakan, özellikle de Türk’leri sevmeyen biriydi o. İçi dalgalanmaya başladı. Mihail durumu sezmiş gibi güldü.

- “Arkadaşımın adı Kalanoz’dur. Karaca Hisar tekfürünün oğludur. Hep böyledir.”

Kalanoz, yerde yatan ölüye başını çevirip bakmadan, atını sürmüş, tırısa kaldırmıştı. Osman, başıyla ölüyü göstererek, sordu:

- “Bu sizden değil mi?”

Mihail de başıyla Kalanoz’u işaret etti:

- “Onun adamı, idi; aldırtır.”

Osman’ın içinden Al-ışığın başını çevirip Söğüt’e doğru koşturmak geldi. Ama Mihail’i bırakamadı; kanı kaynamıştı ona. Mihail’in de gülüşü candandı, dosttu, sımsıcaktı, gözlerini ışıldatıyordu. Osman’ın yapabildiği

şey, atını mahmuzlayıp Kalanoz'un bir boy önünde, hep önünde gitmek oldu. Yol boyunca Kalanoz, bütün çabasına rağmen, Al-ışığın sağrısına bile sokulamadı.

* * *

Mihail'ler yüksek ve kalın duvarlarla çevrili kocaman bir bahçenin içinde, çatı hariç, üç katlı bir konakta oturuyorlardı. Bahçede, ayrıca üç bina daha vardı. Onlarda da uşaklar, rençberler, çobanlar ve silâhlı adamları kalıyordu.

Osman, daha dış kapıya varmadan ayrılmak istemiş, fakat Mihail, atının gemine yapışmacasına, koyuvermemişti. Bahçeye girer girmez de bağırmaya başlamıştı. Sesini işitip dış kapının sahanlığına çıkanları, Osman'a söyledi:

- "Annem, babam... öteki de bacım."

Evin önüne varıp da atlarından inerken, Mihail, olayın hikâyesini tamamlamış bulunuyordu.

- "Ya, işte böyle... bizi bu Türk kurtardı. Adı Osman'dır" diye de tamamladı.

Ev halkı, baba Kosses başda, kızı Zoe dahil, Osman'a candan yakınlık gösterdi; ama Zoe başta, Kalanoz'la ilgilenişleri başka idi. Kalanoz da, daha bir başka kasılmaya başlamıştı. Anlaşılması zor olmayan bir ısrarla, sırtını hep Osman'a dönüyordu. Osman'ın bıyıkları dikenleşmeye başlamıştı. Gözleri bir başka parlıyordu artık. Sonunda tutamadı kendini:

Salonda idiler. Sofra hazırlanıyordu. Zoe kaşıkları yerleştirirken, az ötede, Osman'la konuşan Mihail'e, gülerek Osman'ı işaret etti:

- "Pek de gençmiş. Yirmisinde bile yok."

Ve doğrudan doğruya ona sordu:

- "Kaç yaşındasın?"

Hep gülüyordu. Ve gülünce daha güzeldi. Osman da güldü; "Bizde bir çocuklar, bir de erler vardır" diyecekti ki, Kalanoz, arkası gene ona dönük olarak aralarına giriverdi.

Başı döner gibi oldu. Çene kemikleri oynadı. Düşünce dondu. Ve kolu, sanki onun değilmiş gibi, kendiliğinden uzandı. O yaba gibi el Kalanoz'un omzunda mengeneleşti. Basık, hattâ boğuktu sesi:

- “Şöyle dur.”

Bakışma bir an sürdü. Kalanoz kuvvetin acılığını anlamış ve boyun eğmişti. Zoe korkmuştu. Mihail de öyle. Donmuş gibiydiler. Osman bunu istemiyordu; ama önleyemiyordu da; ayni sesle, eli hep o omuzda mengene:

- “Yüzünü ben de göreyim. Sen de benim yüzümü gör.”

Önleyemiyordu bu sözleri de, bu davranışı da.

Ve, bir cümle, yıldızların ötesinden gelmiş bir ses, kulak zarını aşmaya boşu boşuna uğraşıp duruyordu!

Yenemeyecekti öfkesini. Gene gururunun boyunduruğundaydı. Nereye kadar sürükleneceğini artık Allah bilirdi. Fakat, mutlu bir an, sanki zorlanmış gibi, gözleri Zoe’ye kayıverdi: Kız, benzi uçmuş, yarı ürkek, yarı yalvarışlı gülümsüyordu ona. İşte bu gülümseyiş, o sesin kulak zarını aşıp beyne yol buluşu oluverdi: “Hey Osmancık; yiğit yiğit, tek yiğit öfkesini... benliğini yenendir.”

Ede Balı idi artık gözlerinin önündeki.. tek gördüğü:

Yenemiyordu öfkesini. Öfkesini yendikten sonra ne yapacağını, ne edeceğini bilemiyordu.

Birden bire, çektiği gibi elini, koşar adımlarla çıkıp gitti... tek kelime söylemeden ve kimseye bakmadan.

Bütün bunlar, göz açıp kapayana kadar olup bitmişti.

Bahçede, Al-ışığın yem torbasını çıkarıp gemini takarken, Mihail yanına geldi. Susuyordu. Neden sonra, tam Osman at binecek iken, kolundan tutarak, fısıldar gibi konuştu:

- “Haklı olan sensin. Öyledir o.. herkese karşı.”

Kısa bir aradan sonra da, özür diler gibi ekledi:

- “Ben.. biz unutmayacağız canımı kurtardığını.”

Gene sustu. Daha başka şeyler de söylemek istediği belliydi. Söyledi de:

- “Birbirimizi arayalım. Benim arkadaşlarım var.. gerçek arkadaşlar. Beğeneceksin onları. Seversin de.”

Osman tam olmasa da gülümsedi. İçi daha da durulmamıştı; ama durulacaktı artık. Anladı bunu. Mihail:

- “Arayacaksın beni, değil mi?” dedi. “Ben de seni ararım.”

- “Ara” dedi Osman.

Ve hiç ağırlığı yokmuş gibi atlayıverdi Al-ışığa.

* * *

At üzerinde, özellikle de Al-ışığın dört nalında iyi düşünür o. At üzerinde, özellikle de dört nalda hatırlar hatırlaması gerekenleri; çünkü gideceği yeri bilmektedir.. vardığı yerde de ne yapıp ne edeceğini, ne ile karşılaşacağını bilir. Geride ne bıraktığını bilir.

Şimdi de öyle olacağını sanıyor ve rahatlıyor; keyifleniyor hattâ.

Haklıdır.. ama sâdece başlangıç için:

Kosses'ler iyi. Mihail çok iyi. Zoe güzel.. çok güzel. Kalanoz düşman.. bütün Türk'lere kinle, nefretle düşman. Ona; "Sen de benim yüzümü gör" demişti. Karşı karşıya gelelim, karşılaşalım demekti bu. Kalanoz da, korkudan benzi atmış olsa da, ihtimâl, içinden: "Karşılaşacağız" diye geçirmişti. Hiç değilse, arkasından ve hâlâ, böyle demektedir. Adamları çokmuş onun.. ordusu varmış.

Dişleri kenetleniveriyor ve mırıldanıyor:

- "Öfkelenmeyeyim de ne yapayım? kuyruk mu kıstırayım?"

Sanki Ede Balı ile atbaşı gitmektedirler. Ona söylüyor gibidir. Ve şaşılacak şey, cevabını da alıyor: "Kalanoz dediğin kim? Tut ki, bir av dönüşü, sekiz on adamıyla karşına çıkıverdi de kapıştınız ve sen hepsini de geberttin... sonuç?"

Kafası karışıveriyor, çünkü ses, o kulağına yerleşip kalan yumuşacık ve sevgi dolu gülümseyişle eklemiştir:

- "Kalanoz dediğin kimdir, bilir misin? Bilmiyorsun. Bir Kalanoz vardır, bir de Kalanoz vardır. Öfken ve gururun ikisini bir sanıyor... Kolayı budur da ondan. Öteki Kalanoz o, göremediğin, anlayamadığın Kalanoz senin gücünü aşar da ondan. Öteki Kalanoz canlı değildir de ondan. Öteki Kalanoz bambaşka bir dâvâdır, Osmancık."

Ve Ede Balı'nın atı, kanatlanmış gibi, fırlayıp gidiyor. Osman'ın dörtnalından kopuyor, kayboluyor. Osman'ın "Dur, bırakıp gitme" diye bağırası geliyor. Bağırsa, Ede Balı çoktan Söğüd'e varmış da olsa, işittirebileceğine inanacak kadar hırslanıyor. Ama bağırmıyor, körük gibi ciğerlerindeki havayı, hohh diye boşaltıyor, o hırsı atmak için. Atıyor da.

Artık Ede Balı yoktur. Osman gene Osmancık'laşıyor; gene esintilerin delikanlısı oluyor: Mihail ve, çok sürmeyecek Zoe dönemidir bu.

* * *

Osman Mihail'in yolladığı dâvetçileri hemen salıvermedi. Onları elinden geldiğince ağırladı. Ava götürdü. Onurlarına gösteriler düzenlendi. Postlar, seccadeler, kilimler, yiyecekler verdi. Uğurlarken de, dâvetten çok memnun olduğunu, geleceğini söyledi: selâmlar yolladı.

Onlar gittikten sonra, kardeşi Gündüz'le kalmışlardı. Yanlarında Aykut Alp da vardı. Gündüz sordu:

- "Gidecek misin?"

Osman:

- "Belî" dedi.

Karar verdiği belliydi. Gündüz de, kardeşinin aklına koyduğundan dönmediğini bilirdi.

- "Hiç değilse tedbirli ol" dedi; "yanına beş on yoldaş al."

- "Gerekmez" dedi Osman.

- "Güvenme bu kâfirlere."

- "Mihail bildiğin kâfirlerden değildir. Bir kâfirden ar- kadaş edinmek yararlıdır."

Gündüz, o zaman, baba yoldaşına döndü:

- "Doğru mudur bu?"

Aykut Alp, ak düşmüş sakalları ile oynayıp duruyordu:

- "Doğrudur" dedi.

Ama sesi alaycıydı. Osman ona bakarak açıklamasını bekledi. O da açıkladı:

- "Doğrudur.. sana soyundan da, dininden de çok bağlanacağını umarsan."

- "Umarım."

Sesi yükselmiş ve sertleşmişti. Devam edince de niçin öyle olduğu anlaşıldı:

- "Hem, yiyip için eğlenmektir muradımız. O dediklerin bunun nesidir?"

Cevap istiyordu.. hem de buyururcasına. Ne var ki, Aykut Alp, cevap bir yana yürüyüp gitti. Gündüz de başını öteye çevirmiş, susuyordu.. sanki Osman yokmuş veya Osman'ın ilgi ve ilişki kuramayacağı bir şeyler düşünürmüş gibi. Hışımla uzaklaştı kardeşinden.

Küçük görüyorlardı kendisini. Hiç değilse anlayışsız, düşüncesiz ve kötü huylu. Adı gibi biliyordu bunu. Ama neden? İşte bunu bir türlü anlayamıyordu.

Babası.. ağaları.. babasının yoldaşları; beğler.. hangisi ne buyurdu da boyun eğmedi, baş kaldırdı? Hangi buyruğu en iyi biçimde yerine getirmedi?

Bu böyle olunca, gönül eğlendirmek, Felek'ten kâm almak yaşının, yakışıklılığının, gücünün, yeteneklerinin hakkı değil miydi?

Osman bir türlü anlayamıyor, burnundan soluyor. Ve, öfkesi hiçbir şey düşünmeden, farkına bile varmadan, Ede Balı'ya yöneliveriyor: Babası, ağası, Aykut Alp derken gözlerinin önüne hep ve sâdece o geliyor. Onu hatırlayışla duyuyor küçümsenişini, beğenilmeyişini, hattâ kötü ve hor görülüşünü:

Babasıyla değil, ağasıyla değil, Aykut Alp'la, Ak Temür'le, öteki beğlerle değil; fakat hepsiyle birden hesaplaşmak için onun, Ede Balı'nın karşısına çıkmak istiyor.. o kendine has hırsla.

Çünkü ona, birden bire, öyle geliyor ki, Ede Balı olmasa, ötekiler de böyle olmayacaktır; kendisini böyle görmeyecek, kendisine böyle bakmayacaklardır; kendisini seveceklerdir, beğeneceklerdir, öveceklerdir.

Ede Balı'ya gitmek için içi içini yiyor; gidemiyor. Ama bir gün -mutlaka, mutlaka- çıkacaktır onun karşısına. Yüreksizliğinden değildir bu gidemeyişi.. kendisini hazır hissedemeyişindendir.

Çene kemikleri zonklayarak geçiriyor içinden:

- "Çıkacağım karşısına."

* * *

Mihail Osman'a yakınlık göstermektedir, saygı göstermektedir. Ama Osman'ın bildiği -ve aradığı, umduğu- anlamda dost değildir. Sâdece can minnetini ödemeye çabalamaktadır. Osman bunu seziyor. Zoe olmasa kesip atacak bu gidip gelmeleri. Zoe bağlamıştır Osman'ı. Osman'ın Zoe'ye vurulduğu söylenemez. Kendisi de söyleyemiyor bunu. Güzelliğin, zengin

dişiliğin, işvenin çekişidir bu. Olsun ama; çekiliştir bu. Görmek istiyor onu. Onunla olmak istiyor.. sık sık. O yarım yamalak, o kırık dökük Türkçe'yi sık sık özlüyor. Gülüşlerini, Osmancık deyişlerini daha çok.

Ve ona, yüz, yüz elli kelimelik Rumca'sıyla.. ve, başkasından değil Mihail'den, coşkun zamanlarında da karayağız yüzünü tunçlaştıran bir heyecanla Zoe'nin kendisinden öğrendiği özel kelimelerle, ona güzel, çok güzel bir şeyler söylemek istiyor.

Bir başkasının sevgilisine, hele hele sözlüsüne, değil meyillenmek, yan bakmak bile Osman'a ters düşer. Ama Kalanoz, kendisine hep sırtını dönen ve yukarıdan bakan, kinle, hattâ nefretle bakan adam, yapısının tam aksine, Zoe'nin ayrı bir çekiciliği oluyor. Ve, bunu, ilk olarak o değil, Zoe anlıyor. Söyleyince de Osman'a, bir hayli utanarak, bir parça da şaşırarak baş eğmek düşüyor:

- "Ah.. Kalanoz değilim ben" demişti en tatlı gülüşüyle.

Ve Osman'ın anlayamayışından büsbütün neşelenerek açıklamıştı:

- "Kemiklerimi kıracaktın."

Kucaklayışındaki hırsda, gerçekten, bir parça da Kalanoz vardı: Zoe'de Kalanoz'un bir yerine, belki de şahdamarına saldırır gibiydi. Anlamıştı bunu. Ve, Zoe'ye vurulmadığını.

Sonra araya Mihail girmişti.. dobra dobra:

- "Osman be, kız mı yok? Hepimizi yakar Kalanoz.. rahat komaz. Bırak Zoe'yi. Bu kadar sık gelme. Gelince yalnız gelme."

Osman düşündü ve denilene uydu. Artık Mihail ile de pek seyrek, o da, ikisinin birden çağrıldığı toplantılarda, buluşmaya başladı.

* * *

Kış bitmişti. Karlar eriyor, dereler bozbulanık akıyordu. Havalar daha ocak ortalarında bahara dönmüştü. Aykut Alp, sırtını şubat güneşine vermiş, bir dibek taşında oturuyordu. Az ötedeki, pembe beyaz çiçekleriyle gelin gibi donanmış bâdem ağacını gösterdi:

- "Aldandılar, yazık."

Etrafında, birkaçı onunla yaşıt, ötekiler delikanlı, on beş kadar insan toplanmış, güneşi paylaşıyorlardı. Kimi çömelmiş, kimi bir kilime bağdaş

kurmuştu. Osman ve Gündüz gibi delikanlılar, onların az gerisinde ayakta duruyor, lâfa karışmadan, anlatılanları dinliyorlardı.

Ak Temür, kimsenin aklına gelmeyen hoş sözleriyle tanınmıştır:

- “Akılsızdır onlar” diyor ve keyfince beklettikten sonra ekliyor: “İki paralık güneşe aldanıverir, sonra da karda, ayazda kavrulur giderler.”

Gülüştüler; ağaçların akıllıları, akılsızları için şakalaşmaya can atıyorlardı. Ama Dursun Fakı’ya ilk dikkat eden de Ak Temür’ün kendisi idi. Bozulur gibi oldu:

- “Aykırı konuştuysam bağışla.”

- “Yo” dedi Dursun Fakı; “sende aykırılık görmedim hiç. Sözün bana bir şeyler düşündürdü.”

Fazla bekletmeden de, ama cümlelerinin aralarında susa susa;

- “Baharı müjdeler onlar.. özlediğimiz baharı” diye başladıktan sonra anlatmaya başladı:

Özlediğimiz bahar’lar vardır.. soyca, sopça, ümmetçe özlenen baharlar.

Ve, onların da müjdecileri, bâdem ağaçları vardır.

Gün döndüğünü en evvel onlar duyar.. sezer.. anlar.

Müjdelerler baharı.

Bahar gelmiştir.

Duyan gönüller, gören gözler, düşünen kafalar müjdeyi alır.. hazırlanır.. sanki yaylaya göçün hazırlığı başlamıştır.. gecikilmemek için.

Gereğini yapmak, gereğini vaktinde yapmak için.

O müjdeciler yüzünden ve sâyesinde.

Hava dönebilir. Kış geri dönmüş gibi olabilir. Müjdecileri don vurabilir. Amma müjde şaşmaz; duyanlara, anlayanlara kazandırır..

Ki bahar, gerçekten gelmiştir.

Müjdecilere minnet.. müjdecilere rahmet.

* * *

Ve Dursun Fakı, birden, Osman’a dönüveriyor:

- “Deden Süleyman Şah’ın ruhuna rahmet, Osmancık.”

* * *

Osman.. gene.. Dursun Fakı'yı değil, Ede Balı'yı görüyor; gördüğü Dursun Fakı değil, onun şeyhi Ede Balı'dır. Fakat, bu sefer.. bilemiyor neden.. yüzü kızaracak yerde sararıyor. Dudakları titriyor, gözü kararır gibi oluyor ve Ede Balı'yı, bu sefer, karşısına çıkmak değil, daha da kuvvetle istiyor. Babasının sesi de ta beyninin içindedir; tekrarlayıp duruyor: "Dinle oğul; Ede Balı'nın terazisi doğru tartar.. dirhem şaşmaz." Ve; "Ede Balı soyumuzun ışığıdır."

Osman'ın, şimdi, duyduğu, doğuştan yabancısı olan korku'dur. Osman ilk defa korkuyor, dağ başı gecesinde tek kalmış gibi.. çocuk gibi.. çocuk korkusuyla.. bir ışığa can atan korkuyla. Ve babasının sesi, beyninin içinde tekrarlayıp duruyor "Ede soyumuzun ışığıdır." Osman ışığa can atıyor.

Ve, Dursun Fakı bütün bunları sezmiş gibidir.. sezmiş değil, biliyor; çünkü, ona bakmaktadır, deminden beri Osman'a bakmaktadır. Sonunda gülümsemiştir. Gülümseyiş ne kadar belirsiz olsa da, içindeki saygı apaçıktır. Sesi de öyle; mutlu ve saygılı:

- "Güzel" diyor ve ekliyor; "Bin yaşa."

Dursun Fakı, ölüm kalımıyla ilgili bir söz, bir senet almışa benzemektedir. Ve Osman kendisini bir namus sözü, bir senet vermiş gibi hissediyor.

En önemli gerçek ve yaşayan tek gerçek geçen günlerdedir

Söğüt, Osman'ın gözünde, gün gün değerini kaybetmekte; Söğüt Osman'ın kafasında, gün gün bambaşka bir anlam kazanmaktadır. Çünkü Osman, babasının ve baba yoldaşlarının hikâyelerini, parça parça anlattıklarını bütünlemeye ve o hikâyelerle bütünleşmeye başlamıştır. O kadar ve öylesine ki, artık Amuderya'dan gelen odur; Süleyman Şah odur.

Osman buna kesinlikle inanıyor ve Söğüt'e niçin geldiğini, Söğüt'de ne aradığını, ne yapması gerektiğini bilmek istiyor.

Uykusuz ve tedirgin geceler başlamıştır. Ama boşu boşuna geçiyor bu geceler, çünkü düğümü çözemiyor; karanlıklarda çırpınıp duruyor.

Işık Ede Balı'da. Bunu böyle bilmeye hazır, çünkü babasına inanır Osman. Ama Osman.. gözüpek Osman, ne kadar istese de, onun üzerine at sürüşünü hatırlamadan yapamıyor; bu yüzden de Ede Balı'ya gidecek yürekliliği bir türlü bulamıyor; cesaretin de çeşitleri varmış, anlıyor.. öğreniyor:

Ede Balı'nın karşısına dikilmek, yakasına yapışmak, hesap sormak başka şey; utancı yenmek, yüzüne bakabilecek cesaret ve yüreklilik başka! Anladığı ve öğrendiği budur.

Bir şeyi daha anlıyor Osman: İnsan, her şeyi -Ede Balı, ya da bilmediği, tanımadığı Ede Balı'lar- bir başkasından beklememelidir; istememelidir; önce bekleyecek, isteyecek hâle gelmeli, istemeye hazırlanmış olmalıdır.

Aldığı ile, eline geçecek ile ne yapacağını, nasıl kullanacağını, elde edilenin neye yarayacağını bilmelidir.

Osman beynini ne kadar zorlasa da, kendinde, gününde ve yaşayışında bu düğümü çözecek bir şeyler bulamıyor; acılar çekiyor, umutsuzluğa düşüyor, dünyası kararıyor.

Fakat, mutlu bir gecedir bu, ışığa yönelen, ışığa götürecek soruları.. çıkmazdan, öyle veya böyle, iyi veya kötü, labirentten çıkaracak başlangıç adımını buluveriyor:

Süleyman Şah Gazi.. dedesi.. elli bin göçer evle, niçin Erzurum ve Erzincan'a?

Süleyman Şah Gazi'den sonra, niçin Sungur Tekin ve Gündoğdu amucaları Anayurd'a da, babası kuzeybatı'ya? Diyâr-ı Rûm'a? Bin kadarcık göçer evle?

Ya, babasının büyük bir saygı gösterdiği, kâh görünüp, kâh çekilip giden birtakım adamlar? Ki, Osman bunların bu yöreye ve daha batıya veya daha kuzeye, kendilerinden önce geldiklerini, babasının anlattıklarından biliyordu.. kimdi bunlar? niçin gelmişlerdi tâ Türkistan'lardan? ve onları birbirlerine yakınlaştıran.. yakınlaşma ne kelime? birbirlerine bağlı tutan, sürekli ilişkide tutan?

Bu sorulardan bazılarının cevabını, elbette ağaları biliyordu. Ve, babası, elbette, Osman'a da anlatacaktı. Ama Osman kavakyellerine kaptırıp gitmişti kendini.. tam kendisine bunların anlatılacağı çağa gelişiyle birlikte.

Ede Balı'nın, o yayla gecesinde, Sivrikaya'da söylediklerini unutamaz olmuştu. Onun, unutur gibi olduğu bir sözünü ise artık, bütün söylediklerinden çok düşünüyordu: "Babanın kılıcını kardeşin Gündüz'e vermesi seni incitmez mi?"

Osman, bu hatırlayışla, Ede Balı ile Dursun Fakı'yı ayni çizgide, ayni istekte görüveriyor. Aklının kıyısından bile geçmemiştir o kılıç. Ve, onun gözünde hilâl gökyüzüne, o kılıç da Gündüz'e uygundur. Çünkü Gündüz'dür âdâbı, erkânı, konuşmasını, dinlemesini, ortak kararlara varmasını bilen. O kılıç -sonra ve asıl önemlisi- işte babasının belinde duruyor; ha onda, ha Gündüz'de.. Gündüz babasını arattırmaz. Osman'a gelince, Osman'a kendi kılıcı gerek ve yeter.

Ama Osman, işte burada duraklayıveriyor ve, gene, Ede Balı'nın o sözünü ve o söze gelen ısrarını düşünüyor:

Yoksa, Ede Balı ve Dursun Fakı ve daha başkaları da.. ve o bir gelip bir giden dervişler kılıca bir başka anlam mı verip veya anlamının değişmesini mi isterler? değişeceğini, ya da değişebileceğini mi düşünürler?

Osman artık bütün bu soruların çengelindedir.

* * *

Bâdem ağaçları aldanmış, çiçeklerini don vurmuştur. Ama müjdeledikleri bahar gelmiş ve bahçeler, bağlar donanmıştır. Kuzular melemekte, kuşlar cıvıldamakta, taylar kişnemektedir. Kırlarda, dağ eteklerinde yeşil höykürmektedir.

Ve Söğüt'de yayla göçünün hazırlıkları başlamıştır. En önemli mesele de, evlerde bırakılacak eşyanın ne olacağıdır.

Çünkü, iki yazdır, onlar yaylaya çıkınca, İnegöl tekfürünün adamları, başlarında Aya Nikola, Söğüt'ü basmakta, talan etmektedir.

Ertuğrul, eşyanın Bilecik tekfürüne emânet bırakılmasını öne sürüyor. Gerçi bu, gönül rahatlığıyla başvurulacak bir tedbir değildir; ne var ki, çaresizdirler ve Bilecik tekfürü ile aralarında önemli bir sürtüşme olmamıştır. Teklif kabul ediliyor.

Gönderilen yaşlı aracı da tekfürün kabul cevabını getiriyor. Ama eşyanın yaşlı ve az sayıda adamlarla gönderilmesi şart koşulmuştur. Bunun üzerine Ertuğrul, güven kazanmak için daha fazlasını yapıyor ve halkının eşyasını yaşlı kadınlarla gönderiyor.

Osman da, bütün bu kararlar alınır ve uygulanırken hep babasını kılıcına bakıyor.

* * *

Yayla sabahıdır. Gün daha doğmamıştır. Gökyüzü sütmavisi, çamlar neftî, üzerlerine çiğ yağmış çayırlar zümrüt yeşili; ışıl ışıl. Çobanlar daha davarları toplamamış, atlar, kısraklar, taylar daha delişmen -ve mutlu-neşelerini bulmamış. Kara çadırlar ile ağıllar arasında gidip gelenler, sâdece, allı, lâcivertli, altın sarılı, menekşe morlu giysileri ile kadınlar ve kızlardır. Günün cümbüşüne daha vakit var.

Osman, ayakları diz boyuna kadar çiğlerden ıslanmış, Sivrikaya'ya doğru, yokuş yukarı yürüyor. Nicedir huy edindi gün doğuşunu oradan

seyretmeyi:

Bir yanında derinliklerinden uğultular gelen vâdi; bir yanında uzanıp giden yayla; karşısında sınırsız ova!

Gün oradan, yayvan tepelerin ardından doğar; gün olur çırılçıplak, bakır kızılı ve koskocaman; gün olur allı pullu bulutların arasından ve altınlaşarak.. ama her zaman ve kısa sürede, bütün renkleri, bütün sesleri değiştirerek.. bütün canlıların hallerini değiştirerek.

Osman artık, kendisini bu değişimin, beş, on dakikalık kısa sürecinde aramaktadır:

Gün doğumundan önceki Osman, gün doğumundan sonraki Osman!

Ne olmuşsa, ne olacaksa bu süreç içinde olacaktır; Osman'a öyle gelmektedir artık.

Ve, Osman, boyuna babasının kılıcını hatırlamaktadır; eşyanın Bilecik tekfürüne emanet bırakılması için karar alınırken, gözlerini o kılıçtan ayıramayışını hatırlamaktadır; Ede Balı'nın, Dursun Fakı'nın ve öteki baba yoldaşlarının o kılıca bambaşka bir anlam verdiklerini hatırlamaktadır.

O kılıç başkadır; kendi kılıcı değildir, kendi kılıcına ve öteki kılıçlara, hiç mi hiç, benzememektedir; bir başka şeydir o. Osman, kendisini, bunu anlamaya, bunu kavramaya mecbur sayıyor.. mahkûm sayıyor; borçlu sayıyor.

Gün doğdu, doğacak: Kuşların bile gidemeyeceği yerlerdeki o yayvan tepelerin üzerindeki bulut kümecikleri kan kırmızısıdır. Daha yukarılarda, uçsuz bucaksız gökyüzünün ötesinde, berisinde de, birbirlerinden çok uzak.. adlarını şöyle böyle bildiği iller kadar, ülkeler kadar uzak bulutcuklar vardır ve bembeyazdır onlar ve hiç bir beyazın olmadığı kadar, olamayacağı kadar beyazdır, güzeldir onlar.

Ve, gün yükselir gibi olunca, o yayvan tepelerin üstündeki bulut kümeleri de yukarıdakiler gibi beyazlaşıyor.

“Ad neme gerek!
Ad sana gerek!”

Osman -huy edindi- nicedir, her sabah, gün doğmadan önce Sivrikaya’dadır.

Ve, Aykut Alp, nicedir, her sabah, gün doğar doğmaz, bayırı, Sivrikaya’nın iki ok atımı ötesinden dolanıp -atı hep tırısta- yaylayı omuzlayan sırtın ötelerine gitmektedir.

Merak olmuştur bu, Osman’a. Ve, o sabah Sivrikaya’ya ilk defa Alışık yedekte gelmiştir.

Aykut Alp sırtın ötesinde gözden kaybolurken Osman da atlıyor:

Önce tırıs; çünkü, Aykut izlendiğini anlamasın istiyor. Yeterince ara koymayı hesaplıyor. Bu yüzden da aldanıyor. Büküşü geçince, bir de bakıyor ki, Aykut Alp kayıplara karışmıştır. O zaman basıyor mahmuzu; ama boş: Ne kadar sürse de Aykut Alp’ın tozunu göremiyor.

Osman’ın, neden sonra gördüğü ve görmeyi hiç mi hiç beklemediği şey, örme taşdan iki gözlü bir kulübedir:

Kulübe, düzlüğün bitimine bir kartal yuvası gibi kondurulmuştur. Geniş düzlüğün üç, beş evleklik yeri sürülüp ekilmiştir, fidanlanmıştır; yarı tarla, yarı bahçe yapılmıştır.

Ve orada, yaşı belli olmayan, keçe abalı, uzun, kumral sakallı bir adam vardır.

Kulübenin dibinde güneşleyen azman köpek, Osman’ın atına doğru kalın kalın havlayarak saldırınca, adam doğruluyor ve;

- “Hövv...” diye bağırıyor.

Osman da, o zaman, adamın, ilk bakışta sandığı kadar yaşlı olmadığını görüyor. Olsa olsa kırk, kırk beş yıllıktır o. Sesi de köpeğininki gibidir: Kalın, tok, gereği ve yeteri kadar yüksek.

Köpek derhal duruyor; tetiktedir ama. Gözleri hep Osman'dadır; Osman'ın kavrayıp sıyırdığı topuzundadır. Sahibi söyleyince de gidip güneşlenmesine dönüyor. Gözlerini -güya- yumuyor. Kulaklarının kirişte olduğu belli. Makbul bir köpektir o. Osman bunu anlıyor ve seviyor onu. Sahibini beğeniyor. Atından inince de köpeğe yöneliyor:

- "Sokulmasan eyi olur beğ."

Osman ona, gülümseyerek bakıyor:

- "Senin sözünü dinler bilirim."

Haklıdır: Gerçi köpek hırlıyor, Osman yanına yaklaşırken; ama daha çok ricadır bu... hattâ... belki de, görev savmak. Hele Osman'ın o acı kuvvetini... okşamak için, ensesini kavrayan elinden anlayınca... kuyruğunu sallamaya başlıyor.

Ensedeki el de, hemen yumaşamıştır; okşayışlar artık yumuşacıktır, sevgi doludur, dosttur: Anlaşma kesinleşmiştir; sonuç sevmesini bilen, benimseyen dürüst kuvvetindir.

Osman, ancak o zaman dönüyor adama:

- "Ben de Domaniç yöresini karış karış bilirim derdim. Ne olup bitse haberim olur derdim. Oysa, burayı da, seni de yeni görürüm."

Ve sordu:

- "Ne zamandır burdasın?"

Adam gülümsüyordu:

- "Bu üçüncü yaz olacak."

- "Adın ne senin?"

Adamın gülümseyişi boyun büküşüne uydu:

- "Derviş'e ad gerekmez."

Bile bile verdiği aradan sonra da ekledi:

- "Ad beğlere gerek.. sana gerek."

Osman güldü. Buruktu ama gülüşü:

- "Ben beğ değilim."

Adamın gülümseyişi de buruklaştı.

Osman kulübenin arkasına doğru yürüdü:

Kuzeye yol veren geçit, aşağıdaki uçurumun karşısında, ayaklarının altında idi; tavşan geçse görünürdü. Osman başını çevirmeden sordu:

- "Az önce bir atlı geçti mi?"

Adam, pek bilinen bir şeyden söz eder gibi;

- “Aykut Alp’ı mı sordun?” dedi.

Osman dönüp baktı. Adam eğilmiş, bir asma kütüğünün altını kabartıyordu. Ne diyeceğini bilemedi; konuyu değiştirmek zorunda kaldı:

- “Tek başına sıkılmaz mısın burda?”

Adam doğrulup döndü. Güneş tam yüzüne vuruyordu. Saçları, bıyıkları, sakalı, kaşları kumraldı; ama gözleri kömür karası idi ve iriydi; parlıyorlardı; gözkapakları kısıldığı için de akları hiç yokmuş gibi geldi Osman’a.

- “Ben burda tek başıma değilim” diye cevap verdi.

Osman, önce;

- “Ortalıkta görünen yok.” dedi, sonra da şakacı bir gülüşle köpeğe baktı.

Adam da güldü;

- “Eh, öyle bil beğ.”

Osman bir şeyler anlar gibi oldu ve lâfı -gene- değiştirmek zorunda kaldı:

- “Pek kanaatkâra benzersin.”

Artık hep şakacı idiler. Adam;

- “Allah da öyle saysın. Eyi de sen nasıl anladın?

Yatağı dar, ama gür ve derin bir ırmak bahçenin kıyısından geçerek, dik kayalara çarpa çarpa uçurumdan aşağıya, vâdinin dibindeki büyük suya dökülüyordu. Irmağın öte yakasındaki düzlük ekime ve yerleşmeye daha elverişli; üstelik, çok daha genişti. Osman eliyle orayı gösterdi:

- “Gelmiş, Allah’ın dağbaşı demiş, sahiplenmişsin. Amma pek azını mallanmışsın. Ondan anladım.”

Ve sordu:

- “Nedendir bu?”

Adam, Osman’ın yanına gelmişti. Uzun boyluydu. Yüzünü tam görmesi için Osman’ın başını kaldırması gerekiyordu. Ve adam, artık, şakacı değildi:

- “Gün olur, buraya daha başka canlar da gelir diye umarım. Onlara da yer kalsın diye düşünürüm.”

Kısa bir susuştan sonra ekledi:

- “Ben burayı kendim bulmadım ve sahiplenmedim ve mallanmadım. Git dediler, geldim. Burayı münasip gördüler, aldım. Hemi baban verdi de aldım.”

Osman suya ve suyun iki minare boyu uçuruma dökülüşüne dalıp gitmişti. Adam o tok sesiyle, o zaman:

- “Adını harlak kodum” dedi. Suyu gösteriyordu. Ve ekledi: “Dilerim hep Harlak bilinir ve Harlak diyenler çoğalır.”

Osman mırıldanıverdi.. elinde olmadan:

- “Ben de dilerim.”

Adam ona etrafı gezdirdi:

Bir köşede kalaycı ocağı vardı:

- “Elimden gelir” dedi, “aşağıdaki Rum köylerinden kap kacak toplar kalaylarım.”

İçerde ot ve çiçek kuruları, kökler gördü. Adam bunu da açıkladı:

- “Horasan’da öğrettiler; kimi dertleri ve illetleri eyileştiririm. Rumlar arar oldu beni.”

Osman, adamın ikram ettiği bir tas ayranı içtikten sonra ayrıldı ondan. Atına binerken köpek kuyruğunu sallıyordu. Adam da:

- “Gine beklerim” dedi.

* * *

Aykut Alp öğleye doğru göründü. Karşılaşır karşılaşmaz da ilk işi Osman’a sormak oldu:

- “Dervişi sevdin mi?”

- “Sevdim” dedi Osman. Ve sordu: “Sen nere gittin?”

Aykut Alp:

- “Öyle birine” dedi.

Osman gene sordu:

- “Öyle biri daha mı var?”

- “Epey var.. çok var.”

Ve Osman’ın sormasına vakit bırakmadan ekledi:

- “Hak yolunda ve doğru bildikleri yolda fisebilullah çalışır, soylarına yararlı olmak dilerler.”

* * *

Ve, Aykut Alp anlatıyor, Osman da anlıyordu:

Gönül, kafa ve bilek erleri idi onlar. Hem savaşçı, hem bilgili idiler. Kimi demir dövmesini, çeliğe su vermesini, kap kacak kalaylamasını; kimi dikip dokumasını; kimi saraçlığı bilirdi; kimi hayvanların, insanların hastalığından anlar, onları iyileştirirdi. Hepsi de çok, çok uzaklarda bırakılmış bir ocak'tan, aynı törelerden, bir tek amaç için yetişmiş; o tek amaç için çok, çok uzaklardan gelmişlerdir.. gönderilmişlerdir... Kayı boyunun geldiği yerlerden, Kayı boyunun güttüğü amaç için.

Bu amacın gözcüsü, gözeticisi, habercisidir onlar.

Onlar bu amacın yayıcısı, birleştiricisidir.

Ve, onlar yoktur, bu amaç vardır.

Ve onlar bu amacı gerçekleşme yoluna koyacak bileği, kafayı, gönlü aramaktadırlar; o kafaya, o gönle sahip olan boyu aramaktadırlar.

Ve bu boy Kayı boyu olabilecektir.

Ve neden Kayı boyu olmasın?

* * *

Onların geldikleri yerden, Diyâr-ı Rûm'a daha önce de, daha sonra da gelen boylar vardır; Kayı dahil, sâdece Oğuzlardan yirmi dört boy vardır. Gereken işte budur; birleştirmek ve yönlendirmektir. Osman bunu anlamaya başlıyor ve irkiliyor; kendisini güçsüz, hattâ ömründe ilk defa oluyor, âciz buluyor. Avunmanın yolunu da, ancak; "Ağam yapar" diye düşünmekte buluyor. Babasının kılıcını büsbütün unutmak istiyor; kendi kılıcını okşuyor. Bu arada, ağasının üstünlüklerini, kendi kendine tekrarlayıp duruyor:

Gündüz okuma bilir, yazma bilir.

Gündüz, büyüklerle oturup kalkmasını bilir.

Gündüz dinlemesini bilir.

Gündüz'ün sözü, sohbeti dinlenir.

Gündüz ince ruhludur; fidan boyludur; herkes sever Gündüz'ü.

Gündüz yiğittir de.. gözüpektir de.. merttir de.

Bütün bunlardan arda kalan bir kara kuvvetse, bir atılganlık, bir hızlı savaşçılıksa, kendisi -Osmancık- ne güne duruyor?

* * *

Aykut Alp, Osman'a, Osman;

- "Babam bağışlamış o yeri ona" deyince başka bir şeyler daha anlatmıştır; "Ha, o mu? Aslı şudur" diye başlayarak:

O yaz başlarında, Ertuğrul Gazi beğe, bir hoş dervişin, ki keçi bir köpekle dolanıp durduğunu haber vermişler. Konuşanlar sözünü, bilişenler bilgilerini övmüş. Ertuğrul da, o zaman; "Gelsin, bir görüşelim" demiş.

Gidip söylemişler; "Beğ seni görmek diler."

Adam cevap vermiş: "Dervişler beğlere gitmez; beğler dervişe gider."

Gelip söylemişler bu cevabı.

Ertuğrul Gazi beğ de, şöyle bir düşünmüş; "Demek töre budur. Gidelim" demiş. Ve gitmiş. Ve adamı, nice bir aramadan sonra, Kartal Doruğu'nda bulmuş. Selâm sabahdan, hoş beşden sonra, adamdan hoşlanmaya başlayan beğ sormuş: "Ne dolanıp durursun bu yerlerde?"

Cevap: "Göçeyim mi, yerleşeyim mi diye dolanır dururum."

Beğ gene sormuş: "Daha bilemedin mi?"

Cevap: "Gücüm hangisine yeter, hangisine yarar, daha bilemedim."

Ertuğrul beğ, bundan sonra, adamdan hoşlandığı ve ona yardımcı olmak için; "Sana ne yapayım?" demiş.

Adam gülümsemiş. Ertuğrul beğ, onun, nasıl bir beğ olduğunu bilmediği için gülümsediğini sanmış; "Dile benden ne dilersen" demiş.

Beğin gücendiği, gocunduğu belliymiş. Bunu -elbette diliyordu Aykut Alp- adam da anlamış ve gönlünü kırmak istemediği, gönül almak için söylediği besbelli; "Bir dervişcik başka ne diler ki" dedikten sonra, Kartal Doruğu'ndan elini, rastgele uzatmış ve eklemiş: "Şu tepeciğin şu yamacığını ver."

Beğ, işte o zaman anlayıvermiş karşısında hangi gönülün bulunduğunu. Aykut Alp;

- "Öyle ya.. gözünün önüne getir bir yol Kartal Doruğu'nu" diye anlatıyordu:

Kartal Doruğu bu; dört bir yana kartal gibi bakar: Aşağılarda, dört bir yan göz alabildiğince tepelerle dolu. Ko bir yana, gözün alabildiğini, daha, daha ötelerde tepelerle, yamaçlarla, düzlüklerle dolu. Adama gelince, adam iki keçisi, bir köpeğiyle hepsinin sahibi; hepsi ona açık. Sırf gönül alsın, büyüklenmiş olmasın diye istemeye râzı olduğu belli. Beğ işte bunu anlamış. Anlayınca da, gereken saygıyı hep göstermiş. Bayramlarda ve bunaldığı zamanlarda ona gider olmuş.

* * *

Osman, bütün bunlardan sonra, kendi kılıcına -kendi mizacına- daha çok bağlanmış, babasının kılıcından uzaklaşmayı daha çok ister olmuştur:

Bir seçim, bir tercih değildir bu; yapının, yaratılışın zorlamasıdır. Karşı durmak zor; at sürmekten, ok üşürmekten, geyik yıkmaktan, güreşmekten, kalkan delmekten çok zor.

Bir kılıç... Düşünmeye, ölçüp biçmeye, tartmaya ve görünmeyenlerin, bilinmeyenlerin, gelecek zamanların ve eldekilerle elde edileceklerin, kıl sektirilmemesi gereken hesaplanmasına bağlı; ancak bunlara göre iş görebilir; ancak bunlarla iş görmelidir. Babasının kılıcıdır bu!

Ve, bir kılıç... gözün, kulağın; hoşlanıp hoşlanmayışların; duyguların ve sinirlerin buyruğunda; yaşadığı ânın buyruğunda; bileğin buyruğunda. Kendi kılıcıdır bu...

Bunu, Osman, artık anlamıştır ve bu, seçmekten, tercihten çok başka, çok, çok önemli bir sonuç getirmektedir; Osman, ancak kendi kılıcını hak edebileceğine, ancak kendi kılıcına lâyık olabileceğine inanmaktadır. Kılıcı babasının kılıcına emir kulu olmuştur; emir kulu kalmalıdır ve kalacaktır.

Osman, üstelik, ağasını seviyor, sayıyor, beğeniyor. Böylece de, bu düşüncesini karar sayıyor; rahatlıyor. Beş, on arkadaşlı; üç beş fazlasıyla, bir o kadar düşmanlı; Mihail'li, Zoe'li, Kalanoz'lu, Saltuk'lu, Mahmud'lu, o yapısına uygun, o yapısını tamamlayan dünyaya yeniden kavuşmuş gibi oluyor.

Artık, Ede Balı'ya, Dursun Fakı'ya, Aykut Alp'a... Hattâ Gündüz'e.. hattâ hattâ babasına söyleyecek sözleri vardır. Osman, artık, kendisini, yaratılışını, ruh yapısını savunabileceğine ve koruyabileceğine inanmaktadır.. güvenmektedir: Bunalım bitmiştir.

* * *

Eylül yarılanmıştır. Gökyüzünün maviliğine uçuklaşmıştır ve sık sık bulutlanmaktadır. Bulutlar artık bembeyaz değildir; öbek öbek de değildir, kül ya da gümüş renginden barut rengine kadar koyulaştıkları oluyor, birbirleriyle bütünleşiyor, günü uzun süre karartıyorlar. Zaman zaman tepelere, yamaçlara iniyorlar.

Rüzgârlar da değişti; sertleştiler, üşütüyorlar; bulutları tırısa kaldırıyor, koşturuyorlar. Artık hep kuzeyden kuzey batıdan esiyorlar.Yağmur getirdikleri oldu.

Birinde, dağı, taşı körduman bastı; koca Domaniç gözler için bir kol uzatımı kadar küçüldü. Atlar bir başka türlü kişnedi, davarlar başka türlü meledi, köpekler başka türlü havladı; çamlıktan başka sesler geldi. Neden sonra da, körduman, sanki buz imiş de erimiş gibi, su oldu.

Ardından, gene neden sonra, deli bir rüzgâr çıktı ve bütün gece dinmedi; kara çadırları sarstı, iplerde uğuldadı.

Ertesi sabah gökyüzünde, Haziran sonlarını, Temmuz ortalarını andıran üç, beş bulut öbeğinden başka bir şey yoktu. Ama mavi uçuktu, güneş limon rengi ile portakal rengi arası idi. Deliliği iyice yatışan rüzgâr; bu sefer, kırk yıllık yayla yanaklarını bile ısırıyordu.

Ertuğrul beğin çadırında toplanmışlardı. Bir düzüne kadardılar. Hemen hepsi de, güneşin, bulutların, rüzgârın ve suların dilinden anlardı. Konuştular, tartıştılar ve erken inmeyi kararlaştırdılar.

Göç üç gün içinde düzüldü. Üçüncü günün seherinde çadırlar söküldü, denkler yapıldı, kağnılar, atlar yüklendi; Arkalarında, tandırları; bakraçlarını, tencerelerini, kazanlarını vurdukları, taşların islenip kararmış ocakları: çadırlarının taban topraklarını bırakarak yola koyuldular.

Kaafile, Kartal Doruğu’nun ötesindeki vâdiden sonra başlayan düzlükte, Çifte Kavaklı Pınar’da, öteki yaylaklarda konaklayanların katılmasıyla tamamlanmıştı.

Osman, onları, yanında Saltuk ile Rahman, Kartal Doruğu’ndan seyrediyordu:

Dünya’da hiç bir çiçek bahçesi bu kadar renkli, bu kadar güzel renkli olamazdı. Yamaçlardaki ağaçların yeşilleri, kızılları, çeşitli sarıları bir yandan; binlerce insanın cepkenlerindeki, şalvarlarındaki, başlıklarındaki,

kemerlerindeki yeşiller, morlar, kızıllar, aklar, sarılar -başka isimler istercesine- öte yandan, artık göz kamaştırmayan güneşin altın ışınlarında rüyaların Cennet cünbüşünü hatırlatıyordu.

Ve Osman, tam anlamıyla, rüyada gibiydi. Sanki, son zamanlarda sık sık gördüğü rüyalardan birindeydi. Ve, ancak o rüyalarda ve o rüyaları, uyandıktan sonra hatırlayışlarında olduğu gibi mahzundu; ancak o rüyalarda ve o rüyaların hatırlanışlarında tattığı hüznün ardında -işte şimdi de- tatlı, çok tatlı ve mutluluğa açık ve bambaşka bir heyecan: “Geliyorum” diyordu.

Heyecanın bütün çeşitlerini tattığını, tanıdığını sanırdı Osman. Zoe’lerden Kalanoz’lara, dağkeçilerinden, yaban domuzlarından parslara, kaplanlara kadar, bütün heyecan kaynaklarından gelenleri!

Ama, o rüyalarındaki -ve şimdiki- hüznün ardından gülümseyen, sanki Osman’ın dâvetini bekleyen heyecanı değil. Yabancısıydı onun ve beraberinde korkuya, hiç değilse çekintiye benzeyen bir şey de getiriyordu.

Bir şeyler seziyordu: Kafasını bir şeyler yokluyordu. Ama o, özellikle, kaçıyor, bu bir şeyleri yakalamak, bu bir şeylerin peşine düşmek istemiyordu:

Kartal Doruğu’ndan yüzlerce arşın aşağıda, kavuşma molalarında, sağa, sola gidip gelen, koşuşan, bağırışan, oturup kalkan, çoluk, çocuk, genç, yaşlı, bu binlerce insanda “binlerce insan”dan çok daha başka bir anlam vardı. Bu renklerde, bu ağaçlarda ve bu zamanda da öyle.

Bu insanlarda, bu renklerde ve bu zaman’da, en geniş hayallere bile sığmayan geleceklerin hakkı ve payı varmış gibi... bu insanlarda... bu renklerde, bu zaman’da, sanki dağılmış, tel tel olmuş, yok olmuş; belgesiz, nişansız, yâdigârsız, hatırlanamaz olmuş geçmişlerin en kutsal emâneti varmış gibi...

Osman, işte şimdi de, rüyaların getirdiği o hüznün benzeri ile böyle bir şeyler seziyor. Ve bu sezgiden de sıyrılıp kaçmak, uzaklaşmak istiyor. Basıyor mahmuzu atına. Aynı anda da, nâra atıyor:

- “Dah ha!”

Az sonra başlayan dik bayırda da gem kasmıyor. Artık keyfi yerine gelmiştir: Osman, boynuna sallanan kılıçtan sıyrılmış, karşı hamlesini başarmış gibidir; Osman’dır.

Ne var ki, bu da çok sürmeyecektir:

* * *

Söğüt'de, büyük mescidin önündeki meydanda, Ertuğrul beğ gazi alınan kararı açıklıyor. Osman da, farkına bile varmadan, eli kendi kılıcının kabzasında, gözleri babasının belindeki kılıçta, dalıp gidiyor:

Çünkü Bilecik tekfürü Aleates'e, emânet bırakılan eşyayı almak için, gene kadınlar gidecektir. Ve kadınlar, Bilecik tekfürüne armağanlar götürecektir. Bu armağanların arasında küp küp, tulum tulum, çömlek çömlek yağlar, ballar, peynirler vardır; güneşte kurutulmuş, isli geyik kaburgaları vardır; en usta bacı ellerinin dokuduğu, en değerli kilimler, halılar, kumaşlar vardır... ve, Ertuğrul beğ gazi'nin teşekkürleri, saygıları, bağlılıkları vardır.

Ve Osman, artık gözlerinin camlaşıp çene kemiklerinin zonkladığının da farkında değildir. Gözlerinin önünde sâdece Kartal Doruğu'ndan gördükleri vardır.. o da, rüyalarından birini mi hatırlıyor, bilemeden.

* * *

Zoe ile Kalanoz'un düğünleri o Ekim ayında yapıldı. Düğün pek parlak olmuş. Bunu herkes söyledi. Övgüsü bütün yörede günlerce anlatıldı.

Ve, Zoe, düğünden, yâni, her şey olup bitmeden, iş işden geçmeden önce, bütün yaz boyunca ve ilk zamanlarda ümidle, sonra sonra da üzüntülerle, telâşlarla ama hep, "Osman gelir" diye beklemiş. Bunu da Mihail söyledi. Mihail;

- "Git çağır, diye yalvardı bana" diyordu; "Sana söyleyeceği bir şey varmış..."

Mihail ötesini de anlattı:

- "Sana kaçmaya hazırdı. Anam da göz yumacaktı. Onlarınki karı aklı işte.. olacak şey mi? sen söyle. Eylül başında, ille git; gitmezsen ağabey demem diye tutturdu. Baktım olacak gibi değil, peki dedim; iki gün ortalıkta görünmedim; sonra da, bulamadım, dedim. Öyle ya; olacak şey mi? din ayrı, soy ayrı... Kim ister, ha?"

Osman'ın yüzünden de, bakışlarından da bir şey çıkaramıyordu. Belki de bu yüzden, eklemek zorunda kalmıştı:

- "Sonra.. Kalanoz da bana, açık açık söyleyiverdi, tam o günlerde... bir şeyler anlamış gibi... bacını o kara Türk'le görürsem yazık olur, diye."

İşte o zaman Osman’ın yüzü de, bakışları da çok şey söyledi Mihail’e. Mihail telâşlandı:

- “Aman be Osmancık.. olan oldu, biten bitti. Ben sana bunları sırf o Kalanoz’un sana karşı ne olduğunu bilesin, tedbirli olasın diye anlattım. Biz kendimize bakalım.”

Osman da:

- “Bakalım” dedi.

Bu söz, daha doğrusu bu sözü söyleten hâl, Osman’ın kaderine varacak dönemeç oluyordu:

İnönü beği Mahmud, Osman’ı dâvet etmişti. O akşamki ziyafette Eskişehir beği Alzahid, Kulaca Kalesi’nin tekfürü Yorgopulos ve yörenin birkaç ileri geleni de bulunacaktı. Osman, öğleye doğru gelen dâvetçiye gelemeyeceğini söylemişti. İşte bu “bakalım” kabulü ile düşüncesini değiştiriverdi, Mihail’e;

- “Hadi gel” dedi.

Atlarına bindiler.

Mahmud beğin ziyafetleri ünlüydü. O akşamki de bu üne lâyık geçti:

Yiyen canının istediğini yedi. İçen istediği kadar içti. Sazlar çalındı, rakkaseler oynadı; herkes gönlünce eğlendi.

Osman; “Hadi gel” derken duyduğu hevesin uçup gittiğini, daha yolu yarılarken anlamıştı. Onu bir daha da bulamadı. İki lokma bir şeyler yedikten sonra, kendisine anlayış gösteren Mahmud beğin götürdüğü bir odada yattı ve derhal uyudu. Aşağıdakilerin şafak sökünceye kadar süren taşkınlıkları ve çalgıları, bambaşka anlamlar alarak, karmakarışık rüyalarının sesleri, hattâ sebebi oldu.

Ve, Osman, onlar birer köşede sızıp kalmışken.. belki de, artık unuttuğu rüyalarının zoruyla, İtburnu’na doğru, dörnala at sürüyordu.. büyük kadere doğru at sürüyordu:

İtburnu’ndan, kalmamacasına, birkaç kere geçmişliği vardı. Orada, her seferinde, üç, beş, hattâ beş, on günlüğüne kalan Gündüz Alp’dı. Ede Balı’nın köyüydü bu. Küçük, ama, şirin, güzel, sulak, temiz bir köy.

Şeyh’in tekkesi, evinin hemen yanıbaşında, gelen geçen yolcuların mola verdiği, yiyip içtiği, canı isteyenin canı istediği kadar konakladığı bir kervansaraya, kervansaraydan, handan çok da bir konuk evi’ne benzerdi.

Şeyh'in dersleri de Dursun Fakı ile yaptığı sohbetlerden, tartışmalardan ve sorularla cevaplardan ibaretti: Herkese açıktı; herkes dilediğini sorabilir, dilediği konuyu açabilirdi, düşüncesini söyleyebilirdi. Ede Balı da anlatmayı değil, düşündüklerini söylemeyi ve özellikle, düşündürmeyi seviyordu. Gün gelecek, Osman'a:

- "Sana, yalnız sana istemişimdir telkinde bulunmayı" diyecek ve; "çünkü" diye sürdürecektir konuşmasını: "yalnız sen başkalarının ve bütün bir soyun yükünü başka zamanlara taşıyabilecek güçte ve yaratılışta görünürdün bana."

* * *

Osman tekkeye indi ve Şeyh'e haber saldı. Ama gelen Ede Balı değil, Dursun Fakı oldu. O da; "Buyur, seni bekliyor", ya da ; "Birazdan gelecek" diye değil. Dursun Fakı, Osman'a;

- "Ede Balı, hoş gelmiş, diyor. Buyursun, dinlensin, dilediği kadar kalsın diyor" dedi.

Osman;

- "Görmek görüşmek isterdim" dedi, bozulmuş olarak.

- " Söyledi haberci. Şeyhim Ede Balı, vakti değil diyor."

Ve, ekledi Dursun Fakı:

- "Buyur; dinlen. Süt, ayran.. ne dilersen getirsinler.. ıhlamur, tarçın kaynatsınlar.. bazlama yapsınlar.. alma kurusu börttürsünler."

Osman, istemez anlamında başını salladıkça saymıştı bunları. Dursun Fakı, sonunda tatlı tatlı gülümseyerek;

- "Demek" dedi, "ancak onu görmek istersin."

Ve, gülümseyişi daha da tatlılaştı.. çocuk kandırmak isteyenleri ustaca taklit ettiği için:

- "Bir hâl mi oldu? Onu bana çıtlatmaz mısın, Osmancık?"

Başaramadı ama. Osman, Dursun Fakı'nın kendisine doğru eğilen başından uzaklaşmak ister gibi, iki adım yana gitti, öte yana baktı ve ondan hiç beklenmeyen bir şey söyledi:

- "Eh, mâdem öyle, ben de vakti gelene dek beklerim."

Dursun Fakı önce şaşırdı, sonra neşelendi:

- "Bin yaşa Osmancık" dedi, "gel şöyle."

İç avluda idiler. Avlu pencereleri basık ve küçük odalarla çevriliydi, ortasında da, her köşesinde bir musluk bulunan altıgen bir şadırvan vardı.. Giriş kapısızdı. Onun bulunduğu duvarda bir arabanın rahat rahat geçebileceği bir boşluk bırakılmıştı; kapı varmış da yıkılmış veya yıktırılmış değildi; kapı özellikle konulmamıştı.

Dört bir yanı parmaklıklı veranda ile çevrili bulunan ikinci kata, on beş kadar basamaklı, korkuluksuz bir tahta meridvenle çıkılıyordu.

Dursun Fakı: "gel şöyle" dedikten sonra o merdivene yönelmişti. Kendisi önde, Osman üç basamak arkada, çıktılar. Bu katta da, kapıları verandaya açılan odalar vardı. Yalnız, giriş kapısının üstüne düşen tarafta oda yoktu. Orası duvar boyunca sedirli bir sofayı andırıyordu. Tabanına hasır serilmişti. Sedirde de halı seriliydi.

Dursun Fakı, Osman'ı, o yerin sağ köşesini yapan odaya götürdü:

- "Burda kalırsın."

Osman etrafına bakınırken de ekledi:

- "Baban Ertuğrul beğ gazi de, sen doğmadan az önce, burda yatmıştı. Yatmadan önce de, Şeyhim Ede Balı ile sohbet ettiydi. Ben azdan gelirim."

Gitti.

Yerde hasır. Hasırın üstünde halı. Dipte bir pencere; sahanlıklı. O yanda duvar boyu sedir. Sedire halı serili. Duvar boyunca, kilim kaplı ot yastıklar var.

Kapının karşısına düşen duvarda küçük bir ipek seccade asılı. Seccadenin üzerindeki bir çiviye, üzeri sırma işlemeli, mor kadifeden büyücek bir kese asmışlar.

Kapının sağındaki duvarda iki yüklük, aralarında da oymalı, örmeli, boyalı bir lâmbalık var. Lâmbalıkta pirinç bir şamdan duruyor. Osman, şamdanın yanında birkaç Selçuklu ve Bizans sikkesi gördü.. görülüversin diye konmuşa benzerlerdi.

Osman sedire ilişti. İstediği halde sereserpe oturamıyordu. Bunun farkına varınca büsbütün tedirginleşti. Pencereden bakarak avunmayı denedi.

Ve Malhun Hatun'u gördü.

Hayır; görmedi: Malhun Hatun'u görmedi; bir hayal gördü, ya da düşlediğini sandı. Öyle sanmak zorunda kaldı; çünkü dalmıştı. Ve, ancak o

görüntünün kayıp gidişiyle kendine gelir gibi oldu ve görmeye başladı:

Alçacık bir duvarın çevrelediği geniş bir bahçe. Bahçenin bir yanında ahır ve kümes. Ortasında da bodrum üstüne tavan arası ve iki katı olan ahşap bir ev!

Gördükleri bunlardır. Ve Osman bütün gördüklerinin bütün ayrıntılarını, renklerini, biçimlerini kelimelendiriyor.

Peki, o, demin, ahırdan çıkıp da, uçar gibi eve giriveren.. uçar gibi, uçmuş gibi değil.. uçan?

Osman, onun da kaş, göz, yanak, saç, boy, giysi, renk ve biçimlerini söyleyebilir.. yeminle söyleyebilir. Ama öyle bir şey olduğunu söyleyemez: Düşdür o.. hayal görmüştür Osman; düş, ya da hayal gördüğünü söyleyebilir. Yemini düşü, hayali içindir; öyle olacaktır.

Bir öksürükle kendine geliyor, toparlanıyor:

Öksüren, daha doğrusu öksürür gibi yapan tığ gibi bir delikanlı adayıdır; Osman'dan üç, dört yaş küçük, on beş, on altılık, geniş omuzlu, dar kalçalı, pazuları belli, bileği boğumlu ve Osman gibi karayağız.

- "Buyur beğ."

Döğme bakır tepsideki, gümüş gibi kalaylanmış bakır tasta ayran var. Delikanlı Osman'ın duraklayışını istemezlik sanıyor:

- "Güllüpınar suyundandır, beğ; Güllüpınar suyu şifalıdır."

Dursun Fakı, Osman maşrapaya uzanırken döndü. Yanında, uzun boylu, seyrek sakallı, düşük bıyıklı, yüzü güleç, bakışları yumuşak, buğday tenli biri vardı. Dursun Fakı, onu göstererek;

- "Kumral Abdal" dedi.

Adamın başı, saygıyla eğilmiş, elleri göbek altında kavuşmuştu. Otuz, otez beş; en çoğundan da kırka yakın yaşlarda gösteriyordu. Osman dikkat edince gördü: Kumral Abdal, dururken, susarken, konuşurken bir bilim adamı, ama oturup kalkarken, bir şeye uzanırken, gidip gelirken eşi az bulunur bir savaşçı idi. Sırım gibiydi; en zor hareketleri yaparken bile zerre kadar zorlanmıyordu: Yumuşacık, hafif bir çeviklik.

Osman, elinde ayran tası olduğunu neden sonra fark etti. Onu getiren genç irisi, tepsiyi bel hizasında tutmuş, kapının eşiğinde bekliyordu. Osman, köpük köpük ayranı bir dikişde içti. Daha tası dudaklarından

çekerken Kumral Abdal yanına gelmiş, onu alarak tepsiye koymuştu. Genç irisi gitti, Osman da soran gözlerle Dursun Fakı'ya baktı.

- "Şeyhim Ede Balı'nın oğludur. Adı Hüsameddin Turgut'dur."

Osman ayağa kalkmıştı. Önce şamdanın bulunduğu oymaya gitti. Paraları aldı; avucunda evirip çevirdi. Yerlerine barıkırken de sordu:

- "Bunlar nedir?"

Gerçekten meraklanmıştı; çünkü, önünden geçtikleri odalardan kapısı açık birinde de, gene lâmba oymasında, böyle paralar görmüştü. Dursun Fakı;

- "Selçuklu ve Bizanslı sikkeleri" dedi.

- "Öyledir zâhir" dedi Osman. Gerginleşmişti; sorusunu açıkladı: "Öteki odada da gördüm; neden konmuşlardır?"

Dursun Fakı, umursamadı Osman'ın sinirlenişini; gülümseyerek konuştu:

- "O da beli beğim; konuk sıkıntıdaysa alsın diye.. isteme utancına düşürmemek için. Şeyhim o utancın vebâlinden kaçınır."

Osman, çocuk gibi, somurttu; arkasını döndü; karşı duvara asılı seccadeye bakar gibi yaptı. Dursun Fakı bırakmadı ama;

- "Sultan Alâaddin'in Şeyhim Ede Balı'ya armağanıdır. Buhara işidir."

- "Yok" dedi Osman, ters ters: "ona değil, şu mor keseye bakarım. İçinde kitap olmalı."

Dursun Fakı;

- "Kitaptır" dedi. Sesi değişmişti: "Mushaf'dır.. Allah Kelâmı'dır. Konuk, gece uyku tutmaz, bunalırsa okuyup ferahlasın, içi aydınlansın diyedir, beğim."

Osman'ın başı düşmüştü. Şimdi başka bir hâlet yüzünden dönemiyordu onlara. Mırıldandı:

- "Ben beğ değilim."

Dursun Fakı ya işitmedi, ya da işitmezlikten geldi ve her zamanki sesiyle konuştu;

- "Önce söyledim. Osmancık; baban Ertuğrul beğ gazi de bu odada kaldıydı."

Kesti ve:

- “Otur, Osmancık, otur ki, biz de oturalım” dedi; “yüz yüzü, göz gözü göre, sohbet daha bir tatlı olur, daha bir işler.”

Osman, dünyanın en zor buyruğuna katlanır gibi, sedire oturdu. Kumral Abdal yerdeki mindere diz çöktü. Dursun Fakı da, Osman’ın az berisine oturduktan sonra konuşmasını sürdürdü:

- “Baban Ertuğrul beğ gazi de sorduydu. Şeyhim Ede Balı’ya, bu kitap nedir, diye.”

Ve, anlattı Dursun Fakı.. usul usul ve Osman’ın dalıp gidişine rüyalardaki sesleri andıran bir sesle erişerek:

* * *

Ertuğrul, onlar gidipi de yalnız kaldıktan sonra, Besmele ile Mushaf’ı almıştır. Kıbleye dönerek okumaya başlamıştır. Ve tan yeri ağarana kadar, hep ayakta, okumuştur. Ancak ilk horozlar öterken tâkatı tükenmiş, içi geçmiştir; sedire ilişmiş, oracıkta uyuya kalmıştır.

Ve, Ertuğrul, bir saat kadar ya süren, ya sürmeyen bu uykuda görüntüleri olmayan, buna karşılık sesleri kulağından hiçbir zaman silinmeyen, beynine yerleşen bir rüya görmüştür:

Konuşan, ona öyle gelir ki, Mushaf’tır.. inançtır. Ve ses, ona öyle gelir ki, neylerdir, bülbüllerdir; ama kelimeler, hiç bir insanın söyleyemeyeceği kadar açıktır.

Ve, bu ses şöyle demiştir: “Senin ve çocuklarının ve onların da çocuklarının çocuklarının ve bütün soyunun, sopunun şerefi ve kudreti ve yücelmesi Allah Kelâmı’na gösterdiğin bu saygıdadır ve bu saygı sâyesindedir ve bu saygıya bağlıdır; çünkü hakkı ve hakikatı ve doğruyu, âdil olanı idrâk ediş bu saygıdadır.”

O gecenin çeşitli saatlarında, hep ayakta duran Ertuğrul beğ gazinin iç ve dış pencerelere düşen gölgesini görenler olmuştur. Dursun Fakı da bunlardan biridir.

Dursun Fakı konuşmasını şöyle sürdürdü:

- “Biz, Şeyhim Ede Balı ile, sabah musafahâsı için odaya geldiğimizde, Ertuğrul beğ gazi, şimdi şu senin oturduğun yerde, başı omzuna kaykılmış, gözleri yumuk, sırtına da, yanına da dayanmadan otururdu. Ben istiğraktadır sandım. Şeyhim Ede Balı; uyuyor dedi. Parmaklarımızın ucuna basa basa çıktık, sofada oturduk. Ertuğrul beğ gazi,

az vakit sonra uyanmış ki, öksürüp etrafı yokladı. O zaman, hizmetine bakan er içeri girip bizi haber verdi. Buluştuk. İlk sözü de; hayırdır inşaallah diye, rüyasını anlattı. Bugüne dek ağzından inanmadığı bir tek lâf çıktığını işitmediğim Şeyhim Ede Balı, bugüne kadar bir tek iğri söz ettiği bilinmeyen Ertuğrul beğ gazi'ye, bir süre susup düşündükten sonra; bunu bir tebşîr-i ilâhî say, beğim... rüyân o değerdedir, dedi. Hep gözümün önündedir, Osmancık; bu sözleri üzerine, baban Ertuğrul beğ gazi, ellerini açıp bir huşû içinde, mırıl mırıl dualar okudu, yarı kapalı gür kirpiklerinin arasından pıtır pıtır yaşlar döküldü. Şeyhim Ede Balı da; Ey ulu Tanrım, sen Kayı beğlerine şu Ertuğrul gazi kulunun sîne saflığını ve îmanını bağışla diye dua eti. Ve bu duaya, hepimiz de can ve gönülden âmin dedik."

* * *

Osman, onlarla ve daha birkaç kişiyle birlikte kuşluğu yerken de, yedikten sonra da, gitmekle gitmemek arasında bocaladı durdu. Her niyetlenişinde, sanki, eli, ayağı kesiliyor, sanki, kımıldayacak hâli kalmıyordu.

Hava pusluydu. Yağmurun, belki de karın eli kulağında olmalıydı.

Bütün ömründe, böyle eli, kolu bağlı oturmamıştı. Hareketsizlik çileden çıkartırdı onu. Ama şaşılacak şey, birkaç saat sonra gitmeyi düşünmez ve istemez oldu. Bir alışkanlıkla olacak, aklına son gelişinde de, kalkıp gitmeyi gereksiz buldu. Ancak kendini yoklayınca farkına vardığı ve pek yabancısı olduğu sâkin, yumuşak, ama sarıcı bir hazzın yavaş yavaş bütün benliğine sinmekte olduğunu hissetti:

Orada, sedirde, Ede Balı'nın bahçesine bakan küçük pencerenin önünde böyle kımıldamadan bakarken, belli belirsiz, ama çok değerli bir mutluluk duyuyordu. Bildiği ve tattığı mutluluklardan hiç birine benzemeyen bir mutluluktu bu.

Düşündü: Bu duygular, belki de dalgınlığı içinde düş mü, hayal mi olduğunu, ilk anda kestiremediği görüntünün tortularıydı. Belki de, o görüntünün tekrarını bekliyordu... umuyordu. Belki de bu bekleyişte idi mutluluk. Mutluluk, belki de, bu bekleyişti.

Düşünce duyguları heyecana doğru kaydırıyordu.

Ve, heyecan, birdenbire doruğu buluverdi: Ne düş, ne hayal. Şimdi gördüğü işte o idi; kendisini, burada, eli kolu bağlı bekletendi; bekleyişinin

sebebi idi. Osman vuruldu ona. Gözünde, gönlünde, kafasında ondan başka bir şey kalmayıverdi; çünkü kız, evden çıkmış, bahçeyi Osman'ın oturduğu pencereye doğru, tam karşıdan geçmiş, sokağa çıkmıştı. On adım ötede idi. Başını kaldırıp gökyüzüne bakmıştı... sanki, Tanrı, Osman o yüzü iyice ve görebileceği kadar görsün de, vurulsun, yansın, tutuşsun istemiş gibi.

Osman vuruldu, yandı, tutuştu. Fırlayıp kalktı: En büyük bekleyiş sona ermişti.

Kapıda -kim olduğunu görmedi bile- biriyle karşılaştı. Tuttu onu kolundan. Pencereye götürdü:

- "Kimdir bu giden?" dedi.

- "Küçük abamdır" dedi, öteki.

Osman o zaman döndü ve Hüsameddin Turgut'u, Ede Balı'nın oğlunu gördü:

- "Bacın mı?"

- "He, ya" dedi Hüsameddin. Canının acıdığı belli, ko- lunu kurtarmaya çalışıyordu. Osman bırakınca ekledi: "Bir yaş büyüğüm."

Osman sordu:

- "Adı nedir?"

- "Malhun Hatun'dur."

Osman toparlanmaya çalışıyordu. Zor oldu bu. Üstelik tam olmadı; çünkü lâfı pek ötelere götürememişti:

- "Şeyh baban hasta mıdır?"

- "Değildir, çok şükür."

- "Yoksa beni görmek mi istemez?"

Hüsameddin buna;

- "Bilmem" diye cevap verdi. Ama Osman'ın benzi uçar gibi olmuştu. Bunu görünce de, çabucak açıkladı:

- "Bazı şeylerin vaktini kollar."

Osman buna inanmak istiyordu; mırıldandı:

- "Dursun Fakı da öyle dediydi."

* * *

Osman o gün de, ertesi gün de kaldı İtburnu'nda. Ve Malhun Hatun'u o gün de, ertesi gün de gördü. Gördükçe de tutkusu arttı.

Tekke’de neler olup bittiğini umursamıyordu bile. Gelip gidenler kimlerdir, kalanlar kimler? Buna da baktığı yoktu. Sadece, bir seferinde, o da tam bir raslantı zorlaması ile, Kumral Abdal’ın pek güzel Rumca bildiğini ve yedi kişilik bir delikanlı grubuna da Rumca dersleri verdiğini öğrendi. Ama üzerinde durup düşünmedi. Üçüncü günün sabahı sokağa çıkarak, alçacık bahçe duvarının yanında Malhun Hatun’u gözlemeye başladı.

Ortalık yeni yeni ağarıyor, yağmur hafif hafif çiseliyordu. Kız evden çıktı, ahıra yöneldi. Osman seslendi:

- “Hişt.. Malhun Hatun.”

Kız, elinde süt bakracı, durdu baktı, gülümsedi:

- “Buyur.”

Osman’ın kalbi güp güp atıyordu. Sonunda konuşabildi:

- “Ne olur, az gel.”

Kız hiç duraklamadan ve gülümseyişi silinmeden geldi. Bekledi. Öylece, bir süre, bakıştılar. Kızın gülümseyişi işte o zaman silindi; benzi uçar gibi oldu; ama hemen sonra da yanaklarının alı daha bir koyulaştı, zambak moru pençeler aldı.

Osman;

- “Ben...” dedi. Arkasını getiremedi.

Kız gülümsemeye çalıştı:

- “Bilirim; sen Ertuğrul beğ gazi’nin oğlu Osmancık’ sın.”

- “Yo” dedi Osman; “ben.. seni, çok.. çok sevdim.”

Kız irkilir, titrer gibi oldu. Dudakları kenetlendi. Yeşil elâ gözleri irileşti; Osman’a dimdik baktı. Sonra başını çevirip eğdi. Yokuş yukarı koşmuş gibi, soluk soluğa fısıldadı:

- “İstet öyleyse.”

Ve, tıpkı ilk sabahın düş mü, hayal mi olduğunu bilemediği görüntü gibi, bir varmış, bir yokmuş, gidiverdi.. gitmemiş de, sanki, silinivermişti.

Aslında siliniveren; çünkü göremez olan Osman’dı. Osman’dı Anka kuşu olup bir kanat vuruşuyla bulutların ötesine geçiveren.

Ve, işte o akşama doğru, Dursun Fakı, Osman’a;

- “Şeyhim seni görmek ister” dedi.

Dursun Fakı, Osman'ı, tekkeden görünen asıl evin arkasındaki, üç basamakla çıkılan, tek katlı, büyücek iki gözlü eve götürdü. Ede Balı, hemen hemen hiç bir eşyası olmayan, tabanı hasır serili odada, bir keçenin üstünde diz üstü oturuyordu.

Osman geniş ve hızlı adımlarla onun yanına vardı, el öpmeye davrandı. Ede Balı vermedi; elini onun avucuna dokundurup çekmekle yetindi ve hemen başladı söyleyeceklerini söylemeye:

- "Beni görmek dilemişsin; vakti değil dedim. Vakti, dileyen kollar, Osmancık. Vakti, sabır ve sebat ve azim bulur. Sabrın ve sebatın ve azmin belli oldu. Beni de hoşnut etti. Çünkü en değerli erdemlerdir bunlar. Berhudar ol."

Osman yutkundu, sallandı, gerginleşti; ama saklayamadı, söyledi:

- "Allah'ın bildiğini senden saklamaya utanırım, Ede Balı: Ben vakti beklemedim. Ben sana bir söz etmek için bekledim. Ne dersen de, ne edersen et; Ede Balı ben senin kızın Malhun Hatun'a vuruldum."

Osman'ın iki adım arkasından "hiih" gibi bir ses geldi. Belli ki, Dursun Fakı'nın şaşkınlığıydı bu. Ede Balı ise, hiç de şaşırmışa benzemiyordu. Osman'a gülümseyerek bakıyordu. Susuyordu. Osman konuşmak zorunda kaldı:

- "Helbette töreler ne gerektiriyorsa o yapılacaktır. Amma ben hemen bilesin istedim. Sana saygımdan, saklamayı arıma yediremedim."

Ede Balı hep gülümsüyordu. Sonunda bu gülümseyişi içine sindiren -Osman'ın Sivrikaya'da tanıdığı- sesiyle konuştu:

- "Bak a Osmancık; doğru dedin, güzel dedin: Öyle olur, böyle olur; amma nasıl olursa olsun töresiyle olur. Size de, bize de yakışan budur. Var sen, hiç oyalanmadan Söğüd'e git. Ananla, atanla danış. Gereği ne ise, ne uygun görülürse yapılır ve hayırlı, hayırsız, kısmet ne ise o olur."

Ve, ara vermeden, fakat değişiveren bir sesle;

- "Dursun Fakı" dedi.

Yol göster demekti bu. Osman anladı ve kementle çekilirmiş gibi, Dursun Fakı'nın peşine düştü.

Al-ışığın yem torbasını çıkarıp gemini, zağmasını, eğerini vurması göz açıp kapayana kadar tamamlandı. Dursun Fakı, az ötede, ağzını açmadan onu seyretmişti. Ancak atlarken konuştu:

- “Hay Osmancık, ne olur önceden bana söyleseydin.”

Osman ona şöyle bir baktı; bu söze ve olup bitenlere, kızmış mı, üzülmüş mü idi; pişman mı, yoksa hınçlanmış mıydı, belli etmeyen ve belli olmayan bir bakıştı bu. Bastı mahmuzu ve nârâyı:

- “Dah’ha.”

Al seklâvî bir ok gibi fırladı ve tez zamanda kayboldu ardından bakanların gözlerinden.

Al-ışık, Osman’ın ne istediğini ve nereye gitmek, nasıl gitmek istediğini iyi bilirdi: Osman’a ikinci mahmuzu vurdurtmadan ve dizgin, gem kullandırtmadan, varılabilecek en kısa zamanda Söğüd’e vardı.

Yatsı okunuyordu. Yağmur sicim gibi yağıyordu. Isı iyice düşmüştü; karlayacak gibiydi. Osman doğru babasının evine gitti. Atını yedeğe aldı. Kapı tokmağını bir haberci gibi çaldı. İçerden; “Kim o?” diye seslenen anasına; “Benim ana” diye cevap verdi. Ve kapıyı açan anasına bir kelime bile söyletmeden olup bitenleri anlattı;

- “Konuş babamla. İsteyin Malhun Hatun’u” diye de bitirdi.

Ede Balı, Osman’dan sonra, gülümseyemez olmuştu. Çocuklarını çok sever, ama Malhun Hatun’unu daha bir başka severdi. Üzerine titrerdi. Ona bir keder gelmesin diye canını vermeye hazırdı. Bütün gece Osman’ı düşündü:

Osman öfke küpü, barut fıçısı.

Osman burnundan kıl aldırtmaz.

Osman’ın en ufak, en önemsiz anlaşmazlıklarda bile aklına geliveren, sillesidir, tokadıdır, kılıcıdır!

Osman’ın canı gururundadır!

Ede Balı, Osman’ın mertliğini, yiğitliğini, dürüstlüğünü, vefakârlığını ve -ne akıl almaz çelişki- alçakgönüllüğünü, gücünü, kuvvetini ve daha başka üstünlüklerini de bilir. Ama sözkonusu kızının mutluluğu ve huzuru olunca bütün bunlar neye yarar?

Sonra, asıl önemlisi, Ede Balı, Osman’ı hercaî gönüllü, uçarı biliyor. Kara Osmancık, Rum köyleri dâhil, bütün yörede ünlüdür.

Velhâsıl, Ede Balı, neresinden baksa, aklı yatmıyor; sonunda da tam bir kesinlikle ve Ertuğrul beğ gazi’ye karşı duyduğu saygıya, Kayı boyuna verdiği büyük değere rağmen;

- “I’ıh” diyor.

Dünür öncesi, yoklamaya gelen Ertuğrul beğ gazi yoldaşlarına da, tam bir içtenlikle, düşüncelerini anlatıyor ve;

- “Halleri müsavi değil. Allah ikisine de en uygunu nasib eylesin” diyor.

* * *

Osman artık mecnun gibidir; karda, kışda, kıyamette dağlara vuruyor, en olmayacak avlara çıkıyor; işret ve eğlence meclislerine düşüyor.

Babası, daha Ede Balı’nın cevabı gelir gelmez, anasıyla haber salmış;

- “Sakın ola, kızın yoluna çıkmaya; Ede Balı’yı incitmeye; bizim için de, onun için de şeref ve haysiyet kırıcı işlere girişmeye” dedirtmiştir.

Ama Osman, bir gün onu da yapıyor ve Malhun Hatun’un yoluna çıkıyor; “Kaç benimle” diyor. Ve, kızın sözleriyle büsbütün yıkılıp gidiyor. Malhun Hatun, ona şöyle demiştir:

- “Sana soğuk değilim. Olmayacak işe kalkışıp beni kendinden soğutma; ölüme sahip olmaya gitme. Babamın aklına yatmaya git. Ben törenin ve anamın ve atamın sözü dışına çıkamam. İşin babamladır.”

Osman, o zaman ona sormuştur:

- “Ben babanın aklına yatıncaya kadar, seni komazlar.”

Malhun Hatun Osman’ın bu sözlerine de şu cevabı veriyor:

- “Babamın istemediğine, olsun diyemem; amma, babam istese bile, istemediğime, olmaz diyebilirim.”

Osman deli gibi sevmekte ve, artık, sevildiğine inanmaktadır; ama bu durumu anlayamamakta, kabul edememektedir. Ve duygularını, artık, gizleyememektedir; arkadaşlarına ve arkadaş niyetine, katıldığı meclislerde bulunanlara, vahlanarak bahtsız aşkını anlatmakta, sevgilisi için övgüler düzmektedir; Malhun Hatun’un güzelliklerini sayıp dökmektedir.

Osman bunu o kadar başarmıştır ki, Eskişehir beği, Selçuklu adamı Al Zahid, öteden beri herkesçe bilinen kötü yaratılışı gereği, Malhun Hatun’u almak hevesine düşmüştür ve, kendisine göre, karşı durulamaz armağanlarla Ede Balı’ya dünürler göndermiştir:

Ede Balı onu pek iyi tanımaktadır: Onun bir ayyaş olduğunu, ırz, nâmus tanımadığını yakından biliyor. Bunun için de, karısına, kızına

danışmadan, kesinlikle olmaz diyor.

Ne var ki, Al Zahid hem yüzsüz, hem şirrettir:

Yalvar, yakar oluyor; cevap aynı.

Gözdağı veriyor; cevap gene aynı.

Ama, Ede Balı, onun bütün kötülükleri yapabileceğini ve yaptığını da bilmektedir. Eşin, dostun ve müridlerinin de zoruyla; “Şerrine lânet” diyerek, İtburnu’ndan Söğüd’e yakın Tepepınar’a göçüyor.

Al Zahid’in avanesi bu göçü, beğlerine, Ertuğrul’a sığınmak gibi yorumlamış;

- “Zaten sana kızını Osman’ın yüzünden vermediydi” demişlerdir.

Bu da o ayyaşın Osman’a diş bilemesine ve;

- “Ben ona gününü gösteririm” demesine yetmiştir.

Adam, bir yandan da Konya sarayına haberler salıp Kayı boyunu ve Ede Balı çevresini istiklâl ve başkaldırma yolunda göstermeye girişmiş, bunda da bir dereceye kadar başarı sağlamıştır. Ve bu arada, hep Osman’ı kast ederek;

- “Ben ona gününü gösteririm” deyip durmuştur.

Ve, bir Şubat günü, adamları, Al Zahid’e haber uçuruyor:

- “Osmancık yarın gece İnönü beği’nde olacak.”

Al Zahid de, o zaman, dişlerini gıcırdata gıcırdata:

- “Yarın gece Osman’ın da sonu olacak” diye homurdanıyor.

Ede Balı’dan sonuç alamayışı ve çevresindeki söylentiler onu iyice inandırmıştır:

Ede Balı’nın Osman’a “hayır” deyişi, daha çoğunu elde etmek içindir; yoksa o kararını çoktan vermiş olmalıdır. Söğüd’e göç edişi de bunu ayan beyan göstermektedir.

Ve, Al Zahid düşünmeyi sürdürüyor:

Ede Balı’nın istediği, daha çoğu parayla pulla, başlık’la ilgili olamaz; çünkü bunlar onda fazlasıyla var. Ede Balı yörenin en varlıklı kişilerinden biridir. Paraya pula doygunluğu ve umursamazlığı da iyi bilinir.

Al Zahid, burada, kendi kendine soruyor:

- “Ya güç? Ya sözünü geçirme, buyurma tutkusu?”

Cevabı da veriyor:

- “İşte onun sonu yok.”

Al Zahid'e göre, Ede Balı'nın gözü beyliktedir.

Ve Ede Balı akıllıdır; durumu görür ve değerlendirir;

Ertuğrul doksana merdiven dayamış. Oğullarından Savcı'yı göç işlerine bağlamış, buna göre yetiştirmiş. Gündüz akıllı, bilgili; ama önderlik, beylik nitelikleri yok; yiğitliği ve savaşçılığı gerekene bağlı; atılgan ve yol açıcı değil. Bu iki nitelik Osman'da var; ama Osman da kendisiyle sınırlı.. yönetici, yönlendirici değil: Küçük gruplarla iş görmeyi seviyor. Soy, sop kavramlarına yabancı; esintilerin elinde. Yönetmeye, derleyip toparlamaya değil, yönetilmeye yatkın.

Ede Balı, kızına delicesine tutulan Osman'ı eline aldı mı, Kayı boyunu eline geçirmiş olacaktır. Kayı boyu da, kadınıyla, erkeğiyle inanmış ve inancın gösterilen amaçlarına varmak için bütün niteliklere sahip insanlar topluluğu, disiplinli, gözüpek, sınırsız derecede fedakâr!

Ede Balı'nın istediği başlık bu.

Böyle düşünüyor Al Zahid:

- "Malhun Hatun Osman'a, Osman'ın boyu ona."

Al Zahid, vardığı bu hükmün kesinliğine inanıyor; aksi olamaz diyor ve gene dişlerini gıcırdatarak tekrarlıyor:

- "Yarın gece Osman'ın sonu olacak."

Al Zahid bu kararla rahatladı. Rahatlık da hülyalarına yol verdi:

Selçuk Sarayı'nı Ede Balı'nın niyetlerine iyice inandırdı mı, Söğüd'ü de kolayca hükmü altına alabilecektir.

Ve, Osman aradan kalkınca, Malhun Hatun da, çâresiz, kendisinin olacaktır.

Al Zahid, yarın gece İnönü beyinin evinde kurulacak meclisin ne ve nasıl olacağını, kaç kişi bulunacağını, katıldığı bir yığın benzerinden, biliyordu. Baş adamına,

- "Yarın akşama on beş atlı hazır et" dedi.

Ekledi de:

- "En dövüşgenlerinden olsun."

Çatışmanın dışında bir adam

Osman, Malhun Hatun'dan umut kesmemiştir; çünkü, beylerden, baylardan gelen dünürleri, Ede Balı, armağan yüklü develeriyle birlikte geri çevirmektedir. Osman'a karşı da asık surat, çatık kaş değildir. Ama onun ikinci ve üçüncü dünürlerini de, hep,

- "Halleri müsavî değil" diye geri çevirmiş ve cevabını hep aynı sözle noktalamıştır:

-" Hudâ, ikisi için de hayırlısı ne ise onu nasib eylesin."

Osman bunlara bakıyor ve bir şeyler seziniyor: Ede Balı kendisinden bir şeyler beklemektedir. Kesindir bu; ama beklenen nedir ve Osman, onun gönül rızâsını alabilmek için neler yapması gerektiğini bir türlü bilememektedir. Ve, kafasını ne kadar zorlasa da bulamamaktadır.

Sorunun cevabını Ede Balı'nın kendisinden almak istemiş, fakat hep geri çevrilmiştir. Sebep de hep aynıdır:

- "Şeyhim Ede Balı, vakti değil diyor, Osmancık."

Ve, Malhun Hatun da, artık, İtburnu'ndaki gibi, kendisiyle konuşmaya râzı olmuyor; kaçıyor.

Velhâsıl, Osmancığın hâli yamandır.

Kâh deliye dönüyor, dişleri kenetleniyor, gözleri camlaşıyor; boğuşacak dev, kırıp dökecek, tuzla buz edecek bir şeyler arıyor; kâh köşe, bucak saklanıyor, kardeşlerini, arkadaşlarını bile.. anasını bile görmek istemiyor: Kar, kış, kıyamet, mahmuz basıp dere, tepe at sürüyor; ama, artık, dört nallarda da avunamıyor.

Bu yalnızlıklarında, Osmancığın, bazen bebekler gibi iç çeke çeke, bazen öfkeden boğulurcasına ağladıkları olmuştur. Bu hallerinde, kaç kereler, anasını yana yana özlemiştir; fakat anası, sanki bir bahçe ötedeki

evde değil de, Acem diyârının ötelerinde, kendisi de büyük gurbette imiş gibi gelmiştir.

Osman'ın, öylesine bir özleyişle, anasına gittikleri olmaktadır. Ne var ki, ana;

- "Sana nice Malhun Hatun'lar fedâ olsun.. üzme canını" demiyor.

Hiç değilse;

- "Derdin ne, oğul?" diye sormuyor.

Eskiden.. çok, çok eskiden.. daha bir yıl öncesine kadar, dert olmayan gönül boşluklarını bile seziverip de:

- "Derdin ne ki, söyle de ananı yaksın, sen esen kal" diyen ana, Osmancığını görür görmez, lâfı işe, aşa, gidişe, dönüşe döküveriyor. Ancak bir seferinde, ana kendini tutamamış, dokundurup taşlamıştır:

- "Şu senin yoldaşın Konur Alp'ın halları söylenir oldu. Urum beği Bursa'lı Saroz kızını vermez deye ahlanıp vahlanırmış. Yanıklanmak erliğe ziyandır, oğul.. deyver ona."

Osman dokundurmayı bal gibi anlamıştır. İçi kabarmışsa da öfkesini sürdürememiştir; boyun bükmüştür; çünkü, camlaşıveren gözleri, kendini at üstünde emziren, at üstünde iller aşan, küçük, büyük savaşlarda düşmana sapan taşı savuran, süt sağan, yayık vuran, kaymak çalan, halı, kilim dokuyan ana hakkını görüvermiştir. Yapabildiği, sadece, yaşamanın yerini alan derdi için anadan umut kesmek olmuştur.

Ona, bu konuda, dişe dokunur tek ilgiyi Dursun Fakı göstermiştir; yalnız o açıktır Osman'a. Osman ona sorabilmiştir.

- "Senin şeyhin rıza vermek için ne edip işlememi diler benden?"

Ve eklemiştir:

- "Bir türlü akıl erdiremem."

Bu konuşma sırasında Kumral Abdal da yanlarındadır. Ve, Dursun Fakı, dalgın susarken, dudaklarından eksilmeyen şakacı gülümseyişini genişleterek, o cevap vermiştir:

- "Hey Osmancık, diyelim onu bilemiyorsun; ha bir de, ne etmeyip ne işlemeyesin ister, onu düşünsen? İşe oradan başlasan?"

Bu söz, sanki dalıp giden o değilmiş gibi, Dursun Fakı'yı da gülümsetmiştir. Bu yüzden de Osman'ı bağlamıştır:

Osman, onlardan ayrıldıktan sonra ve kafasını zorlayıp durduğu için, Domaniç'teki o geceyi, Sivrikaya konuşmasını hatırlamaktadır; Ede Balı'da babası Ertuğrul'u, dedesi Süleyman Şah'ı ve Kaya Alp'dan Kızıl Buğa'ya, Bayıntur'a, Aykuluk'a ve çok daha ötelere, bütün ceddini görür gibi oluşunu hatırlamaktadır.

Osman, Sivrikaya görüntülerini ve seslerini de hatırlamaktadır:

Vâdinin dipsiz karanlığından ve çamlığın derinliğinden gelen uğultuları da, yaylaktan gelen havlamaları da, çok çok uzaklardaki bir tepenin ardından altın bir yay gibi doğan hilâli de hatırlamaktadır.

* * *

Ve, Osman, şimdi, bu hatırlayışlarla, o gece, o altın yayı andıran hilâl başının üstüne yükselirken neler düşündüğünü bilmek isteğine, hırsla kapılıyor; o zaman bir şeyler düşündüğüne, hırsla inanıyor; o düşündüklerini hatırlamak hırsına kapılıyor:

"Ede Balı'nın edip işlemesini istedikleri?"

"Ede Balı'nın edip işlemesini istemedikleri?"

Osman, o Sivrikaya gecesinde; Ede Balı, ışığı sönüveren bir gölge gibi çekilip gittikten sonra, bunları düşündüğüne inanmakta, ama düşündüklerinin ne olduğunu bir türlü çıkaramamaktadır. Ve, kendisini, artık, o düşündüklerini bulmak için yaşamak zorunda sanmaktadır.

Oysa, vakit ikindiye dönmüştür ve Osman az sonra İnönü'ye doğru yola çıkacaktır; yanına alacağı arkadaşları ile böyle kararlaştırılmıştır.

Aklına bu gelince duraklayıveriyor:

- "Ede Balı'nın istemedikleri arasında, acaba, bu da var mıdır?"

Ama hüküm vermek için geçtir; olan olmuştur. Osman, hükmü, yâni konuyu ele almayı sonraya bırakıyor: "Bu son olsun" demek istercesine.

"Gönülden istek olunca ıraklar yakındır"
"Yolları bitmez gösteren isteksizliktir."
Hadis

Osman, beş arkadaşı at başı, Söğüt'ten İnönü'ye dörtnal giderken anlıyor bunu.

Böyle toplantılara çok at koşturmuştur o.

İnönü.. İnegöl.. Mudurnu ve bunlardan daha öteleri; hiç birinde de, bir defa olsun, uzaklığı aklından geçirmemiştir. Yoldaşlarıyla, şakalaşa şakalaşa, kahkahalar, nâralar ata ata, türküler çığıra çığıra, yarışa yarışa, bir de bakardı ki, göz açıp kapayana kadar İznik Gölü kıyılarında veya Uludağ eteklerindedir.

İlk defa oluyor bu; Osman ilk defa İnönü'yü uzak buluyor. Yol tedirginleştiriyor, sıkıyor, itiyor; başka şeyler istetiyor.

Ve, Osman, birden bire, bir şeyler yakalar gibi oluyor: Ede Balı'yı, Ede Balı'nın söylediklerini, Ede Balı'nın etrafında at sürüşünü hatırlıyor.

Osman, kafasını zorlamaktadır şimdi: Yolun.. uzaklık duygusunun, içine verdiği şu tedirginlik ile.. acaba.. Ede Balı'dan Sivrikaya'da ve av dönüşü, Ulupınar üstünde sebep olduğu öfkenin ve öfke öncesindeki sıkıntının... acaba.. bir ilgisi, uzak da olsa, bir benzerliği var mıdır? veya hiç yok mudur?

Soruyu cevaplandıracak gibi oluyor, ama bırakmıyorlar:

* * *

- "Hey Osmancık.. sana derim Osmancık" diye bağırıyor, bir at sağındaki Saltuk Alp.

Osman, uykudan uyanır gibi, baş çevirip bakınca da ekledi:

- “Daldın gittin Osmancık.”

Sungur da onunla beraber gülüyordu:

- “Bir sen vardın bir de Konur Alp’ımız eklendi; yolun yolculuğun tadı kalmadı.”

Beş atlıydılar.

Osman Al-ışık’la ortada.

Sağında Gazi Rahman, solunda Sungur. İkisinin atı da kır.

En sağdaki Saltuk Alp ile soldaki Abdullah ve Akça Koca ise yağız atlara binmişler.

Epeydir, Osman’ın hâline uygun, tırısta gidiyorlar. Her zaman ve her tempoda olduğu gibi atbaşıdır bu gidiş.

Her biri bir başka nakışla işli halı heybelerinde, akşam kurulacak sofraya armağan, sülünler, karaca döşleri, ballar, kaymaklar, peynirler var.

Osman, ayrıca, İnönü beğine bir ipek seccade de götürüyor.

Çalgıları da, bu yolculukta, kılıçları, yayları, okları gibi, yanlarında:

Konur Alp güzel santur çalar.

Sungur, çeng’in ustasıdır.

Osman yaman ney üfler.

Abdullah mı? O da dinlemesini bilir.

Miskal’de Gazi Rahman’ın üstüne yoktur. Üstelik, onun Dâvûdî sesine canlar dayanmaz.

Dalgınlığı uçup giden Osman, bir de silkiniyor ve:

- “Dah’haa” diye mahmuz basarken; “Sesini bağışla Rahman” diye bağırıyor.

Bir an için birbirlerinden kopmuşlardır; tez atbaşı oluyorlar ve Gazi Rahman’ın sesi kopuveriyor, batılarındaki yayvan tepelerin ardına doğru:

Bu seste yaylaktan yaylağa haberleşenler vardır: Horasan’dan Diyâr-ı Rûm’a öğüt taşıyanlar vardır; bu seste, yıllar süren büyük göçün, sırlı yönelişin coşturan, şevklendiren, güç tazeleyen hikâyeleri vardır.

Ve, Osman, deminki tedirginliği ile yakalar gibi olduğu şeye.. ve Ede Balı’ya.. hiç bir şey düşünmeden, daha da yaklaştığını hissetmektedir: Yolun kalanı tez bitiyor.

* * *

Yemek çoktan bitmiş, saz faslı başlamıştır.

Osman ve arkadaşları içmez. Ötekiler, Mihail ile dört Rum arkadaşı ve ev sahibi, İnönü beği Mahmud ile iki misafiri şarap yudumlamayı sürdürüyor.

Çifte tandırın ısıttığı, tabanı, sedirleri ve duvarları halılarla kaplı büyük odada ağırbaşlı, ama hazlarla yüklü, iç arıtan bir hüzün ipek kanatlarını çırpmaktadır; çünkü Osman'ın ney'i az önce susmuştur.

Dudaklarında belli belirsiz gülümseyişler, onlar da susuyor ve artık hiç konuşmayacağa benziyorlar. Çalgılar da suskunlaşmış, neyde eriyip gitmiş gibidir.

Oysa, birazdan, her zaman olduğu gibi, bu hüznün arkasından çeng'in, zilin, zurnanın, santurun coşkunlukları gelecektir. Ve, kadın sesleri onlarla yarışa girişecektir.

Fakat olmuyor; bu alışılmışın yerini bahçe duvarlarının ötesinden gelen nal sesleri ve nâralar alıyor.

Ve, Osman, şimdi, ney üfleyen Osman değildir; Osmancık'dır.

Gazi Rahman; Sungur, Konur Alp, Akça Koca.. onlar da artık gönül ehli mahzun kişiler değildir:

Başta Osman, hepsi de göz açıp kapayana kadar dalkılıç olmuşlardır.

Dimdik duruyorlar.

Dudakları gergin, burunlarından soluyorlar; sırf kulak kesilmiş, sesleri çözmeye çalışıyorlar.

Mihail ve arkadaşları, gözleri fazlaca açılmış, oldukları yerde donup kalmışlardır.

Ev sahibi sofaya fırlıyor. Pencereyi yukarı sürüyor. O zaman da avaz avaz bağıran ses odaya kadar geliyor:

- "Hey, Mahmud beğ.. sana ünlerim Mahmud beğ."

Ev sahibi de bağırıyor:

- "Kimsin sen? Ne isten?"

Cevap geliyor:

- "Ben Al Zahid. Şu Ertuğrul oğlu Osmancık orda mıdır?"

Ev sahibi duraklıyor.

Osman da sofaya çıkmıştır:

- "Doğrusunu de" diyor.

Mahmud bir ona, bir dışarıya bakıyor. Osman sertçe tekrarlıyor:

- "Doğrusunu de."

Mahmud beğ dudaklarını emiyor, ama doğrusunu söylüyor:

- "Burdadır."

- "Onu isterim" diyor Al Zahid.

Mahmud beğ, bu sefer, Osman'a bakmadan sesleniyor:

- "Bu hangi töredir, Zahid beğ? Konuk verilir mi? Beti benzi atmıştır; titremektedir:

- "Beni al daha eyi."

Zahid'in sesi alçalıyor. Ama daha da serttir şimdi:

- "Sana ziyan istemem Mahmud beğ. Amma vermezsen yakar yıkarım. Tümünüze kötülük ederim."

Onun aksine, Mahmud beğin sesi iyice yükseliyor:

- "Sana yakışan ne ise onu et; konuk vermem ben."

Ve hırsla döndü arkasına.

Ve şaşalayıp kaldı:

Az önce, orada yay biçimi dizilen altı kişi yok olmuştu. O aranırken bahçeden Osman'ın,

- "Uruh ha" diye patlayan nârası geldi.

* * *

Osman, Mahmud beğe doğrusunu söyletir söyletmez, o şaşırtıcı hafifliğiyle, hiç güç harcamazmış gibi, ve peşinde arkadaşları, bahçeye fırlamıştı.

Her şey yıldırım hızıyla oluyordu:

Batmanlarından çekip aldıkları çıplak atlarına atladılar; yelelerine yapıştılar. Osman, Konur Alp'la Akça Koca'ya;

- "Kapı kanatlarını açın" dedi.

Kendisi de, Sungur, Abdullah ve Gazi Rahman ile kapının tam karşısında durdu.

Üç adam boyu yükseklikteki kapının dayakları bir anda atıldı ve geniş kanatlar hızla açıldı. Üç yaydan üç ok uçtu, üç atlı yuvarlandı ve Osman nârasını bastı:

- "Urun ha."

Beş kılıç, ilk hamlede beş atlı indirdi.

Ötekilerin direnci beş yaralıya daha mal oldu.

Geri kalanlar da, en önce Al Zahid, ters yüz oldu. Ama, herhalde, Gazi Rahman'ın sesi onların üstünden aştı:

- "Hey, Al Zahid; Osman'ı almadan nasıl giden!"

* * *

Bütün bunlar beş, altı dakikanın içinde olup bitmiştir. Onlar bahçeye döndüğü zaman, Mahmud beğin adamları ancak kılıçlanıp toplanabilmişlerdir. Evin kapısında durmaktadırlar.

Çıplak atlarından indiler. Osman onlara;

- "Alın atları" dedi.

Dediği yapıldı. Kalanlara da, dışarıyı işaret etti.

- "Yaralarını tımar edin."

Mahmud beğ, orada, onların az önünde duruyordu. Hâlâ kendine gelememişti; hâlâ titriyordu.

Osman kolunu onun omzuna attı:

- "Muhabbetimize bakalım, Mahmud beğ" dedi.

Odaya döndüler.

İçerdekiler, onlara, uykudan yenice uyanmışlar da, gördükleri rüyayı sökmeye çalışır gibi bakıyordu. Yalnız, Mihail'in bakışları değişikti; bir bilmeceyi çözmeye çalışır gibiydi o: Genç alnı kırış kırıştı; gözleri kısık, dudakları gergin ve dil ucu dişlerinin arasında.

Osman, neyini alıp üflemeye başlayınca ve üflediği sürece hep öyle baktı. Konuşmadı. Canlanan sohbete, olayın tartışılmasına katılmadı.

* * *

Mihail'in duyduğu hayranlıktan başka bir şeydi ve sürekli olarak düşüncesini tahrik ediyordu:

Önce, ev sahibi Mahmud beğ!

Mahmud beğ, askerî olan biri değildi.

Mahmud beğ, sözü, sazı, sohbeti, yemeyi, içmeyi, zevk ve sefayı; kısacası, yaşamayı ve canını çok seven; kavgayı, dövüşü bilmeyen, belindeki kılıcı âdet yerini bulsun diye taşıyan biriydi.

Mahmud beğ, ayrıca, Al Zahid'in şirretliğini, kinciliğini, acımasızlığını iyi bilirdi.

Ama Mahmud beğ;

- " Bu hangi töredir, Zahid beğ? Konuk verilir mi?" de- mişti.

- "Beni al, daha eyi." demişti.

- "Sana yakışan ne ise onu et; konuk vermem ben" demişti.

Ve, Mahmud beğ, ilk kuşandığından beri lâf olsun diye taşıdığı kılıcını, ilk defa, vuruşmak niyetiyle, yâni öldürülmek için çekmişti; bir töre için!

Sonra Osman!

Ve ötekiler; Akça Koca, Gazi Rahman, Konur Alp, Sungur!

Cesaretten, kahramanlıktan, gözükaralıktan başka, bambaşka bir şeydi onlarınki.. bir kişilik koruması, bir düzen'in, bir anlayışın, bir dünya görüşünün önlenemez gereği idi.

Bildiği, gördüğü insanlara benzemiyordu onlar. Bildiği, gördüğü toplumdan bambaşka bir toplum yaratmıştı onları.

Mihail, ilk defa çarpılıyor, sarsılıyordu bu konuda.

Mihail, bu iki toplumu ve bu iki toplumun insanlarını karşılaştırmaya ilk defa zorlanıyordu. Bu karşılaştırmayı elinde olmadan, önleyemeden, yapmak zorunda kalıyordu:

Mihail, soyunun kızlarındaki, bacısı Zoe dâhil, onların erkeklerine karşı aşırı ilgiyi ilk defa düşünüyor ve bunu ilk defa düşündüğünü düşünüyordu:

O geceye kadar zerrece umursamamış, belki de fark etmemişti bu ilgiyi.

Ve, Mihail, bu aşırı ilginin ve kendisindeki, soyunun erkeklerindeki bu ilgisizliğin, soy, sop, din, töre kavramlarından ayrı ve onlar üzerinde durulmadan değerlendirilemeyeceğini ilk defa düşünüyordu.

Babası, bir gün ona;

- "Şu Türkler bizi yaşatmaz" demişti.

Korkuyla söylemişti bunu.

Mihail onun korkusunu anlamış ve çok saçma bulmuştu.

Haklı da sayardı kendini.

Zaten babası, Osman'ı tanıdıktan sonra, Türkler için öyle konuşmaz olmuştu.

Ve, Mihail, işte bu gece, bunu yâni babasının öyle konuşmaz oluşunu hatırlıyor ve; "Şu Türkler bizi yaşatmaz" sözünü, babasının onu söylerken varamadığı bir kesinlikle doğru buluyordu:

Babası -elbette- sadece dinçliği, gücü, yaşamaya değil, gelişmeye yönelik yeteneği görüyordu.. hırsı görüyordu, savaşçılığı görüyordu. İki tarafı birden görmüyordu. İki tarafı karşılaştırmıyordu.

İkide bir;

- "Gençlik bozuldu" derdi.

- "Ahlâk bozuldu" derdi.

- "Din diye bir şey kalmadı" derdi.

- "Türklerde ne görsek kapıyoruz" derdi.

Ama bunların hiç birini; "Şu Türkler bizi yaşatmaz" sözüne bağlamak için söylemezdi; "Şu Türkler bizi yaşatmaz; çünkü" diye söylemezdi. Türk'leri hesaba katmadan söylenen sözlerdi onlar. Ve, büyük bir ihtimalle, bu sözleri o da babasından dinlemişti.

Mihail ise, ilk defa şimdi, bu gece, herkes uykuya vardıktan sonra, bütün o sözlerin arasındaki sımsıkı bağlantıyı görüyor ve ancak bir sızıldanma olarak paylaşılan hükmü tamamlıyordu:

- "Şu Türkler bizi, emer, eritir değil, emecek, eritecektir."

Mihail bunu, şimdi, artık, bir alınyazısı olarak görüyordu:

Umursanmaz olan, kavranamaz hâle gelen, küçümsenme bile denemeyecek kadar soğuyan görenekler, gelenekler, töreler, inançlar; bir kelime ile, uygarlık; ancak onunla ve onun için yaşanılan uygarlıkta eriyecektir. Önlenemezdi bu.

Ve, o geceki olayın dışındaki Mihail, ancak bu cümleyi bulduktan sonra uykuya râzı olabildi. O cümleye varışından öz önce de sabah ezanı okunuyor ve Osman ile yoldaşları uyanıyordu.

* * *

Mihail Kosses, Harman Kaya papazını hatırladı:

Papaz ile babası çok iyi anlaşırlardı; daha doğrusu, papaz, baba Kosses'in yakasını bırakmazdı; çünkü kiliseye ve şahsına karşı pek eli

açıktı onun. Gereğince de saygılıydı. İyi yararlanıyordu papaz bundan.

Her cumaertesi nasılsa, o cumaertesi akşam yemeğinde de onlarda idi. Her zamanki saygıyı görüyordu. Bütün aile onunla ilgileniyordu. Bütün söyledikleri ilgi ile dinleniyor, haklı, doğru ve güzel bulunuyordu.

Ama bu ilgi ve saygı Mihail'de candan ve içten değildi; olamıyordu. Zoe de öyleydi; ama belli etmezdi o: Gülücükleri ile, dikkat gösterileri ve mimikleri ile pek güzel maskelerdi asıl duygularını, düşüncelerini. İnandırmıştı papazı.

Buna karşılık, papaz, Mihail'i çoktan anlamıştı.. tanımıştı. Ne ki, açığa vurmazdı.. belki de vurmak istemezdi.. vurmak işine gelmediği için belki. Fakat o da insandı eninde, sonunda. Bu yüzden de, ufak tefek gerilimlerin zoruyla, ufak tefek dokundurmaları önleyemiyordu.

Sonuç olarak, ikisi de birbirini tanımıştı ve ikisi de birbirlerini biliyordu. Aralarında, kendiliğinden ve ikisinin de işine gelen bir saldırmazlık anlaşması oluşmuştu.

Papaz, her ne kadar, dilini karıncalandıran kinayelerin, târizlerin hepsini önleyemiyorsa da, söylemeden yapamadıklarını, ustaca, şakaya boğabiliyordu.

O akşam da bunlardan biri olmuştu:

Papaz müşfik bir gülümseyişle ve Osman kelimesinin anlamını bastıra bastıra söyleyerek, saf bir merakmış gibi;

- "Şu kemik kıran Türk ile arkadaşlığı iyice ilerlettiğin söyleniyor, Mihail oğlum" diye başladı ve şarabını yudumladıktan sonra ekledi: "Kalanoz'dan ve daha başkalarından işittim. Onlar bunu pek hoş karşılamıyor. Ama ben uygun bir sebebi olmalıdır diyorum."

Mihail doğru dürüst gülümseyememişti:

- "Gerçekten de var öyle bir sebep, sayın peder. Üstelik bunu Kalanoz da biliyor. Söylemedi mi size?"

- "Hayır; öyle bir şey söylemedi."

- "Ben söyleyeyim öyleyse: Osmancık benim ve Kalanoz'un hayatını kurtardı."

Ve, Mihail av dönüşünde uğradıkları saldırıyı, Osman'ın hızır gibi yetişip kendilerini kesin bir ölümden kurtarışını bir bir anlatmıştı.

* * *

Mihail, şimdi düşünüyordu:

O sıralarda Osman'ı sâdece, bir insanın, canını kurtarana karşı duyduğu, o önlenemez sevgi, teşekkür ve minnet açısından değerlendirmekte idi. Henüz yoktu o İnönü gecesindeki önemli muhasebe.

Nitekim, papazın o kurtarma olayını yorumlayış tarzından sonra da olmamıştı:

Papaz, olayı Mihail'den dinledikten sonra;

- "Onlar hep öyledir" diye başlamış ve yorumunu yapmıştı: "Onun babası da yenilmek üzere olan ordunun yanını tuttu. Oğlu gibi, yalnız kendisini değil, bütün aşiretin hayatını tehlikeye attı. Söğüt ve Domaniç ona, aklı, mantığı tanımayan bu cür'etin armağanıdır."

Papaz, "bu aptallığın" dememek için yutkunmuştu. Belliydi bu; çünkü susmamış ve anlayışını açıklamıştı.

Kavgayla, çarpışmayla, savaşla hiç bir ilgin yok. İki taraf kapışmış. İki taraf da sonucu peşin peşin kabullenmiş; sana ne?

Asıl önemlisi; tuttuğun tarafın kazanacağı ne belli?

Üstelik zayıf ve yenilecek tarafı tuttuğuna göre, birinde, ikisinde, üçünde değilse bile, dördüncüde talih ters dönebilir. O zaman da, bir varmış bir yokmuş, zaten gidecek olanlarla birlikte sen de gideceksin.

Ne için?

Sebebiyle de, sonucuyla da ilgin, ilişkin yok ki...

Hele, bir de, tarafların hiç birini tanımadığını düşün.

Ee?

Ee'si bunun, papaza göre, düpedüz aptallıktı, gelecek kavramına, hayat kavramına varamamışlıktı; açıkçası ilkellikti, barbarlıktı. Papaz efendiye göre bu böyleydi, kesinlikle böyleydi. Ve, baba Kosses de bunun böyle olduğuna inanmıştı.

Ama Mihail değil.

Mihail, sâdece, acaba? demişti.

Ve, Mihail, artık, o İnönü gecesinden sonra "acaba?" da demiyordu. Ertuğrul Gazi'nin ve Osman'ın tercihlerinde, papaz efendinin yorumunu çok, ama pek çok aşan bir akıl ile mantığın sağlam belirtilerini görüyordu:

Cür'et değildi o tercih.

O tercih, sâdece duygulara, içgüdülere dayanan bir kahramanlık gösterisi değildi; hattâ, o tercih, zayıf'a, az'a yardım düşüncesinden de gelmiyordu:

O tercih yağmacıya, çapulcuya, vurguncuya, saldırgana karşı, başta yaşama hakkı, emek hakkı, ter hakkı olmak üzere, insanı ve insanları tutuyordu.

Hem de, din, soy, sop ayrımı gözetmeden.. sâdece kurtarılması gerekeni kurtarmak için.

Sonra Mihail, o İnönü gecesinin itişiyle, gördüğü, işittiği, ama üzerlerinde durmadan unutup gittiği bazı şeyleri de düşünmeye başladı ve, meselâ, papaz efendi'nin kendisini ve papaz efendinin tutumunu, davranışını, ilgilerini, ilişkilerini düşündü.

Papaz efendi dinine, kiliseye bağlıydı. Su götürmezdi bu. Ne var ki, papaz efendi bütün papazların kendisi gibi, bütün kiliselerin de Harman Kaya kilisesi gibi kabul edilmesini istemiyordu; hattâ, buna katlanamıyordu:

Ona göre, İnegöl'deki papaz cahildi;

Yar Hisar'daki Kitâb-ı Mukaddes'in falan bâbını, tehlikeli şekilde yanlış yorumlamaktadır, saptırmaktadır;

Karaca Hisar papazı ahlâksızdır, çıkarcıdır:

Ve bu, böylece bütün yöre boyunca uzayıp gitmektedir. Böylece de, Papaz efendi'de, kilise bütünlüğünün iflâs ettiği açıkça görülmektedir. Zaten, Mihail, öteki papazların da ondan pek farkı olmadığını, birtakım rastlantılardan ve ağızdan ağıza dolaşan söylentilerden bilmektedir. Bu konuda, galiba, en doğru sözü de, şöyle böyle tanıdığı, Aratun adında biri söylemiştir:

Bir pazar günü, âyin sonrası bir sohbet toplantısında, papaz efendinin öteki papazları kötülemesi söz konusu olunca, biri;

"Onlar da bizimki için söylemedik söz bırakmıyor" deyince, suskunluğu ile tanınan Aratun, kendisini tutamamış olmalı ki, gülümseyerek;

- "Hepsi de haklı" deyivermiştir.

Ve, galiba, en haklı olan da o idi. Kısacası, kilise bütünlüğünden söz edilemezdi; Kilise -dîn- birleştirici ve yönetici olmaktan çıkıp gitmişti.

Mihail, gene o İnönü gecesinden sonra ve İnönü olayının itişiyle, tekfürleri de düşünmek zorunda kalmıştı:

- “Ha papazlar, ha tekfürlerimiz.”

Vardığı cümle bu olmuştu.

Tekfürlerin birbirlerine karşı tutum ve davranışları da, daha sert olmak üzere aynı idi: Onlar da birbirlerini kıskanıyor, çekemiyor, düşman görüyorlardı. Biri dara düştü mü, ötekiler bayram yapıyordu. Düşene bir tekme de onlardan geliyordu. Dostlukları yüze gülücülükten başka bir şey değildi; birbirlerine güvenmedikleri, güvenmemeleri gerektiğini bildikleri içindi. Ve birlikte yiyip içme, eğlenme ile, bir de, kuvvet, güç ve servet gösterme kastıyla sınırlıydı.

Ve bütün bunlar, papazların, tekfürlerin; yâni kilisenin ve Bizans İmparatorluğu’nun halleri halka vız geliyordu. Durumun farkında bile değildi halk. Halk, sâdece zorlandığı için yapıyor veya yapmıyordu. Korkulacak şeyler iyi öğrenilmişti; halkı ancak korku yönetip yönlendiriyordu ve korkunun işlerlik alanı çok mu, çok daralmış, toplum hayatı kilisenin ve devletin elinden çıkarak kişisel çıkarlara, açıkgözlüklere, dalaveralara kalmıştı.

O İnönü gecesinde, Osman, Akça Koca, Konur Alp, Gazi Rahman, Sungur.. beş kişi idiler.

Mihail;

- “Görünüş öyle” diye sürdürüyordu değerlendirmesini:

Çünkü Mihail, o beş kişinin, bir anda, tek bir irâde, tek bir şuur, tek bir gönül oluverdiğini -gözleriyle- görmüştü.

Ve, Mihail, kafasını ne kadar zorlasa da, kendi toplumunda, onlar gibi olacak, onlar gibi davranacak, beş değil, iki arkadaş bulamıyordu.

Ve, Mihail, mescitleri, hocaları bilmiyordu ama, kendisi, papazlar gerçeğini açıklayan nükteler ve fıkralar anlatmaya kalkışınca, Osman’ın da, arkadaşlarının da nasıl tedirginleştiklerini, rahatsız olduklarını açıkça görmüş, onların din ve din adamları konusunda çok duyarlı olduklarını anlamıştı.

Mihail ayrıca, meselâ, Mudurnu’daki Samsa Çavuş ve kardeşi Sülemiş topluluğu ile Söğüd’ün, tıpkı o İnönü gecesinde beş kılıcın bir oluverişi gibi, her zaman bir olduğunu ve bu bağlantının, uzak, yakın yerlerdeki bütün aşiretleri için de öyleliğini, kuvvetle, sezmişti.

* * *

Mihail işte bu yüzden, bütün bu düşünce tazelenmelerinden sonradır ki, o söze dönüyor ve dönmek zorunda kalıyordu:

- “Şu Türk’ler bizi emecek, eritecek.”

Ve, Mihail, son olarak, çekine çekine, hattâ korka korka, nice bir tereddütten geçerek ekledi:

- “En iyisi de.. galiba.. bu olacak.”

Ya duyduğu o çekingenlik? O korku?

Mihail bunu, acaba, atlatabilecek, yenebilecek miydi?

Mihail işte bunu da düşündü; ama cevap veremedi.. cevabı bilemedi. Sonuç Allah’ın takdiri olacaktı.

Yakın, ırak ne ki?

İnönü olayı Söğüt’de ancak dört gün sonra ve biri ötekini tutmayan çeşitli söylentilerden duyuldu; bu söylentilerin arasında Osman’ın okla vurulduğu, Eskişehir beğinden aman dilediği ve tam aksine, Osman’ın Eskişehir beğini parça parça ettiği vardı. Ayrıca Mihail’in arkadaşları hakkındaki söylentiler de buna benziyordu: Kimine göre, onlar çarpışmaya hiç karışmamışlar, sinip kalmışlar; kimine göre de aslanlan gibi vuruşup Osman’ı Al Zahid’in elinden kurtarmışlardı.

Durumda anlaşılmayacak bir şey yoktu; çünkü söylentilerin kaynağı pazarcılardı ve Eskişehir’den gelenler öyle, İnegöl taraflarından gelenler şöyle, İnönü’den gelenler de böyle konuşuyorlardı.

Osman bu söylentilerin hiç birini umursamayacaktı; ama, dile düştüğü için öfkeleniyordu. Üstelik, ortaya hiç ummadığı bir sonuç çıkıverdi ve o Söğüt Pazarı’nın ertesi günü, Dursun Fakı, ona gelerek:

- “Şeyhim, Ede Balı seni görmek diler” dedi.

Osman gitmeye davranınca da;

- “Yok” dedi, “yarın... sabah namazından önce.”

* * *

Ede Balı’nın köyü, Söğüt’e at koşusu, bir buçuk saat kadar uzakta, Mudurnu yönündeydi. Osman sabahın köründe yola çıktı; yanında yalnız Sungur vardı ve Söğüt, bekçi devriyelerinin dışında mışıl mışıl uyuyordu.

Pazarcıların hatırı içinmiş gibi, iki gündür açık giden hava, yatsıya doğru bozmuş, bıçak gibi bir karayelin ardından da kara çevirmişti.

Tutmuştu kar ve hâlâ yağıyordu. Hemde lâpa lâpa. Rüzgâr dindiği için de, bir tül perde gibi.

Karın rüya aydınlığında, yolu yarı edene kadar hiç konuşmadılar. Osman'ın yola, yöne dikkat ettiği de yoktu: Gitmek istediği yeri ve hangi hızla gitmek istediğini Al-ışığın bildiğine inanmış gibiydi.

Osman sâdece düşünüyordu:

- "Niçin?"

Ede Balı neden çağırmıştı;

İlk anda -Dursun Fakı- söyler söylemez, umutlanıvermişti. Heyecan gücündeydi bu umut. Bu umut ama, Ede Balı denince Malhun Hatun'dan başka hiçbir şeyi akıl edemeyişindendi; anladı ve boyun büktü:

- "Malhun Hatun Kaf Dağı'nın ardında."

Öyle gelmişti ona... Kesin kes...

Al-ışık Kaf Dağı'nı aşabilir miydi?

Osman, Malhun Hatun'a ulaşabilir miydi?

Ve, bu ne işdi ki, Ede Balı gibi ellilik bir koca herif, Osman gibi bir yiğidin önünde Kaf Dağı gibi -hatta-, belki de daha çok- yücelebiliyordu, sarplaşabiliyordu; aşılamazlaşıyordu?

Bu sarplık, bu yükseklik, bu yalçınlık, at Al-ışık olsa da, at işi. Anka kuşu işi değildi; Osman, lâpa lâpa yağan, arada bir beyaz gül yaprakları gibi düşen karın rüya aydınlığında o aşılamazlığı Sivrikaya gecesindeki yumuşak gülümseyiş olarak görmeye başladı:

Ve, birden, o gülümseyişi içine sindiren sesi duydu:

"Çok büyük dediğin Dünya, şu gördüğün yıldızların en küçüğünün yanında tırnak ucu kadar bile kalmaz."

Ve bu yumuşaklık, bu tatlılık, bu sevecenlik Sivrikaya gecesindeki gibi inatçıdır:

"İnsan bir şeyi anlamıyorsa, anlamamış ve anlayamayacaksa, Dünya çok çok büyüktür; kavranılamayacak kadar büyüktür. Öyle bir insan için Dünya, elbette, akla sığmayacak kadar büyüktür ve.. daha öteleri ko bir yana.. Bursa'yı bile geç.. Karaca Hisar dahi, öyle insanlar için şu gördüğün yıldızların en yakınından da uzakdır.

Osman, kulağındaki sesin son kelimelerinde silkiniyor, başkaldırıyor; ama yapabildiği şey, "yıldız"ı Kaf Dağı ile Karaca Hisar'ı da Malhun Hatun'la değiştirmekten öte gidemiyor; kendisini ancak bu değiştirme kadar bulabiliyor.

Ve, o Sivrikaya gecesinin sesi, bütün sesleri boğan, üç adım öteye bırakmayan kar duvarını: “Sen onlardansın” diye paramparça ediverince, Osman’ın içi burkuluyor, başı düşüyor.

Ses çın çın öterek, yığınla vâdide yankılar bırakarak, tâ Domaniç’ten, Sivrikaya’dan gelmiş gibidir. Osman:

- “Ede Balı, bunu bi kere daha yüzüme vurmaya mı çağırır beni?” diyor.

Düşündüğünü sanmış, fakat mırıldanmaktan da öte Sivrikaya’dan gelen sesi bastırmak istercesine bağırmıştır. Bir karış solundaki Sungur da bağırıyor;

- “Anlamadım; bi daha de.”

Osman söylüyor; ama Sungur’a değil, kendine:

- “Bizim de ona deyeceklerimiz var.”

Çünkü Osman, Ede Balı’ya İnönü’ne giderken, yolda, yol için, ırak yakın için sezdiklerini söyleyecektir.. bambaşka ve hiç denemediği bir güreşe, kendi kendini hazırlamış da ilk defa çıkar gibi!

“Karaca Hisar’ın, Bursa’nın ve yıldız’ın ve Malhun Hatun’un nerede ve ne olduğunu bilmeye başladım” demek için ve der gibi.

Üstüne bineceğim Zümrüt Anka kuşunu bulacağım ve Kaf Dağı yolculuğuna çıkacağım, demek için ve der gibi!

Ve, ırak nedir ve en ırak nasıl yakın olur, bilmeye başladım demek içen ve der gibi!

Çünkü, Osman, tâ Sivrikaya konuşmasından, Harlak’daki dervişden ve Dursun Fakı ve Kumral Abdal ve Aykut Alp sözlerinden ve, son olarak İnönü olayından bu çağrıya kadar damla damla biriktirdiği sezişlerini cümleleştirmeye başlamıştır. Lâpa lâpa yağan karın, onu -aşkı dışında- bütün ilişkilerinden, ilgilenişlerinden ve huy edindiği tutum ve davranışlarından koparıp da kesin olarak kendisiyle baş başa getiren şu bir saatlik yolculukta bunu anlamıştır.

Bunu söyleyecektir Ede Balı’ya.. güreşir gibi.

Ve.. yeni öğrendiği, eski bildiği, doğuştan ustası olduğu.. hiçbir güreşte pes etmediğini, etmiyeceğini göstermek için söyleyecektir Ede Balı’ya.

Ve, Ede Balı’ya uzakları, Malhun Hatun’dan ayırt edemediğini söyleyecektir; “Benim Zümrüt Anka’m Malhun Hatun’dur” diyecektir, Ede Balı’ya.

Vakti gelmeyince güller açar mı?

Fakat Ede Balı Osman'la konuşmadı; söyleyeceklerini Kumral Abdal'a söyletti. Kumral Abdal da:

- "Söyleyene değil, söylenene bak.. böyle diyor şeyhim Ede Balı. Deyeceklerini ben deyeceğim" diye başladı:

Konu, İnönü olayı idi. Herkes; "Osmancık bu, yapar" diyordu. Ede Balı ise bundan epey değişik olarak;

- "Osmancık bu, böyle şeyler yapar" demiş.

Olay konuşulurken, dört kişi imişler: Dursun Fakı, Kumral Abdal, bir de Ede Balı'nın eşi Ildız Hatun.

Ede Balı, öyle söyledikten sonra ona dönmüş:

- "Kızın adına neden geri çevirdiğimi hâlâ bilmez misin?"

Kumral Abdal ile Dursun Fakı da, o zaman sezinlemişler ki, kız Osman'ı ister, ana da, "veriverelim" diye bastırır. Kumral Abdal:

- "Her ne hâl ise" dedikten sonra, anlattı: "Şeyhim Ede Balı, öyle dedikten sonra, Ildız Hatun'a: Dur ben sana anlatayım, dedi anlattı."

Ede Balı söyleyeceklerini söyledikten sonra, Ildız Hatun'a sormuş:

- "Şimdi de bir diyeceğin var mı?"

Ildız Hatun da, bu soruya hepsini şaşırtan bir cevap vermiş;

- "Var" demiş ve söylemiş:

- "Şu bana dediklerini Osmancığa da de.. ondan u- mut kesmem ben; sen de kesme. Soyludur o.. bal küpünden bal çıkar."

Ede Balı, bu söze değil de, eşinin inadına gülümsemiş. Kumral Abdal şöyle konuştu:

- “Şeyhim Ede Balı kimseye öfkelenmez, hele Ildız Hatun’a hiç öfkelenmez. Şeyhim Ede Balı kimseyi kırmaz, hele Ildız Hatun’u hiç kırmaz. Ildız Hatun öyle deyince: Öyle istersin öyle olsun, dedi ve Dursun Fakı’ya dönerek; Söyle Osmancığa, gelsin.. toparlanıp kalkabilirse, sabah ezanından önce gelsin, dedi.”

Kumral Abdal, huyu olan şakacılığıyla anlatmıştı bunları. Eksilmeyen güleçliği ile de:

- “Ol kadardır ol hikâyet, bâkîsi dürûg-ı bînihâyet” dedikten sonra, kendisine emânet edilen sözleri bildirdi:

* * *

Ede Balı, Ildız Hatun’a sormaktadır:

- “Osmancık bizden ne ister?”

Cevabı da kendi vermiştir:

- “Oğullarından çok sevdiğin kızını ister.. Sen de, veriverelim dersin. Verivermesine veriverelim de, Osmancık kim?”

Ede Balı bu sorusunu da kendi cevaplamıştır:

- “Soyuna soylu, boyuna boylu. Amma ki, kötü huylu. Öfkesine yenik, tek güttüğü benlik. Kavga düşkünüdür, kavgası benliği yolunadır. Güçlüdür, kuvvetlidir, akıllıdır; gücün, kuvvetin, aklın neye yaradığını merak etmez. Neye yaradığı bilinmiyecek, gücün kuvvetin, aklın belâsını bilmez; bilmek istemez. Önüne çıkanı haklar; bir kılıç sallamanın dokuz şartı olduğunu kabullenmez. Hanım, hanım can Hatunum; bu yol çıkar yol değildir: Vurur, vurur, bir gün gelir vurulur. Bir gün gele, körün oku denk gele; bir gün gele, gaflet ola, çolak hançer böğür dele. O zaman Malhun Hatun ne ola? De ki, aşkı hep sürdü. Malhun’umu hep hoş gördü; ya öyle bir şey olunca? Can Malhun’a şehit dulu diyemezsin, ecel dulu diyemezsin; ahlanıp vahlanmana saygı bulamazsın. Malhun’uma kıyamam ben. Daha on beşindedir o. Onbeşinci kız yaşı onaltıncıyı umursamaz; o dert anaya, ataya düşer. Ben böyle düşünür, böyle derim. Şu düşünüp dediğimi Osmancık da bilsin dedin; bilsin.”

* * *

Kumral Abdal nasıl bir şaşırdı... Çünkü; “Elçiye zevâl olmaz” diye anlattıklarına Osman, kesin olarak beklediği gibi, öfkelenmemişti. Tam aksine, Kumral anlattıkça, benzi solmuş, boynu bükülmüş, gözleri dolu dolu olmuştu. Sonunda da, ondokuz yaşındaki yiğit o değilmiş de, yetim bir çocukmuş gibi;

- “Ah, oy” diye içini çekti ve zorlana zorlana konuştu: “Ede Balı beni o kadar mı sevmez? Beni o kadar mı umutsuz görür? Ben bir yıldır kendi kendimle boğuşurum. Bir yıldan çok da, Ede Balı Domaniç’te, bir gece, Sivrikaya’da o sözleri neye etti? Ben neyim ki, ne olmamı diler deye akıl zorlarım. Ede Balı yanılmaz; sen de öyle dersin, Dursun Fakı da öyle der, babam Ertuğrul beğ gazi de öyle der; herkes öyle der. Amma Kumral ağam Abdal, and içerim ki, Ede Balı bi şeyde yanlıştır: İnsan değişir. Ben değişiyorum; değişebileceğimi biliyorum. Yardımcı olun bana.. yardımcı olsun bana. Var, bunu böylece bildir Ede Balı’ya. Ben azmimden dönmem. Ben çıktığım yoldan dönmem. Bana çıktığım yolu bilmek gerek. Bunu da böylece bildir Ede Balı’ya. Ve Kumral ağam Abdal, Ede Balı’ya şunu da bildir: Allah adına yemin ederim, Malhun Hatun için değil, gâh ü gâh konuk evine gelmek, sizleri görmek dilersem bana izin var mıdır?”

Kumral Abdal duygulanmıştı; at binmek üzere olan Osman’ın kolunu tuttu:

- “Sen az eğlen. Sorduğuna cevabı tez getiririm.”

Gerçekten de, dönüşü on dakikayı geçmedi:

- “Şeyhim Ede Balı: Ben ona da kızıma da güvenirim dedi; konuk evim de herkese açıktır dedi; dilediği kadar kalsın, diledikçe de gelsin dedi.”

* * *

Kar hâlâ yağıyordu. Ama artık aydınlık vardı; ortalık ağarıyordu; karaltılar görünüyordu; beş, on adım ötesi seçiliyordu. Kumral Abdal:

- “Kal” dedi; “Gideceksen bile, çorbayı içelim de öyle git.”

Osman kabul etti.

Kumral Abdal, ona atlarını çekecekleri ahırı gösterdi:

- “Ben aşâneye bakar gelirim.”

Osman, atı yedeğinde, iç avlunun öte ucunda atının dolaştıran Sungur'un yanına gitti. Sungur:

- "Çıkıyor muyuz? az dinlenip atlara yem versek, biz de sıcak bi çorba içsek, Osmancık?"

Osman mahzun mahzun gülümsedi:

- "Gine geç kaldın Sungur; senden önce deyen var."

Sungur, çok işittiği, "gine geç kaldın" sözünden bu sefer keyiflendi:

- "Geç kalmasına kalırım da, Osmancık, hep doğru'ya gelirim, doğru gelirim."

Atlarını ahıra çektiler. Eyerlerini aldılar, gemlerini çıkardılar. Batmana bağladılar. Kumral Abdal yanlarına gelmişti:

- "Dursun Fakı bekler" dedi.

Ortalık daha da aydınlanmıştı. Osman birdenbire kendini İtburnu'nda sanıverdi:

Her şey oradaki gibiydi. İç avludaki altı musluklu şadırvandan ikinci kata çıkan korkuluksuz tahta merdivene kadar!

İkinci kat da öyle.

Ve, Osman, Dursun Fakı'nın kendilerini beklediği odaya girince, gerçekten koptu, gerçek duygusunu yitirdi:

Sedir, kilimler, ot yastıklar, halılar, pencere, lâmbalık, lâmbalıktaki Selçuk ve Bizans sikkeleri, duvardaki ipek seccade ve Musaf kesesi.. her şey, her şey ve renkleriyle, işlemeleriyle, biçimleriyle aynı idi.

Benzi sararır gibi oldu. Şöyle bir sallandı. Bütün gördüklerine bir daha, bir daha baktı. Ve, Osmancık gerçek duygusunu yitirdi; gerçek'ten koptu.

O kadar ve öylesine ki, pencereye doğru yürüdü: bakıp karşıda bir yaz bahçesi ve bahçede de Malhun Hatun'u görmek için!

- "Bize küs müsün, Osmancık?"

Sâdece, Osmancık'ı işitmişti; toparlandı ve Dursun Fakı'yı, bu sefer tam gördü:

- "Buyur Dursun Fakı?"

Dursun Fakı gülümsedi:

- "Bize küs müsün, derim."

- "O nasıl söz Dursun Fakı? Ben sana nası küserim?"

Dursun Fakı, her şeyi anlamış gibi gülümseyişini genişletti:

- "Bilirim onu. Bilirim de, hani selâm verip hal hatır sormadın da, o yüzden derim. Geç.. geç, otur şöyle. Sen de Sungur yiğit, otur şuraya.. yorulmuşsunuzdur."

Osman, sedire, Dursun Fakı'nın gösterdiği köşeye otururken, hem yan gözle pencereye baktı, hem de mırıldandı:

- "Bağışla, Dursun Fakı.. dediğin gibi yorgunluktan dalmışım işte."

Yediremedi ama. Ve doğruyu söylemek için acele etti:

- "Yorgun filan değilim.. Sebepsiz oldu o hal.. kendimi İtburnu'nda, hani ordaki konuk evinde sanıverdim de ondan oldu.. bağışla."

Pencere getirmişti onu kendine; pencere, iki yanı telli kavak dizili, ötesi de yamaç olan bir ırmağa bakıyordu. Görünürde ne ev, ne bahçe.

Kapıda bir genç irisi belirdi:

- "Buyurun, sofra hazır" dedi.

Tanıdı Osman onu: Hüsameddin Turgut'tu; Ede Balı'nın küçük oğluydu; Malhun Hatun'un kardeşiydi. Gülümsedi ona. Hüsameddin de ona gülümsedi:

- "Hoş geldin, Osmancık; safa geldin."

Hüsameddin hayrandı kendisine. Sevgi doluydu. Tıpkı İtburnu'ndaki gibi.

Osman, İtburnu'nda hoşnut olmuştu bundan. Şimdi rahatsızdı. Anladı da bu rahatsızlığın sebebini.. üstelik açık açık:

İtburnu'ndaki Osman'a istemiyordu, sevgiyi, saygıyı, beğinişi; İtburnu'ndaki Osman olmak istemiyordu artık.

Dumanları tüten, içinde topak tereyağı eriyen, bol kavurmalı tombalak kırmızı biberli yulaf unu çorbasını kaşıklarken, düşünmeden yapamadı:

"Bunu nasıl anlatmalı?"

"Hüsameddin'e.. öteki yeni yetmelere.. yetişkinlere.. yoldaşlara, anaya babaya, kardeşlere.. hadi, Kumral Abdal anladı diyelim; Dursun Fakı'ya.. ötekilere.. Ede Balı'ya?"

"Ve Malhun Hatun'a?"

Asıl önemlisi:

"Kim seve, kim horlaya?"

Tanıdıklarından ve kendisini tanıyanlardan, adını bilip bilmediklerinden, kimler olmak istediği Osman'ı, kimler olduğu Osmancığı sevip beğenirdi?

Lokma ağzında, birden irkiliverdi:

Yakın ve ırak.. yıldızlar ve Dünya.. zamanı paylaştıkları ve zamanlar ve şu zamanları paylaşanları asla bilemeyecek olanlar; bilemeyecek ve bilmeden, bilmeyi düşünmeden bu zamanlardan kalma bir şeylerle beslenecek, gelişecek olanlar; yâni, o Sivrikaya gecesinde Ede Balı'nın söyleyip de, kendisinin anlamadığı, anlamak istemediği, şimdi de, ancak yarımyamalak sezinlediği şey... kafasında çengellenen sorulara sebep olan şey... benimsenen ve benimsetilen amaç, ülkü!

* * *

Beraberliklerinin geri kalan süresinde, havadan sudan konuşuldu. Buna sebep de, Osman'ın donukluğu, içine kapanışı, dalıp dalıp gidişleri oldu.

Kahvaltıdan iki saat kadar sonra da Osman;

- "Bize izin olur mu?" dedi ve izni aldıktan sonra da; "Haydi Sungur, yolcu yolunda gerek" dedi.

Ayrıldılar.

Yol boyunca, kar kâh durdu; gökyüzünde mavilikler görüldü; ortalığı altın sarısı kapladı; kâh tipiye çevirdi, beş adım ötesi görülmez oldu.

Söğüd'e vardıkları zaman Konur Alp, Osman'a Zoe'nin öldüğünü söyledi. Haberi, Mihail'in gönderdiği bir adamdan almışlar. Adam haberi bıraktıktan sonra efendisinin Osman'la görüşmek dilediğini söyleyip, geldiği gibi hiç eğlenmeden geri dönmüş.

Osman fazla oyalanmadı ve yanına Sungur'dan başka, Gazi Rahman ile Konur Alp'ı da alarak yola koyuldu:

Mihail'e göre, Zoe ölmemiş, öldürülmüştü; onu Kalanoz zehirlemişti. Mihail kuşkulanmıyor, biliyordu; çünkü, son ziyaretlerinde, bacısı ona;

- "Yortuya çıkmam ben" demiş ve anlatmıştı:

Kalanoz, yerli yersiz ve bıkmadan usanmadan, sözü hep Osman'a getirir, getirdikçe de öfke nöbetleri geçirirmiş.

Zoe:

- “Osmancığa karşı duyduğu kıskançlık ve kin deli edecek onu.” demiş, sonra da eklemiş; “Osmancığa bir şey yapamadığı için de öfkesi ve kini bana çevriliyor. Birinde boğazıma sarıldı; onu da seni de geberteceğim, şerefimi temizleyeceğim, dedi. Söyle Osmancığa, hep tedbirli olsun.”

Osmancık hiçbir şey söylemeden, ama çene kemikleri zonklaya zonklaya dinlemişti. Neden sonra;

- “Sen de tedbirli ol” dedi; “Elim yeterse seni korurum. Amma kancıklığa âcizim.”

Mihail Osman’a bir başka haber daha verdi:

Kalanoz, son zamanlarda, kendisinden hiç beklenmeyecek bir tutumla, Aya Nikola’ya ve Germiyanlılara pek güleryüzlü, pek sokulgan davranmaya, dostluk kurmaya, dostluk pekiştirmeye başlamış. Al Zahid ile de gidip gelmeleri sıklaştırmış.

* * *

Osman’ın önüne, ilk defa böyle bir konu gelmiştir. Eskiden olsa üzerinde durmaz, unutur giderdi. Ama artık öyle olmuyor; Mihail’in anlattıkları kafasını boyuna kurcalamaktadır.

Artık o söylenen isimleri, Kalanoz’ları, Aya Nikola’ları, Al Zahid’leri, Alişar’ları tek olarak, karşı karşıya gelebileceği, teke tek veya avdaki, gezintideki sekiz on adamlarıyla, çarpışabileceği insanlar olarak görmemektedir.

Ve, artık kendisi için de böyledir bu; Osman artık kendisini kendisiyle ve yoldaşlarıyla, Gazi Rahman, Sungur, Konur Alp, Saltuk, Abdullah, en çoğundan daha beş, on akran yoldaşlarıyla sınırlamıyor... Sınırlayamıyor:

Aklına ikide bir.. durup dururken, geçen güzün yayla dönüşü gelmektedir; ikide bir, durup dururken, bir yanında Saltuk, bir yanında Rahman, Kartal Doruğu’ndan, eşinen Al-ışık’ın sırtında, aşağılara bakışını hayallemektedir.

Ona, o zaman, yayladan inen aşiretinin o doruktan görünüşü, bütün çiçek bahçelerinden daha renkli, daha güzel gelmişti. Osman, bu hayallemelerinde, o görüntüyü daha da güzel bulmaktadır.

O güzellikler, o zaman, Osman’ın gönlünü hüzün tülleriyle sarmıştı. Osman’ın hüznü, bu hayallemelerinde çok daha ağdalaşmaktadır.

Osman o zaman yepyeni bir heyecanla ürpermişti. Osman, bu hayallemelerinde, o heyecanla sarsılmaktadır.

Osman, o zaman, Kartal Doruğu'nda o heyecanın ikizi imiş gibi, hiç tatmadığı bir korku, hiç değilse, ürkeklik duymuştu. Şimdi ise, Osman'ın bu hayallemelerle duyduğu ürkeklik değil, korku hiç değil, yayın gerilişidir; gerilen yaydaki okun bekleyişidir.

O zaman, o Kartal Doruğu'ndan bakışta Osman'ı sezgiler yoklamış, ama Osman bu yoklayışlardan kaçmış, gönül ve kafa kapılarını onlara kapamıştı. Osman bu hayallemelerinde, o zamanın tam aksine, gönlünün ve kafasının bütün gücüyle o belirsiz sezgilerin üstüne atılmakta, onları kavramaya çalışmaktadır.

Ve Osman, artık seziş değil, bilmektedir.

Kartal Doruğu'ndan gördüğü, boyların, oymakların o göç kavşağındaki o renk, ses ve hareket cünbüşünde, belgesiz, nişansız, yadigârsız yok olup gitmiş zamanların ve bir canlının kestiremeyeceği kadar ötedeki gelecek zamanların birleştiğine; o görüntüde ve zamanda geçmişin bir kutsal emaneti, geleceğin inkâr edilemez hakkı bulunduğuna... artık sezgi değil... Osman, artık bütün benliğiyle inanmaktadır.

Ve, Osman artık, Ede Balı'nın ve Dursun Fakı'nın ve Kumral Abdal'ın ve Harlak dervişinin ve Aykut Alp'ın ve babasının kendisinden ne istediğini, ne beklediğini bilmektedir.

Ve, Osman artık kendisinden beklenilene götürecek yolu, bütün öfkelerini bastıran bir hırsla, bilmek ve bulmak istemektedir.

Çünkü Osman, artık bütünü anlamakta, kaal ü belâ'ya ve haşre kadar uzanan iki zaman ucunu kavramaya başlamaktadır; Osman silinmekte, Osman erimektedir; Osman alınyazısına yönelmektedir; Osman arınmaktadır.

* * *

Osman, Mihail buluşmasının gecesinde, gece sabaha döndükten çok daha sonra ve uykuya yenilirken mırıldandı:

- "Tanrım, yüzümü kara çıkarma; beni yarı yolda koma."

Ve, duygularını zorlayıp durduğu halde ekleyemedi; "Bana Zümrüd Anka'mı nasib eyle."

Osman, bütün benliğini saran ve benliğinin yerini alan o niyâzını Malhun Hatun'dan ayıramıyordu.

* * *

Osman'ın günleri değişmiştir.

Osman yoldaşlarını da değiştirmiştir.

Osman, on beşden fazla ara vermeden, Ede Balı'nın köyüne gitmekte ve her gidişinde bir, hattâ birkaç gün gecelemektedir.

Ede Balı, hâlâ Osman'ı kabul etmemekte, Osman da kabulünü istememektedir.

Orada olmak Osman'a yetiyor; Dursun Fakı'yı, Kumral Abdal'ı görmek ona yetiyor; Ede Balı'nın bir bahçe ötesinde olduğunu ve Malhun Hatun'a bir bahçe beride bulunduğunu düşünmek ona yetiyor. Osman, sanki az önce onlardan ayrılmış, az sonra da onlara yeniden kavuşacak gibidir. Kendisine ayrılan odayı sevmektedir. Bu odada içi ısınmakta, rahatlamaktadır. Bu odada düşünmek kolaylaşmakta, gücüne güç katmakta, ona zevk ve sefa meclislerinde arayıp da buldum sandığı hazları, hoşnudlukları vermektedir.

Yavaş yavaş, ama kesinlikte değişmektedir; Osman'ın kelimeleri, cümleleri, yavaş yavaş, ama kesinlikle değişmiştir; sesi, değişmiş, bakışları değişmiştir: Osman artık bağırmıyor, ama bağırmışlıklarından da etkili olmaya başlıyor; çünkü artık sözleri hoşlanıp hoşlanmayışlarından, karşısındakilerden ve karşısındakilerin sebep olduğu tepkilerden gelmiyor, beyninden geliyor.

Ve, Dursun Fakı'nın, Kumral Abdal'ın, daha ötekilerin.. hattâ Hüsameddin'in tutum ve davranışları da, yavaş yavaş, ama sonunda besbelli, değişmiştir: Sevgilerine ve yakınlıklarına artık bir ağırbaşlılık sinmiştir, kökleşmiştir. Osman'a daha az şey söylüyor, Osman'ı daha çok dinliyor ve dinlemek istiyorlar. Ne ki, Osman da artık daha az konuşmaktadır.

Osman artık, kendisiyle konuşmaktadır; yeni sözler aramaktadır.

Ve, Osman, gene öfkelenmekte, gene kılıç sıyırıp bir anda beş hamle yapmak hırsıyla sarsılmaktadır; ama bu öfke başka, bu hırs bambaşka!

Osman bu hırsın hedefini açık seçik ve kesin olarak bilmek istiyor ve bir ikinci hırs da bu oluyor.

Ve, Osman’ın rüyaları da, yavaş yavaş değişmekte, sıklaşmaktadır; Osman uykularında da yaşamaya başlamıştır. Ve, rüyalarında da iki şey özdeşleşmekte, Osman’ın oluşmasına yardım etmektedir.

Ve, Osman, nisan sonlarına doğru, bütün ağaçların çiçeğe durduğu dönemde, konuk evindeki odasında bir gece, sabaha karşı, bambaşka bir rüya görüyor:

Rüyaları aydınlatan şey

Osman Sivrikaya'da tek başına oturmaktadır.

Aşağıdaki otlakta, ne bir çadır, ne bir at, ne bir insan. Bomboştur yayla. Görmüyor bunu; bunun böyle olduğu, gene de kesindir.

Ve, Osman'ın gördüğü tek şey, kuzey doğudaki uçsuz bucaksız boşluğu sınırlayan, ta uzaklardaki, kuşların bile uçamayacağı, o yayvan tepelerdir.

Osman irkiliveriyor; çünkü gördüğü tepeler değil, Ede Balı'dır. Hiçbir çizgi ve biçim benzerliği yok; ama bu budur; tepeler Ede Balı'dır. Ve, Dünya'da hiçbir şey bu kadar kesin değildir.

Derken, korkuyu andıran o irkinti, nabzın atışlarını hazla hızlandıran bir tatlı ve merak yüklü bekleyişe dönüyor: Bir şeyler; güzel, çok güzel görülmemiş ve kestirilemeyecek kadar güzel bir şeyler olacak.

İşte olmaktadır da:

O yayvan sırtların - Ede Balı'nın- ardından, göğüs hizasından, onbeşinde bir ay doğuyor.

Bambaşka bir aydır bu; hiçbir ay, hiçbir zamanda ve hiçbir gökyüzünde bu ışıkları verememiş, hiçbir ışık, mutluluğun ta kendisi olan bu hazzı, bu hazlarla dolu heyecanı vermemiştir.

Osman'ın kalbi göğüs kafesine güm güm vuruyor. Bedenini başdan ayağa ateşler basıyor.

Osman, başını çevirmeden, bakmadan, bütün gören gözlerden ve bütün bakıp görüşlerinden daha kesin olarak anlıyor ki, aşağıda otlak, Kartal Doruğu'nda gördüğünün bin misli, atlarla, insanlarla, develerle, renklerle dolmuştur. Ama çıt yoktur; bütün gözler aya çevrilmiştir; bütün canlılar, tıpkı kendisi gibi ve kendisindeki duygularla ona bakmaktadır.

Osman, mutluluğunu artıran bir şaşkınlıkla ve gene başını çevirmeden, bakmadan biliyor:

Sınırsızlaşan otlaktaki insanlarda, kimlerin ne zaman giydiğini, kimlerin ne zaman giyeceğini bilmediği giysiler vardır; kimlerin ne zaman kullandığını, kimlerin ne zaman kullanacağını ve ne olduklarını bilmediği taşıtlar, savaş araç, gereçleri vardır; aşağıda, sınırsızlaşan otlakta, geçmiş ve gelecek zamanlar, geçmiş ve gelecek nesiller haşr olmuştur. Osman bunu, başını çevirip bakmadan, kesin olarak anlıyor.

Ve, ay tepeden -Ede Balı'dan- ayrılmaktadır.

Ve, Osman'ın kalbi, daha fazlası olamaz, daha fazlasına can dayanmaz sanırken, daha fazla çarpmaya başlıyor;

Çünkü ay yükselmiyor, Osman'a doğru geliyor;

Çünkü ay Malhun Hatun'dur.

Ve, aşağıdan, otlaktan kopan bir ses, yedi iklimdeki yedi milyon vâdide yankılanıyor; sanki binler, on binler, yüz binler, milyonlar bir tek ciğer olmuş da, en geniş zamanların özlemi olan kutluluk gerçekleşti diye, umutlu, ama endişeler yüklü bekleyişin tuttuğu nefesi, yıldızlara doğru boşaltıvermiştir.

Ve ay -Malhun Hatun- sımsıcacık, Osman'ın göğsüne iniyor. Osman bu sıcaklıkta, hayatın tek ve yaşamaktan değerli anlamını kavrıyor.

Osman, şimdi, benzeri olmayan mutluluğun, bir daha erişilmez hazzın ve tekrarlanamaz doyumun yorgunudur. Bu yorgunluğun terleri kalbini uysallaştırıyor ve bu yorgunluk o mutluluğun şiiri oluyor, bestesi oluyor.

Şimdi uzaklardan, çok uzaklardan, bütün ülkelerin ırmaklarından ve bahçelerinden, ormanlarından su sesleri geliyor, bülbül sesleri geliyor; kendi neyinin sesi o ırmak kıyılarından, o bahçelerden, ormanlardan geliyor. Otlaktaki geçmiş ve gelecek zamanların kalabalığı bu mutluluk bestesinin korosudur.

Ve rüya sürmektedir:

Ay -Malhun Hatun- artık ay değildir. Onun ısıttığı yerde, tam kalbinin üstünde, şimdi bir çınar fidanı büyümektedir. Büyüme gözle görülebiliyor ve ara vermeden sürüyor; çınar yıldızlara ve o yayvan tepelere ve Kartal Doruğu'na ve dört bir yana dal, budak salıyor; dallar, budaklar tepeleri, dorukları aşıyor, ülkeleri gölgelendiriyor; rahmet yağdırıyor; nur yağdırıyor.

Ve, Osman, bütün hücrelerinde ayın -Malhun Hatun'un- bıraktığı o Cennet ısısı, gülümseyerek uyanıyor.

* * *

Tan yeri ağarmaktadır. Şafak sökmek üzeredir. Gökyüzü süt mavisidir. Ve Osman, rüyaları aydınlatan şeyi bilmiştir.

Işık değildir o.. keşif bekleyen, hayata kavuşturulmayı bekleyen, ebesini bekleyen gerçek kişiliktir o. Osman gerçek kişiliğini, niçin yaratıldığını, niçin ve nasıl yaşaması gerektiğini, artık, kavramıştır. Rüyasını tâbir etmiştir ve kabul etmiştir.

Osman artık o'dur.

* * *

Büyük güveçteki, yarma ve eylül güneşinde kurutulmuş koyun kaburgası, fırının dünden kalma sıcaklığında sabaha kadar pişmiştir. Güvecin üstü çıtır çıtır ve nar gibi zar bağlamıştır. Etler kemiklerden gevşemiştir. Güvecin dibi bütün lezzeti sindirerek tutar gibi olmuştur. Sabah kahvaltısında bal ve bu vardır. Tatlı bir ayva pembesinin üstüne yeşil ve kırmızı boyalarla çiçeklendirilmiş tahta kaşıklar, hiç konuşulmadan, usulüyle, a'dâbıyla güvece gidip geliyor.

Duayı Dursun Fakı yaptı ve hemen doğruldu. Gidecekti. Osman;

- "Pek müstâcel değilse az eğlen." dedi.

Dursun Fakı baktı. Açıklama ister gibiydi. Osman da açıkladı:

- "Deyeceklerim var."

O da doğrulmuştu. Kalkarken, Kumral Abdal'a;

- "Sen dahi bulun" dedi.

Sofrada onlardan başka Gazi Rahman, Konur Alp ve Ede Balı'nın büyük oğlu, Malhun Hatun'un ağası Mahmud da vardı. Onlar sofrada kaldılar. Ötekiler, Osman önde, odaya geçtiler.

Kumral Abdal;

- "Buyur beğ" dedi.

Gülümsüyordu. Ama Osman, onun beklediği gibi, hep söylediğini söylemedi;

- “Ben beğ değilim” demedi; hemen söze girdi ve, görmekte imişcesine gözlerinin önünde duran rüyasını anlattı ve yorumunu da ekledikten sonra;

- “Ben öyle tâbir ederim, siz ne dersiniz?” diye sordu.

Dursun Fakı, bir süre, kırçıl sakallarını karıştıra karıştıra ve dalgın dalgın, Osman’a görmeden baktı, sonunda da;

- “Bak a Osmancık,” dedi; “Allah yanıltmasın, tâbirin doğrudur; bana öyle gelir. Sen padişah olacaksın. Malhun Hatun’un sana vereceği oğullar ve onların da oğulları ve oğullarının oğulları dört bir bucağa senin sancağını ve Allah’ın rahmetini ve adâletini ulaştıracaktır. Ben buna inanırım.”

Osman da dalmıştı:

- “Ben de buna inanırım” dedi.

Dalgınlaşmayan, aksine, dudaklarından eksilmeyen gülümseyişi genişleyen ve canlanan Kumral Abdal’dı:

- “Hey Osmancık; mâdem sana padişahlık verildi, senin de bize bir şükran borcu vermen gerek.”

Takılıyor, şaka mı yapıyordu? yoksa öyle mi düşünüyordu? belli değildi. Ama Osman’ın içten konuştuğu pek belli oluyordu:

- “Ne vakit padişah olursam sana bir şehir vereyim.”

Kumral Abdal hep gülüyordu:

- “Şehirden vazgeçtik; bize şu köyceğiz yeter.”

- “Kabulümdür” deyince de,

- “Öyleyse bize bir kâğıt ver” diyerek niyetinin hiç de şaka olmadığını belli etti.

Osman ona;

- “Kâğıt yırtılır, yiter, yazı uçar” dedi; “İşte bir kılıcım var, dedem Süleyman Şah’dan kalmıştır. Onu sana vereyim. Bir de maşrapa vereyim. Birlikte senin elinde olsunlar. Neslin bu nişanı saklasın. Eğer Hak Teâlâ beni padişahlığa eriştirirse, benim neslim dahi bu alâmeti görüp kabul etsinler, köyünü almasınlar. Eskidikçe kılıcın kınını yenilesinler. Köy sırf senin olsun, neslinin olsun. Ben Dursun Fakı’ya ve Ede Balı’ya ve daha nice yoldaşına dahi veririm.”

Osman, sonra, Dursun Fakı’ya döndü:

- “Ey Dursun Fakı büyüğüm; şimdi var şeyhin Ede Balı’ya kendisini görmek dilediğimi bildir. De ki, bu son dileğimdir. Beni yalnız komak niyeti değilse, dileğimi kabul etsin. Amma, Dursun Fakı ağam, sakın ola, şu söyleşmelerimizi açık etmeyesin. Çün, şu halleri düzmece sanmasından korkarım. Var git şimdi. Ben Al-ışığı eyerleyip seni beklerim.”

Dursun Fakı gitti ve tez döndü:

- “Şeyhim Ede Balı seni bekler.”

* * *

Dursun Fakı, Osman’ı, az ilerdeki mescidin kayyum odasına götürdü ve onu, kapı işini gören meşin perdeyi aralayıp içeri koyduktan sonra gitti.

Oda, tabana serili kilimlerin dışında döşemesizdi. Karşı duvarda bir ocak, ocağın üstünde de yumak mumlar ve iki lâmba konmuş bir raf vardı. Oda, o rafın iki karış yukarısındaki küçük bir pencereden aydınlanıyordu. Ve şimdi, güneş tam o pencereye vurduğu için, ocak yanının dışında iyice aydınlıktı.

Ede Balı ocağın önünde, bir rahlenin arkasında, diz çökmüş oturuyordu:

- “Hoş geldin, Osmancık; otur” dedi.

Eliyle, tam güneşin pencereyi düşürdüğü yeri göstermişti. Osman oraya diz çöktü. Güneş yüzüne vurdu. Ede Balı’yı hiç göremez oldu. Gözleri kamaştığı için de başını eğdi; bekledi.

Ede Balı, Osman’a çok uzun gelen bir susuştan sonra, Sivrikaya’daki sesiyle konuştu:

- “Seni kaç kez geri çevirdim. Umarım ilkinde de, sonuncusunda da öfkesiz, gücenmesiz katlanmışsındır. Seni geri çevirişlerimin bana da, sana da, Malhun Hatun’uma da yarayacağını düşünürdüm. Bu düşüncemde yanılmadığımı da umarım.”

Sustu ve baktı.

Osman onun yüzünü göremiyordu. Tıpkı Sivrikaya gecesinde olduğu gibi, Ede Balı sâdece sesti. Ama Sivrikaya gecesi ile arada önemli bir fark vardı: Güneşin sarışın aydınlığı Osman’ın yüzünde idi; kirpikleri titrese Ede Balı görebilirdi. Osman bunu düşünmeden yapamadı; çünkü, Ede Balı,

Malhun Hatun derdemez, kan basıveren yüzünü ona doğru kaldırmıştı. Ede Balı elbette görecekti; görmüştü elbette.

Ede Balı, sanki, Osman bunları düşünsün diye ara vermişti; yeniden konuşmaya başladı.. hem de Osman'ı doğrulamak ister gibi;

- "Sabrın, sebâtın, azmin makbuldür, Osmancık. Uçarı idin. Zevk ve sefa peşinde idin. Öfken ve nefsin, düşmanlarını değil, âdâbı, erkânı, aklı yenerdi; sen bunu düşünmez idin. Düşünsün dedim. Hâlâ da böyle derim ve sen değişinceye kadar böyle deyeceğim. Seninle bugün de konuşmazdım; amma ki beni yalnız komak niyetinde değilse demişsin."

Susuşu, bu sefer, çok az sürdü;

- "Osmancık, ey Osmancık" diye başlarken sesi, belli belirsiz de olsa yükselmişti, "insanı ancak iman yalnız bırakır, ülkü yalnız bırakır. Bunu böyle bil. Yardım dilemişsin; yardım ancak imândandır, ülküdendir. Bunu böyle bil. Bir gün.. umarım tez gelecektir o gün, ki bunu anlayacaksın.. senden bekleneni anlayacaksın."

- "Ogün bu gündür, Ede Balı."

Osman'ın yalnız başına düşen ışık, bir kere daha, dudakları ve çene ucu dâhil, bütün yüzünü aydınlattı. Sesi, Sivrikaya öncelerinin -ve, ne yazık sonralarının... İnönü gecesine kadar gelen- Osman'ını andırıyordu. Ede Balı, karşı durulamaz bir sesle kesti:

- "Değil Osmancık... değil; çünkü, bak, öfkelisin."

Bu sefer Osman kesti:

- "Öfkelendim; çünkü bana inanmıyorsun. Öfkelendim; çünkü sana saygım var: Susarsam seni kandıracak ikiyüzlülüğe katlanmış, sana da, kendime de saygısızlık etmiş olurum."

- "Dur" dedi, Ede Balı.

Elini de kaldırmıştı.

Osman sustu. Bekledi. Ede Balı hemen başlamadı. Konuşurken de, sesi, "dur" diyen ses değildi; gene Sivrikaya'daki gülümseyen, sevgi dolu sesti:

- "Osmancık iyi dinle de öyle cevap ver: O sözü bu gün veya on yıl sonra, sen hangi halde olursan ol, sana da söyleseler, doğru bulur, gereğine uyar mısın?"

Osman şaşaladı: İçinden geleni söylemiş ve ne söylediğini unutuvermişti. Bütün saflığıyla sordu.

- "Hangi sözü, Ede Balı?"

Ede Balı çok, çok önemli bir düğümü çözmek hırsında gibiydi:

- "Dedin ki, susarsam ikiyüzlülüğe katlanmış, sana da, kendime de saygısızlık etmiş olurum. Ben de diyorum ki, bu gün, yarın, hangi halde olursan ol, karşında susmayanlara katlanır da, öfkelenmez de, gereğini yapar mısın?"

Osman'ın şaşkınlığı daha da arttı: Dürüstlüğü öfkesini bastırıyor, "evet" demesini geciktiriyordu. Sonunda hepten engelledi; Osman, başını eğip sustu.

Ede Balı, onun ne kadar susabileceğini sınar gibiydi. O da susuyor, bekliyordu. Neden sonra ve Osman umutsuzluğa düşecek gibi oluyorken konuştu:

- "Ben seni yalnız komam, Osmancık. Biz seni yalnız komayız. İnan. Yardım hazırdır ve yardım kolaydır. Ben, biz, bütün yören yardım için can atar. Amma sen, ne için yardım istersin? bilinmelidir ve bilinmesi gerektir."

Osman, onun bir anlık ara verişini fırsat saydı;

- "Biliyorum onu" diye mırıldandı.

Ede Balı içini çekti; sesi de hüzün yüklüydü:

- "Ne için, Osmancık?"

Hüzün ve inanmazlıktı sesteki. Ve, Osman'ın da dert döker gibi konuşmasına sebep oldu:

- "Bilirim Ede Balı... Ne için yardım istediğimi gayri bilirim. Söz olur, benim bir kulağımdan girer, öteki kulağımdan çıkar... Amma ki, söz olur kulağımdan çıkmaz. Ne biçim sözlerdir onlar mı dedin? İkisini deyvereyim. Önce şunu: İtburnu'nda, beni konuk ettikleri odada, lambalıkta Selçuk ve Bizanslı sikkelerini görünce; bunlar ne için? diye sorduydum. Dursun Fakı da, bana; darda olanı istemek utancından kurtarmak için deye cevap verip ardından da; Şeyhim o utancın vebalinden kaçar dediydi. Ben, Ede Balı, utanıp arlanmayı bırakmış isterim de, sen mangırlarına kilit vurursun."

Ede Balı'nın ikinci, ama birinciye hiç benzemeyen,

- "Dur" deyişi o zaman oldu.

Osman da:

- “Durayım” dedi.

Şaşılacak kadar uysaldı. Durdu ve bekledi de.

Ede Balı’nın nefes alıp verişleri işitiliyordu. Ede Balı, sonra, gülümseyişinden koptu, güldü:

- “Sen mangır mı istersin? Benim esirgediğim mangır mı? Öyle olsa al götür bütün varlığımı; helâl olsun. Başka bir şey istersin sanırım ben.”

Gene güldükten sonra:

- “Yalan mıyım?”

Cevap bekliyordu. Alıncaya kadar da konuşmadı. Ve Osman’ı konuşturdu: Osman, başı bir kere daha eğik, fısıldar gibi konuştu:

- “Doğrusun. Ne ki, ne istediğimi, istediğimin mangır olmadığını ben de bilirim. Meselde yanıldım. Ve senin cömertliğinde mangırla benim dilediğim birdir bildim. Bağışla.”

Ede Balı;

- “Öfkeliliğin geçmemiş” dedi, sonra da gene gülerek, ekledi; “Ustalaşmış.”

- “Amma sen çıraklığa almazsın.”

Dokundurmanın karşılığı başarılı olmuştu; anlaşılan bu idi; çünkü Ede Balı gülümseyen sesinde idi:

- “İkincisi, Osmancık?”

Osmancık konusundan kopmamıştı; duraklamadan cevap verdi:

- “İkincisi... sen unutup gitmişsindir; yaylakta bana söylediğindir.”

Ede Balı susamadı:

- “Osmancık, sözü söz olsun deye söylemem ben. Ondan için de, dediğim sözü unutmam.”

Osman özür diledi:

- “Bağışla; ağzımdan kaçtı... Benzerinden sakınırım.”

Ve bir yutkunmadan sonra, utancından sıyrılabildi:

- “O dediklerini çok düşündüm. Düşüne düşüne de, ırak nedir, yakın nedir bildim. Bursa ırak değildir, bildim. En ırakları yakın edecek nedir, bildim.”

Sustu.

Bu sefer bekleyen Ede Balı idi.

Bu sefer de Osman yeteri kadar bekleten oldu:

- “Ben, Ede Balı, ıldızlara varacak gidecek yolu bildim. Ben, Ede Balı, o yolu açmak için ne gerektiğini bildim. Anam Kaf Dağı’nı aşan şehzâdeyi anlatırdı. Onun Zümrüd Anka’sı varmış. O yollara Zümrüd Anka gerek, Ede Balı. Benim Zümrüd Anka’m Malhun Hatun’dur; ver ki bana, dünyayı küçülteyim, Ede Balı.”

Alev alev yanıyordu yüzü. Gözleri çakmak çakmaktı ve dimdik bakıyordu. Sesi de ona göreydi. Ama sesi de, bakışı da, yüzü de, umulmayacak bir hızla değişti ve o hırstan daha inandırıcı bir yumuşaklıkta Osman fısıldadı:

- “Ver onu bana.”

Osman, artık karşısında bir karaltı da görmüyordu. Kendi yüzü ise, başını dimdik kaldırdığı için, gözleriyle, yalvarışlı dudakları ile parıl parıldı.

Ede Balı, önce;

- “Tekrarlarım” dedi; “Azmin, sebatın, sabrın makbuldür. Azim, sebat, sabır, kul katında da, Allah katında da makbuldür. Seni, Osmancık, yalnız kızım için düşünsem duraklamazdım; senin şu gördüğüm halin yeterdi. Amma ötesi...”

Devam edemedi; çünkü Osman, bir ok gibi fırlayıp onun yanına varmış, ellerini iri avuçlarının içine alıvermişti.

- “Ede Balı, Malhun Hatun’u bana ötesi için ver. Ede Balı, ben Malhun Hatun’u, gayrı, ötesi için isterim. Sana, benim Zümrüd Anka’m odur derim. Ver ki, Oğuz’lar, ıldızlara gitsin.”

Sonra, gerginliği geçti, sesindeki taşkınlığın yerini ölçü ve denge aldı; öylece de İtburnu’ndaki sözlerini tekrarladı:

- “Elbette töreler ne gerektiriyorsa o yapılacaktır. Amma ben Kumral Abdal’la bana söylettiklerini de, Sivrikaya’da bana söylemediklerini de unutmadığımı ve anladığımı ve gereğine uyduğumu bilesin istedim.”

Ede Balı ellerini çekmiyordu:

- “Var sen, hiç oyalanmadan Söğüd’e git, ananla atanla danış. Gereği ne ise, ne uygun görülürse o yapılır, öyle yapılır. Şunu da unutma; alnımıza ne yazılmışsa o olur.”

Osman, İtburnu’ndan bu yana kendisinde nelerin değiştiğini iyi biliyordu. Fakat Ede Balı’da değişen bir şey var mıdır, yok mudur, anlayamadı. Ede Balı o gün de, aynen, “Var sen, hiç oyalanmadan Söğüd’e

git, ananla, atanla danış” demiş, sonra da dünürleri geri çevirmişti. Gene öyle mi olacaktı?

Ede Balı, ellerini onun avucundan usulca çekti. Sonra Osman’ın sırtını sıvazladı.. duyduğu elemi anlamış da, avutmak istermiş gibi.

Osman’a öyle geldi. Ferahlık verdi.

Ede Balı ayağa kalkmıştı. O da doğruldu.

- “Bak a Osmancık.”

Osman baktı:

Ede Balı’nın yüzü, şimdi ışıkta idi. Şimdi karşısındakini görmeyen, Osman değil, o idi. Ama arada büyük bir fark vardı; Ede Balı, özellikle görmek istemez gibiydi ve Osman’a değil de, Osman’dan çok uzaklara söylemek ister gibiydi.

- “Engel çoktur. Çok olsa da aşılır. Amma bir engel vardır ki, onu aşan görülmemiştir. O engelin adı nefis’dir. Nefs’in eline düşen hiç bir yere varamaz. Malhun Hatun helâlin olur mu, olmaz mı onu ancak yazan bilir. Amma, ben, olsa da, olmasa da, dilerim, Malhun Hatun senin nefsini ayartmasın, aşılmaz engelin olmasın. Dilerim, sandığın gibi senin Zümrüd Anka’n olsun.”

Yumuşacık bir hareketle sağa çekildi ve Osman onun yüzünü gene seçemez oldu.

Olayın sonrası, her yönüyle, bütün gösterişleri gölgede bırakacak kadar hayranlık uyandıran bir alçakgönüllülük içinde gelişmişdir:

Ertuğrul beğ gazi’nin seçtiği dünürler, bu sefer, büyük göçteki silâh ve ülkü yoldaşlarıdır; Aykut Alp, Ak Temür ve Kara Tekin’dir. Ertuğrul onları bir niyet yoklamasından ve umut verici sonucu aldıktan sonra, Ede Balı’ya;

- “Şeyhimiz eyice kocadığımı bilir ve elbette ki hoş görür, bağışlar; sizlerde beni görür” diyerek göndermiştir.

Götürülen armağanlar herkesin herkese verebileceği şeylerdir: Ildız Hatun’a, işlemeli bir namaz bezi ile gene işlemeli bir çift çorap;

Ede Balı’ya üç kollu bir mumluk;

Mahmud ile Hüsameddin’e süssüz, püssüz birer çift üzengi ve birer kılıç;

Malhun Hatun’a da, Osman’ın yaptığı oyma işlemeli küçücük bir çekmeceye konmuş bir yazma, bir çift çorap, bir tarak, bir saplı küçük

bakraç ve gene Osman'ın yaptığı bir iğ.

Söz kesmede Dursun Fakı, Kumral Abdal ve bir de Malhun Hatun'un ağası Mahmud bulunmuştur:

Konuya, Ede Balı armağanları kabul ettikten sonra, Ak Temür girmiş ve başta Ede Balı ile Ildız Hatun olmak üzere, bütün aileyi, sonra da Mahmud'u, Hüsameddin'i övmüştür. Bu övgüde Malhun Hatun'un yeri apayrıdır.

Ede Balı da, söz sırası gelince, öyle konuşmuş, Osman'ın üzerinde daha çok durmuş, Ak Temür'den farklı olarak, en çok Kayı boyunu övmüştür:

Kayı boyu, Ede Balı'ya göre, Tanrı görevlisidir; Kayı boyu, gücünün ulaştığı yörelere adâleti kurmakla görevlidir; Kayı boyu, gücünün ulaştığı yörelerde insanlara güven, huzur, varlık ve hoş geçim sağlamakla görevlidir; Kayı boyu, başda Oğuzlar, birleştirmekle, bütünleştirmekle, onarmakla, yüceltmekle görevlidir, ve Kayı boyu bu görevi üstlenip başarmaya mecburdur.

Ede Balı, kızını, Malhun Hatun'u Kayı boyunun beğine gelin vermekten onur ve gurur duyacağını söyledikten sonra sözlerini şöyle bağlamıştır:

- "Ancak... hepiniz de oğlan evlendirdiniz, ere kız verdiniz; bilensiniz... bir de Malhun Hatun var, bir de anası Ildız Hatun var... Bu işde, iyiyi, kötüyü, doğruyu, iğriyi, bizden çok onlar bilir; son söz onlardadır. Bu hep böyle olmuştur ve böyle olması da iyi olmuştur. Şimdi beni hoş görün; önce onlarla konuşayım da, sözümü sonra söyleyeyim."

Ak Temür, bunun üzerine baş eğip şöyle konuşmuştur:

- "Ne ki söylersin, şeyhim, doğrudur ve de güzeldir. Amma, izin bağışlarsan bir şey demek isterim."

Ve, Ak Temür, Ede Balı'nın baş sallayışını görünce;

- "Biz de biliriz ki" diye sürdürmüştür; "Malhun Hatun kızımızı isteyen çoktur. Bu hâlin size verdiği rahatsızlıklarla, bize verdiği tedirginlikleri bir an önce sona erdirelim. El boşuna umutlanmasın, biz boşuna mutsuzluk duymayalım. Beklemek ateşten yakıcıdır demişler; daha da yanmayalım."

Osman'ın hâli bundan iyi açıklanamaz; bu güzel anlatım da, Ede Balı'yı bir hoş gülümsetmiştir:

- “Ey Ak Temür kardeş, bir kere daha gördüm ki, sevgi insanın dilini tatlandırır ve güçlendirir. Senin Osmancığı ve Ertuğrul beğ gazi ocağını böyle sevmen sözümüzü kolaylaştıracaktır, çabuklaştıracaktır. Şimdi deyin bana, ne buyurur, ne yer, ne içersiniz?”

Ede Balı, sonra, Hüsameddin’e dönmüştür:

- “Bak oğul, sunacak bir şeyler var mıdır?”

* * *

Ve, Osman’ın bekleyişi hem çok sürmemiş, hem de, Ak Temür’ün sandığı gibi, endişeli ve yakıcı olmamıştır: Osman umutlu da değildir; gönlü iki cevaba da yatkındır; iki cevaptan sonra da, olmak istediğine ermek için elinden geleni yapacaktır. Bunu, artık, bilmektedir.

Ama Ede Balı, kendisi adına, Ildız Hâtun adına ve Malhun Hatun adına, “evet” deyince, tekkedeki rüyasını, aynen, uyanıkken ve bir Nisan ikindi öncesinin ışık cünbüşünde, tekrar, aynen görmüştür; rüyada duyduklarını, aynen duymuştur.

Ve, Osman, bu mutluluğunda da taşkın değildir; her şey içinde olup bitiyor. Ve, artık, birkaç olay dışında, öfkelerinin de, sevinçlerinin de hep böyle olacağı, dışa vurmayacağı belli oluyor.

Osman, o geceyi dua ile, Allah’a şükr etmekle geçirmiştir. Ve, artık, bütün hallerinde böyle olacağa benziyor:

Çünkü, artık Osman, babasının, İtburnu’ndaki şafak rüyasında işittiği sözleri kendi kulağında duymaktadır:

“Senin ve çocuklarının ve onların da çocuklarının çocuklarının ve bütün soyunun, sopunun şerefi ve kudreti ve yücelmesi Allah Kelamı’na gösterdiğin bu saygıdadır ve bu saygı sâyesinde olacaktır ve bu saygıya bağlıdır; çünkü hakkı ve hakikati ve doğru’yu, âdil olanı ve haysiyeti idrâk ediş bu saygıdadır.”

Osman, benliğinden sıyrılmanın, benliğinin üstüne çıkmanın yolunu, artık bulmuştur; bu saygıda bulmuştur.

Ve, mutluluğu, Malhun Hatun’a sahip olacağından değildir; Malhun Hatun, artık, İtburnu’nda görüp vurulduğu kız değildir: Malhun Hatun, babasının gördüğü o şafak rüyasından gelip kulaklarına yerleşen sözlerindir; soyun sopundur:

Osman Zümrüd Anka'sına kavuşmuştur; Osman'ın mutluluğu bundandır ve bunun için dengelidir. Ölçülüdür; görev şuurunun ve sorumluluğun denetimindedir.

* * *

Dursun Fakı'nın kıydığı nikâh da, Ertuğrul beğ gazi'nin armağanları gibi olmuştur; sâde ve olağanın olağanı.

Ama olağanın ve bütün parlak törenlerin üstünde bir şey vardır ve o da oyalı ve bembeyaz yazmasının içinde, o Osman rüyasının hiçbir zamanda ve hiçbir gökyüzünde eşi görünmeyen ay gibi, tıpkı o ay gibi görünen Malhun Hatun yüzüdür.

Malhun Hatun, Dursun Fakı'nın okuduğu âyetleri ve yaptığı duayı dinlerken, tıpkı o rüyadaki ay gibidir; tıpkı o rüyadaki gibi yayvan tepelerin -Ede Balı'nın- bağrından doğup yükselmektedir; tıpkı o ay gibi, kendi göğsüne inecektir; tıpkı o rüyadaki gibi, çınar fidelenecektir ve serpilecektir.

Ve, Osman tıpkı o rüyada gibidir; o rüyayı yeniden görmektedir; şu olup bitenler o rüyaya sonradan katılmaktadır.

Bu evliliğin bir benzersizliği de, gelin götürülüşünde olmuştur;

Bu benzersiz düğün alayı konuşmasız, tenbihsiz, kararlaştırmasızdır; kendiliğindendir; Osman'a duyulan sevgi ile, iki babanın, Ertuğrul beğ gazi ve Ede Balı saygısındandır. Görünen de odur ki, sevgi ağır basıyor; çünkü havaya genç silâhşorlar hâkimdir. Başlarında da, Osman'ın ağabeyi Gündüz var.

Atlıları saymak mümkün değil. Sayı çokluğu bir yana, kırkarlık, ellişerlik bölükler hâlinde ve belli bir düzen, belli bir âhenk içinde, hep dört nallarla, kılıç sallamaları ile, en arkadakilerin öne, öndekilerin sağdan sola, sol öndekilerin de arkaya kayıp boyuna yer değiştirmeleri, sayı kavramını allak bullak ediyor. Bu arada nâralar ve at kişnemeleri, kılıç şakırtıları, çok büyük bilinen yöre boyutlarını büsbütün daraltıyor; güney, kuzey, doğu, batı.. genişletmek için yönleri zorlamaktadır sanılıyor; bu düğün alayı, ama bu düğün alayı, ne kadar geniş olursa olsun, hiç bir alana ve hiç bir yöne sığamazmış sanılıyor; kılıçlar ve atlar, kendiliğinden bin'leri cılızlaştırıyor, on bin'ler yüz bin'ler, milyon'lar oluyor:

Alayı götüren -ve koruyan- atlı sayısı, sanki üç bin değil de, üç yüz bindir, üç milyondur. Ede Balı'nın evi ile Söğüt arasındaki köylerde oturanlar öyle diyecektir.

* * *

Ve, bu evlilik Malhun Hatun'u da, Osman'ı da mutluluk utangacı yapmıştır; Osman'ı daha bir yiğit, Malhun Hatun'u daha bir güzel, daha bir hanım kadın yapmıştır. Herkes, özellikle de analar, teyzeler, halalar öyle demektedir.

El öpmeye Malhun Hatun'un evine gittikleri zaman, aradan bir gece bile geçmediği halde, Ildız Hatun, Ede Balı'ya:

- "Vermeseydik Malhun'umuzun halı nice olurdu" diyor.

Artık söz konusu edilemeyecek olan, "vermemiş olmak" ihtimâlinden hâlâ korktuğu bellidir. Ede Balı gülümsüyor;

- "Doğru dersin, Ildız'ım" diyor.

Bir kuluçka meseli

Şimdi yayla zamanıdır ve her şey daha önceki yaz başlangıçlarında nasıl olmuşsa öyle olmaktadır:

Ertuğrul beğ gazi, önce Bilecik tekfürüne haber salmış, bırakılacak eşya için rıza istemiştir. Sonra, eşya, gene, yaşlı kadınlarla ve teşekkürlerle gönderilmiştir.

Ama, Osman, bu sefer, geçen yıldakinin aksine, babasının kılıcına öyle bakmamıştır; çene kemikleri öyle zonklamamıştır. Osman, bu sefer, toplantı boyunca, dimdik ve donuk, hep yere bakmıştır. Bu değişikliği gözden kaçırmayanlar var. Aykut Alp da bunların başındadır.

Aykut Alp bu değişikliği hayra yoruyor ve yorumunu, önce Ertuğrul beğ gazi'ye, sonra da Dursun Fakı'ya söylüyor. Ertuğrul beğ gazi sâdece seviniyor,

- "İnşallah dediğin gibidir" diyor.

Dursun Fakı'ya gelince, Dursun Fakı, Aykut Alp'ın bu yorumunu şeyhi Ede Balı'ya iletiyor. Ede Balı da:

- "Bunu umardım" diyor, ekliyor: "Osmancık'tan beklerdim bunu. Gayrisi için de Hudâ bu kulunu utandırmasın."

Ve, Ede Balı, ilk iş olarak, Gündüz ile konuşmuştur; ona sormuştur;

- "Ey Gündüz beğ; gönlümden geldiği gibi sorarım, gönül inancıyla cevap dilerim: Baban Ertuğrul beğ gazi'nin ve ileri gelenlerin karar günleridir bu. Ertuğrul beğ gazi başta, bana da sorar dururlar ki, Kayı boyu kime emânet edile? Bilirsin; istek sanadır. Ben de ve baban da bilir ki, isteğe karşı, sen hep, Osmancık derdin. Gine bu kararda mısın?"

Gündüz, soruya karşı, alçakgönüllülükle başını eğmiş ve gülümsemiştir:

- “Nasıl bu kararda olmayayım ki, Osmancık, hep umduğum gibi, durulmuş ve de uyanmıştır. Nasıl bu kararda olmayayım ki, Osmancık benden güçlüdür, benden atılgandır, benden çok sevilmektedir ve soyumuzun da, günümüzün de beklediği odur. Hep Osmancık dedim, gine Osmancık derim.”

Bu söz üzerine, Ede Balı başka bir şey sormuştur:

- “Ya Osmancık da, seni isterse; ağam olsun derse?”

Gündüz, o zaman, başını kaldırıyor ve;

- “Büyükler karar versin yeter” diyor ve ekliyor: “Ben onun ağasıyım; buyururum. Osmancık beni dinler.”

* * *

Domaniç’te ve Domaniç yakınlarındaki yaylaklarda bu yaz bütün yazlardan başkadır ve Kayı boyunda böyle bir yaz görmeyenler çoğunluktadır: Beğin yerini kim alacak? ve, beğin yerini kim almalıdır?

Gündüz mü?

Savcı mı?

Osmancık mı?

Ertuğrul beğ gazi oğullarından biri değilse kardeşi Dündar beğ mi?

Herkes bir şey söylüyor ve herkes söylediğini savunuyor; ama, Gündüz ile Osmancık dışında, bir üçüncü ismin üzerinde duranlara pek rastlanmıyor.

Ne var ki, o iki ismin tartışması pek yumuşak olmuyor ve herkes tuttuğu ismin öne sürülmesi için, söz sahibi büyüklere bindirdikçe bindiriyor.

Ve, beride, Osmancığın da, Gündüz’ün de, bu konu için ortaya çıkmayışları, gerginliğin artmasını önlüyor.

* * *

Osman ile Malhun Hatun, yaylada, beş on koyunlarının, üç beş atlarının, yayıklarının, iğlerinin, gergeflerinin ve sevgilerinin havasındadır.

Osman, günlerden bir gün, bir av hazırlığında, birden bire, hiç bir sebep yokken ve o yönde av avlanamayacağını bildiği halde, Kartal

Doruğu'nu beş, on ok atımı kuzey doğudan Domaniç'ten ayıran sarp vâdiyi ve Harlak suyunu hatırlayıveriyor.

Bu hatırlayışta orası çok, çok daha güzelleşiyor.

Ve, Osman; "Ad bize ne gerek?" diyen dervişi hesaba katmadan, orayı Malhun Hatun da görsün istiyor:

- "Kalsın elindeki iş" diyerek eşini çekiyor.

Ve, Malhun Hatun Benliboz'da sağrısında, Osman da Al-ışık, Harlak yolunu tutuyorlar.

Üçüncü dönemeçten sonra görünen Harlak düzü Osman'ı iyiden iyiye şaşırtmıştır; çünkü, bildiği o taştan örme kulübenin ilerisinde, suyun ötesinde dört kulübe daha vardır ve uçurumun kıyısında, en azından altı, yedi kişi oturmuştur. Üstelik, nal seslerine salan köpek de, yalnız o dervişinki değildir, onun yanında onun kadar iri beş köpek daha vardır. Osman gibi Malhun Hatun da topuzuna davranıyor. Ama, adsız dervişin köpeği, uçurumun kıyısında oturanlardan çok daha önce anlıyor ve birtakım sesler çıkartarak arkadaşlarını durdurtuyor, kendisi gibi onlara da kuyruk sallatıyor: Bozoğlan Osman'ı, bir yıl sonra, tanımıştır.

* * *

Harlağın uçuruma döküldüğü yerde oturanlar davranıp yanlarına geldiler: Dördü kadın, yedi kişiydiler.

Öteki erkekler, Osman'ın geçen yıl tanıdığından daha genç idi. Kadınlara gelince biri dışında onlar da öyle. O biri, inadına yaşlıydı, kara kuruydu; ama diriydi, canlıydı. Konuşan da o oldu:

- "Ne hoşdur bu geliş, yiğit Osmancık. Şükürler olsun sizi gönderen Tanrı'ya. Seni de, Malhun Hatun'unu da övdükleri kadar varmış. Bana, sevenler Deli Gökçe, aşırı sayanlar da Gökçe bacı der. Uruz'un anasıyım; anası olduğumdan da mutluyum."

"Uruz" derken, elini uzatabildiği kadar uzatıp Osman'ın tanıdığını göstermişti. Sonra ötekileri tanıttı:

- "Bu kara saçlı, kara kaşlı, kara gözlü Selcen'dir; gelinimdir. Şu çini gözlü, sırma saçlı güzel Aybala'dır ve Bican abdal'ın hatunudur. Şu al yanaklı, buğday saçlı, bal bakışlıyı sorarsan, o da Emren erenin hatunu Zeliha'dır. Buyurun; ayran için, yoğurt yeyin; gönlümüzü hoşnut edin."

Atlarından indiler. Malhun Hatun, doğru Gökçe Bacı'yı gidip el öptü. Onu sevdiği belliydi. Osman gülümsedi.

Atlarını Emren erenle, Bican abdal aldı; suyun yukarılarında, yamacın başladığı yerde yedi at otluyordu; götürüp onlara kattılar.

Suyun ötesinde tavuklar, horozlar dolaşıyordu. Suda iki ördek yüzüyordu. Osman ördeklere baktı.

Uçurumun kıyısında, üzerine oturdukları bir hasır seriliydi. Selcen bir kilim getirdi, hasırın üstüne yaydı. Gökçe bacı da Osman'la Malhun Hatun'u buyur etti. Osman oturdu. Malhun Hatun ise Gökçe bacının önce oturmasını bekledi. Ötekiler ayakta kaldı. Az sonra da, Aybala ile Zeliha süt ve balla karışmış kaymak getirdi. Bu sırada, önce bir, hemen onun ardından da ikinci, çocuk ağlamaları işitildi. Sesler ayrı ayrı evlerden geliyordu. Selcen ile Aybala seğirttiler. Gökçe bacı güldü:

- "Biri Selcen'in, torunum. Öteki Aybala'nın. Tanrı hayırlı yaşlar, hak edilmiş adlar nasip eylesin; ikisi de oğlandır. Dilerim, aydan gözel Malhun Hatun da sana oğlanlar, kızlar vere."

Ve, beklenmedik bir söz ekledi:

- "Beğliğin ve adın sanın sürdüre."

Osman, ona, dimdik baktı:

- "Beğliğim yoktur benim, ana bacı."

- "Olacak" dedi Gökçe.

O da dimdik bakıyordu. Ve, ancak Osman'ı söze razı ettiğini anlayınca konuştu:

- "Biz de, az önce, bundan söz ederdik. Kayı boyuna bir beğ gerekmekteymiş; haberimiz vardır."

Ertuğrul beğ gazi, Osman'ı everdikten hemen sonra boy'un ileri gelenlerini, yoldaşlarını ve bilginlerini toplamıştır. Onlara;

- "Benim hâlim nicedir, görürsünüz. Sanırım bu benim son yaylamamdır" demiş, sonra da isteğini bildirmiştir: "Boyumuza bir beğ seçeceksiniz ki, gözüm arkada kalmasın, sinimde rahat yatayım."

Dinleyenler Ertuğrul beğ gazi'yi haklı bulmuşlar ve vakit geçirmeden dağa, taşa adamlar salmışlar, ki kim kime güvenir, kim kimi yeğler ve ister.

Sorup soruşturma, dönüp dolaşıp Gündüz'le Osman'da düğümlenmektedir:

Bir bölük insan, “Gündüz akıllıdır, temkinlidir; yok yere düşman peydahlamaz; beğimiz o olsun” der. Buna karşılık, bir bölük de; “beğimiz Osmancık olmalıdır; çünkü Osmancık atılgandır, güçlüdür; düşman edinse de ezmek için edinir; bize yol açar; bize yeni yaylaklar, kışlaklar sağlar” demektedir.

Gökçe bacı, burada; “Sözün, sözleşmenin sonu olur mu?” diyor ve anlatmayı sürdürüyor:

Gönlü Osman’a yatanlar; “Hemi Osmancık ev, bark edindi; gücü artar, delilenivermeleri azalır” demekte, ötekiler de bu söze: “Huy canın altındadır” diye karşılık vermektedirler.

Ve, berikiler, her ne kadar; “Bize o huy gerek” deseler de, sözün sonu gelmemektedir. Çünkü o zaman da; “Osmancık, Osmancık der durursun da, beğlik Osmancığın umurunda mıdır, bakmazsın” denilmektedir.

Gökçe bacı, sözünü, “Buracıkta bile işte bu konuşulur; buracıkta bile, Gündüz mü, Osmancık mı? Osmancık uslanır mı, uslanmaz mı? Osmancık beğliği ister mi, istemez mi? atışmasından başka iş kalmadı desem yalan olmaz” diye sürdürüyor ve damdan düşer gibi soruveriyor:

- “Ey Osmancık; de bana bakayım: Benim Uruz’un bile dediği doğru mudur? sen beğ olmak istemez misin?”

* * *

Osman, bir an durakladı. Cevap dilinin ucunda idi; tuttu onu ve soruyu soruyla karşıladı:

- “Önce sen söyle Gökçe ana; önümde ağam dururken ben nasıl beğlik isterim?”

Gölçe bacı gülüverdi:

- “Al sana bir hoşluk daha... bıldır, ben beğlik istemem deyen, şimdi; önümde ağam var, der. Eskiden de, önümde ağam var deye, istemem der idiysen eyi; amma, beğliği ister de içinde saklamışsan kötü.”

Osman’ın burun kapakları oynamaya başlamıştı. Kendi kadar ünlü öfkesi belliydi. Hepsi de telâşlanır oldular. Buna karşılık, Gökçe bacı gene güldü:

- “Öfken neye Osmancık? doğru söze kızılır mı? ananda, atanda heç gördün mü?”

Osman öfkesiyle uğraşıyordu; konuşması da ona göre oldu:

- "Doğru söze kızmam ben. Doğru demezsin de ondan kızarım."

Gökçe bacı tatlı tatlı sordu:

- "Neye doğru değil, söyle de bilelim?"

- "Bil" diye ve paylar gibi söyledi: "Yöreye yeni geldiğin belli. Öyle olmasa, herkes gibi sen de bilirdin; ben beğlik istemem derken, babam da, ağam da, bütün aklı erip sözü dinlenenler de, bana; beğliğe hazırlan, beğlik sana derlerdi. Ona göre davran, ona göre oturup, ona göre kalk derlerdi."

- "He, ya" dedi Gökçe bacı.

Osman da, aklanmanın rahatlığıyla, dönüp Malhun Hatun'a baktı ve onun sevgi ile övgünün kaynaştığı gözlerini görünce gerginliğinden iz kalmadı:

- "Gökçe ana, Gökçe ana" dedi, tok, ama dost bir sesle; "Sen bana şunu dosdoğru söyle ki, soracağımın doğrusu ancak sendedir: Uslanır mıyım, uslanmaz mıyım ben? Uslanır deyenleri de, uslanmaz deyenleri de ko bir yana."

Gökçe bacı, bir ayakta duranlara, bir suya baktı, sonra başını, ilerde eşinen tavuklara çevirdi. Dönüp de yeniden oğluna, gelinine ve ötekilere bakınca hepsi birden güldüler.

Osman da, Malhun Hatun da şaşırmıştı. Osman sordu:

- "Ne gülersiniz?"

- "Şuna güleriz, Osmancık" diye başladı ve anlattı:

İlerde eşelenen tavukların arasında kapkara olan biri vardır. Baharda kuluçkaya yatmıştır. Gökçe bacı da onun yumurtaları arasına iki ördek yumurtası koyuvermiştir.

Kuluçkanın günü bitiyor, civcivleri kabukları kırıp dünyaya çıkıyor.

Kara tavuk mutludur, görevini bilmektedir ve uyanıktır, savaşçıdır; ikisi ördek, dokuz civcivini peşine takıyor; yem nasıl aranır, nasıl bulunur, kısrak tayını emzirir gibi, öğretmeye koyuluyor.

Ne iki ördek yavrusu analarının tavuk, kardeşlerinin civciv oluşunu umursamakta, ne de ötekiler onları yadırgamaktadır.

Ama işler, birden bire, karışıveriyor; mutluluk uçup gidiyor; onun yerine bir felâket havası geliyor.

Çünkü, ördek yavruları işte şu suyun kokusunu almışlardır; aileden koptukları gibi, o paytak paytak koşuşları ve işe yaramaz kanat çırpışları ile suya yönelmişlerdir.

Tavuk ana, dehşet içinde çırpınmakta, acı acı gıdıklamalarla kıyâmetler koparmaktadır. Civcivlerinin ikisi çıldırmıştır; kendilerini suya atıp boğulacaklardır. Ana tavuk, Allah'ını sevenden yardım çağırıyor.

Ve şaşa kalıyor: İki civcivi süzüm süzüm süzülmekte, dalıp çıkmaktadır; suda mutludur ve başarılıdır.

Tavuk ananın şaşkınlığı da, kapıldığı dehşet gibi çok sürmüyor. O iki civcivini kendi hallerine bırakıp ötekilerinin yanına dönüyor. Yapabileceğini yapıyor ve yaptırabileceklerini yaptırmaya koyuluyor.

Gökçe bacı, o gün, bu gün, ne zaman, "Osmancık uslanır mı, uslanmaz mı" çekişmesi başlasa, bu olayı anlatmaktadır. Ve Osman'la Malhun Hatun gelmeden az önce de öyle olmuştur.

* * *

Gökçe bacı:

- "İşte buna güleriz, Osmancık" dedi, sonra da ekledi: "Sorduydun da ondan anlattım. Sana daha açığını da deyivereyim: Sen uslanman Osmancık; suyu gördün mü dalan."

Kısa bir ara verdi. Kendine çok güveniyordu; bakışlarından ve gülümseyişinden belliydi bu. Gülümseyişi, birden bire genişledi, daha da içtenleşti:

- "Bana sorarsan, Osmancık eyi de edersin. Ben, Osmancık beğ olsun, Osmancık uslanmasın, deye dua ederim. Bunu da herkes bilir; bilenlerin çoğu da, öyle dua eder. Bize bu duayı öğretenler de aklı eren kişilerdir."

Ve hızla doğruldu, dizlerinin üzerinde giderek Malhun Hatun'un yanına vardı:

- "Ayın ondördü Malhun Hatun, gökçek Malhun Hatun; dilerim bencileyin ak pörçekli karıcık olun da, oğullarının beğliğini de görün."

Osman'a öyle geldi ki, beğliği kesinleşmiş ve açıklanmıştır; kulaklarına gelen ses, kayalara çarpa çarpa düşen Harlağın değil de köslerindir; kösler vurulmaktadır; kılıçlar şakırdamaktadır; atlar kişnemektedir; nâralar atılmaktadır.

Ve; Malhun Hatun müjdeler almaktadır; kutlu müjdelere gülümsemektedir.

Dönüp baktı; Malhun Hatun, gerçekten gülümsemektedir ve öyle gülümsemektedir. Fısıldadı; rüyada gibi:

- “Atlanalım.”

Gökçe bacı;

- “Haberini gözleriz” dedi.

Karşılıklı, hoş günler dilediler.

Yolda, Osman’ın dalgınlığı epey sürdü; neden sonra;

- “Baban, Gökçe bacı gibi düşünmez” dedi.

Malhun Hatun güldü.

- “Neye gülersin?”

Malhun Hatun gene güldü:

- “Babam hem öyle düşünür, hem öyle düşünmez. Nasıl deyeceğimi bilemedim de ona gülerim.”

Sonra, sözünü bulmaya çabaladı. Buldu da:

- “Uslanmak ne ki?”

Bu soru konuyu epeyce aydınlatıyordu:

Osman düşündü; Ede Balı onun atılganlığına, dövüşgenliğine, gözüpekliğine karşı değildi ki...

Ede Balı’nın değiştirmek istediği, bunları kullanışı idi!

Kendin için değil, boy’un, soyun, sopun için!

Ede Balı’nın istediği değişim ve akıllanıp uslanma’nın özü bu idi; Ede Balı, Osman’ı bu öze ulaştırmak için söylemişti bütün sözlerini. Ve, bütün davranışları da gene bunun içindi:

“Babam hem öyle düşünür, hem öyle düşünmez!”

Malhun Hatun, pek güzel anlatmıştı bunu.

Osman, tırısta giderken, atını dört nala kaldırmadan önce, gemi kırdı, sağrı sağrıya geldiler.

Osman’ın kolu kement gibi uzandı; Malhun’u sardı, kendine çekti.

Domaniç’e varınca, doğruca, yedi direkli, iki bölmeli küçük çadırlarına gittiler. Osman Malhun’u günlük kurmaya bırakmadı; içerde oturup konuşmak istediğini söyledi.

* * *

Osman kendisini, beğliği taşıyacak güçte görmektedir.

Başta babası, Ede Balı'nın, Aykut Alp'ın, Dursun Fakı'nın, Kumral Abdal'ın ve dağ başlarında, geçitlere ve yörelere hâkim yamaçlarda mekân tutan dervişlerin, gelecek zamanlar için ve soyun geleceği için ne istediklerini; bu arada da bir tek insan'dan ne beklediklerini anlamaya başlamıştır:

Belki bir bâdem ağacı.. belki bir çınar!

Aranan budur ve Osman, artık, bunu anlamakta, kavramaktadır.

Kafasını zorluyor ve çocukluğundan beri gözlendiğini de anlıyor:

Akranlarına karşı davranışları.. ilk at'lanışı.. ilk yay gerişleri.. kılıç tâlimleri.. güreşleri.. ilk avları.. geyik yıkışları.. ve bir gün, obayı birbirine katan azgın boğayı yıkışı!

Gözlenmiştir bütün bunlar.

Ve, bâdem ağacı, ya da çınar... İlâhî takdir'in istediğine ve yapacağına, Osman aday görülmüştür.

Osman, artık, bunu anlıyor ve artık kabulleniyor.

Ama Osman'ın hâlâ, ağır kuşkuları vardır; başta kendisi:

Osman, acaba, gereğince arınabilmiş midir, nefsinden?

Soy, sop kavramını benliğinin yerine koyabilmiş midir?

Ve, sonra Osman ağası Gündüz'ü, hâlâ gönül rahatlığı ile düşünememektedir; beğliği, onun yüzünden, hâlâ, bir ayıp istek, bir hak yeme; en azından da, bir saygısızlık sayar gibidir.

Osman, anlattı bunları Malhun Hatun'a ve:

- "Bana doğruyu göster. Malhun'um" dedi.

Malhun Hatun, epey düşündükten sonra konuştu:

- "Ağan Gündüz beğden yana dertlenme, yiğidim. Herkes iyi bilmektedir ve ben de bilirim: Onun isteği yürektendir. Sana sevgisi ve güveni katıksızdır; hastır. Sen kendini tart. Gereken budur, derim. Dilersen, bir de babamla söyleş; kuşkuların bitsin; rahata er."

Osman, her ne kadar dalgınlığından sıyrılamadı ise de;

- "Doğru dersin" dedi.

Malhun Hatun'un sözlerine inandığı belli oluyordu. Nitekim öyle yaptı. Bir farkla: Ede Balı'dan önce, kendini tutamamış, ağası Gündüz ile konuşmuştu.

Gündüz, onu, gözleri parıl parıl, kucakladı, boynundan öptü;

- "Sana yaraşan budur" dedi. Ekledi de; "Eyi bilirim; bu haber babamızı mutlu edecektir."

Osman da onun elini öptü; gören bayramlaşırlar sanırdı.

İKİNCİ BÖLÜM

- "Ey Osmancık; Tanrı yolunu ve gözünü ışıtsın; gönlünün, kılıcının gücünü pekiştirsin; haktan, adâletten, insaftan, azimden garib komasın."

Osman, Ede Balı'ya haber salmış, izin istemişti:

- "Kayın atamın ve kayın anamın elini öpmek ve kendisiyle söyleşmek dilerim."

Sözcülük yapan Gazi Rahman'a, Ede Balı;

- "De ki, bekleriz" dedi.

Ve, iki at boyu arkalarında Gazi Rahman, Akça Koca, Konur Alp, Sungur ve Saltuk at başı, gelen Osman ile kızını, evinin sokak kapısında, beş basamaklı taş merdiveninin sahanlığında karşıladı:

- "Hoş geldiniz, hoşluk getirdiniz; hep hoş olun. Gözümüz, gönlümüz aydınlandı; hep aydın içinde kalın. Bizi sevindirdiniz. Allah da sizi hep sevindirsin."

Solunda Ildız Hatun, iki adım gerisinde oğulları durmuştu. Basamakların iki yanına, kimi yaşlı, kimi orta yaşlı on kişi sıralanmıştı. Osman onların arasında, sâdece, Dursun Fakı'yı, Kumral Abdal'ı ve bir de derviş Uruz'u tanıdı.

Malhun Hatun, sanki, Osman'dan da çevik ve atikti; babası sözlerini bitirir bitirmez, atından yere, kuş gibi konuverdi; Osman'dan ön aldı:

Sırasıyla, babasının, anasının, ağası Mahmud'un elini, kardeşi Hüsameddin'in boynunu öptü ve ona el öptürdü. Ötekiler de, onu bağırlarına basarak boynundan öpmüşlerdi.

Osman, sanki Malhun Hatun'un atikliği yüzünden, ağırlaşmıştı; basamakları, sağlı sollu dizilenleri selâmlayarak, ağır ağır çıktı. Ede Balı ile

Ildız Hatun'un elini öptü. Mahmud ve Hüsameddin'le kucaklaştı.

Tören bitince Ede Balı, Hüsameddin'e;

- "Oğul" dedi, "yol göster."

Sonra, ötekilere seslendi:

- "Buyurun."

Evin arkasındaki, alçacık çitle çevrilmiş bahçeye geçtiler.

Asma dalları sarılmış geniş bir çardağın altına kilimler serilmiş, minderler sıralanmıştı.

Malhun Hatun anası ile evde kaldı.

Ötekiler, ayakta el kavuşturan Mahmud ve Hüsameddin ile Osman'ın arkadaşları dışında, belli bir sıralanmaya göre, minderlere oturdular.

Ede Balı, önce, onları tanıttı, sonra da;

- "Ey Osmancık oğul; el öpelim, söyleşelim diye haber saldın" diye başladı; "el öptün, gönül aldın; sıra söyleşmede. Biz bize deyeceklerini ev içine sakla da, aklıma gelen doğru ise, kalanını de. Ağan Gündüz beğ, senin dediklerini bize müjde iletir gibi iletti. Ben de, Osmancığın konuşmak dilediği budur dedim ve bunu, ata, oğul konusu saymadığım için, güvendiklerim de dinleyip akıl katsın dedim. De şimdi."

Osman, önce Ede Balı'ya, sonra da oturan, ayakta duran, herkese tek tek baktı, dura dura baktı, dimdik baktı. Konuşmaya başlayınca da dizlerinin üzerinde daha bir dikleşti:

- "Atam Ede Balı, Allah bilir ya, ben önce, doğru muyum, yanlış mıyım, bileyim deye senden akıl almak dilerdim. Niyetimi âşikar etmekliğim için, babam Ertuğrul beğ gaziden bile önce sana danışmam gerek sayardım. Amma ki, sen böyle münasip gördün, ben de uyarım. Şimdi büyüklerim, küçüklerim, saydıklarım, sevdiklerim, herkes bilsin. Bana yakışırsa, benim hakkım ve lâyıkım görülürse, ben beğlik isterim. Buna da kendimi lâyık sandığım ve bana yakışır sandığım ve hakkımdır ve hak edeceğim sandığım için isterim. Ve, dediğin gibi, daha önce de, ağam Gündüz beğin iznini ve rızasını aldığım için isterim. Deyin bana şimdi: Doğru muyum, yanlış mıyım?"

Osman sözlerini bitirdikten sonra, konuşmaya başlamadan önceki gibi, hepsine tek tek ve dura dura baktı; ama bu sefer sırayı Ede Balı'da

tamamladı.. cevabı ondan beklediğini belli etti ve cevabı alıncaya kadar da gözlerini ondan çevirmedi.

Ede Balı gülümsüyordu; başta Osman, herkesin sabrını dener gibiydi. Sabırsızlık ise, sâdece, el kavuşturmuş ayakta dinelenlerde belirtiler verebildi; delikanlılar, heyecanlanmıştı.

Buna karşılık, oturanların yüzlerinde, bakışlarında, oturuşlarında, en ufak bir değişiklik yoktu.

Osman’a gelince, dizlerinin üzerinde yay gibi gerilmiş duran ve hep Ede Balı’ya bakan Osman, yontma bir taş kitlesini andırıyordu.

- “Azmini, sebatını, sabrını bilirdik, Osmancık” diye başladı Ede Balı; “Bunların makbullüğünü sana demiştim. Şimdi açık yürekliliğini ve açık sözlülüğünü de gördük. Bunlar da makbuldür. Gücünü, kuvvetini, cesaretini süslemeye başladın, Osmancık. Seni sevenlerin, seni tutanların pek çoğu ve biz, işte bunu beklerdik. Sevindirdin bizi. Sorduğuna gelince; doğrusun, doğru yoldasın, Osmancık. Amma, beğlik üzerine, burada ve buradakilerde sana verilecek söz yoktur. Töre gereğince olacaktır o. Sözümüz, baban Ertuğrul beğ gazi’nin dediği günde ve dediği yerde ve başka sözlerle birlikte olacaktır.”

Ve, Ede Balı’nın gülümseyişi değişti. Sesi de öyle:

- “Bak, a oğul” dedi Hüsameddin’e; “anan Ildız Hatun konuklarımıza, yemek, içmeye bir şey hazır edebilmiş mi? Yoksa kızıyla can sohbetlerine mi dalıp gitmiştir.”

* * *

Güneş, Domaniç’in batısını çizen tepelere inmek üzeredir.

Osman, çadırının ön bölümünde, bir ayı postunun üzerinde, bağdaş kurmuş oturuyor.. kımıldamadan, kıpırdamadan ve tıpkı, on gün önce, Ede Balı’nın konuşmasını beklerken nasılsa öyle, yontma bir taş kitlesi gibi!

Malhun Hatun, arada bir, kendisi için örmekte olduğu sapanı bırakıyor, yatakların bulunduğu arka bölmeye gidiyor, orada oyalanıyor ve Osman’ın bekleyişine bir başka biçimde katılıyor:

Yüz adım kadar yukarıdaki Ertuğrul beğ gazi çadırından hâlâ haberci gelmiyor.

Karar niçin gecikmiştir?

Malhun tedirginliğini artık gizleyemiyor.

Osman'a gelince, Osman, beğliğinin Harlak'da, Gökçe bacı tarafından ilân edildiğine, kendisinin bile yadırgadığı bir güvenle inanmaktadır. Gökçe bacının söyledikleri kulaklarından gitmiyor.

"Ayın on dördü Malhun Hatun... gökçek Malhun Hatun, dilerim bencileyin ak pörçekli karıcık olun da, oğullarının beğliğini de görürsün."

Alınyazısının açıklanışıdır bu; Osman buna inanıyor.

Beğ, elbette, kendisi olacaktır. Osman buna inanıyor.

Çünkü beğliğin ne olduğunu en iyi bilen kendisidir.

Ve, bildiğini en iyi uygulayabilecek olan Osman'dır; kendisidir. Osman buna inanıyor.

Ertuğrul beğ gazi'nin çadırında tartışma istediği kadar uzasın, sonunda olacak olan budur. Osman buna inanıyor.

Nitekim, çadırın ön düzünde bir gölge beliriyor. Bu gelen, baba yoldaşı Samsa çavuş'dur. Samsa çavuş:

- "Hey, Osmancık; baban Ertuğrul beğim gazi seni diler" diyor.

* * *

Ertuğrul beğ gazi'nin çadırındaki tartışmayı uzatan, Osman'ın Kayı beğliği değildir:

Ertuğrul beğ gazi, üç beş sözle tartışmayı açmış ve,

- "Hey aklı erenler, benimle at sürenler, kılıç urup yay gerenler; kardaşlar, yoldaşlarım işte hâlim görürsünüz: Kocadım; yerime bir beğ gerek. Sizlere haber saldım, bildirdim. Geçen hilâlden beri konuşur, görüşür, düşünürsünüz. Yeterlidir saydım, işte topladım. Kayı boyu ve öteki Oğuz boyları kararınızı bekler; bildirin" demiştir.

Onun ardından ilk konuşan, Alak Evli'lerin beği, bileği pek, yüreği ünlü Kıyan Selçuk'un babası Erdoğmuş'dur:

- "Ey, ulu sular geçiren, karlı dağlar aşıran, boyuna, boydaşlarına yurd ve yuva kuran Ertuğrul beğim gazi, bilelim sen ne dersin, kimi istersin? Yiğit oğulların var, seni oğulların kadar seven yiğitlerin var; gün görmüş kardaşın var; hangisini yeğlersin?"

Bunun üzerine, Ertuğrul beğ gazi;

- “Soran kişiyi sevgim konuşturur” diye başlamış ve şunları söylemiştir: “Ben ulu oğlum Gündüz derdim. O da, bu iş ululuk işi değildir, der ve küçüğünün küçüğü Osmancık olsun ister.”

Bir konuşanın çıkmayışı, bekleyiştendir; Ertuğrul beğ gazi bir şeyler daha söyleyecek gibidir; hepsine tek tek bakışından bellidir bu. Ama vazgeçiyor, söylemiyor; kısaca soruyor:

- “Ne dersiniz?”

Bayat beği Koca Kulmaş’ın başlattığı: “Uygundur” sözü, sıra Dodurgalı Kara Güne’ye gelince iş değişiveriyor; çünkü Kara Güne şöyle konuşuyor:

- “Bu günler netâmeli günlerdir; ters atılmış bir adımın, yersiz uçurulmuş bir okun, yanlış çalınmış bir kılıcın yalnız Kayı’ya değil, bütün boylara belâ üşüreceği günlerdir; bir eylemek için bin düşünmek gerektiren günlerdir. Düşünmek de kanı durgunlaşmış, aklı görgüyle beslenmiş kişinin kârıdır.”

Kara Güne beğ kısa bir ara veriyor; kendisini dinleyenlerin tek tek gözlerine bakıyor ve adayının tahmin edildiğine de, beklediği ilgiyi gördüğüne de inanmış olarak asıl söyleyeceklerini söylüyor:

- “Osmancık yiğittir; biliriz. Bileği bükülmez; biliriz. Yüreğine korku düşmez; biliriz. Osmancık Kayı beği olsun; uygun buluruz. Amma ki, Ertuğrul beğim gazi, onun dileklerini ve öğütlerini de senin dileklerin, öğütlerin gibi buyruk saymak bizi düşündürecek, ürkütecekdir. Çünkü Osmancık delikanlılığındadır, aşırı atılgandır; aşırı öfkelidir. Korkarım, kırdığınca kırdırır, aldığınca verdirir.”

Bakışlar, boyunlar, yüzler. Kara Güne’ye katılanların az olmadığını belli ediyordu.

Erdoğmuş beğ, Ede Balı’ya baktı:

- “Töreyi bilirim şeyhim; susmam gerek. Amma, ortada, hiç görülmeyen bir hal var. Osmancık için değil, bu hal için ne dersin?

Ede Balı, o zaman, ortaya sordu:

- “Erdoğmuş beği doğru bulur musunuz?”

Ve, o da, doğru bulurum deyinceye kadar Kara Güne’ye baktı:

- “Biz burda, Osmancık beğ olsun deriz. Daha niceleri, daha nicelerine beğlik vermiştir. Ne ki, kimse kimseyi beğ yapamamıştır. Beğlik

süttedir, kandadır, yürektedir, kafadadır. Biz, Osmancık beğ deriz; beğ olup olmamak ona kalır. Sana derim, Kara Güne kardaşım; siz de iyi dinleyesiniz: Ertuğrul beğimiz gazi'nin dilekleri ve öğütleri, sırf beğ olduğundan mı buyruk sayılmaktadır? Şunu da sorarım: Ertuğrul beğimiz gazi, bir zamanlar, şu bizim gibi oturanlar beğ olsun dediklerinden mi beğ olmuştur?"

Sustu. Gülümsedi; sonra.

- "İzni aştıysam, bağışlayın" dedi; "Buna göre düşünmek doğrudur sandığımdan söyledim."

Tartışmanın sonu alınıyordu:

Kayı boyu için güvenmenin vebâli, kendi obaları için de güvenmenin vebâli demektir. İsteseler de, istemeseler de bu böyledir. Ede Balı müritleri ve dağ boylarında, yamaçlarda, geçitlerde yurt tutup da, sâdece büyük birlik için çalışan dervişler böyle düşünmektedir.

Sonunda, Kara Güne'nin de katıldığı karar alınıyor:

Osmancık beğ seçilecek, sınanacaktır.

Osmancık -Ede Balı'nın deyişi ile- ya beğ olacaktır, ya olamayacaktır.

Osmancık başına buyruk bırakılmayacaktır ki, hangi beğ başına buyruk bırakılmıştır ki, beğ olmayacaksa korkulsun?

Ama Osmancık beğliği hak ederse, dileklerine ve öğütlerine, elbette herkes uyacaktır.

Söylediği o sözlerin dışında tartışmaya hiç karışmayan Ede Balı, karar alınınca,

- "Hey Samsa çavuş, var, söyle ki, Osmancık beklenir, gelsin" diyor. Ve, gene Ertuğrul beğ gazi yoldaşı Kara Tekin'i de Gündüz'e yolluyor.

Ede Balı onlara bir parça oyalanmalarını söylemiştir; çünkü Dündar beğin daha önce gelmesi uygundur. Ona da Aykut Alp'ı gönderiyor.

* * *

Samsa çavuş sâdece bir habercidir, müjdeci değil; yüzünden hiç bir şey anlaşılamaz. Malhun da anlayamıyor; tedirginleşiyor. Onların arkasından çadırın önüne çıkınca, Gündüz'ün de Kara Tekin ile gittiğini görünce, daha da heyecanlanıyor:

Ona göre asıl müjde kendisindedir ve Malhun Hatun bu müjdeyi beğlik haberinin ardına bırakmıştır. Samsa çavuş söyleseydi, o da Osman'a gebeliğini müjdeleyecekti.

Osman'a gelince, Osman, Malhun'a;

- "Ulu Tanrı, elbette en hayırlısını gösterecektir" demekten öte bir şey söylememiştir. Ve buna inanmaktadır.

Çadırın önüne aynı zamanda geliyorlar. Samsa çavuş, ağabeyin habercisine yol veriyor; önce Gündüz ile Kara Tekin giriyor. Bu arada Gündüz ile Osmancık birbirlerini görmezlikten gelmişlerdir. Ertuğrul beğ gazi'nin çadırını, yirmi, yirmibeş adım öteden çevreleyen, kadın, erkek, yaşlı, genç.. hepsi de en güzel giysileri içinde.. binlerce kişi.. töre bilinmese.. onları küsüşmüş sanırdı.

* * *

Kara Tekin ile Samsa çavuş yerlerine oturdular.

Gündüz ile Osman, kapıdan iki adım içerde, bir kol atımı aralıkla yan yana durdular.

Boy beğleri, oymak beğleri, dervişler ve Ede Balı ve Ertuğrul beğ gazi, dimdik onlara bakıyordu.

Gözler ve yüzler bir şey söylemiyordu.

Onlara bakmayan ve başı eğik, dudakları sımsıkı kapalı, rengi uçuk bir tek kişi vardı: Dündar beğ.

Osman onu gördü.

Sessizlik uzunca sürdü.

Sonra Ede Balı konuştu:

- "Ertuğrul beğ gazi'nin ulu oğlu Gündüz, sana derim; beğlik küçük kardaşın Osmancık'tadır. Deyecek sözün varsa söyle."

Gündüz, yüzünde bir tek kas bile kımıldamadan, tok bir sesle cevap verdi:

- "Ben sözümü söylemişim. Babam Ertuğrul beğ gazi'ye dahi söylemişim. Küçük kardeşim Osmancık dahi işitmiştir. Ve uymuştur. Burda da derim ki, boylarımız adına, oymaklarımız, obalarımız adına kutluluk onun beğliğinde görünür."

Ve, birden bire Osman'a döndü:

- “Ey Osmancık, benim yiğit kardaşım, bundan böyle dileğin ve öğüdün bana buyruktur.”

Osman ağasının eline uzandı, aldı öptü. Gündüz de onu kucakladı, boynundan öptü.

Birbirlerinden ayrılıp gene yan yana durdukları zaman da Ertuğrul beğ gazi konuştu:

- “Ey benim Gündüz’üm; ey oğul, öğüncüm oğul, kıvancım oğul; beni mutlu kıldın, daim mutlu ol. Şimdi, Kara Tekin yoldaşımın yanına otur.”

Gündüz oturuncaya kadar bekledikten sonra Osman’a döndü:

- “Ey oğul, Osmancık; şeyhim Ede Balı’nın sana diyecekleri var. Dinle. Eyi dinle. Beni dinlermiş gibi dinle. Deden Süleyman Şah’ı dinlermiş gibi dinle. Dedene söyleyenler söylermiş gibi dinle. Benim dedeni dinlediğim gibi dinle. Dedenin dedemi dinlediği gibi dinle.”

Başını eğerek susuyor.

Bütün başlar da eğilmiştir.

Şimdi Osmancığa bakan, camlaşmış gözleriyle ve kenetlenmiş dudaklarıyla bakan bir tek kişi vardır: Amucası Dündar beğ,

Osman onu görmüştür.

Ve Ede Balı.. Ede Balı değil, Domaniç’teki, Sivrikaya’daki ses konuşmaya başlıyor:

- “Ey Osmancık; Tanrı gözünü, gönlünü ve yolunu ışıtsın; bileğinin, yüreğinin gücünü pekiştirsin; haktan, adâletten, merhametten, azimden, sebattan garib komasın.

“Ey Osmancık; beğsin. Beğliğini bil, beğliğini unutma.

“Ey Osmancık; beğsin. Bundan sonra öfke bize, uysallık sana; güceniklik bize, gönül alma sana; suçlama bizde; katlanma sende; bundan böyle, yanılgı bize, hoşgörmek sana; aciz bize, yardım sana; geçimsizlikler, uyuşmazlıklar, anlaşmazlıklar, çatışmalar bize, adâlet sana; kötü göz bize, şom ağız bize, haksız yorum bize, bağışlama sana.

“Ey Osmancık; bundan böyle, bölmek bize, bütünlemek sana; üşengenlik bize, gayret sana; uyuşukluk bize, rahat bize, uyarmak, şevklendirmek, gayretlendirmek sana.

“Ey Osmancık; yükün ağır, işin çetin, gücün kıla bağlı. Tanrı yardımcın olsun; beğliğini kutlu kılsın; hak yoluna yararlı kılsın; ışığını

parıldatsın, uzaklara iletsin; sana yükünü taşıyacak güç, ayağını sürçtürtmeyecek akıl versin.”

Bütün başlar eğikti. Osman ayakta idi, dimdik duruyordu, yontma taş gibiydi.

Neden sonra, Ertuğrul beğ gazi’ye doğru adım adım yürüyen Osman, diz çöktü el öptü. Ertuğrul beğ gazi de öbür elini onun omuz ardına koydu:

- “Ey Osmancık, oğul; kıvancımdın, övüncüm ol; sevincimdin, güvencim ol. Var şimdi ananın duasını dile.”

Osman doğruldu. Önce oradakilere döndü; elini bağrına bastı. Sonra, oturma bölümünü ayıran iki kanatlı kilimi aralayıp mutfak bölümüne geçti:

* * *

Çuvallar, torbalar, tulumlar, yayıklar, bakraçlar, kepçeler, kevgirler, halı heybeler, kapkacak ve küçük yengesi, Savcı ağasının eşi Ayna Melek. Anası yoktu.

Osman sorar gibi bakınca, Ayna Melek, anasının pek iyi olmadığını da açık anlatan bir sesle;

- “Yatmalıktadır” derken, başıyla, çadırın yatmalık bölümünü gösteriyordu.

Osman’ın adımları açıldı ve hızlandı. Ara kiliminden geçer geçmez de anasını gördü:

* * *

Osman, anası için sayısız güzelleme dinlemiştir. Bunların sonuncusu da, babası koca Ertuğrul bey gazi’dendir.

Bir yatsı öncesi, artık her şey kesinleştikten sonra; Osman’ın Malhun’u alıp getireceği hafta, anası, çocukluğundan beri Osman’ı coşturmasını bilen tek insan, Osman’ı gene kanatlandırıvermiştir;

Konuyu seçen, gene odur; anasıdır.

Ve, konu Malhun Hatun’dur.

Ve, Osman, orada babası vardır, ağası vardır, yengesi ve yeğenleri vardır.. unutup gitmiştir.

Belki anasını da görmez olmuştur: Varsa Malhun, yoksa Malhun!

Malhun’un huyu şöyledir, boyu böyledir.

Malhun'un gözü şöyledir, özü böyledir.

Malhun sapanla uçan kuşu düşürür, Malhun'u gören aklın şaşırır.

Malhun keklik sekişli, Malhun ahu bakışlı.

Malhun kilim dokurken, halı dokurken her yanlış bir nakış.

Ya sesi? Söyleyişi? Ve söyledikleri?

Bıraksalar, yatsıyı geç, sabah ezanını bulacaktır bu övgü. Ama, Ertuğrul beğ gazi'nin sesi hâlâ gürdür; bastırı veriyor Osman'ın sesini:

- "Hey, Cankız'ım benim; sana derim Cankız."

Ertuğrul beğ gazi seyrek güler, ama gülünce candan güler, doksan iki yaşında mı? doksan iki yaşıyla güler. Daha kaç yılı var? Onları da katarak güler.

Cankız dönüveriyor; dediğine göredir o;

- "Buyur kurban olayım" diyor.

Ertuğrul beğ gazi, hâlâ gülmektedir, ama sevgi ırmağıdır artık; öylece söylüyor:

- "Ne gaafilmişim ben, Cankız. Ayna Melek.. Kutlu Melek.. bir umudum Osmancık'tı, o da Malhun Hatun güzeller. Ben de sanırdım ki, anaları Cankız ya, bu oğullar kız beğenemez, beni torunsuz korlar."

* * *

Osman, kendisini at üstünde emziren; heybesinde kendisi, savaşta düşmana sapan savuran, davar sağan, yayık vuran, yün eğiren, halı, kilim dokuyan, aş pişiren, göç düzen, beğ Ertuğrul konaklarını çekip çeviren Cankız'ı, işte o yatsı öncesi buluvermişti.. babasının o sözüyle.

Ondan öncesi?

Ondan öncesi analardan bir anaydı işte Cankız.

Güzel, çirkin ne, ana ne?

Oysa, o yatsı öncesinden de çok önce; kardeşlerin sık sık olan can sohbetlerinden birinde, ulu'su Gündüz, hepsinden çok ablalarını gülmekten kırıp geçiren bir söz söylemişti:

- "Ben anamın gençliğini bilirim."

Yok ama; gençliğini değildi: Genç kızlığını idi.

Gündüz'ün, gülüşmeler arasında kaynayıp giden açıklamasını da Osman, işte o yatsı öncesi hatırlamıştı:

Gündüz, analarını Dünya, âlem güzeli olarak anlatmaya çalışıyordu.

Ana, hiç, güzel mi olurmuş?

Ana güzel demek, çirkin ana demek olmaz mıydı? Çirkin ana mı olurmuş.

Osman, baba çadırının yatmalık bölümünde, anası kendisini görüp de halsiz halsiz gülümserken bunları hatırladı ve birden bire içi yandı, kalbi mıncıklanır gibi oldu:

“Babam beni helâlleşmeye mi yolladı?”

Düşündü bunu.

Hızla yürüdü. Kolları tez ulaştı anasına. Doğrultup sardı onu.

Duruverdi ve toparlandı ama; çünkü anada gülümseyişin yerini kısık gözlü bir buyruk gülüşü almıştı:

- “Heey, oğul.. kendini bul.”

Bu gülüş ve, böyle yarı şakacı olsa da, bu söyleyiş?

Osmancık onu da hatırlamıştı:

Yıllarca önceydi. Osman yeni yeni kılıç tutuyordu. Hocası, baba yoldaşı Aykut Alp’in tâlim hamlelerinden daha bir tekini bile karşılayamadığı günlerdi. Ve elbette böyle değil, ama Osman’a böyledir gibi gelmişti, anası hastalanmıştı.

Böyle değildi o hastalık. Ne var ki, çırpındıran, sayıklatan, daldırıp götüren, terleten ateşiyle, bundan çok, çok kötü.. veya.. işte bunun kesin benzeri bir hastalıktı.

Ve, Osman’ı anasının baş ucundan ayıramıyorlardı.

Osman, ikide bir, sarılıp sarsıyordu anasını:

- “Ana, ana; sen ölme, ben öleyim” diye.

Cankız, uzun aralıklarla da olsa, arada bir kendine geliyordu. Onlardan birinde Osman’ı işitti ve gördü.

Ve, işte bu buyruk gülüşüyle, tıpkı bu gülüşle, ama böyle şakaya kaymadan, tıpkı böyle;

- “Ey oğul; kendini bul oğul” demişti.

Böyle bırakmamıştı ama o gün. Cankız o gün, kendini zorlaya zorlaya konuşmuştu:

- “Ertuğrul beğ oğluna gevşeklik yaraşmaz; saht ol oğul. Dünya budur; günü gelen gider. Deden Süleyman Şah gitti.. Fatma anamız gitti.

Muhammed Mustafa gitti. Kutluluk, gözü arkada gitmemektedir, oğul. Yüzün kara etme ki, gözüm arkada kalmaya.”

Ve, zorlaya zorlaya tamamlamıştı:

- “Sana güvenirim; yanıltmış olma. Ağaların yiğittir, arlıdır, oğul. İllâ ben sana güvenirim, yanıltmış olma.. ki, kabrimde rahat yatayım.”

* * *

Osman bu hatırlayışlara kaymış farkında bile olmadan anasının incecik telli ve artık seyrelmiş, kınalı saçlarını okşuyordu. Kendine söyler gibi, mırıldandı:

- “Beğlik bendedir, ana.”

Cankız, o günkü gibi terli değil, ateşli değil, kayıp kayıp gitmeli değil; ama daha da zorlamalı;

- “Umardım, oldu” dedi.

Ve, Osman’ın, en sevdiği, en güvendiği oğlunun koluna başını kaydırdı. Mutlu mutlu gülümsedi. Sonra, son bir çabayla, başını çevirip oğlunun gözlerini aradı; açık açık yalvardı:

- “Osmancık, Osmancık.. can karam benim.. Cankız’ın canı karam: Sevenleri, güvenenleri, bel bağlayanları kara çıkarma.”

- “Çıkarmam ana.”

- “Çıkarma.”

Sonra, Osman, elini öperken ekledi:

- “Yasa kaptırma kendini. Olana kaptırma kendini. Dönüp arkana bakma. Sev.. sevgin ayakbağı olmasın. Nankör olma.. vefan ayakbağı olmasın. Var git şimdi; seni beklerler.”

“Var git” diyordu; ama tutan el onunki idi. Birşeyler daha diyecekti. Belliydi bu.. sözünü aradığı belliydi. Bulamadığı da belli oldu.

Osman’ın bileğini tutan eli yavaş yavaş açıldı ve çekildi; gülümseyişi daha da fersizleşti. Son sözleri de şu oldu:

- “Osmancık.. yolla Ayna Melek’i de, Malhun Hatun’u ala getirsin.”

* * *

Osman her şeyin dışındaydı; ama hiç bir şey aksamadı:

Konukların ileri gelenlerini Gündüz ağırlıyor, küçük ağası Savcı da, yeterince deve yıktırıp davar kestiriyor, kazan kaynatıyordu. Akşam, o vakte kadar görülmemiş bir şölen oldu: Yiyen yiyebildiği kadar yedi; içen içebildiği kadar içti, dinletmesini bilen dilediğince çalıp söyledi; oyun bilen oynadı ve oynatıldı; ateşler yakıldı, sohbetler edildi.

Dolunay artık batıya kayıyordu ki, her bölük Osman'ı bir başkasındadır diye unutup gitti.

Ve, Malhun Hatun da, düşüncelerle, elemlerle ve sevinçlerle; türlü düşüncelerden ve elemlerden ve sevinçlerden hiçbirine gönül bağlayamadan, Osman'ın şölenden dönüşünü bekledi.

Osman ise, bu sırada çadırlardan ve şölen yerlerinden, kimseye belli etmeden uzaklaşmış, bayır yukarı, Sivrikaya'ya çıkmıştı:

Tek tek yoldaşlarını, tanışlarını, baba çadırında toplananları ve yalnız aşağıda yiyip içen, çalıp söyleyenleri değil, bütün yöre insanlarını düşünüp anlamak için kaçıyor, yalnız kalmak istiyordu.

Malhun'u istiyordu ve Malhun'u bulmak için kaçıyordu.

Sivrikaya'da o gece ve hep oturduğu oyuğa oturdu.. bir sığınağa.. Yedi Uyurlar'ın mağarasına girer gibi.. çıkınca bambaşka zamanlara ulaşacakmış gibi.

Doğuya baktı önce. Ve yayvan sırtları değil, Ede Balı'yı gördü. Ve dolunayı tepede, batıya kaymış değil, yayvan sırtların -Ede Balı'nın-bağrından doğar gördü; Malhun Hatun'laşmış gördü. Ve, o sesi işitti:

- "Hey, Osmancık; neler düşünürsün?"

Ve, Osman sanıveriyor ki, daha Malhun Hatun'u görmediği o gecededir; "Hiç" demeye içinin elvermeyip de; "Dünya ne kadar büyük" dediği gecededir.

Ve, hüzünle gülümsüyor.

Ve; "Şimdi sorsa, hiç derim" diye düşünüyor.

Ve, sesi yeniden işitiyor;

- "Sana sorarım, Osmancık; ne düşünürsün?"

Osman irkiliyor ve anlıyor: Düşleme değildir bu; gelen gerçekten de Ede Balı'dır.

Ve, Ede Balı onun babalığıdır.

Osman doğrulurken;

- “Buyur” diyor, ve cevap veriyor; “Hiç” diyor.

- “Şöyle oturayım.”

Ede Balı, o geceki gibi, çıkıp omuz başına değil, kayanın bir adam boyu yüksekliğindeki ilk düzlüğüne oturuverdi:

- “Düşünce ağırlaştı mı, insan hiç sanır. Ben öyle sanırım. Konuşmak kolay.. düşünmeyen, derdi olmayan, bir meseleyi derd edinmeyen, hiç demez; konuşur.”

Ede Balı, oturduğu yere iyice yerleşebilmek için yer değiştirirken, Osman, fırsat bilip güldü;

- “Hiç bir şey bilmese, Dünya çok büyük der” dedi.

Ede Balı,

- “Osmancık” dedi, bambaşka bir sesle, “beni şaşırttın ve utandırdın. Epeydir bu. Şimdi.. şu sözün.. şu hatırlayışın beni şaşırtıp utandıranların hepsinden güzel. Senden hep umutluydum dersem yalan değildir. Ancak, baban Ertuğrul beğimiz gazi kadar ve ağan Gündüz kadar dersem yalan olur. Malhun’un anası Ildız Hatun da seni benden iyi tanırmış, meğer: Ben beklerken onlar görürmüş.”

Osman, dalgın dalgın mırıldandı:

- “Onların gördüğü senin beklettiğindir sanırım.”

Ve, Ede Balı düşünürken ekledi:

- “Ey, babalığım; sen bekleyip bekletmeseydin beni kim böyle göreydi? Öğüdünü, görgünü, bilgini, ışığını benden, Malhun’un başı için esirgeme. Gücümü seninle tamamlanır görürüm.”

Ede Balı uzun süre sustu.

Osman bekliyor ve ona bakıyordu:

Dolun ayın masmâvi aydınlığında yalnız o varmış gibiydi ve her şey onun sözünü işitmek için susmuş gibiydi. Ede Balı’nın yüzü görünmüyordu; ama Ede Balı, Osman için, hiç bir zaman bu kadar ve böyle Ede Balı olmamıştı.

Osman, onun konuşmasını bekliyordu; bekleyebileceği her şeyi beklercesine.

Sonra, Ede Balı konuştu; o, ilk Sivrikaya gecesinde nasıl ve hangi sesle konuşmuşsa öyle. Önce:

- “Hey, Osmancık” dedi, “sana, kala kala iki öğüdüm kaldı: ululanma.. düşmanını hor görme.”

Sonra da, kısa bir aradan sonra da ekledi:

- “Buralardan çok uzaklarda bir mezar gördüm. Taşında şunlar yazılıydı:

- “Ey Alp Arslan’ın şanını göğe yükselmiş bilenler; gelin ve onun toprağına bakın.”

“Alp Arslan’ı bil, Osmancık. Tanrıdan başka ulu varsa ve olursa ve olacaksa, ulular ulusuydu o. Ülkeler almıştı. ve, o bir avuç toprağa verilmeden önce, son nefesini vermeden önce, bir gaflet ânında, o bağışlamaz yarayı aldıktan sonra şöyle demişti:

“Bu ölümü, böyle ölümü hak ettim. Gençliğimde bir bilgin bana; alçak gönüllü ol, kuvvetine güvenme, düşmanlarını hor görme demişti. Bu öğüdü unuttum; kibrim yüzünden cezalandırılıyorum. Daha dün; Dünya, atımın ayakları altında titriyor sanırdım ve, kendi kendime: Sen Dünya’nın efendisi ve yenilmez savaşçısın, diyordum. Şimdi ise, gafletin yüzünden, cılız bir düşmanın darbesiyle ölüyorum. Bu ordular ve bu şeref, bu şan, bu taht artık benim değil; hiç bir şey benim değil.

“Doğru der’di yiğit Alp Arslan.”

Ve ekledi

- “Bütün beğlere derdi.”

* * *

Aşağıda, obanın çevresinde yakılan ateşler kararıyor ve, artık, uzak, çok uzak ve küçük yıldızlar gibi bir görünüp bir sönüyorlardı.

Sesler kesilmişti.

Artık batıya iyice kayan ayın, maviden fersiz turuncuya dönen aydınlığında çadırlar, en büyük mâceralarına çıkmaya hazır Sinbad gemilerini andırıyordu.

Çadırlara yönelen ve çadırlar arasında gidip gelen gölgelerin sayısı gittikçe azalıyordu.

Şimdi bir tek ateş kalmıştı alevlerini sürdüren. Vâdinin hemen kıyı başında idi ve çevresinde beş karaltı vardı.

Ve, Osman’ın gözleri oraya dalıp gitmek üzereydi. Ede Balı’nın sesi çekip aldı:

- “Hey Osman Beğ” diyordu Ede Balı: “Sana ikinci öğüdümü deyorum.. istedin de ondan deyorum:

“Düşmanını çoğaltma. Ve düşmanlığın sonunu da, başını da sen seç; sen başlat, sen bitir. Boy’undan, soyundan, dininden kimselere düşman olma, kin gütme. Ve boy’ undan, soyundan, dininden olmayan kimselerle kurduğun dostluğu yoldaş dostluğuyla karıştırma, bir tutma; öyle dostluklara sâdık ol, amma bel bağlama; hesabını, kitabını onlara dayama. Ve, düşman seçerken gücünü, kılı kırk yararca ölçüp biç.”

Ve, Ede Balı, yeniden gülümsemeye başlayan sesi ile sordu:

- “Umarım beni duydun, beğ?”

Osman ona döndü:

Onun gülümseyişi dudaklarında idi ve genişti; ayın ışınları bembeyaz dişlerinde yakamozlandı:

- “Atam Ede Balı, her dediğini içimden yinelerim, kafama yazarım.”

Ama, Osman, gene, vâdinin kıyı başındaki ateşe ve o ateşin belirttiği beş karaltıya döndü.. daldı.

Ve, birden bire, oradan bir ses kopuverdi. Osman;

- “Gazi Rahman’dır bu” dedi.

Gazi Rahman’ın sesi, sanki, üç, dört ok atımı öteden değil de, Süleyman Şah’ın göç başlattığı yerden geliyordu.

Ve, Gazi Rahman’ın sesi, sanki, güzelliğini ve gücünü zerre yitirmeden, Domaniç dağlarını ve nice dağları aşarak, Osman’ın sâdece isimlerini bildiği ve isimlerini bile bilmediği ülkelere gidiyordu ve Osman’ı peşinden çekiyordu.

Osman mırıldandı:

- “Bildim. Benim can yoldaşlarımdır onlar; biri Akça Koca’dır, biri Konur Alp’dır, biri Sungur’dur, biri Saltuk’tur.”

Sonra, Osman, doğruluverdi ve gerilmiş yayın fırlattığı ok gibi, iki adam boyu yükseklikteki oyuktan kayanın bir at boyu ötedeki düzlüğüne kondu:

Yüzü aya dönüktü. Ay ikiye bölünmüştü; biri bir gözünde, biri öteki gözünde ışıyordu.

Bütün kasları gerilmiş, dimdik duruyordu. Sanki, az önce kendisini, kayanın oyuğundan ok gibi fırlatan yay bu bedendi; ok da, yay da kendisiydi:

- “Bak, a atam Ede Balı” diye başlayıp anlattı:

* * *

- "Beğ sen isen, buyur ki, uyalım.
Yok, a, beğ ben isem baba,
oğlunun beğliğini bereleme."

Osman'ın beğlik haberi, yörenin ötelerinde de Hıristiyan, Müslüman, Türk, Tatar, Rum, bütün topluluklarda konuşulmaktadır:

Sevinenler vardır; sevinçler çeşitlidir.

Tedirgin olanlar vardır, tedirginlikler çeşitlidir.

Kimi dudak bükmekte, kimi alın kırıştırmaktadır.

Kimi Ertuğrul beğ gazi ile olan dostluğu Osman'da yenileyip tazelemeye hazırlanmaktadır; kimi bu dostluğa çizgi çekmiştir.

Kimi, Ertuğrul beğ gazi ve Kayı düşmanlığını pekiştirip hızlandırmayı kurmaktadır; kimi düşmanlığını unutturacak kutlama armağanları hazırlamıştır.

Osman'ı kimi toy bir av sayıp yalanmaya başlamıştır; kimi, Osman adının kemik kıran anlamını düşünmektedir.

Ve, Osman'ın beğliği, kimi dostlukları gereksizleştirmektedir, kimi düşmanlıkları da yeniden gündeme getirmiştir: Düşmanlığa dönüşmeye başlayan dostluklara karşı, dostluk kurmak için nabız yoklamalarına hazırlanan düşmanlar da vardır.

Ve, Osman, hiç ummadığı ve beğ oluncaya kadar varlıklarını bile bilmediği kaynaklardan bütün bunları öğrenmektedir. Artık sık sık işitmeye başladığı sözler şunlardır ve benzerleridir:

- "Beğ, seni biri görmek diler; üzerinde Dursun Fakı'nın güvencesi olduğunu söyler."

- "Beğ, seni Derviş Uruz görmek diler."

- "Beğ, seni bir garib abdal arar."

Gelenlerin çoğu dervişlerdir; ama aralarında Rumlar, Tatarlar, Germiyanlılar az değildir. Ve, hepsi de haber yüklüdür ve haberlerin çoğu da önemlidir; Osman'ı düşündürtmekte, hüküm ve karar vermeye zorlamaktadır.

* * *

Osman düşünmekte, hüküm ve kararlar almakta; bu arada da, oymağın düzenini yenilemektedir.

Bu yenilemenin en önem verdiği ve gerçekleştirmeyi kurduğu da kendiliğinden olmuştur:

Daha törenin ertesi sabahında, çadırına Samsa Çavuş, Kara Tekin, Ak Temür, Hasan Alp ve Şeyh Mahmud, beşi birden, gelmişlerdir. Hepsi de kılıç kuşanmıştır; yaylı, sadaklı, topuzludur.

Osman'ın karşısında, ayakta, el kavuşturup durmuşlardır.

Konuşan Samsa Çavuş'dur:

- "Hey, Osman Beğ; duydun: Baban Ertuğrul beğ gazi, kocadım dedi. Biz kocamadık mı? Biz dahi kocadık, bizi bağışla, yerimize kendi yoldaşlarından genç yiğitler ko deriz. Buyruğun bu yolda olsun dileriz. Töreye uyarız, senin de töreye uymanı bekleriz."

Osman da ayakta idi. Aralarındaki altı, yedi adımlık yeri, Samsa Çavuş ile onun oğlu Kara Çekür'ün arasındaki zaman kadar uzatan bir ağır yürüyüşle geçti ve tek tek ellerini öptü, tek tek boyun öptürdü.

Sonra yerine döndü ve onlara tek tek bakarak konuştu:

- "Ey benim ulu babam Ertuğrul beğimiz gazi'nin ulu yoldaşları; yay ustam Ak Temür, kılıç ustam Hasan Alp, binit ustam Kara Tekin, av ustam, sen Samsa Çavuş ve îman ışığım Şeyh Mahmud: Benim buyruğum sizin dileğinizden öte geçmez. Benim deliğim de şudur: Benden kopmayasınız. Beni zor günlerimde yalnız komayasınız. Şimdi varın, gönlünüzce yaşayın. Dahi unutmayın, her şeyim size açıktır."

Onlar bağır basıp gittiler: Osman da yoldaşlarına haber saldı:

- "Tez gelsinler" dedi.

Ve, birden irkildi; omuz başına gelen biri vardı sanki. Nerdeyse, görmek için, başını çevirecekti. Toparlandı; ama dertlendi ve demirci

körüğü basar gibi, boşalttı ciğerlerindeki havayı. Anlayıvermişti; ikileştiğini.. iki olduğunu:

Bir adım gerisinde, omuz başındaki Osman'da ölümü bekleyen anası ile, gebeliğini müjdeleyen Malhun vardı.

Ve, omuz başında biri var kuruntusuyla irkilen Osman, ölümü bekleyen anası ile doğum beklemeye başlayan Malhun'undan, onlar sanki hiç olmamışlar ve yokmuşlar gibi uzaktı:

Beğ Osman.. oğul ve koca Osman!

Birini ötekine yendirmemenin yolu çetin olacaktı; anladı bunu.

İkisinin de vebâli boynunda idi; ikisini de korumak istiyordu; ikisini de benimsiyordu.

Malhun Hatun, on-onbeş adım ötede, bölme kiliminin ardında, işte bu çadırın yatmalığında idi, Ve, Osman'lardan biri onu alıp gitmemeli, öteki Osman'ı yalnız komamalıydı.

Ya öteki Osman?

Öteki Osman da, ana acısına, oğul muştusuna gönül kapamamalıydı.

Her şey göz açıp kapayınca oldu.

Osman, ara kilini kaldırdığı gibi yatmalığa girdi, yün eğiren Malhun'un yanını diz çöktü; kucakladı onu; kana kana öptü ve bir tek kelime söylemeden, geldiği gibi döndü. Ama, Malhun Hatun'un mahzun yüzünde açan gülleri de, güzel gözlerinde parlayıveren ışıltıları da görmüştü. Yoldaşları geldiği zaman daha bir diri, daha bir canlı, daha bir güçlüydü; daha bir Osman'dı.

Öyle geliyordu ona. Ve, yoldaşlarına da, herkese de öyle geldi.

* * *

Ak Temür'ün yerine Rahman. Rahman da iyi ok uçurur.

Hasan Alp'ın yerine Sungur. Sungur'un kılıcı da yamandır.

Kara Tekin'in yerine Konur Alp. Akranlarına -ve Osman'a- hiç bilmedikleri bir atasözünü öğreten odur: Erg'e at andak, kim gökte ay. Ona, gerçekten de, at, gökyüzüne ayın yakıştığı gibi yakışırdı. Ve, Konur Alp atın neye yarayıp neye yaramayacağını bir bakışta anlar. Ertuğrul beğ gazi bile, bir seferinde -Osman iyi hatırlar- "Şu olsun, yok bu olsun" diye tartışılan bir yağız yaban tayı için, onu çağırtmış;

- “Ey Konur Alp, Osmancığın yoldaşı: Bu ılkı gölük mü ola, binit mi ola?” diye sormuştu.

Konur Alp, “Gölük” demişti. Ama tay o kadar alımlı, çalımlı idi ki, Konur Alp’ın haklı olduğunu anlamaları ve Ertuğrul gazi’nin, övünçle, sevgiyle Kara Geyik adını koyduğu atın yüke gönderilmesi için bir yayla zamanı daha beklenmişti.

Sözün kısası, Konur Alp, Kara Tekin’i aratmazdı.

Ve Samsa Çavuş’un yerine Akça Koca, avda Osman’la yarış eden; şahini, doğanı, Samsa Çavuş’u hasetlendirecek kadar uslayıp uysallaştıran kişidir.

Şeyh Mahmud’un yerini de Saltuk tutacaktır; çünkü Saltuk onun bacı oğludur ve kulağı, istese de, istemese de, Şeyh Mahmud dayısının başparmağı ile işaret parmağının arasındadır.. isterse yaşı yirmiyi geçsin.. yeter ki, dayı öksüzü kalmasın.

* * *

Osman, yoldaşlarına bu seçimini bildirdi. Onlar da;

- “Buyruğun canla baş üstüne” dediler.

Yalnız, Gazi Rahman buna bir söz ekledi:

- “Buyruğun canla baş üstüne Osman Beğ; amma beni bağışla; hoş gör dilerim.”

Osman şöyle bir baktı.

Önce üzüldü.

Sonra burun delikleri oynadı; gözleri yalazalandı.

Arkasından da, üzüntüsü öfkesiyle kaynaştı.

Ve gülümseyişi de buna göre oldu; yanık yanık:

Anlamıştı..

Az önce; bu buluşmadan az önce.. çadırının yatmalığına geçmeden önce.. iki Osman.. biri anasının ölüm hâliyle ve Malhun Hatun’un müjdesiyle, öteki bu acıdan ve bu sevinçten kopmuş, iki Osman!

Hatırladı. Hem onu, hem Gazi Rahman’ın gönül macerasını:

Ağır ağır yaklaştı ona. Elini omzuna koydu. Bastırdı. Gücünü duyurdu;

- “Bak, Rahman” dedi; “bana bak.”

Gazi Rahman başını kaldırdı. Göz göze geldiler:

- “Yoldan ayrılma.”

Sesinde, yüzünde ve hep çakmak çakmak yanan açık elâ gözlerinde öfke âşikardı. Ve dost öfkesiydi bu; öfkenin dostluğuydu: zerrece göz yummayan, en bağışlamasız öfke.. belliydi bu. Ve bilekteki acı kuvvetle özdeşleşmiş, peşi bırakılamaz bir karar olmuştu:

- “Yiğit kendine yenilmez, Rahman. Komam seni ki, yenilesin.”

Rahman gülümsedi. Boynu dikleşti. Bakışı keskinleşti:

- “Uyandım” dedi.

Gazi Rahman, bir bakıma, Osman’ın, Sivrikaya dönemini yaşardı; Osman’ın, rüya sonrası günlerini:

Kutlu Melek’ti onun Malhun’u:

Dodurga boyundandır, Kara Güne beğin hala kızıdır o. Gözleri menekşeleri andırır. Saçları kumraldır. Yüzü gün esmeridir. Şimdi on beş yaşındadır ve şu son yayla çıkışından önce, Dodurgalı bir yiğidin adaklısıdır.

Gazi Rahman onu üç kerecik görmüştür:

İlkinde, Kutlu Meleğin gemi azıya alan aygırı, obasından kopmuş, Kayı konak yerinin üstünden dağa sarmaktadır.

Görenlerin arasında en atik davranan Gazi Rahman’dır. Etraftakiler, hele kadınlar;

- “Koman çocuğu alın” diye, çığrışırken, Rahman, bakla kırı Yiren’ine çoktan mahmuz vurmuştur. Ve azan aygırı hızla yaklaşmaktadır. Yaklaştıkça da çocuğun sesini daha iyi işitmektedir.

Kız korkmuyor, kızıyor. Yardım için değil, atına sövüp saymak için bağırıyor. Nitekim Gazi Rahman’ın işittiği son sözü şu oluyor:

- “Leşin hümâ yiyesi, kıydırtma kendine.”

Gerçekten de, Rahman, sağrı sağrıya gelip de onu kaptığı zaman, çocuğun elinde topuz vardır; aygırın başına indirmeye hazırlanmaktadır.

Ve, Gazi Rahman, onun çocuk olmadığını, çocukluktan kurtulduğunu, bir genç kız olduğunu ilk anda anlıyor:

- “Kimsin, nesin?”

Kız, burnundan soluya soluya ve öfke güzelliği bürüyen yüzünü ona çevirerek övünüyor:

- “Adım Kutlu Melek. Dodurgalıyım. Kara Güne beğin yeğeniyim.”

Gazi Rahman’ı, konuşurken, incelemiştir; gülümsüyor ve tırısa geçen Yiren’den yere kayıveriyor. Gazi Rahman, onun, kollarından nasıl sıyrıldığını bilemiyor.

Altına bir at çekilen Kutlu Melek, obasına, Rahman’ın bacısı Ümmühan ile gönderiliyor. Verilen atı geri getirmek için o uygun görülüyor.

Ümmühan geriye, attan başka bir de sapan getiriyor; onu Kutlu Melek örmüştür; Gazi Rahman’a armağandır.

Ve, Gazi Rahman yolunu Dodurga obasına düşürmek için fırsat aramaya başlamıştır. Aykut Alp da farkındadır bunun. Bu yüzden de, Osman’a:

- “Vaz geçir Rahman yoldaşını.. avutup unuttur” diyor.

Çünkü, Dodurga’nın Kayı’ya kız vermediğini ve vermeyeceğini; hele Kara Güne evinin buna hiç yanaşmayacağını iyi biliyor.

Ama, Gazi Rahman, Kutlu Meleğe rastlamanın yolunu iki defa daha buluyor ve sonuncusunda;

- “Ey Kutlu Melek, gökçek Kutlu Melek; sana benim sevgim vardır” diyor.

Kutlu Melek, buna şu cevabı vermiştir:

- “O ki dersin, inanırım; istet atamdan.”

Gazi Rahman, bu rızâ ile kanatlanmıştır; ama hal onun bildiği gibi değildir. Dayısı, amcası dâhil, obadan, oymaktan kimse dünür gitmeye gönüllü değildir. Geri çevrileceğini bile bile kim ister dünürlüğü?

Gazi Rahman’ın bu çaresizlik içinde çırpınışları yetmezmiş gibi, Kutlu Melek’ten de bir haber gelir:

Haberi getiren Deli Gökçe Bacı’dır. Kutlu Melek de;

- “Gazi Rahman adındaki er sözün bilmez mi? Yok, bilir de tutmaz mı?” diye sormakta ve eklemektedir: “Ben anama olanları demişim.. dileğimi âşikâre etmişim.”

Araya artık Deli Gökçe Bacı da girmiştir; onun inandığına göre, değil mi ki, Kutlu Melek anasını râzı etmiştir, anası da babasını râzı edecektir. Dünür gönderilmelidir.

Gökçe Bacı’yı dinleyenlerin aklı yatar gibi oluyor. Sonunda da dönür başı olarak, delikanlılıklarında Kara Güne ile yemişlikleri, içmişlikleri

bulunan, Samsa Çavuş'un kardeşi Sülemiş uygun görülüyor.

Ve, Sülemiş, götürdüğü armağanlarla geri dönüyor.

Gerçi;

- "Kızın gönlü sende, var kaçır" diyenler çıkıyor, ama Gazi Rahman için her şey bitmiştir.

Çünkü, Ertuğrul beğ gazi ve yoldaşları babasına, babası da Gazi Rahman'a pek güzel anlatmıştır ki, Dodurga ile Kayı'nın dostluğu zaten pamuk ipliğine bağlıdır ve Kara Güne bu ipi koparmaya bahane aramaktadır. Sebep Gazi Rahman olmamalıdır.

* * *

Kutlu Melek şimdi adaklıdır.

Ve Gazi Rahman, az önceye, yâni, Osman Beğ, o karpuz avuçlayan elini omuzuna bastırıp da;

- "Yoldan ayrılma" diyene kadar, dünya küskünüdür.

Ve, ancak öz önce;

- "Uyandım" demiş, uyanmıştır.

Artık beğin yoldaşıdır o. Bundan sonra.. İnönü, ya da Harman Kaya yollarındaki ve gecelerindeki sesini, artık bulamayacaksa da.. artık Kutlu Melek yoktur.

Gazi Rahman, gene türküler çığıracaktır; eski türküleri çığıracaktır.

Ve dinleyenler, her ne kadar;

- "Sesi daha bir güzelleşti" deseler de, Gazi Rahman, sesini değiştirenin Kutlu Melek olduğunu, artık, bir kerecik bile, düşünmeyecektir. Kutlu Melek.. yüzü güneş esmeri, gözü menekşe moru, kumral saçı belikli gökçe gonca artık yoktur.

* * *

Harlak, işte o günlerde, birden bire canlandı:

Yamacın ötesinden kayalar indiriliyor, yontuluyor, yeni evler, yeni ahırlar için duvarlar örülüyordu; yeni kümesler yapılıyordu; yeni bahçeler açılıyor; yeni fideler göçürülüyordu.

Uruz derviş, iki hafta kadar önce, Osman Beğe varıp,

- “Gün doğusundan gelenler var; iznin olursa Harlak’ta eğlenecekler” demişti.

Eklemişti de:

- “Bizi nasıl bilirsen onları da öyle bil. Seni de, Kayı’yı da anam Gökçe nasıl sevip sayarsa öyle sevip sayarlar.”

Osman Beğ ona;

- “Bizim iznimiz ne gerek?” dedi, “O ki, yöreyi babam Ertuğrul beğ gazi sana bağışlamıştır, adını sen komuşundur; izin elbette sendedir.”

Bundan sonradır ki, Harlak’ta mescidiyle, değirmeniyle, eni konu bir köy doğmaktadır. Ve Harlak, Domaniç’i kuzeye bağlayan tek geçitten kuş uçurtmayacak bir yerdedir. Ve karşı sırtlarda, kuzeye doğru çaprazlama, Harlak’takinin benzeri şeyler olmaktadır.

Bu arada, Gökçe Bacı ve benzerleri, çoğunlukla da genç kadınlar ve kimi yaşlı, kimi genç dervişler dağdan dağa, yamaçtan düze, düzden yamaca at koşturup duruyor.

Osman Beğ, artık bütün bu olup bitenleri biliyor, Osman Beğ, artık, bütün bu olup bitenler gibi, gözle görülmeyen bir çok şeyleri de biliyor; adını işitip de görmediği yerlerde ve adını bile işitmediği yerlerde olup bitenleri, artık, biliyor.

Ve, Osman Beğ, artık, önündeki yolu da, bu yol için taşıyacağı yükün ağırlığını da iyi biliyor.

Osman Beğ’in karar günleridir bu günler.

Yay gibi gerildiği günlerdir.

Osman Beğ, gerilen yaydaki ok’tur artık.

Osman Beğ, hem yay, hem ok olmuştur.

Ok sabırsızlanıyor; uçur beni diyor.

Yay tedbirli, kılı kırk yarıyor.

Osmancık kabına sığamıyor.

Osman Beğ soruyor, soruşturuyor, kolluyor, danışıyor.

Osmancık kılıç susuzu, yay susuzu; Al-ışığın, doludizginlerin susuzu.. nâralar susuzu.

Osman Beğ mürâkabede, duada, niyazda.

Osmancık öfkesi ünlüydü.

Osman Beğ’in suskunluğu daha bir sindirici.

Öfkede, atmaca gibi kabza kavrayan el, vurup deviren el, şimdi yumruktur ve taş kesilmiştir.

Osmancığın kılıcı.

Osman Beğ'in bakışı, yürüyüşü ve seyrek söylediği, kimi zaman tek kelimelik sözleri.

Değişim; "Osmancık beğ olsun" diye can atanları önce duraklatmış, şaşırtmıştır. Ama tez geçmiştir bu. Ve, kısa bir süre içinde, Osman Beğ Osmancık'tan daha güçlü, daha kuvvetli, daha ezici.. asıl önemlisi, daha güvendirici görülmeye başlamıştır: Osman Beğ ile yola çıkılır!

Ve Osman Beğ'le yola çıkmak için dua edenler, sabırsızlananlar gün gün çoğalmaktadır.

Osman Beğ bunu da biliyor.

* * *

Şölen, Savcı'nın ala sayvanında idi:

Savcı'nın büyük oğlu, çini gözlü Bânu'nun ağası, Osman Beğ'in en sevdiği yeğeni, on üç yaşına taze basmış Bay Koca, bir gün önce, avda, atı boyunda bir geyik yıkmıştı. Şölen bunu kutlamak içindi.

Bay Koca'nın anası Ayna Melek, büyük yengesi Burla Hatun, küçük yengesi Malhun Hatun ve bacısı Bânu Çiçek, saçlarını beliklemiş, ellerini kınalamıştı. Başlarında oyalı ipek çemberler, alınlarında, kimi al, kimi yeşil, altın dizili alınlıklar vardı. Hepsi de işlemeli başmaklar giymişlerdi.

Savcı'nın çadırında, mutfak bölümünde, hepsi de kendisine göre süslenmiş kadınlar, kızlar toplanmış, iş görüyordu:

Yahni pişirmedeki ustalığı ünlü Burla Hatun, ocağın başında idi. Şişliğe Ayna Melek bakıyor, tandırı da Malhun Hatun gözetiyordu. Yemeklerin hepsi de Bay Koca'nın vurduğu geyiktendi.

İçecekleri başkaları hazırlıyor, ayak işlerini Bânu Çiçek ile arkadaşları, güle oynaya, arada bir de ağız kavgası yapa yapa görüyorlardı.

Bânu Çiçek burnundan soluyordu. Yanaklarını al basmıştı. Onu öfkelendiren de Burla Hatun'un ağa kızı, on dört yaşındaki, Akça Koca adaklısı Esmahan'dı.

Ağasına zaten hayran olan Bânu Çiçek, avdan sonra, ondan başka bir şey görmez, ondan başka söz etmez olmuştu.

Oldum olası delişmenliğiyle tanınan Esmahan, öteki arkadaşlarına şöyle bir göz ettikten sonra, onu, büyük bir sır söylemek için, dışarı çekti ve;

- “Can kurban Bânu Çiçek; büyüdün gayrı. Sana söz emânet edilir, he mi?” dedi.

- “He” dedi Bânu Çiçek.

Esmahan, o zaman, onun kulağına daha da eğildi, etrafı kolladı ve sırrını fısıldayıverdi:

- “Ben senin ağan Bay Koca’ya, ergen kızılı kaftan göndereyim.”

Gözleri faltaşı gibi açılan Bânu Çiçek kekeledi.

- “Sen adaklısın.”

Esmahan için içekti:

- “Dilerim, Tanrı bu ateşi senin gönlüne düşürmesin.”

Bânu Çiçek telâşlanmıştı. Esmahan’ı vaz geçirtecek bir şeyler aradığı belleydi. Buldu da:

- “Ağam on dört yaşında, sen on altıdasın.”

Esmahan ciddî ciddî itiraz etti;

- “On beşime bile yeni girmişim.”

Bânu Çiçek, yavaş yavaş öfkelenmeye başlıyordu:

- “Onbeş ondörtten uludur.”

- “Olsun” dedi Esmahan; “daha iyi ya, avda, nede kollar, gözetirim ağanı.. dövüşte, savaşta korurum.”

Bânu Çiçek, işte o zaman başladı burnundan solumaya. Gözü kesse atlayıverecekti üzerine:

- “Olmaz” dedi boğuk bir sesle. Ekledi de: “Ben ağama ahretliğim Emine’ye alacağım.”

Esmahan, o zaman, dudak büktü, saç salladı;

- “Heh” dedi ve yürüyüp gitti.

Ama içeri değil, çadırın önüne doğru. Ve, cilveli cilveli ünledi:

- “Hey, Bay Koca.. az gel hele; deyceğim var sana.”

Bânu çiçek, nerdeyse bağıra çağıra ağlayacaktı hırsından. Öfke de daha bir güzelleştirmişti. Çadıra girdiği zaman, Burla Hatun, baktı baktı da, kucaklayıverdi onu. Ve şişlik başındaki Ayna Meleğe dönüverdi:

- “Sana derim, güzel eltim, sen bu Bânu Çiçek kızına tez vakitte örtü koy ki, bahadırlar yüzün görüp yanmasın.”

Herkes neşeliydi. Gülüşüp konuşuyor, şakalaşıyorlardı. Bânu Çiçek ise, gittikçe güzelleşiyordu: çünkü Esmahan, arada bir, kulağına eğilip:

- “Yollaycam ergen kızılı kaftanı, görün sen” diyordu.

Sonunda Bânu Çiçek dayanamadı ve avaz avaz bağırdı: Esmahan’ın başına düşecek yıldırımı söyler gibi:

- “Akça Koca-he?”

Esmahan Akça Koca’yı bırakacak da, bir başkasına nişan gönderecek?

Yürek ister, yürek?

Ama, Bânu Çiçek öyle sanadursun, Esmahan -gene- saçlarını sallayıverdi:

- “Ha Akça Koca, ha Bay Koca.”

İşte o zaman, oyunu çoktan öğrendikleri için herkes, başta Akça Koca’nın anası, Esmahan’ın yakın kayınanası Fatma, hattâ yeni yetmeler dâhil, bir gülüştür kopardı. Bânu Çiçek de sesli sesli ağlamaya koyuldu:

On dördündü geyik yıkan ağası, ahretliği, tatlının tatlısı, ahret kardeşi Emine ile değil de, şu karıcıklaşmış, üstelik Akça Koca emminin adaklısı Esmahan ile başgöz olacaktı! Yürek mi dayanırdı buna?

Ama, buna, anası Ayna Melek yüreği de, yenge yürekleri de dayanamadı: Tandıra, şişliğe, ocağa, yayığa bakan kim?

Ne var ki, sarılmalar, öpmeler, açıklamalar yatıştıramıyordu Bânu’yu.

Bereket, Bay Koca haberci geldi:

- “Babam, hiç yoksa bazlamaları yollasınlar der.”

Ayna Melek, ona.. ona değil de içerdekilere ve içerdeki havayı sürdürmek için olduğu belli;

- “Hey, birden ululanan oğul; ko babanın dediğini de, şu Akça Koca adaklısı sana ne dedi, bize onu de” dedi.

Bay Koca hiçbir şey anlamadan; ve kuşkulanmadan düpedüz cevap verdi:

- “Esmahan aba, yıktığım geyiğin boyun derisini, bacım Bânu Çiçeğin ahretliği Emine kıza vermekliğim uygundur dedi.”

Ayna Melek kızına baktı. Ama Bânu Çiçek onun alaycı gülüşünü göremedi; bir hışım Esmahan’a dönmüştü: Şimdi ona daha çok kızıyordu.

Ne var ki, Esmahan, hiçbir şey olmamış gibi, buyurdu ona:

- “Hey, çini gözlü Bânu Çiçek, sana derim; anasına küsmüş paytak gibi somurtup durma da, yoğurt kesesini getir bana.”

Bânu Çiçek, Esmahan’a daha yakın olan yoğurt torbasını, duraklamadan alıp verdi; ama yüzüne bakmadı. Sâdece kendisini ayıplamaya hazır yüzünü gördü anasının. Ayna Melek, kızına; “Eh, gereğince saygılı olmadı ya, ne ise” der gibi bakıyordu.

Yemekler hazırdı. Ayna Melek, çadırdan çıkıp ala sayvana gitti; haber verdi. Bunun üzerine, Gündüz, Savcı, Osman Beğ, Bay Koca, onunla birlikte çadırın mutfak kapısını geldiler. Orada, onlara Burla Hatun ile Malhun Hatun da katıldı. Hepsinin elinde hazırlanan yemeklerden ve içeceklerden biri vardı. Bir hizada yürüyerek, yüz adım kadar ötedeki Ertuğrul Gazi’nin çadırına vardılar. Bayır tarafından dolandılar; yatmalığın önünde durdular. Orada Gündüz seslendi:

- “Atam Ertuğrul beğ gazi, anam Cankız; üç oğlun, üç gelinin, torunun Bay Koca bile geldik. İzin var mıdır?”

Beklediler.

Az sonra, yatmalığın ağzı aralandı; Ertuğrul Gazi bir adım öne çıktı. Dimdik durdu. Dimdik baktı. Kendisine dimdik bakan gözleri tek tek gördü:

- “Karıcık ananızı, kocamış babanızı mutlu kıldınız; mutlu olun. İçimizi aydın ettiniz, aydın içinde kalın. Haberimiz var. Gelmenizi umardık, geldiniz; sevindik. Sevinciniz dâim ola. Torunumuz Bay Koca ile övündük; övüncümüzü sürdüre. Daha nice avlar başara. Avlara dura, cihatlara katıla, gazalar başara. Ananızın kalkmaya, yürümeye halı yoktur; gidip gönlün alasınız.”

Döndü, dönmesiyle de, o gür sesiyle;

- “Cankız” demesi bir oldu.

Cankız ayağa kalkmış, halsiz halsiz de olsa, mutlulukla gülümsüyordu. Bir baş hareketiyle önce kocasını, sonra da, babası gibi konuşmaya hazırlanan Osman Beğ’i susturmasını bildi:

- “Hoş geldiniz, hoşnudluk getirdiniz; hoşnudlukla yaşayasınız. Gözlerini belertip durma Osmancık; beğliğin yağılara göster. Sana derim, ulu gelinim gökçek Burla, al şu gül eltilerini de aşlığa götür. Yaygı yayın, sofra kurun.”

Dedikleri tez yapıldı; sahanlar, tencereler, maşrapalar deri yaygıya kondu. Sonra da, kadınlar, anaları ile babalarının beş adım karşısında duran kocalarının yanında yer aldılar. El öpme töreni Bay Koca'dan başlayıp küçükten büyüğe, Gündüz'de bitti.

Cankız işaret etmişti; önde kocasına dayana dayana o, ardında ötekiler mutfak bölümüne geçildi. Sofranın etrafında diz çöktüler. Ertuğrul beğ dua etti; Tanrı'dan soyuna, sopuna, dindaşlarına nimetler, bolluklar ve yücelikler diledi.

Önce Cankız, sonra Ertuğrul gazi, arkasından da yaş sırasıyla ötekiler, her yemekten birer lokma aldılar. Cankız her lokmada;

- "Bunu kim pişirdi?" diye sordu.

Her aldığı cevaptan sonra da, pişiren gelinini;

- "Belî" diye başlayarak övdü..

Tadım bitince de;

- "Konuklarınızı bekletmeyin; gidin gayri" dedi.

Derhal kalktılar.

Cankız, yerinden kımıldanmayan Ertuğrul Gazi'ye döndü:

- "Hey, ağ aslan, yelesi ağarmış aslan; kalkacak halın da mı kalmadı? Bay Koca'nın şöleni dedesiz mi ola? onlar orda, sen karı dizinde, yakışık ala mı?"

Koca Ertuğrul Gazi, ona yalvarır gibi bakınca da ekledi:

- "Var git hemen... beni meraklanma. Oturmalıkta kardeşliğim bekler, hendeşlerim bekler."

Ertuğrul Gazi; Osman'ın, Savcı'nın, Gündüz'ün babası, Bay Koca'nın dedesi, bin göçer evin beği, bunca gazanın baş kılıcı, uslu uslu doğruldu; Bay Koca'nın küçük kardeşiydi sanki.

* * *

Osman Beğin Bay Koca'yı herkesten çok sevdiğini bütün oymak bilirdi. Bay Koca'nın da, emicesi Osman Beğe hayranlığı besbelliydi:

Bay Koca serpilmeye başlayıp da, ne yiğit olacağını gösterdikten sonra, Osman onu; "Hudâ bana oğul bağışlamayacaksa, gamımı giderecek, gönlümü şenlendirecek, güvencimi koruyacak yeğenim" diye severdi.

Malhun Hatun'dan sonra, Osman, oğlu ve oğulları olacağına, Allah bir gibi inanır olmuştu; bu yüzden de, bir yıldan beri, Bay Koca'yı; "Benim özlü oğul muştusu yeğenim" diye seviyordu.

Şölen sona yaklaşırken, Osman Beğ, elini ona doğru uzattı;

- "Ey Bay Koca; atı boyu geyik yıkan yiğit; övüncüm, öncüm ağalarımdan Savcı beğin oğlu yeğenim Bay Koca:

Sana ilk tayı ben verdim; büyütüp eğitip binit ettin. Sana ilk yayı ben yaptım, ilk oku ben nişanlattım. Ulu kardeşim Savcı beğ seni, babamız yoldaşı Kara Tekin'e emânet etmeden önce, sana güreşin, dövüşün oyunlarını ilk ben tâlim ettirdim. Şimdi ergenliğindesin; yeni dileklerdesin; dile benden; ne dilersin?"

Bay Koca, emicesini dinlerken eğdiği başını, soruyla birlikte kaldırdı ve onun gözlerine dimdik baktı:

- "Hey benim bileği bükülmez, oku şaşmaz, kılıcına karşı durulmaz Osman Beğim; sordun deye söylerim: Gönlümde iki dilek vardır, ki bana ilk kılıcı da sen veresin ve beni görklü yoldaşlarından birinin bölüğüne katasın."

Osman Beğ'in gözleri daha bir çelikleşti; sonra, yeğeninin kendilerine çok benzeyen gözlerinden ayrılıp önce Gündüz'ün, ardından da Savcı'nın gözlerine döndü:

Ağalarının gözleri; "Söz senin" diyordu.

Bu izni alan Osman Beğ, yeğeninin bekleyen gözlerine baktı:

- "İki dileğin de makbuldur, Bay Koca. Amma, iki dileğin de tezdir. Baban Savcı beğ ağam ve emicen Gündüz beğ ağam ve deden Ertuğrul beğ gazi babam bağışlayanda sana ilk kılıcı ben veririm ve seni Sungur yoldaşımın yanına katarım. Amma, gene derim ki, vakit erdir; bir koç katımı daha geçmelidir."

Osman Beğin, her bakışında kendisini görür gibi olduğu taze gözler sislenir gibi oldu. Bay Koca, başını eğerken mırıldandı:

- "Buyruğun baş üzredir, beğ."

Osman Beğ baktı:

Buğday renginden esmere çalan yüzde henüz bir tek çizgi yok. Yeni yeni terlemeye başlayan bıyıklar, altın sarısından daha sıyrılamamış. Boyun şimdiden kalın, göğüs şimdiden geniş ve yüksek. Dizlerinin üzerine

koyduğu eller, parmaklarıyla, bilekleriyle, nasıl bir acı kuvvete ulaşacaklarını şimdiden gösteriyor. Onun da kolları kılıcını herkesten uzağa iletecek; şimdiden belli. Ama kemikler? ama kaslar? ve bu bilekleri kullanacak görgü, bilgi, pişmişlik?

Osman Beğ, kafasında kurduklarını, hemen bu güzden sonra yapmayı tasarladıklarını düşündü ve Bay Koca için, bir koç katımı zamanı bile az gördü:

Yiğitlik başka şeydi, savaşçılık başka.

Savaşçının karşısındaki yalnız kılıç değildi; kılıçtan çok daha büyük tehlikeler vardı savaşta; en önemlisi kancıklık vardı; hîlenin dokuz türü, her türün de doksan çeşidi vardı.

Ve, evet Bay Koca için bir koç katımı süre bile yetersiz kalabilirdi.

Ne var ki, Osman Beğ, gene de, o açık elâ gözlerin sislenmesini istemiyordu. Nerdeyse kendisini tutamayacak ve; “Bu güzden sonra kış değil, gazâlar mevsimi gelecek. Bölükler senin gördüğün tâlim bölükleri olmaktan çıkacak. Bekle ve piş” diyecekti.

Demedi. Tuttu kendini ve ağalarına baktı; arka çıkmaları, Bay Koca’yı yatıştırmaları için.

Anlamışlardı bunu. Gündüz de, bir bakışla, sözü Savcı’ya verdi:

- “Bak, a oğul; Osman Beğimiz emicen doğru der, güzel der. Gerisi sana düşer; dilek başka, heves başka.. dileğine sahip çıkmak sana düşer.”

Bay Koca başını, bu sefer, babasına bakmak için kaldırdı. Gözleri çelik parıltısını bulmuştu:

- “Sana da derim baba; Osman Beğ emicemin buyruğu başım üzredir ve de dileğim ona emânettir.”

* * *

Yayla sonbaharı kışa bakar. Rüzgârlar, bulutlar, yıldızlar, atlar, davarlar, develer, kuşlar, geyikler, turaçlar, turgaylar, çayırlar, ağaçlar; bütün renkler ve bütün sesler kış habercisidir. Gün rengi değişir.

Ve, bütün oymaklarda bu renklerin ve seslerin dilinden çok iyi anlayanlar vardır. Beğ’in bir görevi de onlara danışmaktır; yayladan inişi onların verdiği bilgiye göre düzenlemektir. Osman Beğ de öyle yapacaktır. Şu günlerde bütün ilgisi bunadır. Fakat araya beklenmedik bir olay giriyor:

Gelen haberci, Ertuğrul Gazi'nin; "Güven" dediği ve getirdiği haberlerin hep doğru çıktığını söylediği rumlardan biridir. Adı Aratun'dur. Onu armağanlarla ve para ile hoşnud eden ise Samsa Çavuş'dur.

Samsa Çavuş, gelen haber önemli ise onu beğe gönderir. Bu sefer de öyle olmuş;

- "Var Osman Beğ'e ilet" demiştir.

Aratun'un gelip de Osman Beğe verdiği haber şudur:

Aya Nikola'nın adamları Harman Kaya'yı basacaklar ve Mihail Kosses'i öldürecektir.

Samsa Çavuş, rumların arasındaki çatışmalara karışmamak gerektiğini bilir. Ne var ki, Mihail Osman Beğ'in tanışıdır. Birlikte yemiş, içmişlikleri vardır; ola ki, neye haberim olmadı diye kederlene, diye düşünmüştür. İyi de etmiştir.

Osman Beğ, baskının ertesi gece yapılacağını da öğrendikten sonra, bir at ve bir eğerle Aratun'u hoş etmiş, ardından da, Konur Alp'ı, baskını bozmakla görevlendirmiştir.

Konup Alp, işini başardıktan sonra yakaladığı adamlardan biri ile Aya Nikola'ya şu haberi de gönderecektir:

"Osman Beğ, Mihail Kosses'e kötülük edeni kendisine kötülük etmiş sayar. Aya Nikola bunu böylece bilmelidir."

* * *

Konur Alp, yanına aldığı on beş atlısıyla, akşama doğru yola çıktı. Harman Kaya'ya vardıkları zaman ortalık iyice kararmıştı. Onlara, üç kişi omuzlasa yıkılıverecek kapıyı, Kosses'lerin yaşlı kâhyası açtı.

Adam, genç efendisinin Türklerle arkadaşlığını bilirdi. Ama, karşısında onaltı atlıyı görünce titremeye başladı;

- "Bizden ne istersiniz?" diye sordu.

Bu arada, nal seslerini ve kapının vurulduğunu duyan Mihail de, bir elinde fener, ötekinde kılıcı, evin kapısına çıkmıştı. Konur Alp ona seslendi:

- "Hey, Mihail; ben Konur Alp. Sana Osman Beğden selâm getirdim."

Mihail;

- "Buyurun" dedi.

Konur Alp, kâhyaya kapıyı kapatmasını söyledi.

Şimdi onaltı atlı da bahçede idi. Ve atlılar, iki fenerin oynayıp duran, isli turuncu ışıklarında gölgeleri ile karışıyor, onaltı değil de, yüzaltı gibi görünüyorlardı.

Konur Alp arkadaşlarından ayrıldı, Mihail'e doğru at sürdü. Taş merdivenin yanına gelince de, eğerden sıçrayarak sahanlığa, Mihail'in yanına indi ve ona olup bitenleri anlattı:

- "Şimdi içeri dön. Bütün ışıkları yaktır. Şu adamına da söyle, odasına gitsin; orda kim varsa yatırsın."

Mihail onun bu son söylediğini hemen yaptı; kâhyasını sıkı sıkı tenbihleyerek gönderdi. Ötekine gelince;

- "Söylerim, ışıkları yakarlar. Amma ben içerde kalmam, sizle olurum. İşte kılıcım elimde" dedi.

Konur Alp istemiyordu bunu:

- "Sana bir ziyan gelirse ben beğin yüzüne nasıl bakarım?"

Mihail gülümsedi:

- "Ben İnönü'de, Mahmud beğin evinde Al Zahid baskın verdiğinde, yanınızda idim, Konur Alp. Hiç birinizin, ona ziyan gelir, buna ziyan gelir dediğini duymadım."

Belinin yukarısında tuttuğu fener, yüzünü alttan aydınlatıyor, böylece de gülümseyişine, bıyıklarına, kirpiklerine kararlılık anlamı kazandırıyordu.

Konur Alp;

- "İyi a; atlan" dedi.

Mihail, elinde fener, tavlaya koştu.

Konur Alp arkadaşlarının yanına döndü. Onları bahçe kapısının iki yanına iki yay gibi dizdi. Birinin en başında durdu. Artık hepsi de yalın kılıçtı.

Çok beklediler. Ama kendilerinde de, atlarında da en küçük bir sabırsızlık belirtisi yoktu.

Neden sonra dışardan nal sesleri gelmeye başladı. Sesler gittikçe yaklaştı ve kapının önünde kesildi. Şimdi işitilen sâde atların furr furr'larıydı. Çok geçmedi, kapı omuzlandı ve kanatlar hiç de direnmeden, ardına kadar açılıverdi. Ayni anda da bahçeye, ikişer, üçer, atlılar girmeye başladı.

İlk giren yedi sekizi, durumu görmüş, ama gem kasana kadar iş işden geçmişti. Onlar bağırıp uyarmak istedilerse de, toplamı yirmi beşi bulan baskıncıların hepsi de bahçeye dalmış bulunuyordu.

Bir düzine kadarı, aman dilemeye bile vakit bulamadan devrildi. Geri kalanların hesabını görmek de fazla vakit almadı. Vuruşmanın işe yaramayacağını anlayıp da bahçenin karanlığına at sürenler ise, kısa bir kovalamacanın sonunda kıstırıldı.

Kılıç atıp el kaldıranlarla yaralanıp boyun eğenlerin sayısı on iki idi.

Kâhya ile adamlarının koşturduğu fenerlerin ışığında, onları duvar dibine dizen Konur Alp;

- “Başınız kimdir?” diye sordu.

Yerde yatan cansızlardan birini gösterdiler.

Konur Alp gene sordu:

- “Yerine kim bakar?”

Duvar dibindekilerden biri Türkçe cevap verdi:

- “Ben.”

Konur Alp ona;

- “Eyi bak” dedi.

Sonra, yayını doldurdu ve sordu:

- “Adın ne?”

Adam kekeledi:

- “Arkelaos.”

Konur Alp yayını gerdi.

Konur Alp, oku Arkelaos’un iki kaşı arasına doğrulttu ve;

- “Eyi bak” diye tekrarladıktan sonra ekledi: “Sana Osman Beğ töresini öğretirim; var efendin Aya Nikola’ya bildir: Osman Beğ, yendim diye öldürmez. Osman Beğ nâçar kalanı öldürmez. Osman Beğ acır, bağışlar, düşeni kaldırır. Osman Beğ, dostuna kast edeni öldürür. Var git; efendin Aya Nikola’ya de ki, ben Osman Beğin yay geren bileğini gördüm. Ve de ki, o bilek okun sahibidir; uçurur ve uçurmaz. Ve de ki, Osman Beğ, Mihail Kosses’in dostudur. Ve de ki, Osman Beğ, dostunun düşmanına düşmandır, ve Osman Beğ, ancak düşmanını ve düşmanlıkta direneni bağışlamaz, ona ok uçurur, ona kılıç çalar. Ve ona de ki, Osman Beğin oku üç adım öteden uçmaz da, kuşun ardından şaşmaz.”

Konur Alp, sonra, yayındaki oku iki parmağıyla kaptığı gibi sadağına koydu ve boncuk boncuk terleyen Arkelaos'a:

- "Tez topla ölülerini, yaralılarını; tez git. Dediklerimi de, efendine dediğim gibi bildir" dedi.

Arkelaos denileni yapmış, gitmeden önce de, süklüm püklüm, Mihail'den bağışlanmasını istemiştir.

Konur Alp, bu arada kendi yaralıları ile ilgilenmiş, önemli bir şey olmadığını görünce de, sanki bir akşam yemeğinden dönecekmiş gibi;

- "Bize izin bağışla" diye atına atlamıştır.

Kalanların hepsi de, başta Mihail, bir rüyadan uyanmış gibidir; gerçeği kavramakta güçlük çekiyorlar.

* * *

Ve Mihail, bilemez ne kadar zaman sonra, yatağında düşünmektedir; Mihail tıpkı İnönü gecesinde gibidir.

Gözleri -gene- az evvel gördüğü rüyayı sökmeye çalışıyor. Genç alnı -gene- kırış kırış. Gözleri -gene- kısık, dudakları -gene- gergin, dil ucu -gene- dişlerinin arasında.

Ve, sanki, hemen, şimdi, Osman'ın ney'ini -gene- işitmeye başlayacaktır.

Ve, Mihail'in duyduğu -gene- hayranlıktan bambaşka bir şeydir.

Her şeyden önce, bacısı Zoe'yi hatırlıyor ve onun aşkını ancak şimdi tam olarak anlayabiliyor: Osman -elbette- alır götürür, bağlar. Ve, bu alıp götüren, bağlayan şey, vefa duygusunu, koruma gereğini, saldırgana karşı çıkma gereğini nefsin üstüne çıkaran kişiliktir. Kadın, erkek; gönül ve kafa varsa, bu kişiliğe -elbette- bağlanacaktır; bu kişiliği yapan pınara yönelecektir.

Mihail Kosses düşünüyor:

Bu ikincidir; Osman onun canını ikinci defa kurtarmıştır; üstelik, bu sefer, malını, mülkünü, anasını, babasını, tüm ailesini de birlikte kurtarmıştır.

Mihail Kosses'in canı, ailesi, malı mülkü Osman'a -Osman Beğ'e- ne?

Osman'ın -ve yoldaşlarının- yeri geldikçe söyledikleri bir sözü hatırlıyor:

"Tuz, ekmek hakkı.. paylaştığımız hoş zamanların hakkı.. söylediğimiz güzel sözlerin hakkı."

Ve, Mihail Kosses, kılıcı niçin taşıdığını, hattâ kılıcı olup olmadığını bilmeyen, aklına bile getirmeyen Mahmud beğ'in, o gece, Al Zahid'e söylediklerini hatırlıyor:

"Bu hangi töredir, Zahid beğ? Konuk verilir mi?"

Ve;

"Beni al, daha eyi."

Ve; gözü dönmüş saldırgana,

"Sana yakışan ne ise onu et.. ben konuk vermem."

Sonra, Osman'ın ve arkadaşlarının, o kanlı çarpışmadan dönüşleri?..

Çarpışmada yardımcı olmadıkları için, kendisine ve öteki Rum arkadaşlara bir sitem, bir dargınlık, bir kırgınlık belirtisi vermeden yerlerini alışları?

Ve, Osman'ın ney üfleyişi?

Ama, belki.. belki değil, kesinlikle, o ney'de idi, o gece ve bu gece Mihail Kosses'in çözebilmek için kafasını tırmalayıp durduğu bilmecenin, ya da sırrın açıklanışı!

Kimsenin söyleyemiyeceği, kimsenin kelimelerini bulamayacağı en büyük ve en kesin gerçek o neyde idi; ancak o neyle söylenebilirdi ve Osman o neyde idi, neyinde idi, neyi idi.

Mihail Kosses buna inanıyor ve neyin sesini duyar gibi oluyor: Açık pencereden gördüğü eylül yıldızlarından sanki, ışık değil, o neyin, Osman neyinin sesi geliyor.

Mihail Kosses bir türlü uyuyamıyor:

Mahmud beğ..

Osmancık..

Konur Alp..

Ve, Sungur, Akça Koca, Saltuk, Gazi Rahman..

Sonra, daha başkaları..

Ve, beride, Kalanoz.. Aya Nikola.. Harman Kaya papazı, öteki papazlar, tekfürler!..

Mihail Kosses uyuyamıyor bir türlü.

Ve, Mihail Kosses, Osman neyinin sesini, sanki Osman pencerenin önünde üflüyormuş gibi, açık seçik olarak işitiyor; ama sezdiklerinin cümlelerini, ne kadar didinse de, ve, ne kadar, buldum der gibi olsa da, henüz bulamıyor.

Ve, Mihail Kosses bir türlü uyuyamıyor.

* * *

Olaydan, çok değil, bir gün sonra, Ertuğrul Gazi'nin ılkıcısı, Osman Beğ'e geldi:

- "Hey, Osman Beğ; baban Ertuğrul beğ gazi seni görmek diler" dedi.

Osman Beğ; "ne ola ki?" diye düşünmeden yapamadı:

Daha bu kuşlukta, gidip anasını görmüş, hâl, hatır sorup el öpmüştü. Anasının halinde de kötülük yoktu, iyilik vardı. Bu merakla gitti:

Babası oturmalıkta bekliyordu onu. Yalnız değildi; yanında emicesi Dündar beğ, Kara Tekin, Aykut Alp ve Ak Temür yoldaşları bulunuyordu. Osman Beğ çadıra girer girmez, daha bağır basarken ve el öpmeye komadan;

- "Bak a oğul" diye başladı. "Dedikleri olmuş mudur? Mihail'i basmağa varan Aya Nikola'nın adamlarını Konur Alp'a kırdırdığın doğru mudur?"

Osman Beğ, çadırın açık kapısından iki adım içerde dimdik duruyordu. Kapıdan vuran güneşte, oturanlar yüzünü ve gözlerini seçemiyorlardı. Tok, basık ve saygılı sesinden de duyguları belli olmuyordu. Tane tane cevap verdi:

- "Doğrudur. Konur Alp yoldaşım, ben buyurdum deye, Aya Nikola kâfirinin baskınını kırmıştır. Soruldukta bunun cevabı odur ki, Mihail Kosses yararlı bir keferedir ve benim arkadaşımdır; aramızda tuz, ekmek ve dahi sohbet hakkı vardır."

Ertuğrul Gazi;

- "Otur, oğul" dedi ve yer gösterdi.

Gösterilen yer, onların karşısına düşüyordu. Osman Beğ oturdu. Sorgu da başladı.

- "Kâfirlerin kavgalarına karışmak doğru mudur?"

- “Bilirim; doğru değildir.”

- “Hemi doğru bulmayıp hemi karıştığına göre, tuz, ekmek ve sohbet hakkından gayri bir sebebin var mıdır?”

- “Yoktur.”

Ertuğrul Gazi’nin bir başka soruya hazırlandığı belliydi; ama bırakmadı Osman Beğ;

- “Amma ki, bu işin ardından neler olup bitebileceğini düşünmüşümdür.”

- “Ne düşündüğünü ben de bileyim.”

Osman Beğ’in başı, belli bir hüzünle eğildi. Ama çok sürmedi bu hüzün; çene kemikleri oynamaya başladı. Dudakları sımsıkı kapanmıştı. Konuşmak için zorluk çekti:

- “Ulu babam diledi, ben de derim.”

“Babam” deyince, Ertuğrul Gazi dahil, hepsi de şöyle bir doğrulur gibi oldular; Osman Beğ, kelimeyi ayrı bir sesle söylemişti.

Konuşmayı sürdürürken artık sakinleştiği belli oluyordu:

- “Aya Nikola kâfiri, sen Ertuğrul beğ gazi babam, ne ettin, ne işlediysen, Kayı’ya düşman kaldı. Düşman kalacağı da âşikârdır. Hep pusudadır ki, fırsat kollaya, bulunca da ılkıcılarımıza, sarvanlarımıza, çobanlarımıza saldıra, Söğüd’ü basa. Biz zebun sandığındandır bu. Ben, dedim ki, düşman düşmanlığın encâmını bile ve göze ala. Ve, ben dedim ki, Mihail Kosses’in sevenleri çoktur. Bilirim savaşçı değillerdir; amma yörede sözleri dinlenir, sözlerine uyulur. Hakkımızda deyecekleri işe yarar. Mihail Kosses de borcun altında kalmaz.”

Ertuğrul Gazi hemen konuşmadı. Ölçtü, biçti, tarttı, sonra;

- “Güzel söylersin, oğul; amma bu yaptığın yalnız Aya Nikola ile değil, Karacahisar tekfürü ile de savaşı göze almaktır. Doğru mudur?”

Osman başını kaldırdı, yandan vuran ışıkta yakamozlanan gözlerini babasına dikti.

Dizlerinin üzerinde dikeldi. Belden yukarısı hepsininkinden yüksekti.

Ve, sesinde saygı ile hoşgörmeye yanaşmayan kararlılık, aynı güçle iç içe idi:

- “Baba” dedi, “beğ sen isen, buyur ki, uyalım. Yok beğ, ben isem baba, oğlunun beğliğini bereleme.”

- "Ulu babam Ertuğrul beğ gazi'nin ulu yoldaşı Ak Temür, var tekfüre de ki..."

Yayladan inilecek gün belirlenmiştir.

Osman Beğ bütün obalara, haberci salıp hazırlıklarını tamamlamalarını buyurmuştur.

Sayılı gün tez geçer, göç ertesi şafakta yola koyulacaktır.

Şimdi vakit ikindiye dönmüştür. Osman Beğ, Malhun Hatun'a,

- "Benim Gökçek Malhun'um; atlanalım ve Harlağa varalım" diyor.

Malhun sevinmiştir; çünkü Gökçe bacıyı seviyor, Selcen'i seviyor, Aybala'yı ve Zeliha'yı seviyor. Beş gündür onlarla vedâlaşmak dilemiş, ama dileğini Osman Beğ hep ertelemiştir.

Malhun Hatun'un karnı, artık, bellidir; ama, o henüz, atlanırken de, at koştururken de kızlığındaki gibidir; ağırlaşmamıştır.

Harlak artık bir köydür; mescidi, konuk evi ve Harlağın döküldüğü yerde değirmeni vardır, demircisi, saracı, arabacısı vardır; evler yamaca dolanmaktadır ve bütün düzlüklerde bağlar bahçeler, tarlalar bulunmaktadır.

Kadın, erkek, aralarında Gökçe bacı gibi yaşlı pek azdır. Onların da hepsi, Gökçe bacı gibi, dinçtir, canlıdır, güçlüdür.

İlk karşıcı, köpekler de çoğalmıştır. Ama Bozoğlan gene başdadır ve gene hepsini iki yana çekip kuyruk sallatmıştır.

Onların havlamaları ile başlar çevriliyor; Osman Beğ ile Malhun Hatun'u gören yüzler gülüyor. Tez zamanda, işini bırakan geliyor. Şimdi Harlağın değirmen arkına döküldüğü yerde tam bir tören toplantısı vardır; emzikli kadınlar bile oradadır. Her gelen bağır basıyor; kimi,

- “Hoş geldin” diyor,

Kimi,

- “Aydınlık getirdin” diyor.

Aralarında,

- “Allah senden râzı olsun” diyenler de,

- “Allah gücünü, kuvvetini, yüreğini pek etsin” diyenler de vardır;

Harlak bir beğ karşılamaktadır.

Ve bu beğin sevildiği bellidir.

Bu beğe güvenildiği bellidir.

Bu beğden birşeyler beklendiği ise çok daha bellidir.

Osman Beğ anlıyor bunu.

Acaba, anlamasa mı daha iyi olurdu?

Çünkü, Deli Gökçe, damdan düşer gibi ve yarı şaka, yarı taşı gediğine koymak istediği ortada,

- “Şükürler olsun Tanrı’ya ki biz hemi Osmancığı, hemi Osman Beği görmüşüzdür” diyor ve domuzuna domuzuna ekliyor:

- “Dahi bir niyazımız var; Osmancık Osman Beği tek komaya, Osman Beğ Osmancığı unutmaya.”

Bu sözler, etrafta el bağlamış duranların kimini ürkek ürkek gülümsetmişdir, kimini de tatlı tatlı ve açıktan açığa pek hoşnud etmiştir.

Ya o, ya bu.. hepsi öyle; Deli Gökçe’ye; “ayıp ettin” der gibi bakan yok: Dileğin paylaşıldığı da belli.

Osman Beğ gülümsüyor.

Öyle bir gülümseyiştir ki bu, içinde hem Osmancık, hem Osman Beğ vardır. Bunu da Deli Gökçe görüyor, herkes görüyor; hoşnudluk artıyor. Osman Beğ de bu havayı pekiştiriyor;

- “Hey karıcık; sana Gökçe Bacı mı desem, Deli Gökçe mi desem? Az şeyi unuturum, çok şeyi unutmam. Sen dedin; beni sevenler Deli Gökçe, aşırı sayanlar da Gökçe Bacı derler deye. Sorarım sana: Sevenlerin sayanlarından kopsun mu? Sevilen yanın sayılan yanına fedâya râzı gele mi? O râzı dedik; sayılan yanın sevilen yanını dâra göndere mi?”

Bütün ötekiler gibi, topukları birbirine bitişik, elleri kavuşmuş olarak ayakta duran Gökçe Bacı, pat diye diz çöküveriyor:

Bedeni dimdiktir; yay gibi gergindir. Yüzünde, murâdına erenlerin mutluluğu vardır... Uzun göçlerin, evlât acılarının, savaşların ve geçim zorluklarının ve onca yılların kadınlığını silemediği yüzünde, kırış kırış ve güneş karası yüzünde okunan mutluluktur.

Ve, Gökçe Bacı, kırış kırış, kara kuru; ama hâlâ saban sürebilen, hâlâ sapan savurabilen ellerini, mutluluğunu koruması için, duaya açarmış gibi kaldırıyor. Ve karşı yamaca ünler gibi söylüyor:

- “Beg beg.. beg benim begim. Dostlar göre, düşmanlar göre; körler göre, sağırlar işite; beg bizim begimiz.”

Osman Beğ dimdik duruyordu.

Onun yanında dimdik duran Malhun Hatun, yumuşacık bir eğilişle, Gökçe Bacı’nın, gökyüzüne açılan ellerini tuttu:

Malhun Hatun, gülümseyerek kaldırdı Gökçe Bacı’yı.

Osman onlara baktı.

Gene gülümsüyordu. Ama çok başkaydı artık gülümseyişi. Ve, daha çok Malhun Hatuna idi, eşine idi, doğacak çocuğunun anasına idi: Kadir bilmek, kıymet bilmek; bağlılığın, saygının, güvenin karşılığını vermek, değerli olmanın, sayılmanın, güvenilmenin ilk şartıdır; böyle düşünmektedir Osman Beğ.

Ve, Osman Beğ, kendisini bir hilâl gibi saranları tek tek süzüyor. Sonra da konuşuyor:

- “Harlağı severim; ondandır ki, bana hikmet söylemiştir, Uruz dervişi severim. Adım var, adımın eri olmak dilerim. Bana adımı verenlerin ve de bu ada güvenenlerin yüzüne dokunç, başına kakınç olmak istemem. Helâlleşmeye gelmedim; helâl yol için çağrıya geldim: Söğüd’e göç düzdük demeye gelmedim; Söğüd’den ötelere çağırmaya geldim. Beğ, beğ deyenlerle beğ olur; bana beğ deyenlere beni beğ edin demeye geldim. Ben size dedim; siz de dediklerimi, varabildiğiniz her yerde deyin; sözümü bütün soydaşlarımıza, dindaşlarımıza iletin, ulaştırın.”

Bütün yüzler ciddîleşmiş, bütün gözler yere eğilmiştir; herkes, nefes kesmiş, dinlemektedir. Osman Beğ, daha basık bir sesle;

- “Ben buraya dilek almaya geldim” diyor.

Ve, yeteri kadar bekledikten sonra soruyor:

- “Benden dileğiniz nedir?”

Bu soruya karşı konuşan, Gökçe Bacı'nın oğlu, kara kaşlı, kara gözlü, kara saçlı Selcen'in kocası derviş Uruz' dur:

Derviş Uruz, Osman Beğe yeteri kadar güçleri olduğunu, izin verirse, İnegöl yakınındaki Kulaca Hisar'ı vurabileceklerini ve kendisinden bunu dilediklerini söylemektedir.

Derviş Uruz:

- "Sebebi odur ki" diye başlıyor ve Osman Beğin de bildiği gerekçeyi de açıklıyor:

Kulaca Hisar'lılar, İnegöl'deki Aya Nikola'nın çapulcu takımıdır. Aya Nikola, yayla zamanlarında Söğüd'e onları saldırtmakta, onlara yol kestirtmektedir.

Derviş kulübelerini onlar basmakta, küçük ve savunmasız Türk ve Rum köylerini onlar haraca kesmektedir.

Kulaca Hisar silâhlıları, zulümden aşırı hoşluk duymakta, od, ocak söndürmektedir: Alır vermezler, aman dinlemezler.

Derviş Uruz, sonunda;

- "İzin ver ki, öcümüzü alalım" diyor.

Niçin izin istedikleri de bellidir;

Kulaca Hisar'ı basmak, düşürmek, öc almak, ne kadar zor olsa da, başarılabilir; ama Kulaca Hisar'ın ve Kulaca Hisarlı'ların ardında Aya Nikola vardır. Aya Nikola'nın öyle bir başarıdan sonra, yalnız baskını yapanlara değil, yöredeki bütün Türkmen'lere ve Söğüd'e saldırmaya kalkışması düşünülemeyecek şey değildir.

Ve, bunun hesabını yapmak da beğe düşer.

Osman Beğ, gözleri Uruz dervişin gözlerinde, bir süre dimdik duruyor, sonra da basıklaşan sesiyle konuşuyor:

- "Hemen hazır olun. Ben haber salarım. Bekleyin."

Ve Malhun Hatun'a dönüyor; "Gidelim" demektir bu.

Ama, Malhun Hatun, Selcen ile Aybala'nın oğullarını görmeyi istemektedir. Osman Beğ râzı olunca, Gökçe Bacı:

- "Gel" diye gülüyor; "bir bölük göreceksin."

Gerçekten de, yamaçtaki evlerden birinin arkasında, kız, oğlan, bir bölük çocuk vardır; gelenleri Aybala karşılıyor. Gökçe Bacı da açıklıyor;

- "Nöbet sırası Aybala'dadır."

Malhun Hatun ve ona hayran hayran bakan kadınlar, kızlar, orada kalıyor. Osman Beği ise erkekler önce değirmene, sonra da mescide götürüyor.

Mescit Osman Beği şaşırtmıştır:

Taban halıları değildir onu şaşırtan. Hattâ Söğüd'de, İnönü'nde, İtburnu'nda, hiç bir mescitte görmediği minberi de, Uruz'un açıklamasından sonra fazla yadırgamıyor. Ama tavandan sarkan o renkli ve değirmi şey?

Uruz derviş:

- "Bican Abdalın işidir" diyor.

Sonra da, Bican ile yanındakilere, indirmelerini söylüyor:

Altı şişkin bir davulu andıran şey, biri al, biri yeşil, biri de sarı üç örülü bir urganla tavandaki makaraya tutturulmuştur.

Bican Abdal, bir direğe sarılı urganı çözüyor ve yavaş yavaş salıyor; o değirmi şey de yavaş yavaş iniyor, bel hizasına geliyor:

Osman Beğ, onun açık olan üstünden bakıyor ve yedi tane yağ kandili görüyor.

Gene Uruz işaret etmiştir:

Kandiller yakılıyor ve o şey yukarı çekiliyor. Osman Beğ dönüp kendisine baktığı için de Bican Abdal anlatıyor:

Deve derisini iyice tıraş ettikten sonra, kasnağa germiş ve işte böyle, sarılarla, morlarla, allarla, yeşillerle çiçeklemiştir.

Uruz Derviş:

- "Yatsı namazlarında.. kışın da akşam ve sabahları pek güzeldir beğim" diyor.

Osman Beğ, gülümsemektedir; sevdiği ve sevindiği bellidir. Gülümseyişi daha da genişlemiş olarak, gür bir sesle konuşuyor:

- "Kulaca Hisar'ı size bağışladığımda, Söğüd'e bundan karşılık isterim."

Artık hepsi gülümsemektedir.

* * *

Bütün obalar, oymaklar toplanmış, Osman Beğin istediği düzende, o uçsuz bucaksız Çifte Kavaklı Pınar düzlüğünü kaplamıştı. Sarvanlar

develerinin, ılkıcılar atlarının, çobanlar davarlarının düzenini korumak için koşuşturup duruyordu.

Yaşlı, genç, çoluk, çocuk, binlerce insan, en güzel giysileri içinde, takınmış, süslenmiş, donanmıştı. Bindikleri atları, develeri ve arabaları da ona göre bezenmişti.

Osman Beğ, şimdi Kartal Doruğu'nda olmak istiyordu. Birden bire kapılıvermişti bu isteğe. Aynı anda, ona öyle geldi ki, hiçbir yayla inişi bu kadar güzel, bu kadar göz ve gönül alıcı olmamıştır; Osman Beğ, şimdi, şu anda, bu göz ve gönül çelen renk cünbüşüne Kartal Doruğu'ndan bakmak istiyordu.

Ama, geçen yıl olduğu gibi yanında iki, üç, beş yoldaşıyla değil, yanında Alka Evli'lerin beği, Erdoğmuş, Bayat beği, Koca Kulmaş, Dodurgalı beği Kara Güne ve öteki, küçük büyük oymakların beğleri olduğu halde, renkleri ve diriliği ile göz ve gönül büyüleyen bu eşsiz kalabalığa Kartal Doruğu'ndan bakmak; onlara göstermek için bakmak istiyordu.

Geleneğe göre, işte bu düzlükte, Kayı beyi öteki beğlerle ayak üstü buluşacak, gelecek yayla çıkışına kadar onlara sağlıklar, esenlikler dileyecektir. Bütün konaklama, en çoğundan saat sürecektir.

Osman Beğ, bunu biliyordu, ama, ala sayvanını attan indiği yere kurdurtmadı. Aksine, sayvanı kurmaya hazırlananları durdurttu ve haberci olarak beğlere gönderilmek için onun buyruğunu bekleyen yoldaşlarından Sungur'a seslendi:

- "Hey Sungur; sayvan şu yamaçtaki ağca taşın yanına kurulsun isterim."

Sonra Savcı'ya döndü:

- "Benim Savcı ağam; yengem Ayna Meleğe, yengen Burla Hatun'a, yengen Malhun Hatun'a de ki, kolayda ne varsa, bal, kaymak, kaburga, kavurga, tez hazır edip, sayvana ileteler; el altında duran halı, kilim göndereler."

Sonra, daha yüksek bir sesle ekledi:

- "Soyları üstün ve ulu beğ kardaşlarımla lokma edip can sohbeti tatmak isterim."

Söylediklerinin hepsini de, ancak on adım kadar sağ gerisinde ve hâlâ atlarında duran Ertuğrul Gazi ile yoldaşları da işitmişti. İşiten herkes gibi

onlar da susuvermişlerdi.

Osman Beğe gelince; o yapılması gerekeni yapıyormuş gibiydi; yoldaşlarına döndü:

- “Dileğim işittiniz, Akça Koca yoldaşım; Konur Alp yoldaşım; Saltuk ve Rahman yoldaşım; tez varıp beğ kardaşlarımı iletesiniz.”

Atlanmaya hazırlanırken, Sungur’u yeni görmüş de, hâlâ orada duruşuna inanamazmış gibi baktı:

- “Hey Sungur; ben sana deyceğimi demedim mi?”

Sungur telâşlandı. Osman Beğ Al-ışığına mahmuz çaldı. Savcı beğ çoktan gitmişti; ötekiler de atlandılar.

Al-ışık, mahmuzla birlikte şahlanıp atılmak üzere iken, Osman Beğ;

- “Hey benim geyik yıkan yeğenim Bay Koca; eğlenme gel” diye seslenmişti.

Sungur’a gösterdiği bembeyaz renkli taşın bulunduğu düzlüğe ikisi vardılar; sayvan ve Sungur epey sonra geldi:

Bulundukları yer, binlerce insanın ve onbinlerce devenin, atın, davarın kaynaştığı düzlükten ancak bir ok atımı yükseklikte idi ve buradan görünüş, elbette, Kartal Doruğu’ndakine benzemiyordu; ama gene de bir şeydi. Osman Beğ:

- “Gönlüm sevinci Bay Koca; benim yiğit yeğenim; eyi bak. Eyice gör ki, unutmayasın. Umarım Tanrı isteye, benim de oğlum ola. Ne ki, kim öle, kim kala; ola ki, o dil öğrenene kadar ben kalmayam. Yazı bu oldukta, o kardaşına, bir yayla inişinde de ki, baban bu inişde gizli mânalar sezerdi ve bu mânaları yeğenlerim, oğullarım çözsün dilerdi.”

Aşağıdaki düzlüğe dalıp giden Bay Koca, Osman Beğin sezdiği mânayı, er veya geç, ama muhakkak çözeceğe benziyordu. Buna inandırmıştı Osman Beği.

Atları sağrı sağrıya idi; Osman Beğin kolu Bay Koca’nın omuzlarını bu inançla sardı. Osman Beğ, mutlu görünüyordu; Osman Beğ, Bay Koca’ya kayınatası Ede Balı’yı anlatmak, dünyanın niçin küçük olduğunu anlatmak istiyordu; içinde -Tanrı istedi ise- oğullarını bekleyecek sabrı bulamıyordu. Oysa Ede Balı, Osman Beğin en çok sabrını överdi.

* * *

Beğler, çağrının bu çeşidini yadırgadıklarını belli ede ede geldiler:

Osman Beğ, hepsinden de gençti ve, meselâ, Dodurga beğinin, Alkaevli beğinin, ikisinin de yiğit ve övülmüş oğulları ile akrandı. Ama Osman Beğ, Ertuğrul gazi gibi bir beğden sonraki genç Kayı beği, kendilerine gelenekleri hiçe saymacasına buyurmaya kalkışıyordu. Aralarında belki de, “bu ip kopar” diye düşünenler bile vardı.

Konuşmalar da belli ki, buna göre olacaktı; ama olmadı:

Osman Beğ, onları yaya olarak karşıladı. Üstelik, iki eliyle en yaşlı iki beğin; Kara Güne ile Erdoğmuş’un atlarını tuttu, yedekledi.

Saygının büyüğünü gösterdi. Sayvanın altına buyur etti ve onlar oturup yer almadan oturmadı. Şimdi beğlerde can sıkıntısının yerini merak almıştı.

Osman Beğ, onları sabırsızlanacaklarını bilirmiş gibi, sabırsızlandırdı; geç yaptı açıklamasını:

- “Hey benim ulu beğlerim; size derim; ben izninizle Kayı beği olan, övülmüş ululanmış Ertuğrul beğ gazi’nin küçük oğlu Osman, size derim ki; Tanrı’yı şâhit göstererek, Tanrı üzerinde and içerek derim ki, Kayı boyunun boylarınızdan ayrısı, gayrısı yoktur. Ben, Ertuğrul oğlu Osman, and içerim ki, yolum hepimizin yoludur. Ben, Ertuğrul oğlu Osman, Tanrı bir, inanırım ki, bu yol ayrılı gayrılı aşılmaz ve ayrıya gayrıya düşende ne kimesneye beğlik kala, ne ad, ne san kala. Ve, ben Ertuğrul gazi oğlu Osman, derim ki, yücelik, ululuk cihad ganimetidir, ancak paylaşıla; tek kişinin olmaya.”

Gözleri, ufuktan yeni yeni yükselen güneşte yakamozlanıyordu. Ağır ağır doğruldu; dizlerinin üzerinde dikeldi; başı bütün başları aştı; göğsü daha da genişledi; omuzları daha da gerildi.

Başta Sungur ve Savcı; ellerindeki yiyecek, içecek kaplarını ortaya koymakta olanlar, ellerinde şimdi ne varsa ve onları koymak için ne durumda iseler, öylece kaldılar: Osman Beği dinliyorlardı ve artık Osman Beğden başka hiçbir şey yoktu; Osman Beği dinlemekten başka yapacak şey yoktu.

Ve, Osman Beğ, çevrilmeden, başını bile çevirmeden, elini aşağıdaki düzlüğe -kılıç çeker gibi- uzatıverdi:

- “Hey benim ulu beğlerim; bakın. Hep bile bakalım deye saygısızlık ettim, töreye karşı geldim. Tanrı hepinizi korusun, ululuk edip geldiniz; öyleyse bakın ve beni, Ertuğrul Gazi oğlu Osman’ı dinleyin: Babam üç

önceki güz inişinde; “Ne kadar çoğaldık” dediydi. Çoğalıyoruz. Bu güz o güzden pek çoğuz. Önümüzdeki güz daha çoğalacağız. Atlarımız, develerimiz, davarlarımız daha çoğalacak. Domaniç yöresi daralıyor; daha da daralacak. Bağlarımız, bahçelerimiz, tarlalarımız daralıyor; daha daralacak: kışlaklarımız daralıyor; daha daralacak.”

Eli, hâlâ düzlükte; yüzü ve bedeni hâlâ onlara dönük; gözlerindeki ateş ve sesindeki hırs artmış olarak, bir süre sonra sustu. Sonra, tuttuğu nefesini, demirci körüğü basar gibi, boşalttı:

- “Doğu, batı, güney, kuzey bomboş otlaklarla, sahip çıkılmayan, işlenmeyen düzlerle dolu. Doğu, batı, güney, kuzey Tanrı ışığından nasipsiz, hak, adâlet ve insaf susuzu köylerle, kentlerle dolu. Ben, Ertuğrul Gazi oğlu Osman, derim ki, bizi bir yapan kanımız ve îmânımız gereğidir; bizden olanları hor görenlere karşı çıkmak gereğidir; bize açılan eller gereğidir; davarlarımızı, develerimizi, atlarımızı, analarımızı, babalarımızı, oğullarımızı, kızlarımızı boğan darlığın gereğidir; anımız, şanımız; övüncümüz, güvencimiz gereğidir, ki el kavuşturup, oturmağı komalıyız. Ben Ertuğrul Gazi oğlu Osman, böyle derim.”

Sayvanın altında çıt çıkmıyordu. Kimse kımıldamıyordu.

Buna karşılık, aşağıdaki düzlüğün sesleri, o renk cünbüşünü sindirmiş olarak ve Osman Beğin söylediklerini tekrarlar gibi, belirginleşmişti.

Osman Beğ, düzlüğe uzattığı kolunu, kılıç kınına alınır gibi, çekip dizinin üstüne koydu ve beklenmedik bir gülümseyişle, dede torununu ayıplar gibi;

- “Sungur?” dedi.

Ve sofranın hazırlanışı bir anda tamamlandı.

Osman Beğ de, o zaman,

- “Umarım buyurursunuz” dedi.

Eller, “estağfurullah” dercesine uzandı sofraya.

Yalnız suskunlukları değil, baş tutuşları, bakışları, ve yüz çizgilerindeki gevşeklik de gösteriyordu ki, Osman Beğ benimsenmiştir, beğenilmiştir.

Ama, Osman Beğ daha fazlasını yapıyor:

- “Ben, benim din kardeşlerime, kan kardeşlerime vuranı vurayım derim ve izniniz isterim. Ve derim ki, bana bir kötü hal gelende, dileyen

yardım elin uzatsın, dileyen uzatmasın; bana gelen kötülük birinize bulaşmasın. Amma ki, kararım karardır; birinize kötülük edeni kendime ve Kayı'ya kötülük etmiş sayacağımdır ve onca davranacağımdır. Ve, ben, Ertuğrul oğlu Osman, and içerim ki, iyiliğimi iyiliğiniz, kazancımı kazancınız ve iyiliğinizi iyiliğim, kazancınızı kazancım bileceğimdir. İzin isterim."

Kısa bir sessizlikten sonra, ilk sözü, hiç beklenilmeyecek bir şekilde Dodurga beği Kara Güne söyledi:

- "Hey dünkü Osmancık, bugünkü Osman Beğ, beğimiz ulu Ertuğrul Gazi oğlu Osman Beğ; izin senindir ve Dodurga dediğine de, yaptığına da uyar. Gayrı Ertuğrul beğ gazi ne ki idi, sen de bugün ve bütün günler gözümüzde osun."

Ve, Erdoğmuş da, Kutalmış da, ötekiler de birbirleri üstüne,

- "Kara Güne beğ doğru der" dediler.

Osman Beğ, o zaman ayağa kalktı:

- "Tez toparlan Sungur" dedi ve ötekilere döndü:

- "Yolcu yolunda gerek."

Bundan sonrası, o güze kadar nasılsa öyle oldu; oba beğleri oymak beğlerine, onlar da birbirlerine sağlıklı, esenlikli bir kış diledi; darlıklarında, sıkıntılarında yardıma koşacaklarını söyledi ve Osman Beğin işareti üzerine kösler vuruldu, borular öttü, herkes atlandı. Göç yola düzüldü. Türküler, varsağılar, koşmalar, güzellemeler söylene söylene yol alındı. Her yol ayrımında, dünyanın en güzel türküleri gibi, düzenli düzenli çığrışıldı.

Ve Kayı boyu Söğüd'e, bir sabah vakti indi.

* * *

Osman Beğ, Söğüd'ün konduğu yayvan sırtın düzlüğündeki son molada, Gazi Rahman'ı, baba yoldaşı Ak Temür'e yolladı. Gazi Rahman ona;

- "Hey oku kaçana da, uçana da yeten Ak Temür ulumuz; iznin olursa, Osman Beğ gelip seninle danışmak diler" dedi.

Ak Temür hemen toparlanmaya girişti:

- "Yok, a oğul; beğler gelmek yakışmaz: Hemen ben varayım."

Gazi Rahman, bağır bastı ve:

- “Söz, elbette ki bana düşmez” dedi; “ben beğin buyruğunu iletirim.”

Ak Temür, o zaman;

- “Doğru dersin, yiğit.. buyursun” dedi.

Ak Temür, yanında karısı, oğlu, gelini ve iki torunu ile, bir kütüğün üzerinde oturmakta idi. Osman Beğin, Rahman’la konuştuktan sonra kendisine yöneldiğini görünce ayağa kalktı. Yanındakiler de oradan uzaklaştılar.

Osman Beğ gelince, Ak Temür, onun öpmeye uzandığı elini hızla çekerek omzuna koydu. Göz göze geldiler;

- “Buyur beğ” dedi Ak Temür.

Osman Beğ de, hemen söyledi:

- “Ulu babam Ertuğrul beğ gazinin ulu yoldaşı Ak Temür; senden dileğim odur ki, tez Bileciğe var; tekfüre çık; Osman Beğ seninle konuşup danışmak diler de. Sorarsa ki, ne konuşup danışmak ister? Aya Nikola üstüne ve İnegöl tekfürü ve Tatarlar üstün deyesin. Ve dahi, armağanlarını sunmak, emânetlerini almak diler deyesin.”

Ak Temür, bir süre onun gözlerine baktı; bir şeyler söylemek ister gibiydi; ama, açık elâ gözlerdeki çeliklenmeleri anladı ve sâdece.

- “Buyruğun baş üzredir, Osman Beğ” dedi.

* * *

Söğüd’de, bütün evlerde, yeni yerleşmenin hızlı çalışmaları sürmektedir. Herkes canlıdır, neşelidir, konuşkandır. Bir Osman Beğ değil:

Osman Beğ, çene kemikleri kenetlenmiş, gözleri her zamankinden başka parıltılı, adımları her zamankinden daha hızlı ve daha uzun; boyuna gidip geliyor; ne gittiği yerde, ne geldiği yerde duruyor. Konuşacak sananları da, konuşmasını bekleyenleri de şaşırtıyor; sanki onları görmüyor.

Sinirli olduğu söylenemez; hattâ hırçın, ya da gergin bile değil. Sâdece suskun.

Ve, Malhun Hatun:

- “Dalgın” diye düşünüyor. Ama, dalgınlığın sebebini bilemiyor.

Belki yardım edebilir; ama ne için ve nasıl yardım edeceğini de bilemiyor ve üzülüyor.

Üzüldüğünü herkes anlıyor; bir Osman Beğ anlamıyor.

Üzüntüsünü anlayanların arasında, kayınanası Cankız da var:

Evini düzenlemeye, aşını pişirmeye yardım için gelişlerinden birinde, Cankız ona:

- “Heeey, benim gökçek gelinim, huysuz Osmancığa Tanrı bağışı; sende bir hallar görürüm. Ben boşuna kız, boşuna gelin, boşuna hatun, boşuna ana, boşuna karıcık olmadıysam, yemin olsun, senin bir derdin var. Gel otur” dedi.

Tatlı bir inişden sonra başlayan bahçelere bakan pencerenin önündeki sedire uzanmıştı. Halsizliği sesinden de, Malhun Hatun’a yanında yer gösteren elinden de belliydi.

Malhun Hatun oturunca, Cankız, onun taze ellerinin ikisini birden, hışır hışır olmuş avuçlarının içine aldı. Gülümsedi;

- “Dolu hatuna dert yaramaz. Derdin içine atmak heç yaramaz. Torunuma ziyan gelsin istemem ben. De derdini bana ki, belki derman bendedir. Bende değilse bile arar bulurum.”

Malhun Hatun, onun kuruyup sertleşmiş, buruş buruş olmuş ellerini öptü. Başını pencereye çevirdi. Güzel dudakları titriyordu. En değerli taşlardan değerli gözleri dolu dolu olmuştu.

Cankız fısıldadı:

- “Bir derdin var senin; ver onu bana.”

Malhun Hatun, bir az daha bekledi ve hıçkırıklarını tutabileceğini anlayınca;

- “Anam yerine koduğum Cankız” diye başladı: “Beni pek nazlı saymandan korkum var. Çünkü, dert dersin, dert desem dert değil.”

Ve, birkaç defa yutkunduktan sonra, Cankız’a Osman Beğin hallerini anlattı. Cankız da o zaman;

- “Derdin daha büyüğün bilmem” dedi ve akıl verdi: “Önce sen bir konuş Osmancık’la... açık açık.. bana dediğin gibi. Baktın kâr etmedi, ben konuşurum, babası konuşur; bakalım sebep neymiş, görürüz.”

* * *

Malhun Hatun, kayınanasının dediğini hemen o gece yaptı

- “Yanıma gel. Kayı beği, yiğit beğ. Beri gel, başım tahtı, gönlüm bahtı, şeyh babamın güveyisi; anam, atam verdiği; beri gel de de bana: Ne

kötülüğüm, ne geri kalmışlığım, ne densizliğim olmuştur ki, bana gülmez, beni görmezsin; benimle halleşmezsin; beni derde salarsın? Kurban olayım, de bana.”

Göz pınarlarını dolduran yaşlar, lâmbanın ışığında pırlantalaşıyordu.

Ve, Osman Beğ, ona anlatılamaz bir hayranlıkla bakıyordu. Anlatılamaz mutluluğu gülümseyiş olmuştu.

Birden bire kucaklayıverdi Malhun Hatun’u. Malhun Hatun, onun geniş omuzları arasında, uzun kollarının içinde eridi.

Osman onun saçlarını öptü, kokladı uzun uzun.

Ve, neden sonra, onu sedirde, yanı başına oturttu, yüzünü lâmbaya karşı tuttu;

- “Osman Beğ sana kurban, sen dertlenme” dedi; “derdin bana ver.”

Ve ekledi:

- “Sen, benim Zümrüd Anka’m, sen dertlenme.”

İşte o zaman anlar gibi oldu Malhun Hatun.

Osman Beğ için, artık, ne Osman Beğ, ne Malhun Hatun! Osman Beğ için, sâdece ve ancak doğacak çocuğu ve çocukları önemlidir.

Malhun Hatun boynunu büktü, fısıldadı:

- “Sana oğlan doğuracağım.”

Sonra başını kaldırdı; göz pınarları yeniden pırlantalaşıyordu. Hüzünle gülümsedi:

- “Sana oğlanlar doğuracağım.”

O mahzun gülümseyişi silinmeden, başını öteye çevirirken, aynı fısıltılı sesle ekledi:

- “İlkim kız olsun deye dua ederdim ben; gayrı, oğlan olsun deye el açacağım.”

Bir açığa vuruştu bu; ama Malhun Hatun, dahasını söylemedi; örgülerinin, nakışlarının, önce, kız için hazırlandığını söylemedi. Belki söyleyecekti de, Osman bırakmadı; yeniden sardı onu; yeniden öpüp kokladı ve heyecanla, hırsla; doğumun kaderine hükmetmek istercesine konuştu.

O da istiyordu, çok, çok istiyordu. Malhun Hatun’una benzeyen kızı, hattâ kızları olsun: kız çocuğun vereceği mutluluğu seziyordu Osman. Kız

çocuğunu düşününce içi ısınıyordu, genişliyordu, ama önce erkek çocuk.. erkek çocuk; ne olur erkek çocuk ve bir tek değil!

Konuşmasının sonuna doğru cezbeye gelmiş gibiydi ve apaçık yalvarıyordu. Malhun Hatun'un gülümseyişi değişti, şenlendi ve sanki doğurduğu oğlu, kendisinden olmayacak bir şey istiyordu da, onu sevgisiyle yatıştırmaya çalışıyordu; Osman'ın kocaman elini okşaya okşaya ve -babası gibi- sevincini, sevgisini, gülümseyişini sindiren bir sesle;

- "Hey Osman Beğ.. hey Kayı beği, yiğit beğ; o ki istersin, elimde midir?" dedi.

Güldü sonra:

- "Ha demin, sana oğlan doğuracağım deyişim, sana gücenmişliğimdendir. Geçti. Gayrı ben de yürekten dilerim, oğul olsun, hayırlı oğul olsun, atasının yüzünü ağ eden oğul olsun."

Osman ona sevgiyle, minnetle, hayranlıkla baktı. Kapıldığı cezbeden uyanmadığı belliydi, ama sesi basıklaşmış, yumuşamıştı:

- "Sen benim Zümrüdanka'msın.. bilirim ben.. İtburnu'ndan beri birilim ben.. inanırım ben; Tanrı'nın düşürdüğü ışıktır bildiğim."

* * *

Ak Temür ertesi gün döndü;

- "Tekfür gelsin dedi."

Ve olup bitenleri anlattı:

Tekfür, ak Temür'ü yanına almamıştır; ne istediğini asker başı ile sordurtmuştur. O zaman Ak Temür;

- "Osman Beğimiz beni tekfüre yolladı; deyeceklerim mühimdir, ancak kendine derim" demiştir.

Tekfür, Ak Temür'ü gene yanına almamış, ne üzerine konuşacağını öğrenmek istemiştir. Ama, Ak Temür gene aynı şeyi söylemiştir. Tekfür de, ancak bundan sonra;

- "Gelsin" demiştir.

Ak Temür, konuşmayı şöyle anlattı:

- "Buyurduklarını buyurduğunca dedim; emânetleri almaya gelenlerden ayrı gelsin, dedi; önce kendi gelsin, dedi."

Osman Beğ, onu, dudakları gittikçe gerilerek dinlemişti. Sonunda bu geriliş gülümseyişe döndü. Şimdi gözleri daha da parlaktı; mırıldandı:

- “Bize güvenmez.. bizden korkar.”

Uzunca bir aradan sonra, ekledi:

- “Güvenir olacak.. korkmaz olacak.”

Osman Beğ, Bilecik’e, yanına sadece Ak Temür’ü alarak gitti. Yirmi beş atlısı ile Konur Alp’ı, kaleye üç ok atımı kadar uzaktaki korulukta bırakmış, kendisi de silahsızlanmıştı.

Osman Beği tekfüre, biri önde, ikisi yanda, üçü arkada, altı savaşçı götürdü. Onlar konuşma boyunca da yanında kaldılar. Ak Temür’ü içeri almamışlar, sofada bırakmışlardı. Onun yanında da üç savaşçı vardı.

Tekfür, Osman Beği kımıldamadan karşıladı, buyur etmedi; tek kelime söylemeden konuşmasını bekledi.

Osman Beğin yüzü hiçbirşey belli etmiyordu; o taştan yontulmuşa benzeyen donukluğunu almıştı. Yalnız, ne bağır bastı, ne baş eğdi. Söze de, selâmsız ve saygı bildirmeden giriverdi:

- “Ben Kayı beği Osman, sana derim ki, dileğim dostunun dostu, düşmanının düşmanı olmaktır. Bin atlım vardır; hepsi de buyruğa uyar, işe yarar. Kardaş boylarım vardır; gerekende benden buyruk alırlar. Demem o ki, dostluğum yararlıdır. İmdi, Tatarlar sana kederdir ve diğer yanda Aya Nikola sana da, bana da ziyandır; Kulacahisar’daki itleriyle senin de, benim de kaytabanlarımıza, ılkılarımıza, davarlarımıza vurur, köylerimizi basar. Ve, Aya Nikola, seninle üstünlük dâvâ eder. İmdi; ben, Kayı beği Osman, sana derim ki, ben, önce Kulacahisar’ı alayım, sen bana onu tanı. Ardından Tatarları kovayım, sen bana pazar hakkı tanı. Ve dahi, Aya Nikola seninle hoş geçinmez ise, ona ben karşı çıkayım; başarmak bana müyesser kılınırsa sana ganimetten pay vereyim; sen bana beğce davran. Ben, Kayı beği Osman, sana derim ki, uygunu budur, sen ne dersin?”

Tekfür gözlerini ona dikmiş, bütün gücünü harcayarak, yüzünden bir şeyler anlamaya çalışıyordu. Ama bir şey çıkaramamış olmalıydı; uzun süre konuşmadı ve neden sonra sordu:

- “Bence uygunu bu değildir dersem, ne der, ne yaparsın?”

- “Alişar benimle konuşmak diler durur” diye, hiç duraklamadan cevap verdi; “Onunla konuşurum ve aklıma koymuşumdur, Kulacahisar’ı düşürürüm. Sana gene dost kalırım; çünkü sen Kayı boyunun gariplik

günlerinde el verdin, malımızı hisarında korudun. Amma sana pay vermem; kavganda sana arka çıkmam. Bütün bu dediklerim, sana beğliğimin sözüdür.”

Tekfürün konuşması için, gene, uzunca bir süre gerekti. Neden sonra:

- “Otur” dedi.

Yanındaki sedirin baş tarafında yer gösteriyordu; Osman oturdu. Ne var ki, yüzünde hâlâ, bir tek kas kımıldamıyordu. Konuşmadı da. Tekfürü konuşmak zorunda bıraktı:

- “Bilirsin” diye başladı Tekfür; artık gülümsüyordu. Sesi de yumuşamıştı. Ama hesap işiydi bunlar. Nitekim, Osman Beğin bu sezgisi doğrulandı: “Bilirsin, senin efendin Sultan Alâaddin, beni sever, korur. O bana dost iken, buyruğundaki bana ne gerek?”

Osman da, ilk defa, gülümsedi:

- “Bilirim elbet. Ve, sana gelişim bu yüzdendir. Amma Konya buraya çok ıraktır ve Sultânım Alâaddin hânın başında gaileler bulunmaktadır ve yöremiz için sana, bana güvenmektedir.”

Ve, tekfürün hiç ummadığı bir şeyi yaptı; ayağa kalkıverdi:

- “Deyeceğim budur. Cevabını bağışla ki, gitmek dilerim.”

Tekfür, Osman Beğden dört, beş yaş daha büyüktü; gücü kuvveti de yerinde idi. Ve, konuşmanın şu sonlarına kadar üstün görünmeyi başarmıştı. Daha doğrusu, ona öyle geliyordu; Osman Beğin buna râzı olduğunu, hattâ bunu hazırladığını aklına bile getirmemişti: Bir ricacıyı -lütfen- kabul etmişti. Ama şimdi, boyuna bıyıklarıyla oynuyor ve kararsızlığını da, şaşırmışlığını da açığa vuran gülümseyişini önlemeye çalışıyordu. Sonunda konuştu:

- “Tatarları kov.”

Osman Beğ:

- “Önce Kulacahisar gerek. Tatarları kovmak için yararlısı budur.”

Tekfür oturamaz oldu; kalkıp pencerenin önüne gitti. Eli hep bıyıklarında idi. Sesi de, artık gür çıkmıyordu:

- “Öyle olsun. Amma ben Aya Nikola ile aranıza girmem; savaşırsanız karışmam.”

Osman Beğ;

- “Karışman gerekmez” dedi; “Bana pazar hakkı yeter.”

Tekfür kabul etti:

- "Sen Tatarları kov; ben sana pazarı açarım."

Tekfürün sözünü tutacağı anlaşılıyordu; çünkü Osman Beği, beğ uğurlar gibi yolcu etmişti.

* * *

Koruya döndükleri zaman, basık vâdinin öte ucundan kağnı gıcırtıları geliyordu:

Kağnılar tekfürün yıllık armağanlarını götürecek ve bırakılan emânetleri yükleyip geri dönecekti.. her yıl olduğu gibi!

Ancak, öteki yıllardan önemli bir değişiklik vardı ve bir başka değişiklik daha olacaktı:

Önce armağanları, ilk defa olarak, yaşlı, ama erkek aracılar götürüyordu. Ve asıl önemlisi de, gene ilk defa olarak, armağanları onlardan -kâhyası değil- tekfürün kendisi aldı ve Osman Beğe selâmlarını söyledi.

Osman Beğ, dönüş boyunca bir tek kelime söylemedi; Al-ışığın üstünde hep ilerilere baktı. Söğüd'e varınca bile konuşmadı. Ak Temür'e bile vedâ etmedi; sâdece baş eğip saygı sundu.

Eve gelince de, Malhun Hatun'u bambaşka bir şekilde kucakladı, çok değişik bir şekilde öptü. Ve çok değişik bir sesle fısıldadı:

- "Tanrı'ya şükürler olsun ki, gaza günlerim gelmiştir."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Osman Gazi

Osman Beğ daha da suskunlaşmıştır. Osman Beğ, artık, günü saati belli değil, tek başına uzun yürüyüşlere çıkmaktadır. Hep Al-ışık'tadır ve, Söğüd'ün konduğu yayvan tepeyi aşıp da evlerden görünmez olunca, hep dört naldadır.

Osman Beğ düşünüyor.

Osman Beğ Ede Balı'yı düşünüyor; Ede Balı'dan sözler hatırlıyor.

Osman Beğ, Gökçe bacıyı düşünüyor; Gökçe bacıdan sözler hatırlıyor.

Osman Beğin düşüncelerinde başka isimler ve başka sözler de yer alıyor.

Başda, babası Ertuğrul beğ gazi ve Ertuğrul beğ gaziden sözler.

Sonra, Dursun Fakı, Kumral Abdal, Uruz derviş. Ve onlardan sözler.

Sonra, Alka Evli'ler ve Alka Evli'lerin beği Erdoğmuş.. Bayat ve Bayat beği Koca Kulmaş.. Dodurga ve Dodurga beği Kara Güne. Ve başka boylar, başka beyler ve bütün bunlardan sözler, veya, söylenmeyen sözlerin bakışları, susuşları, davranışları.

Ve, Osman Beğin kafasında, yüzlerini görmediği isimler de var. Ve, onlarla ilgili söylentiler de düşündürüyor Osman Beği:

Osman Beği, dedesi Süleyman Şah düşündürüyor; Osman Beği, Sultan Alâaddin düşündürüyor; Tatar beği Alişar düşündürüyor.

Ve, Osman Beği, kaleler, hisarlar, şehirler düşündürüyor; İnegöl düşündürüyor, İznik düşündürüyor, Karacahisar düşündürüyor.. Bursa düşündürüyor; Konstantinopol düşündürüyor.

Ve, Osman Beğ, bütün bu isimlerin birbirleriyle ilişkilerini değerlendirmek; bütün bu kalelerin, hisarların, şehirlerin de durumlarını ve birbirleriyle ilişkilerini değerlendirmek istiyor.

Ve, Osman Beğ, bu değerlendirme çabasında.. derviş, abdal, Türk, Rum, Tatar.. gizli habercilerinden aldığı bilgilere özel bir yer veriyor.

Yalnızlıklarında, suskunluklarında, dörtnal at sürüşlerinde sonuçlandırmaya çabaladığı bu hesapta Osman Beğin kendisi de bulunmaktadır. Ve, en kolayına gelen de bu olmuştur; bu kolaylık ise, Gökçe bacı ve onun bir sözü yüzündendir:

“Şükürler olsun Tanrı’ya ki, biz hemi Osmancığı, hemi Osman Beği görmüşüzdür.”

“Dahi bir niyazımız var; Osmancık Osman Beği komaya, Osman Beğ Osmancığı unutmaya.”

Osman Beğ, bütün bu hatırlayışlarında ve bütün bu çabaları boyunca, bir tek defa gülümsüyor. Bu bir güven gülümseyişidir, bir kararlılık, bir inanç gülümseyişidir; çünkü Osman Beğ, Gökçe bacıya verdiği cevabı -güvençle, inançla, kararlılıkla ve sevgiyle- hatırlamıştır:

“Hey karıcık; sana Gökçe bacı mı desem, Deli Gökçe mi desem? Az şeyi unuturum, çok şeyi unutmam. Sen dediydin, beni sevenler Deli Gökçe, aşırı sayanlar da Gökçe bacı derler deye. Sorarım sana: Sevenlerin sayanlarından kopsun mu? Sevilen yanın sayılan yanın hatırına fedâya râzı gelir mi? Hadi, o râzı dedik; sayılan yanın sevilen yanını dâra göndere mi?”

Osmancık öfkesi, Osmancık atılganlığı, Osmancık cesareti ve Osmancık gururu Osman Beği -elbette- bırakmayacaktı; sadece, Osman Beğin buyruğuna girecekti.

Osman Beğin baş yoldaşı Osmancık’tı elbette:

Osmancık ve Osman Beğ sağrı sağrıya ve at başı daima.. Osman Beğin seçtiği yolda.. nice bin yoldaşın ve yiğidin önünde.

Ve, Osman Beğ, Tanrı’ya sığınıyor; artık iyice gördüğü bu yol boyunca yalnız kendisine değil, kendisinden sonraki menzillerin ulaklarına da, hattâ asıl onlara yardımcı olması için Allah’a el açıyor, dualar ediyor.

Ve, Osman Beğ, dilinden düşmeyen dualarına oğul dileğini de, yana yana ekliyor.

* * *

Kulacahisar için kesin kararını verdiği, bu kararı beş yoldaşına açtığı günün akşamında, Osman Beğe, Aratun adında bir Rumun kendisini

görmek istediğini söylediler

- “Salın, gelsin” dedi.

Yeni yaptırmakta olduğu ve daha kapısı da, pencereleri de takılmamış mescidde, minberin ardında oturuyorlardı. Yanında Akça Koca ile Gazi Rahman’dan başka kimse yoktu. Onlara;

- “Bu kefere, babam Ertuğrul beğ gaziye yararlı olmuştur. Bana dahi doğru haberler getirmektedir” dedi.

Ona önem verdiği belliydi. Nitekim, Aratun bu sefer de önemli bir haberle geliyordu:

Adam, Osman Beğin yanındakileri görünce durakladı.

- “Sakınma” dedi, o zaman Osman Beğ, “bunlar benim yoldaşlarımdır. Ne ki, ben bilirim, onlar dahi bilir. Ne ki, bana emânet edilir, onlarda dahi emindir.”

Aratun bu sözlerin üzerine konuştu:

- “Sen Kulacahisar’a saldırmak istermişsin. Aya Nikola’nın bundan haberi olmuştur. Kulacahisar’da dünden beri adamları vardır.”

Akça Koca ile Gazi Rahman Osman Beğe baktılar:

Osman Beğ, birden taş kesilmiş gibiydi. Sâdece çene kemikleri oynuyordu. Bir de gözlerindeki parıltılar ziyadeleşmişti. Sordu Aratun’a donuk ve basık bir sesle:

- “Aya Nikola hisara ne kadar adam salmıştır; bile misin?”

Aratun;

- “Yüz on atlı saydım” dedi.

Osman Beğin bakışları yumuşadı:

- “Biz iyiliğin kadrini biliriz. Ve unutmayız.”

- “Bilirim, Osman Beğ” dedi Aratun.

Osman Beğ de Gazi Rahman’a döndü:

- “Rahman, Aratun’u Savcı ağama götür ki, gönlünü hoş etsin, sevindirsin ve sen tez, Konur Alp’ı, Abdullah’ı, Saltuk ve Sungur’u yanına katıp gel.”

Dedikleri yapılıp da beş yoldaşı bir araya gelince, Aratun’un verdiği haberi tekrarladı ve sordu:

- “Kulacahisar’ın üç yüz atlısı olduğunu biliriz. Aya Nikola kâfiri bize dört yüz on atlının yeteceğini sanır. Doğru mu sanır, yanlış mı sanır? Ne

dersiniz ve de nişleyelim dersiniz?”

Sırayla ve tek tek yüzlerine bakıyor, baktığının cevabını bekliyordu. Akça Koca;

- “Sen beğsin” dedi, “bize senin buyruğuna uymak düşer.”

Sungur da ona arka çıktı:

- “Akça Koca’nın dediği doğrudur.”

Konur Alp ise;

- “Sayıdan bize ne? O ki, yapalım demişiz, caymayalım derim” dedi.

Rahman onlardan başka düşünüyordu.

- “Uygun bulursan bekleyelim derim. Onun için ki, Aya Nikola, hemi haber yalanmış desin habercisinden kuşkuya düşsün, hemi gevşesin ve Kulacahisar’ı kendi halına bıraksın.”

Sıra Saltuk’ta idi, o da;

- “Ben Rahman kardaşıma katılırım” diye konuştu ve ekledi: “Sen ki, asıl maksat Kulacahisar değildir dedin; sen ki, düşman düşmanlığını bile ve encâmını göze ala dedin; olmalıdır.”

Abdullah, her zaman olduğu gibi, sustu.

Osman Beğ, o zaman;

- “Ben dahi, dediğim gibi işleyelim derim” dedi; “ve her daim dediğimiz gibi işleyelim derim. İmdi, can yoldaşlarım, iman yoldaşlarım, beni eyi dinleyin.”

Ve;

- “O ki, Aya Nikola bizim niyetimizden haberdar olur; şu deyeceklerim sırf bizde kala; ben dahi, anama, atama, hatunuma demeyeyim” diye başlayarak anlattı:

Altısı yetmişer atlı ile yarın şafakla beş ayrı yöne yollanacaktır. Osman Beğ, Abdullah ile doğruca Kulacahisar’a yönelecektir. O gün Köprücük’te pazar kurulduğu gündür. Kulacahisar’ın kapıları açıktır ve pazar kervanı yola çıkacaktır. Osman’ın saldırısı beklendiği için atlılar hazırdır, yolunu kollamaktadır, onu az atlı ile görünce kaleden dışarı at salacaklardır. Osman Beğ o zaman yâni düşmanının çok olduğunu görünce, dizgin kıracak, ırmağın beri yakasına kaçmaya başlayacaktır. Akça Koca, Gazi Rahman, Sungur ve Saltuk kendisini o yakadaki tepenin yan eteğinde beklemeli, kovalayanlar da ırmağı geçince mahmuz çalmalıdır. Onlar orada

savaşırken de, Konur Alp Kulacahisar’a ulaşmış olacak ve savunmasız kalan kaleye girecektir.

Osman Beğ, burada Konur Alp’a döndü:

- “Sakın ola, benim Konur Alp yiğidim, karıya, kıza dokunulmaya, silahsıza ve silah atana vurulmaya; hoş davranıla.”

* * *

Her şey dediği gibi oldu; Kulacahisar’daki savaşçılar, Osman Beğin bir avuç atlı ile geldiğini görünce coştular ve;

- “Bunların atları pek yürüktür; gemleri, eyerleri, üzengileri pek değerlidir; kılıçları, yayları üstündür” diye bağrışarak yağma yarışına koşuştular.

Ve, ırmağı geçtikten sonra da, önce bir ok yağmuru ile, sonra da amansız kılıç üşürmeleri ile kırıldılar; kendi atlarını, kılıçlarını, yaylarını, sırmalı sadaklarını verdiler. El kaldırıp aman dilemeye vakit bulabilen kırk kadarının dışında hepsi de candan oldular.

Savaş çok kısa sürmüştü; ama bu kadarcık zaman bile, Konur Alp’ın Kulacahisar’a girip yerleşmesine ve kale kumandanı ile onun koruyucusu beş düzine adamını ele geçirmesine yetmişti.

Ve, Osman Beğin buyruğu gereğince, kimsenin kılına da, malına da dokunulmamıştı.

Konur Alp, bu arada, pazarcıların asıl bölüğünün bekletildiğini; ancak Osman Beğin işi görüldükten sonra Köprücüğe gönderileceğini de öğrenmişti. Gerçekten de, pazarcıların mal yüklü atları, arabaları büyük kapının ötesinde meydanda bekliyordu.

Osman Beğ gelince, Konur Alp ona durumu anlattı. Osman Beğ de, sağa sola adamlar salarak, ünletti, halkı o meydana çağırttı.

Kendisi bir binek taşına çıkmıştı. Kılıcı elinde idi. İki yanına dizilen yoldaşları da yalın kılıçtı.

Halk toplanınca, Osman Beğ kılıcını kınına soktu. Yoldaşları da derhal, öyle yaptı. Sonra Osman Beğ, o tok ve gür sesiyle, tek tek konuştu:

- “Gönlünüzü hoş tutun. Korkmayın. Canınıza, malınıza, ırzınıza zerre ziyan gelmeyecektir. Bunu ben, Kayı beği Osman size söyledim. İmdi, pazara gidecekler yola koyulsun. Onları benim yiğitlerim koruyacaktır.

Dönüşünüzde de böyle olacaktır. Bundan böyle hep böyle olacaktır. Kulacahisar'ı hep yiğitlerim koruyacaktır. Size ziyan verecekleri yiğitlerim karşılayacaktır. Geceniz gününüzden emin olacaktır. Bunu size ben, Kayı beği Osman, ben derim."

Meydan, birden bire, teşekkür sesleriyle ve dualarla doldu. Sonrası da Osman Beğin dediğince oldu: Pazarcılar Osman Beğin yeterince ayırdığı atlılarla yola çıktı.

Onlar gidince, Osman Beğ, Sungur'a;

- "Sungur" dedi, "Kulacahisar'ın vebâli, Uruz derviş gelene kadar sendedir. Ne ki dedim, sözünü verdim, ona göre yapıp işleyesin."

Osman Beğ, Sungur'un bölüğünü, yeterince güçlendirdikten sonra, öteki yoldaşları ile, yanına tutsakları da alarak Söğüd'e döndü. İlk iş olarak da, Uruz'a; "İşe yarar yoldaşlarının yarısını alarak Kulacahisar'a var, vebâl, buyruğum üzre sendedir; buyruğumu bilmek için Sungur kardaşımla danış" diye haber salmak oldu. Arkasından da ilk gazâsının ve ilk başarısının haberini vermek için babasına gitti:

Onu, evin giriş katında Şeyh Mahmud, Kara Tekin ve Hasan Alp karşıladı. Üzgündüler.

Osman Beğ, onların bir şey söylemesini beklerken, evdeki sessizliğin içinde bir mırıltı duyar gibi oldu ve anladı: Yukarı katta Kur'an okunuyordu.

Şeyh Mahmud'a baktı:

- "Anam?"

Anası, hayır ölmemişti; ama çok ağırlaşmıştı. Bütün aile baş ucunda idi: Oğulları, gelinleri, torunları, kardeşleri.. hepsi.

Cankız, hepsine tek tek bakmıştı, uzun süre.

Osman'ı aradığı belliydi, nitekim, Malhun Hatun'a sormuştu da,

- "Osmancık nerde?" diye.

Osman Beğin nerde olduğunu yalnız Ertuğrul beğ gazi biliyordu.

- "Oğlum gazâ eder" dedi.

Cankız ona baktı. Gülümsedi, dayanılmaz acılarına ve halsizliğine rağmen, gözleri mutlulukla ışıdı. Mutluluk yüzünü de aydınlattı. Dudakları kıpırdadı. Bir şeyler söylemek istediği belliydi, konuşamadı. Duyduğu mutluluğun belirtilerini de koruyamıyordu. Son bir çabayla başını çevirdi,

etrafa bakındı: Birisini arıyordu. Anlamışlardı bunu. Gerçekten de, Cankız, Bay Koca'yı görünce, kapanmak üzere olan gözkapaklarını zorladı.

Ayna Melek de, o zaman oğlunu, ona doğru itti.

Cankız, yanına gelip diz çöken Bay Koca'ya ancak bir saniye bakabildi. Ama, gözeri kapanırken gülümseyebilmişti. Ve bu gülümseyiş, az önceki gülümseyişini andırıyordu. Hepsi de hatırlayıverdi:

- "Tanrı anana, babana, gazâ günlerini göstersin, benim yiğit torunum."

Hep öyle sevmişti Cankız, torunu Bay Koca'yı.

Sonra gözleri kapandı.

Ertuğrul beğ gazi, avucundaki bileğin nabız vuruşlarını ne kadar belli belirsiz de olsa, duyabiliyordu ve sâdece o atışları duyabilmek hırsıyla yaşamakta imiş sanılabilirdi. Yüzü ve karısına bakan doksan yıllık gözleri, kaderinin bu nabız atışlarına bağlı olduğunu açıkça gösteriyordu.

İkindiye doğru, Şeyh Mahmud'un haber saldığı Dursun Fakı ile Kumral Abdal geldi. Yanlarında Hafize Gülışık hatun da vardı. Cankız'ın yanında yalnız onunla Burla Hatun kaldı. Ertuğrul beğ gazi'yi, bir yanında Savcı, bir yanında Gündüz bitişik odaya götürdüler.

Osman, Kulacahisar'dan döndüğü zaman Gülışık hatun, Cankız'ın baş ucunda, Kur'ân okuyor, ötekiler de başları eğik, gözleri yumuk, dua ediyordu.

Osman'ı, merdiven başında, büyük ağabeyi Gündüz karşıladı:

- "Gazan mübarek olsun, kardaş; anamızı müjden yaşatır."

Önce, Ertuğrul beğ gazi'nin yanına vardılar. Osman bağır bastı, diz çöküp el öptü.

- "Babam ulu Ertuğrul beğ gazi" dedi, "Allah bizden yardımını esirgemedi: Kulacahisar, gayrı İslâmındır."

Ertuğrul bey gazi, elini oğlunun omuzuna koydu:

- "Berhüdâr ol, oğul. Tanrı daha nicelerini müyesser kılsın. Var anan karıcığın elini öp, müjdeni ver. Umarım seni işitedir."

Osman, anasının kendisini işitip işitmediğini anlayamadı. Bunu kimse bilemezdi. Fakat ona öyle geldi ki, Cankız kendisine çok şey söylemiş ve kendisinden çok şey istemiştir. Ve Osman bunları çok açık olarak anlamıştır. Onun kendisinden istedikleri için söz verir, yemin eder gibi:

- “Anam benim, gözün arkada kalmasın” dedi. Avuçlarının içinde tuttuğu eli koklaya koklaya öptü, yüzüne, gözüne sürdü.

Cankız’ın fersiz gözkapakları, önce titredi, sonra da, kimsenin bilemeyeceği bir güçle açıldı.

Cankız’ın iri ve güzelliklerini Osman’a verdiği gözleri, sâdece birkaç saniye için oğluna baktı, sonra da ebediyen kapandı.

Gülışık sesini yükseltti, evrenin en kesin gerçeğini tekrarladı:

- “Küllü men aleyha fan.”

* * *

Ana kaybetmenin acısı, bütün oğullarda ve -Aydoğdu, Bay Koca, Bânu Çiçek, Gülipek, Ekrem, Demir- bütün torunlarda o en kesin gerçeğin idrâkinden gelen vakar ile birleşince, cenaze törenine gelen dost Rumları, özellikle de Mihail Kosses’i hayranlığa varan bir saygı ile ürpertti.

Cankız’ın mezarı hazırlanıyor, Dursun Fakı ile Kumral Abdal Kur’an okuyordu.

Ertuğrul beğ gazi, bir adım sağ gerisinde Osman, solunda da Osman’la aynı hizada olmak üzere, Gündüz ve Savcı, doksan yaşına rağmen oğulları gibi dimdik duruyordu. Ellerini gökyüzüne açmışlardı. Onlara bakanlar, ölümden ve hayattan çok, çok daha önemli bir şeyin idrâki ile, ölümün ve hayatın ötesinde bir şeyin görevlileri sanırdı.

Cankız’ın tabutu mezara indirildikten sonra -ve Dursun Fakı ile Kumral Abdal’ın sesi artık ufukların ötesine gider veya ufukların ötesinden gelir gibi sürerken- Ertuğrul beğ gazi, önündeki toprak yığınına saplı duran küreklerden birini aldı. Hemen onunla birlikte oğulları da aynı şeyi yaptılar ve Cankız’ın tabutu üzerine ilk toprakları onlar attılar. Bu işi yaparken de yüzleri kaya gibi idi. Sadece dördünün de dudakları kıpır kıpırdı.

Mihail Kosses birden bire, bir uykudan uyanır gibi oldu ve farkına varıverdi ki o da Kayılılar gibi ellerini gökyüzüne açmıştır ve bir tek kelimesini bile bilmediği duaya katılmaktadır.

Ama, Mihail Kosses’in -önemli- bir ayrılığı vardı: Onun gözlerinden seyrek ama iri iri damlalar sızıyor, yanaklarından dudak kenarlarına kayıyordu.

Mihail Kosses, dalgınlığından, bu gözyaşları ile uyanınca gene hiçbir şey düşünmeden ve uykuda yürürcesine, gitti bir çok Kayı'lının yaptığı gibi bir adamdan bir kürek devraldı ve Cankız'ın tabutu artık görünmez olan mezarına toprak attı.

* * *

İnönü gecesi.. Al Zahid baskınındaki Osmancık ve yoldaşları... ve kılıcı ne için taşıdığını, hattâ kılıcı olup olmadığını bilmeyen Mahmud beğin Al Zahid'e karşı çıkışı!

Sonra, Konur Alp'ın, Aya Nikola çapulcularının baskınını kırdığı gece yaptıkları ve söyledikleri!

Ve, en nihayet, işte bu cenaze töreni.. bu insanlar, bu insanların, özellikle de, Gündüz'ün, Savcı'nın, Osman Beğin ve hele hele Ertuğrul beğ gazi'nin ölüm karşısındaki halleri.. en önemlisi de, ölümün belirginleştiriverdiği karakter bütünlüğü!

Mihail Kosses, hiçbir çaba harcamadan, bu cenaze töreninde, o olaylardan kalma duygu ve seziş tortularının, karara yönelen düşünceler hâline geldiğini görüveriyor; İslâm'da ve Türk'de erimek istediğini, bir susuzluk gibi, duyuyor.

Ve, artık, o olaylardan sonra gelen duygu ve sezişlerini bastıran, gelişmeye bırakmayan korkuya kapılmıyor; karara yöneliyor.

Ve, artık, sâdece bu kararı nasıl uygulayacağını düşünmeye girişiyor.

* * *

Kış aylarının durgunluğunu iki büyük olay allak bullak etti:

Cankız'dan sonra bir türlü toparlanamayan ve gelinlerinin yakın ilgisi ve yoldaşlarının devamlı berâberlikleri ile de avunamayan Ertuğrul beğ gazi, şubat ayına doğru Hakk'ın rahmetine kavuştu.

Ve, hemen onun ertesi gün de, Malhun Hatun bir oğlan doğurdu.

Ertuğrul beğ gazi'nin ölümü yıldızları Kayı ile bir türlü barışmayan bazı tekfürlerde, gerçeğe zerre kadar uymayan bir şekilde yorumlanmıştı:

Onlar, Ertuğrul beğ gazi olmayınca, Osman Beğin saldırırken de, saldırıya uğrayınca da, öbür boylardan yardım görmeyeceğine inanıyor ve

başda İnegöl tekfürü, baharla birlikte uygulamaya girişecekleri planlar yapıyordu.

Osman'a gelince, o bu niyetlerin haberini, günü gününe denecek kadar çabuk alıyordu. Haberlerin en önemlilerini de Mihail göndermekte idi:

Mihail, Cankız'ın toprağa verilişinden sonra Osman Beğle baş başa konuşmak istediğini söylemiş ve yalnız kaldıkları zaman da:

- "Benim bazı gizli niyetlerim var, Osman Beğ" demiş ve anlatmıştı: "Vakti gelince sana açarım. Şimdi dileğim o ki, o vakte kadar ben sana gelmeyeyim, sen de bana kimseyi yollama."

Osman Beğ kabul etti. O günden sonra, Mihail'in topladığı haberleri Göl Falanoz'lu Müslüman olmuş bir Rum getirmeye başladı.

Mihail'in kızı Taliya, Göl Falanoz beğinin oğlu Ahileas'ın evlenme teklifini büyük bir sevinçle kabul etmişti, çünkü o da ona gönül vermişti. Mihail, bu yüzden, düğün sonrasına kadar niyetini ve Osman Beğ ile Müslüman Türk'lere karşı duyduğu bağlılığı saklamak istiyordu.

Beri yandan, kurulacak olan bu akrabalık, Mihail'e tekfürlerin kapılarını açmıştı. İçkinin ve kendilerine karşı besledikleri dayanaksız ama aşırı güvenin gevezeliği ona, Osmancık için büyük önem taşıyan bilgiler sağlıyordu. Mihail bunları, vakit geçirmeden Söğüd'e ulaştırmaya başladı.

Osman Beğ -özellikle de yoldaşları- başlangıçta bu haberlerden kuşkulanmadı değil. Ne var ki, bu haberler başka kaynaklar tarafından da, olaylar tarafından da hep doğrulanıyordu. Sonunda Mihail'e, birbirlerine nasıl güveniyorlarsa öyle güvenmeye başladılar.

Osman Beğ, oğlunun adını Orhan koydu. Ve bu doğumu vesile yaparak, yöredeki oymak beğlerine büyük bir ziyafet verdi. İki gün ve iki gece boyunca sâdece yenildi, içildi, çalındı, söylenildi, oynandı.

Üçüncü günün bitiminde, artık herkes bunun bir oğul doğumu için düzenlenmiş bir ziyafet olduğunu düşünür ve gitmeye hazırlanırken, Osman Beğ, öteki boy beğlerinden Erdoğmuş, Koca Kulmaş, Kara Güne ve Çoban'a ayrı ayrı, kendileriyle Ertuğrul beğ gazi'nin yukarıdaki evinde, gece yatsıdan sonra başbaşa konuşmak istediğini söyledi.

Büyük ziyafetin yorgunu Söğüd, bütün konukları ile birlikte uykuya dalarken, Osman Beğ babasının oturma odasında ne için çağrıldıklarını merak eden dört önemli beğe şöyle diyordu:

- “Hey benim ulu beğ kardaşlarım, bahar gelmek üzredir. Ve aldığım haberler, İnegöl, Yarhisar, Karacahisar, Adranoz tekfürlerinin baharla birlikte köylerimize, şehirlerimize, pazarlarımıza baskın vereceklerini göstermektedir. Bunlar Çavdarlıları dahi kullanmaya kararlıdırlar. Çavdarlılar dahi buna râzıdırlar. İmdi, ben, Kayı beği, Ertuğrul gazi oğlu Osman, ulu kardeşlerime derim ki, baskın basanındır ve biz, önce bu kâfirlerin kullanmak istediği eli kıralım, Çavdarlılar bizi kırmaya hazırlanırken biz Çavdarlılar’ı kıralım. Siz ne dersiniz ulu beğ kardaşlarım?”

Hiç beklemedikleri bu sözler, onları iyiden iyiye şaşırtmıştı. Sessizlik uzun sürdü. İlk konuşan da, Bayat beği Koca Kulmaş oldu:

- “Hey Osman Beğ, sen ki kıralım dersin. Çavdarlılar Müslümandır. Ve Müslüman Müslümanı kırmak caiz değildir.”

Osman onu, gözlerini gözlerinden ayırmadan dinlemişti. Konuşması bitince hiçbir şey söylemedi, başını, Alka Evlilerin beği Erdoğmuş’a çevirdi ve bakışlarıyla onu konuşmaya zorladı.

Koca Kulmaş gibi, o da yadırgıyordu:

- “Çavdarlılar kâfirleri basar. Bizlere ziyanı azdır” dedi.

Bu söz, Karaevli beği Çoban’ı sabırsızlandırdı ve,

- “Sizlere” diye dokundurmalı bir sesle araya girmesine sebep oldu.

O zaman, Dodurgalı Kara Güne’nin öksürdüğü işitildi: Bu zorlama öksürük söz istediğini açıklıyordu. Osman ona;

- “Buyur, Kara Güne beğ kardaşım” dedi.

Kara Güne de,

- “Buyurmak bana düşmez” diye başladı. “Ne ki, Osman Beğ kardaşım, önce sen bizi inandırsan daha eyi olur derim.”

Hepsi de bağdaş kurmuş oturuyorlardı. Osman dizlerinin üzerinde doğruldu. Böyle yapınca da, her zaman nasılsa, öyle, başı ötekilerden bir karış yükseldi:

- “Sen hep doğru der, güzel dersin, Kara Güne kardaşım. Önce Koca Kulmaş kardaşıma bir soracağım var: Koca Kulmaş kardaşım; Müslüman Müslümanı kırmak caiz değildir, dedin. Doğrudur elbet. Bu doğruya bağlanarak sorarım sana: Şu dediğini varıp da, hatırımız için, Çavdar

oğluna der misin? Desen, onu da benceleyin, bu doğruya uydurabilir misin?”

Koca Kulmaş beğ cevap vermekte gecikiyordu. Bu da Osman’a konuşmaya devam hakkını kazandırdı:

- “Koca Kulmaş kardaşım, sana derim: Allah var ve dahi şahitlerim vardır ki, şu demin bize dediğini ben, babam rahmetli Ertuğrul beğ gazi’nin ulu yoldaşı Şeyh Mahmud’u ayağına yollayıp Çavdar oğluna dedirtmişimdir. Çavdar oğlu bizi kendisinden korkar sanmıştır; horlamıştır; bizden bac istemiştir; bizden, baskınlarına karşı durmamaklığımızı istemiştir. Bu yetmemiştir; daha çok Müslüman kırıp daha çok ılkı, daha çok kaytaban, daha çok davar vurmak umuduyla daha çok Müslüman kırmaya kâfire el vermiştir.”

Sustu ve gene bekledi. Sonra Erdoğmuş beğe döndü:

- “Sen, soylu Alka Evlilerin ulu beği Erdoğmuş; sen ki, Çavdarlılar kâfiri basar, bize ziyanı azdır dersin, sana derim: Yöreniz Çavdar’a sapadır. Ziyanı ondan az görünür. Sor Çoban beğ kardaşına.. hoşındı, sormadan dedi; size, deye. Ondan ki, Çavdar el yetirdiği, güç yetirdiği obalarımıza ve oymaklarımıza ziyanı pek ziyâdedir, Erdoğmuş kardaşım. Bunu, Kara Güne kardaşım dahi biledir. Sor ki, desin.”

Aynı anda, başını çevirip Kara Güne beğe bakmıştı. O, doğrularcasına susunca da konuşmasına döndü:

- “Ben ki, Ertuğrul beğ gazi rahmetlinin oğlu, Kayı beği Osman’ım; ben ki, derim ve yaparım ve yapmak için derim: Çavdar’ın kâfir basışı da Müslümana ziyandır.”

Sustu. Sözü hepsini de şaşırtmıştı; tepkinin gereğince sürmesini ve merak sabırsızlığına dönüşmesini sağlamıştı; konuştu:

- “Benim ulu beğ kardaşlarım.. Koca Kulmaş kardaşım; Çavdar vurmasını bilmez. Çavdar kime vuracağını bilmez. Çavdar nasıl vurulur bilmez. Çavdar vurmanın vaktını bilmez.”

Gene sustu ve, bu sefer, ötekiler gibi bağdaş kurdu; onlarla aynı durumu aldı. Sesi de değişmişti; yumuşamıştı; anlamalarını rica ediyordu.

- “İnegöl tekfürüne vurmak, Bilecik tekfürüne vurmağa bir midir? Vurmağa gücüm yetse hangisini seçmeliyim? Düşman bir iken iki mi ola? Sana derim, Koca Kulmaş kardaşım; benim yiğitlerim dağı, ormanı, ırmağı yara yara Mudurnu’ya varabiledir; Mudurnu pazarını vurabiledir ve de sağ,

sâlim Söğüd'e dönebiledir. Mudurnu tekfürü de Söğüd'e gelebilmezdir. Amma Mudurnu tekfürü Bayat boyuna yakındır; öcünü Bayat'tan alabiledir. Hele ki, Kayı'nın gözü Bayat'ın encâmına bakmaz ise, tekfür hiç dura mıdır?

Burada, Osman, kendini tutamadı ve yeniden dikeldi dizlerinin üzerinde, Osmancıklaştı:

- "Çavdar bunları bilmez. Bilemez. Çavdar vurmak nedir ve de nasıl vurulur bilmez. Bilemez. Onu ben, Ertuğrul beğ gazi merhumun oğlu, Kayı beği Osman, ben bilirim. Ve de, tek bana, tek Kayı'ya beş, on dirhem, bir avuç çekirdek edineyim deye vurmam. Ben Çavdar'dan değilim; ben, benden ziyâde benim soyum, benim dinim hakkı için vururum. Ben vurunca, benden ziyâde kardaşlarım ve de dindaşlarım ferahlasın deye vururum. Bunu size ben, Ertuğrul beğ gazi oğlu, Kayı beği Osman, ben derim. Ve de, Kayı beği Osman, ben dediğimi ederim."

Gene yeniden bağdaş kurdu. Gene onlarla aynı durumu aldı ve sesi yeniden yumuşadı:

- "İmdi, deyin bana, sevip saydığım kardaşlarım; öz kardaştan gayrı tutmadığım ulu beğler: Çavdar'ı vurmam doğru mudur, değil midir?"

Umulanın aksine, ilk olarak ve bir an bile ara vermeden, Bayat beği Koca Kulmaş konuştu:

- "Doğrudur, Osman Beğ."

Hemen onun ardından da, Alka Evlilerin beği Erdoğmuş:

- "Aklım yatmıştır" dedi ve ekledi: "Hey, Osman Beğ, sana derim; bileği pek, yüreği ünlü oğlum Kıyan Selçuk buyruğundadır; böyle bilesin ve de onu yiğit yegenin Aydoğdu'dan gayrı tutmayasın."

Çoban beğ, ünlü alçak gönüllülüğü ile başı önüne eğik, gülümsüyordu:

- "Sen sağ olasın Osman Beğ" dedi ve Karaevlilerin Çavdarlardan neler çektiğini, deminki, "sizlere" dokundurmasından çok daha çarpıcı olarak belirtmiş oldu.

Kara Güne de gülümsüyordu; ama bambaşka idi onun gülümseyişi. Nitekim sözü de ona göre oldu:

- "Ben ne diyem, beğ kardaşlarım? Bana, Allah'a şükr etmekten öte ne kodunuz? Benim canım kımız içmek çeker."

Bu son söz üzerine Osman'ın yağız yanaklarını bir bakır kızılı yalayıverdi: Kımız içmek.. gerçek beğliğin kabul töreni!

Ama, Osman dâhil, bunu hepsi de, Osman'ı haklı bulmanın ve kabul etmenin en hoş söylenişi saydılar; gülüştüler.

Osman'a gelince, bir tuhaf gülümsedi o.

Ve, konukların kendisine büsbütün bağlayan, aslında da ilk söylemesi gereken sözleri söyledi:

- "Ben Çavdar'ı kovduğumda Bilecik pazarı bize açılacaktır. Tekfür bana o sözü vermiştir.

Bilecik pazarı hepsine de çok şey kazandırabilirdi. Bütün boyların - başlıktan çoraba, taraktan kirmana, halıdan kilime, yağdan bala, dizginden üzengiye, oyadan boyaya, tencereden tavaya, sabandan sapana- canlı cansız, yiyecek, giyecek bütün mallarının çok daha iyi ve çok daha kolay değerlendirilmesi demekti bu.

Çok sevindiler.

Kara Güne;

- "Hey Osman Gazi" dedi, "Baban, ruhu şâd olsun, Ertuğrul beğ gaziye oğulluğun bellidir."

* * *

Uruz derviş Kulacahisar'ın yönetimini Sungur'dan devr almıştır ve Osman Beğ gazi'nin buyruğunca davranmaktadır.

Kulacahisarlılar bu yönetimden hoşnuddur ve hoşnudluklarını bütün yöre görmüştür, işitmiştir, öğrenmiştir.

Komşu ve hisarların dışındaki köylerden Uruz dervişe de, onun dalkılıç derviş ve abdallarına da armağanlar ve bu küçük armağanlardan bin kat değerli sözler gelmektedir.

Uruz derviş de, bu armağanlara ve bu sözlere daha değerli armağanlarla, daha değerli sözlerle karşılık veriyor; çünkü Osman Beğ gazi, böyle buyurmuştur.

Osman Beğ gazi ise, Söğüd'de ve bahar yaklaştı denirken deliriveren şu kış günlerinde, ya Orhan'ın beşik başındadır, ya da o suskunluğunda ve yalnızlığında.

Onun için, sanki Dünya'da sâdece ve sâdece bir Orhan, bir de tamamlanmak üzere olan büyük mescid vardır, çünkü Osman Beğ gazi, oğlu Orhan'ın dışında, bir parça da olsa, ancak mescidle ilgilenmekte, mescidden söz etmektedir.

İşte şu günlerin birinde ağası Gündüz ona gelip;

- "Hey kardaş; Savcı ağanla deriz ki, cuma önü gecesi hep bir olalım ve de anamızı, atamızı analım" demiştir.

Ve, öyle de olmuştur.

* * *

Ertuğrul beğ gazi'nin Söğüd'e hâkim evinde toplandılar. Eve artık Hayme Cankız'ın hayatta kalan tek kardeşi, en küçük teyzeleri Menekşe bakıyordu. Masraflarını da üç erkek oğul paylaşıyordu.

Toplantının yemeğini, Menekşe teyzenin istediğince, Burla Hatun, Ayna Melek ve sırtında Orhan bağlı, Malhun Hatun hazırlamıştı.

Eve, erkeklerden Gündüz'ün oğlu Aydoğdu ile Savcı'nın oğlu Bay Koca birlikte gelmişlerdi. Sofra yayılırken de üç kardeş, Gündüz, Savcı ve Osman geldiler; ama içeri girmeyip kapıda durdular. Atlarını Aydoğdu ile Bay Koca çekti.

Aradan fazla zaman geçmedi; amcaları Dündar beğ de, ağabeyi Ertuğrul beğ gazi'nin kendisine vasiyet ettiği bidevi atın üstünde ve arkasında iki seyisle geldi.

Osman atıldı ve seyislere bırakmadı; onun atını kendisi tutup inmesine yardım etti. Buna karşılık Dündar beğ, Osman'a bakmadan öteki yeğenlerine yürüdü; hâl, hatır sordu ve arkasından onlar, içeri girdi.

Dündar beğin duasıyla başlayıp gene onun duasıyla bitirilen yemekte hiç konuşulmamıştı. Daha sonra da pek konuşulmadı.

Vakit yatsıya yaklaşıyordu; Dündar beğ gitmek için kalktı.

Onu üç kardeş uğurladı ve at binmesine, gene seyislerinden önce davranan Osman yardım etti. O da, gene Osman'a bakmadan mahmuz vurdu.

Atının üstünde dimdik duruyordu. Hareketleri çevikti. Yaşı yetmişe yaklaşıyordu; ama her hâliyle elli, altmış arası dedirtirdi. Gündüz, onun arkasından bakarken, mırıldandı:

- “Allah ıslah eyleye.”

Osman da, Savcı da anlamışlardı elbette. Ne var ki, başta Gündüz’ün kendisi, üzerinde duran olmadı; söz hiç söylenmemişe dönüverdi. İçeri girdiler. Toplantı da beklenen havayı çabucak buldu; yâni Cankız ve Ertuğrul beğ gazi, yalnız sözlerde değil, duygu ve idrâklerde hayata döndü.

* * *

Bay Koca, babası Savcı’yı kandırmaya çalışıyordu:

- “Bana küççük dersin. Amma, dedem seni Konya sultânına elçi ettiğinde.. işte emicem Gündüz beğ der; sen dahi benim yaşımda imişsin.”

Aydoğdu ile Bay Koca’nın dışında hepsi de gülümsüyordu. Savcı beğ, yapmacık bir ciddiyetle karşı çıktı:

- “Yok” dedi, “ağam yanlıştır; ben o zaman on beşimi sürerdim.”

Bay Koca hepten küskünleşti.

- “On dörde on beş ne ki?”

Bu sefer Osman araya girdi:

- “On dörde on beş bir yaylamadır, bir koç katımıdır, bir davar kırpımıdır, bir güreş, bir cirit, bir avlama yarışıdır; on dörde on beş kemiğinin, pazunun gereğince katılığıdır; on dörde on beş, ve de gereğince sabrı ve tedbiri biliştir.”

Sustular. Gülümseyişlerin anlamı değişti. Ama çok sürmedi; bu sefer de neşeyi Aydoğdu getirdi:

- “Hey baba; sen ki, emicem Savcı beğden üç yaş daha ulusun; Sultân’a seni yollamak gerekirken, neden ki yollamamıştır?”

Savcı’nın deminki yapmacık ciddiyetini, biraz da üzüntüyle karıştırmayı pek güzel başararak, şimdi Gündüz takınmıştı;

- “Hey oğul; zor sordun. Demek arıma dokunur; amma doğrusunu demek gerekir deye derim” diye başladı: “Deden.. Allah rahmetin, Muhammed Mustafâ şefaatin eksik etmeye... Ertuğrul beğ gazi, Savcı emicen doğunca bana, Osman emicen doğunca da Savcı emicene bakmaz olmuştur; ondandır.”

O zaman, Bay Koca, dizlerinin üstünde -tıpkı Osman amcası gibi- doğruldu ve,

- “Yok” dedi, “Ben bilirim; ondan ki, geyik yıktığım gün, dedem ulu Ertuğrul beğ gazi, bana.. o da nur içinde yatsın, koca anam Hayme Cankız ve de ağam Aydoğdu yanında demiştir; Gündüz oğluma güvenirim, Savcı oğluma güvenirim; amma torunlarım Osmancık oğluma benzesin dilerim, deye.”

Osman gene araya girdi:

- “Hey benim şahin gözlü yegenim; o ki dedin, ben de bilirim. Onu bana, hemi de beğ olduğum gün demiştir. Şöyle demiştir: Ağalarına güvenirim. Sen dahi güven ve öğütlerini al, sözlerini dinle; Kayı’nın göç ve pazar ve mal işlerini Savcı ağana, dirlik düzenliğini Gündüz ağana emânet eyle. Görürsün ki, ben de o vasiyete uyarım.”

Başı anası Ayna Meleğin dizinde, iri çini gözleri konuşandan, konuşana gide gele dinleyen Bânu Çiçek gülüverdi:

- “O ne beğlik ki, küççük emicem, dedem beğ sana bi adını bağışlamış!..”

Ayna Melek, ötekiler gülerken, kıza pat diye vuruverdi. Ağası Bay Koca da, tam bir ağa gibi;

- “Osman Beğ emicem gazâ içindir” dedi.

En çok gazâya önem verdiği ve en çok istediği şeyin Osman Beğe benzemek olduğu, onun yanında görev almaya can attığı, açıklaya geldiği isteklerinden çok daha açıkca belli oluyordu. Bunu hepsi de anladı.

Sonra, Gündüz ile Savcı büyük göç boyunca çekilenleri ve verilen savaşları, birbirlerini tamamlaya tamamlaya, anlattılar; Osman’ın doğuşunu anlattılar; anaları Cankız’ın, daha emzikli iken, sapanla nasıl kâfir yıktığını anlattılar; altmış yaşına kadar kılıç çeken, yay geren babalarını ve onun öteki beğlerle konuşup çekişip nasıl anlaştığını anlattılar; babalarının yoldaşlarını ve bu anlaşmada yoldaşları kadar yararlı olan dervişleri, abdalları anlattılar.

Onların en dikkatli dinleyicisi de, bütün bu anlatılanları daha önceleri de dinlemiş olmasına rağmen Osman Beğdi.

Toplantının sonunda, Gülışık bacı ilâhiler okudu ve bu ilâhilere, Bânu Çiçek dâhil, hepsi katıldı.

* * *

Osman Beğin yaptırdığı mescid birkaç güne kadar namaza açılacaktı. Avlusundaki musluklar, göçürülen ağaçlar ve konuk odaları ile mescid pek güzeldi.

Osman Beğ, yoldaşlarına:

- “İlk namazı cuma günü kılalım” demişti.

Perşembe günü, ikindiye doğru, Bican Abdal, yanında üç yardımcısı ile, Söğüd’e indi ve Osman Beğe:

- “Hey Osman Beğ; Kulacahisar’ın karşılığını getirmişizdir” dedi.

- “Beklerdim” dedi. Osman Beğ, tatlı tatlı gülümseyen Bican’a. O da gülümsüyordu. Ekledi: “Ve kuşkulanmazdım. Sabırsızlanmazdım.”

Makaranın takılışı, Gökçe bacının ördürdüğü urganın geçirilip gerilişi ve işleyişin öğretilişinden sonra, yedi kandillinin asılışı akşamı buldu.

Her iş bitince, Osman Beğ, Aykut Alp ile Gazi Rahman’a;

- “Bican Abdal’ı ve arkadaşlarını konuk edin, ağırlayın” dedi; “Yarın namazda da bir oluruz.”

Ayrılmadan önce de Gazi Rahman’ı bir kenara çekti:

- “Rahman; ümmeti cumaya sen çağır. Ezana güzel sesler bul. Güzel sesler bul ki, kendimizden sıyrılalım; nefsimizden kopalım.”

* * *

Gerçekten de, Gazi Rahman, ezanı o güzel sesiyle; o gür sesiyle, o gönül sesiyle ve bulduğu bambaşka bir makamla okudu. Söğüd değişir gibi oldu. Delikanlı yiğitler ve delikanlılığın eşiğindeki yiğitler, Aydoğdu ve Bay Koca akranları vakurlaştılar, daha bir dikleştiler, bir sınırı aşmış ve yeni bir iklime geçmiş gibi oldular.

Osman Beğ, Cuma’ya, Söğüd’e nisbeten yakın oturan Kara Güne ile Erdoğmuş beğleri de çağırmıştı. Erdoğmuşun yanında, görenleri tekrar tekrar baş çevirtip baktırtan, adının eri, Kıyan Selçuk da vardı. Erdoğmuş onu Osman Beğe tanıtırken;

- “Hey Osman Beğ; övündüğüm oğlum Kıyan Selçuk’tur bu ve kendi gibi yiğit yirmi yaşıtıyla buyruğuna girmek diler.”

Osman Beğle Kıyan Selçuk göz göz idiler. İkisinin de gözlerinin içi gülüyordu. Aralarında dört yaş ya var, ya yoktu. Kıyan Selçuk el öptü. Osman Beğ de onun boynunu öptü. Onları seyredenlere daha bir güven ve

hoşluk geldi.. bütünleşip büyümenin, gerçek benliğe ulaşmanın güven ve hoşluğu idi bu.

* * *

Samsa çavuş ile kardeşi Sülemiş ve yanlarına aldıkları elli kadar atlı namaza ancak yetişebildiler. Savcı durumu çok daha önceden kestirmiş ve adamlar salarak evlerden hasırlar, kilimler toplatmıştı. Onlar mescidin avlusuna ve ırmağa doğru uzanan düzlüğe serildiler.

Mescidin içi çoktan dolmuştu. Osman Beğ, konuklarıyla avluda saf tuttu.

Dursun Fakı'nın kıldırdığı namazdan sonra, yanına çağırdığı yeğenlerini Kıyan Selçuk ile karşı karşıya getirdi:

- "Beğ kardaşım Erdoğmuş'un ve Alka Evlilerin övüncü Kıyan Selçuk, sana derim: Bu, benim bacımoğlu Ak Temür'dür; yay'da ve kılıçta yetişkindir. Bu benim ulu ağam Gündüz beğin oğlu Aydoğdu'dur; bize güven vermektedir. Gazâ çağındadırlar; senin buyruğuna girsinler dilerim."

Kıyan Selçuk önce Ak Temür'ü, sonra Aydoğdu'yu kucakladı.

Osman Beğ, üç adım sol gerisinde, başını eğmiş duran Bay Koca'ya bakıyordu. Bir süre öyle kaldı; sonra, daha bir gürleşen sesiyle;

- "Hey benim gözüm ışığı, oğlum Orhan'ı emânet edeceğim yeğenim Bay Koca, sana buyururum ki, boynun hiç eğilmesin; başın hep dik tut; ne hal olursa olsun, ıldız gözlerin yere bakmasın; dileğin nefsine uymasın, aklına uysun, ulularının öğüdüne uysun."

Bay Koca, sert bir hareketle başını kaldırdı:

Dudakları kenetlenmiş, çene kemikleri oynamıştı. Açık elâ gözleri dolu doluydu.

Osman Beğ,

- "Şimdi eyi dinle" dedi; "seni dahi kılıçlayıp Kıyan Selçuk buyruğuna salayım derdim. Amma, gördüm ki, dileğin seni hâlâ küstürebilir, üzebilir, saygıdan ve akıldan koparabilir. Sana daha Gazi Rahman hocalığı gerektir."

Bay Koca'nın gözlerinden pıtır pıtır yaşlar döküldü. Ama, emicesi Osman Beğe hep dimdik baktı. O sözlerini bitirince de, sert adımlarla yürüyüp yanına vardı. Sesine de hâkimdi:

- “Hey benim beğ emicem; bana doğruyu göstermişsindir. Beni bağışla. İzin ver ki, el öpem.”

Osman Beğ, ona, verdiği iznin ve bağışlayısının önemini pek güzel anlatan bir duraklamadan sonra el uzattı; ama kucaklamadı Bay Koca’yı.

Daha sonra, Samsa çavuş, Osman Beğle baş başa kalmak istedi, kalınca da;

- “Hey, benim Ertuğrul gazi beğim oğlu Osman Beğ; İnegöl tekfürünün ve de Çavdar’ın bize ziyanı ziyadeleşmiştir. Ben ve kardaşım Sülemiş, iznin olursa, milletimizi alıp, Mudurnu yakınlarına göçelim deriz. Sen ne buyurursun?

Osman Beğ Samsa’nın elini tuttu ve bir süre öyle kaldı. Göz göze idiler:

- “Babam Ertuğrul beğ gazi yoldaşı Samsa çavuşum; hâlâ at koşturan, yay geren, kılıç uran Samsa çavuşum; baba bildiğim Samsa çavuşum: Ben ki, sabrın ve tahammülün de gazâ olduğunu babamdan ve babamın yoldaşlarından ve senden öğrenmiştim, az daha sabır, az daha tahammül derim.”

Samsa çavuş baş eğdi. Osman Beğ de, o zaman,

- “Öcün alınacaktır, Samsa çavuşum. Sana ziyan verenler katı ziyanda kalacaktır. Sana hor bakanlar yıkılacaktır. Bunu sana, ben Kayı beği Osman Beğ, derim.”

* * *

Osman Beğ suskundu.

Osman Beğ içine kapalıydı.

Osman Beğ yalnızlıklara kayardı.

Ve, Osman Beğ mutluydu: Orhan’ın beşiği başında oturduğu uzun dakikalarda Osman Beğ mutluluğun ta kendisiydi:

Osman Beğ, günde, en azından beş vakit, beşiğin yanında diz çöküyordu. Orhan uyuyorsa, kendi yaptığı beşiği okşuyordu. Ve Osman Beğ, beşiği, yapmak istediklerini okşar gibi okşuyordu. Ve, Osman Beğ, beşikte, sanki Orhan’ı değil de, Orhan’ın göndereceği müjdeleri görüyordu.

Ve, Osman Beğ, beşiğin, sırma işlemeli dolaması, yapuğunu okşuyordu. Ve Osman Beğ, Malhun Hatunun örüp dokuduğu dolama ile

yapuğu Malhun Hatun'u okşar gibi okşuyordu; Zümrüd Ankam benim, deyiverecekmiş gibi okşuyordu.

Orhan uyanıksa, ona bir başka bebek gibi gülüyor, bir başka bebek gibi sesler çıkarıyordu.

Ve, bütün bu zamanlarında Malhun Hatun, Osman Beğin iki, üç adım yan gerisinde oturur, onu, hep, gülümseyerek seyrederdi. Bazen de, dayanamaz, yanına sokulur, saçlarını okşardı.. sanki bir ikinci oğlunu okşardı.

O zaman, Osman Beğ ona döner, gülümserdi. Malhun Hatun da anlardı ki, kocası için artık yoktur; ama bu daha güzeldir, çok daha tatlıdır; çünkü artık kocasındadır; Osman Beğ Malhun Hatun'unu özümsemiştir. Malhun Hatun ile bir olmuştur; Malhun Hatun ondadır, onun dışında değildir.. onun dışında olmayacaktır. Malhun Hatun bu aşkla gururludur ve mutludur.

Ve, Malhun Hatun, kocasının, Osmancığın ve Osman Beğin ve Osman Gazi'nin kendisine niçin, Zümrüd Ankam benim dediğini çok iyi biliyordu. Bu bilgi de Malhun Hatun'un mutluluğunu, gururunu, övüncünü ve aşkını güzelleştiriyordu.

Torununu görmeye gelen Ildız Hatun bir ikindi üzeri, kendisini tutamamış ve Orhan'ı emziren kızına sarılıvererek;

- "Gökçektin kız; daha bir gökçek oldun" demişti.

Ve, Osman bunu, Malhun Hatun'a, daha bir başka türlü ve hemen hemen her gün söylemektedir.. suskunluğuna, yalnızlığa kayışlarına karşı.

* * *

Ayni günlerde Osman Beğ, gözleri yollarda, haberler bekliyor.

İnegöl'den haberler bekliyor, Çavdar'dan haberler bekliyor, Karacahisar'dan haberler bekliyor, Kulacahisar'dan haberler bekliyor.

Ve, Dodurga'dan da, Bayat'tan da; hattâ beğ oğlu yanında bulunan Alka Evli'den de haberler bekliyor.

Habercileri de, gelen haberleri de pek az kimse bilmektedir. Osman Beğin bu haberleri hangi karar için nasıl değerlendirdiğini ise, kendisinden başka bilen yoktur. Karar kesinleşince de, bir avuç insandan başka bilen olmayacaktır.

Son gelen haberlerden birisi Mihail Kosses'dendir.

Mihail Kosses şöyle diyor:

"Sen Çavdaroğlu'na haber salmış; yel gibi esme, sel gibi yol kesme, köy ve pazar basma... hak yoluna gir; yarar bundadır, demişşin. O da sana râzı görünmüş. İnanma. Çünkü İnegöl tekfürüne adam yollayıp; nereyi basayım istersin, diye sordurmuş. İşittiğim doğruysa, beş gün sonra. Yeğli'nin kurulu pazarını basasıymış; haberin ola."

Yeğli pazarına daha çok Rumlar katılır. Ama Söğüd'den ve Alka Evlilerden gidenler de az değildir. Rumlar'a gelince, onlar da, hemen hemen tümüyle Bilecik yöresindendir.

* * *

Osman Beğ, baskından bir önceki gün, yatsıdan sonra, kendi yoldaşları ile, babası Ertuğrul beğ gazi'nin yoldaşlarını ve emicesi Dündar beği, babasının evinde topladı.

Onlara durumu anlattı. Öteki beğlerden izin aldığını da, verdiği karar ile birlikte açıkladı. Sonra da sordu:

- "Siz ne dersiniz? Hele siz babam rahmetli Ertuğrul beğ gazi'nin harp, darp görmüş, nice bâdire atlatmış yiğit yoldaşları, siz ne dersiniz?"

Büyük sofada on beş kişi kadar vardı. Ve, hepsinin de, Osman Beği doğru buldukları anlaşılıyordu; çünkü, Şeyh Mahmud'dan başlayarak hepsi de,

- "Uygundur" demişti.

Susan yalnız Dündar beğ oldu.

Başlar ona çevrilmişti. Osman Beğ de ona bakıyordu; konuştu:

- "Babam yerini tutan Dündar beğ emicem neden susmuştur?"

Dündar beğ önüne bakıyordu. Bir süre bekledikten sonra, gene hep önüne bakarak cevap verebildi:

- "Bize çok şey dersin, benim beğ yeğenim. Çok şey bilmişsindir. Amma, hepsini de yeni dersin. Demene ne gerek? Bunları da demeseydin, bildiğin işleseydin. Vebâle ortak mı aran?"

Osman Beğ, dizlerinin üstünde dikeldi. Çene kemikleri de, burun kapakları da oynuyordu. Tam karşısındaki lâmbanın ışığı gözlerini parlatıyordu:

- “Emice, emice, emice” dedi; sesi, Osmancık öfkesini iyi bilenlerin bile rastlamadığı kadar basıktı. Öfkesini tutabilmek için çabaladığı da belliydi; ama bunu tam başaramadı ve sâdece, söyleyeceği kelimeleri seçebildi; “Elin öperim emice.. dizin öperim emice. De ki davarın güdeyim, odunun kırayım emice. Amma ko da beğliğime, eller taş atsın ki, beğliğimi korumam zor olmasın. Ben bunda akıl isterim, rey isterim, ışık isterim; yanlışsam doğruyu isterim.”

Burnundan soluyordu ve koca sofada sâdece bu soluyuşlar işitiliyordu.

Üç duvara asılı üç lâmbanın ışıkları, sanki, yalnız onda toplanmıştı ve ötekiler, sanki sınırsız bir karanlıkta ve daha binlerce, on binlerce insanla birlikte, yalnız onu görmek için, onu daha iyi işitmek için, bütün insanlar yalnız onu görüp yalnız onu işitsin diye erimişlerdi.

Osman Beğ, demirci körüğü basar gibi, soluk boşalttıktan sonra, daha da basıklaşan sesiyle ekledi:

- “Ben bunda takaza istemem, dokunç istemem, kakınç istemem.”

Kısa bir aradan sonra, başını birden bire çevirdi ve karşı evlere ünler gibi,

- “Hey Rahman” dedi.

Rahman, ona yakın bir gürlükle,

- “Buyur beğ” deyince de söyledi:

- “Tez at’lan. Kulacahisar’a var. Uruz derviş, gün doğumuna elli atlı hazır ede; Kaldırık deresinde, köprünün beri yakasında beni bekleye.”

Sonra karşı sedirde oturan onur konuklarına doğru konuştu:

- “Babam Ertuğrul beğ gazi yoldaşları; bana, doğrusun diye can katan ulularım: Dodurga kardaşların saydığım beği Kara Güne’den de atlı dilemeyi düşünürüm. Üç mü olur, beş mi olur, kendisi bile. Amma Çavdarlılara karşı bizimle bir ola, bir olduğun göstere. Ona haber salmaya bir akranı gerek derim. Siz ne dersiniz?”

Hepsi de,

- “Doğrudur” dediler.

Kabul’e, yarım ağızla olsa da, Dündar beğ de katılmıştı.

Bunun üzerine Osman Beğ sordu:

- “Bu zahmeti kim üstlene?”

Kara Mürsel;

- “Kara Güne beğin Samsa’ya sevgisi ziyâdedir” dedi.

Osman Beğ Samsa çavuşa baktı.

Samsa çavuş:

- “Ben varayım” dedi.

Doğruluyordu; Osman Beğ, bir hareketle durdurdu:

- “Babam yoldaşı ve babam yoldaşları; gitmeden önce bana ve de yoldaşlarıma hakkınızı helâl etmenizi dilerim: Gazâ’dır bu; yarın Yeğli’de kalanımız, dönmeyenimiz ola.”

En yaşlıları olan Hasan Alp:

- “Hakkımız helâldir” dedikten sonra ekledi: “Sen ve yoldaşların da, gönül kırıp yanlış ettiysek bağışlamalıdır.”

Osman Beğ başını eğerek cevap verdi:

- “Gönlümüz dediklerinizle âbâd olmuştur. Gözümüz ettiklerinizle ışımıştır. Allah sizlerden râzı olsun.”

Önce Ertuğrul beğ gazi yoldaşlarını uğurladılar. Osman Beğ ve yoldaşları, onların tek tek ellerini öptüler. Onlar da sırt sıvazlayıp dua ettiler. Dündar beğ bu ayrılışta da ötekiler gibi sıcak ve candan olamıyordu; kendini zorladığı belliydi.

Onlar gittikten sonra, Akça Koca,

- “Emicen Dündar beğ, yayla dönüşünden bu yana senin beğliğini çekemez görünür” dedi.

* * *

Mihail Kosses’in gönderdiği haber doğruydu: Çavdaroğlu’nun iki yüz kadar atlısı, öğleye doğru, Yeğli pazarının güney doğusundaki yayvan sırtı, nâralar atarak, başlarının üstünde kılıçlar döndürerek dört nalla aştılar.

Ayni anda da, sırtın iki ucundaki iki vâdiden Osman Beğin atlıları ılgar ettiler. Sağ kanadın başında Osman Beğ, sol kanadın başında da Uruz derviş bulunuyordu. Çarpışma uzun sürmedi. Daha doğrusu, Osman Beğ atlıları, şaşırıp at başı çeviren Çavdarlılardan ancak yetişebildiklerini vurdular.

Osman Beğ seslendi:

- “Koman yiğitlerim; yurtlarında urun.”

Başta Alışık, peşlerine düştüler, arkalarından ok uçurdular; bir haylisini attan düşürdüler. Kaçanlar köylerine uğramadı, dağlara sardı.

Osman Beğ kovalamayı durdurdu. Hafif yaralılardan beş kişiyi getirtti, karşısına dizdirtti.

Atının üstünde ve yalın kılıçtı:

- "Hey" diye bağırdı; gözleri çakmak çakmaktı. Burnundan soluyordu; beşine birden kılıç çalacak gibiydi. Öylece de konuştu: "Varın, din imân bilmez; hak hukuk tanımaz; yemin saymaz, mert kaçağı nâmert, kaçışı yaman Çavdaroğlu'na deyin: O ki sözünü tutmadı, o ki bize değil kâfire yanaştı; ben, Kayı beği, Ertuğrul beğ gazi oğlu Osman, ben derim; her baskınını kırmak boynumun borcudur. Deyin ona, elime düşmesin; düşünce aman dilemesin."

Sonra, kılıcını kınladı ve Al-ışığın başını çevirirken, Derviş Uruz'a;

- "Sal bu itleri" dedi.

Uruz da onları atlarına ters bağlattırarak salıverdi.

* * *

Pazar halkı, bir ok atımından az uzaktaki sırttan gelen nâralarla başlarını çevirip de Çavdar atlılarını görünce paniğe kapılmıştı. Ama, aynı anda da iki vâdiden fırlayıp onların üstüne at salanları gördüler. O zaman da, merak korkuyu yendi, olup biteni seyre daldılar.

Zaten ve gene aynı anda, pazar yerinin sağından solundan başka atlılar da dört nalla gelip kaçmaya davrananları çevirmişlerdi. Bunlar:

- "Hey, korkmayın; Osman Beğ sizi korur" diye bağırıyorlardı.

Bunların başlarında Kıyan Selçuk, aralarında da Osman Beğin savaş için ilk defa kılıç sıyıran yeğenleri Ak Temür ile Aydoğdu vardı.

Pazarcılar, Çavdarlıların kaçışını çığlıklar atarak el çırparak seyretti ve pazar yeri bir anda panayır yerine dönüverdi. Kadınlar, özellikle de genç kadınlar ve kızlar, Kıyan Selçuk atlılarına sevgi gösterileri yapıyor, öpücükler gönderiyorlardı.

Yarım saat kadar sonra dönen Osman Beğ ile atlıları ise görülmemiş bir sevgi heyecanı ile karşılandı:

Osman Beğ gibi bütün erleri de yalın kılıçtı. Ve, Osman Beğ gibi hepsi de sâkin, ama vakurdu. Uyandırdıkları saygı, el çırpmalarının, sevgi

ve teşekkür çığlıklarının gürültüsünü dindirdi.

Osman Beğ de, o zaman;

- “Size, Kayı beği, Ertuğrul beğ gazi oğlu Osman, ben derim” diye başladı.

Sesini İnegöl’e ve daha ötelere ulaştırmak ister ve ulaştırabilirmiş gibiydi. Ama bu ses, gene de, toktu, beş adım ötesindekine söyler gibiydi:

- “Alacağınızı alın, satacağınızı satın, kârınıza bakın. İçiniz rahat olsun. İçiniz hep rahat olsun: Size saldıran, gayrı kendini Kayı’ya ve Kayı kardaşlarına saldırmış sayacaktır; karşısında Kayı’yı ve Kayı kardaşlarını bulacaktır. İşte Dodurga yiğitleri.. işte Bayat yiğitleri.. işte Alka Evli yiğitleri. Hep böyle olacaktır.”

Ve Al-ışığı tırısa kaldırdı.

Pazar halkı, tırısta uzaklaşan Osman Beğ atlılarını, gözden kaybedinceye kadar seyrettiler.

* * *

Haber tez günde dört bir yana ulaştı ve sonuç Osman Beğin düşündüğünden de büyük oldu.

Herşeyden önce ve herşeyden önemlisi, yöredeki Rum köylüleri komşu Türklere yakınlık göstermeye başlamıştı; Osman Beğ ve Kayı’lar hakkındaki sevgiler ve övgüler gün gün yayılıyor, bütün boyları sarıyordu.

Beride, Bilecik tekfürü, Osman Beğin haberi gönderdiği, babası Ertuğrul beğ gazi yoldaşı Ak Temür’e;

- “Olup biteni ben de işittim” dedi, “Osman’ın pazarcılara dediklerini de bilirim. Hoşnud oldum.”

Ak Temür, buna, “beğ”lerin üzerine basa basa karşılık verdi:

- “Kayı beği, beğim Osman Beğ sana yedi koşumlu Çavdar atı, yedi kını kakmalı Çavdar kılıcı dahi yollamıştır. Kayı beği, beğim Osman Beğ sorar: Çavdar’ı kırdım ve dahi kıracağım; pazar bize açık mıdır?”

Tekfür yutkundu. Susuyordu. Ak Temür susmadı.

- “Kayı beği, beğim Osman Beğ; sözümüz böyledir der.”

Tekfür, o zaman konuştu:

- “Pazar Osman’ın dostlarına açıktır.”

Sesi isteksizdi; ama tekfür, sözünün hatırlatılmasına karşı duramamıştı. Ak Temür ile, Osman Beğe iki gümüş kupa ve gene gümüşten bir ibrik gönderdi.

Osman Beğin hemen bildirdiği bu olay komşu boylarda çok iyi karşılandı; Osman Beğe karşı duyulmaya başlanan sevgi ve güveni pekiştirdi.

Osman Beğe gelince, Orhan'ı daha bir sevmeye başlamıştı o. Ve Malhun Hatun'a çok daha sıcak, asıl önemlisi, çok daha yumuşak davranıyordu; onunla konuşup halleşmeye vakit buluyordu.

Bu arada Konur Alp'ın da bir oğlu olmuştu. Konur Alp, Osman Beğe:

- "Anası da, ben de adını sen koy deriz" dedi.

Doğumun kırkıncı günü idi; Osman Beğ, yanında Malhun Hatun ve Malhun Hatun'un hazırladığı armağanlar ve Orhan olduğu halde Konur Alp'ın evine gitti.

Şubat sonlarında, günlük güneşlik bir gündü ve evin bahçesindeki badem ağacı çiçeğe durmuştu. Osman Beğ, neden olduğunu pek bilemeden ve üzerinde de durmadan, baba yoldaşı Aykut Alp'ı ve onun badem ağaçları için söylediklerini hatırlayıverdi; anasının sırtındaki Orhan'a gülümseyerek baktı.

Bahçe kapısının önüne konu komşu birikmişti. Osman Beğ için ve Malhun Hatun ile Orhan için övücü sözler söylediler, dualar ettiler. Ama, Konur Alp'ın karısı, gencecik ve güzel mi güzel, adının dengi Çiğdemkız'ın sesi hepsini bastırdı: O, oğlunu başının bir karış üstüne kaldırmış, pırıl pırıl gülücüklerle, on adım öteden bağırdı:

- "Hey Osman Beğ, Orhan'a yoldaş getirdik."

Karşıcıların arasında Dursun Fakı da vardı. Duayı o yapacaktı.

Sundurmada toplandılar. Tören hemen başladı. Osman Beğ;

- "Adı Ali olsun. Adının eri olsun. Karayağız olacağa benzer; Ali'lerden Kara Ali diye ayrılsın; alnı daim ağ olsun, anasına, atasına, adına kara düşürmesin. Tanrı mutlu kılsın." dedi.

Gözü, bu arada, Sungur ile Sungur'un yanında oturan karısı Mihriban'a ilişmişti. İkisi de dertliydi. Hele Mihriban nerdeyse ağlayıverecekti; dudakları titriyordu: Bir yaşına basmak üzere olan sakat oğlu kucağında idi; ona bakıyordu. Yay geremeyecek, kılıç sıyıramayacaktı oğlu. Oysa, adını Osman komuşlardı.

Konuklar uğurlanırken, Osman Beğ, Malhun Hatun'a:

- "Var sen git" dedi.

Kendisi de hızlı hızlı yürüyerek Sungur ile Mihriban'a yetişti:

- "Hey Sungur; neye, nereye yetişmek içindir bu tez gidiş?"

Karı, koca durdular ve dönüp ona baktılar. İkisi de kırık, dökük gülümsüyordu.

Sungur:

- "Buyur beğ" deyince, Osman Beğ de gülümsedi.

Candandı onun gülümseyişi, ona göre de konuştu:

- "Böyle günde ne buyruğu ola? Buyruksa, adaşımı sevmek dilerim. Ver hele, Mihriban bacı."

Yanlarına, aralarında çocuklar da bulunan sekiz on kişi gelmişti. Osman Beğ onların farkında değilmiş gibi aldı çocuğu:

- "O ne akıllı bakıştır Osman."

Ve, uzun kollarını gerebildiği kadar gererek havaya kaldırdı.

Şimdi, tıpkı Orhan'a bakar gibi, Orhan'a güler, Orhan'la konuşur gibiydi, öylesine candandı:

- "Bağışlayın Allah'a kurban" dedi.

İndirip boynundan öptü. Çocuk tatlı tatlı gülümsedi. Tatlı sesler çıkardı.

Osman Beğ, onu anasına verirken sesini daha da yükseltmişti.

- "Eyi bak oğluna Mihriban bacı. İşte ben söylerim, oğlun yararlı kişi olacaktır. Övülecektir, sayılacaktır."

Sonra Sungur'un kolunu tuttu; Mihriban önde, yanlarında da birkaç sözü dinlenir yaşlı, yürüdüler. Osman Beğ, Sungur'un kolunu bırakmadı, tane tane konuştu:

- "Seni ve anasını üzgün görürüm. Sungur kardaşım. Sakın ola, üzülmeyesiniz. Osman kılıç çalamayacak deye, ılgar edemeyecek deye. Kayı'ya kılıç döğenler gerek. Kayı'ya at donatanlar gerek. Kayı'ya köprü atanlar gerek. Kayı'ya bilginler gerek. Sana mesel deye derim: Bir Ede Balı beş Osman'dan yeğdir. Beş Osman'dan biri, ya Ede Balı, ya Bican derviş, ya Hasan yapıcı olmak gerek. Kayı'ya böyle gerek."

Sungur'ların evine gelmişlerdi. Mihriban kapıyı iterken bir ayağı eşikte, döndü: Yalnız gözleri değil, bütün yüzü ışıyordu;

- “Erte gün, Osman’ın diş göllesini vuracağım” dedi, “Malhun Hatun bacım ve Orhan bile bize inmez misin?”

Osman Beğ adaşını gene sevdi. Arkasında yalnız mutlanan bir ev değil, tez vakitte Söğüd’de ve bütün yörede yayılıp benimsenecek bir görüş bırakıyordu:

- “Kayı’ya at donatanlar gerek. Kayı’ya kılıç döğenler gerek. Kayı’ya köprü atanlar gerek. Kayı’ya ev yapanlar gerek. Kayı’ya bilginler gerek. Osman Beğ gazi böyle dedi. Doğru dedi.”

* * *

Nice badem ağacından biri

Akça Koca evlendi. Söğüd'ün en mutlusuna gelince, ne gelin, ne de güveyi; Bay Koca'nın küçük bacısı, Ayna Melek ile Savcı beğin kızı, Bânu Çiçekti.

Çünkü "Ha Akça Koca, ha Bay Koca" diyen cadaloz Esmahan, işte aradan çıkmıştır ve artık yengesi, ahretlik kardeşi Emine olacaktır; Emine rakipsiz kalmıştır.

Daha düğünün birinci sabahı, Bânu Çiçek, erkenden Emine'ye gitti:

- "Hey benim ahret kardaşım, ergen alı kaftanını ver ki, ağam Bay Koca'ya götüreyim."

Emine üzgün üzgün baş eğdi ve;

- "Doğru mudur bu?" dedikten sonra ekledi: "Ağan Bay Koca bana seviyle bakmaz."

Bânu Çiçek, pek bilmiş gibi konuştu:

- "Hey Emine kardaşım, er dediğin öyle olur. Sen ver ki al kaftanı, sevi nedir göresin."

On üçünü sürmeye başlayan Emine duyduğu ürkeklik ve heyecanla büsbütün güzelleşmişti. Bânu Çiçek onu kucaklayarak cesaretlendirdi:

Dodurgu işi, oymalı ceviz sandığını birlikte açtılar. Emine, lâvanta ve kekik kokan çeyizlerin en üstünde, mor ipekten bir bohçaya sarılı, ergen alı kaftanı Bânu Çiçeğe verdi. Gözleri dolu doluydu. Bânu Çiçek onu gene öptü. Mutluluktan uçuyordu.

Eve döndüğü zaman, babası ile ağabeyi çıkmak üzereydi. Anası da, onları uğurlamak için yanlarında idi.

Bânu Çiçek bağırdı:

- “Hey benim gökçek anam, yiğit babam; Emine Ağama ergen alı kaftan yollamıştır.”

Evde bir sessizlik oldu. Bânu Çiçek tedirginleşti. Bay Koca’nın yüzü ergen rengine döndü, öteye baktı.

Bânu Çiçek umutsuzlanıyordu. Kendisine hiçbir şey söylemeyeceklerini sanmaya başlamıştı. Nerdeyse, yaptığının aykırılığına inanacaktı. Ama önce anası;

- “Emine soylu kızdır” dedi.

Babası da, Bay Koca’ya:

- “Tam günüdür; yiğit Akça Koca’nın düğünüdür. Gey kaftanı, dilersen” dedi.

Bay Koca, el uzatıp bohçayı aldı; yüzü hep kıpkırmızıydı:

- “İnan olsun, benim haberim yoktur.”

Kendini savunur gibi söylemişti. Ayna Melek, onun arkasından güldü. Bânu Çiçek de ağabeyi ile gitmişti. Hâlâ gülümseyen Ayna Melek, kocasına;

- “Kılıç derdinden Emine mi göre” dedi.

Savcı da gülümsedi:

- “Allah, bundan sonra, kılıcı unutturmaya.”

* * *

Törenin yapılacağı alan ana baba günüydü; ama Emine’nin babası, Savcı beğle Ayna Meleğin yanında, gelen Bay Koca’yı gördü ve;

- “O da ne ki” dedi. “Bay Koca ergen alı kaftan giyer. Adaklanmış ola.”

Karısı da şaşırmıştı. Emine söyleyiverdi:

- “Ben göndermişimdir.”

Şaşkınlıkları daha da arttı. Söyleyecek söz bulamadılar. Anası, neden sonra, ancak;

- “Bu ne iştir kız” diyebildi.

Ayna Melek de onları görmüştü. Kocasına söyledi. Karşılaştıkları Burla Hatun ile Gündüz beğe, Savcı beğ:

- “Az işimiz var; geliriz” dedikten sonra yanlarına gittiler.

Savcı orada, Bay Koca’yı itti:

- “El öpmek diler” dedi.

Bay Koca onların ellerini öptü. Emine’ye;

- “Beni çok sevindirmişsindir” dedi.

Ayna Melek, ikisine döndü:

- “Bânu Çiçeği gezdirin.”

Çocuklar gittikten sonra, Savcı beğ:

- “Hey benim Aydın beğ kardaşım ve de Fatma bacım, bu iş Bânu Çiçeğin işidir, bağışlayın hoş görün. Bize pek hoş gelmiştir, sevinç vermiştir. İzin verirseniz töre gerekleri tez vakitte gereğince gerçekleşir.”

Emine’nin babası onun gözlerine bakıyordu:

- “Umarım. Beklerim, ki ere kız vermenin sevincini, Savcı beğin oğlu, beğimiz Osman Beğin yeğeni Bay Koca gibi bir oğul edinmenin övüncünü duyalım.”

El tutuştular. Ayna Melek’le Fatma hatun da kucaklaştı.

Bu sırada bir neşe patlaması oldu: Bin, belki de iki bin kişi el çırpıyor, bağırışıyor, zurnalar çalıyor, kösler vuruluyordu, çünkü meydanın Söğüd ucundan, gelin getirenler görünmüştü.

Önde, kendisi bir başka süslü, devesi bir başka, Esmahan vardı. Bindiği deveyi, iki yanında iki yiğit kardeşi güdüyordu. Onların yanlarında da Esmahan’ın ahretliği, yakın arkadaşları vardı. Arkadan da, türküler çığırarak, gülerek, oynayarak akrabaları ve ailesinin yakın dostları geliyordu. Hepsi de herkes gibi en güzel giysileri ve en değerli takıları, en yakışan süsleri ile bezenmişti.

Bağırışlar, çığırışlar, el çırpmalar durdu. Karşıcıların güzellemeleri başladı.

Derken, ortalık yeniden ses cünbüşüyle doldu:

Geniş alanın öbür ucunu çizen yayvan sırtı yüzden fazla atlı, dörtnalla aşıvermişti:

On at boyu kadar önde, solda Osman Beğ, sağda Akça Koca, atbaşı idi. Öteki atlılar, on ikişerlik saflarla ve sağrı sağrıya, at başları at kuyruklarında, bir bulut gibi idi. Başlarının üzerinde, hızlı, ama uygun hareketlerle döndürdükleri kılıçları güneşi yüzlerce, binlerce çoğaltıyordu.

Meydanın kıyısına yaklaşırken, Osman Beğin, daha öncekilere benzemeyen bir kılıç hareketiyle birlikte, gem kastılar, kılıç kınladılar ve

yere kondular.

Arka safların atlıları tez koşturup at yedeklediler.

Sonra, ortada Osman Beğ ile Akça Koca, iki adım gerilerinde de, ikisi sağda, ikisi solda, Gazi Rahman, Sungur ve Konur Alp, Saltuk altısı meydanın ortasına geldiler. Gelin devesine doğru bağır bastılar ve ötekiler Akça Koca'yı, bir yarım ay gibi saran şekilde sıralandılar.

Akça Koca omuzundan yay, sadağından ok aldı. Meydanı çepçevre saran kalabalığın üstünden dört bir yana baktı. Sonunda İnegöl yönüne döndü. Yay doldurdu, yay gerdi ve ok uçurdu.

Meydan övgü sesleri ile doluvermişti. Oku, onunkinden uzağa ancak iki kişi uçurabilirdi: Osman bir, Gazi Rahman iki.

Ok, o yöndeki kalabalığı aşmış, çok daha gerilerdeki, çiçeğe durmuş tek bir badem ağacının yanına saplanmıştı;

Bunun üzerine üçü Akça Koca bölüğünden, üçü kız evinden altı yiğit, başlarında Akça Koca, iki gözlü, beş direkli güvey çadırını okun düştüğü yere orta direk dikilmek üzere, kurdular.

Sonra, Akça Koca geri döndü, Esmahan'ın devesinin ipini kardeşlerinden teslim aldı; onu çadırına götürdü.

Çalgılar çalınıyor, türküler söyleniyor, oynayan oynuyor, seyredenler el çırpıyordu. Konuşanlar bir yandan Akça Koca'yı, bir yandan Esmahan'ı övüyordu.

Bânu Çiçek Akça Koca'nın övgülerine katıldı ise de Esmahan için, dudak bükerek,

- "Pek de güzel değil" dedi.

Ama, ağabeyi Bay Koca da, Emine de ona karşı çıktılar. Emine,

- "Vebal alma ahretliğim" dedi, "Senden sonra boyumuzun en güzeli."

Onlar bunu konuşurken, yanlarına bir haberci geldi;

- "Emicen, beğimiz Osman Beğ gazi seni görmek diler."

Bay Koca, onlardan ayrılıp habercinin peşine düştü.

Savcı beğ, ergen alı kaftan olayını Osman Beğe anlatmış, Osman Beğ de,

- "Adaklı ere kılıç gerek" demişti.

Yeğeni Bay Koca'yı gülümseyerek karşıladı. Kucakladı. Belindeki kılıcı çıkardı:

- “Hey benim gözüm ışığı, geyik yıkan yeğenim Bay Koca; bu kılıç bana, kılıç ustam Hasan Alp’ın armağanıdır; namusumdur. Gayrı sana güvenirim ve de bunu sana emânet ederim; çok gazâlarda kullanmanı dilerim: Hoş helâl ola.”

Kılıcı, kendi eliyle yeğeninin beline sardı. Sonra da seslendi:

- “Hey Sungur; bu yiğit, baba izniyle ve de benim rızamla, gayrı senin erlerindendir.”

* * *

Osman Beğ, düğünden hemen sonrası için düşünüyordu; ama nisan başına kadar, yağmur.. sulusepken.. ayaz, don; havalar berbat gitti. Ha bu gün, ha yarın derken Osman Beğ iyiden iyiye gerginleşmeye başlamıştı; çünkü, artık, baskın hesabı yanında baskına uğramak da vardı.

Ağası Gündüz’e, gözcüleri ve gece nöbetçilerini daha da arttırmasını söyledi; yoldaşlarını uyardı. Sonunda da, ne olursa olsun, üç gün sonra harekete geçmeye karar verdi; hazırlığa girişti: Her bölükten yirmişer yay ve kılıç ustası seçtirtti. Kalan erleri Akça Koca’nın buyruğuna verdi. Kendisi dönmeyecek olursa, yerine beğ seçilene kadar Kayı’nın korunmasını o üstlenmiş oluyordu.

Bunu açıkladıktan sonra, Akça Koca’ya;

- “Hey benim özü, sözü doğru yiğit kardaşım; bana bir hâl olursa, ne ki yapıp edeceksin, oymak beğleriyle ve kayın atam Ede Balı’yla ve ağam Gündüz beğle, ağam Savcı beğle danışasın” dedi.

Sonra Malhun Hatun’la konuştu:

- “Benim gönlüm ışığı Zümrüd Ankam; Orhan için ve karnındaki çocuğum için varlığımda da, yokluğumda da sana güvenirim. Bana bir hâl olursa, baban ulu Ede Balı’nın evine git ki; Orhan öyle eyi beğ yetişir. İmdi bana hakkını helâl et, candan tatlı Malhun’um.”

Malhun Hatun, oturdukları sedirden Osman Beğin dizleri dibine kaydı. Başını, tuttuğu kocaman ve kuvvetli ellerine yasladı:

- “Gözüm açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim, Orhan’ımın ve karnımdakinin babası; ne ki buyurursun, hep uyarım; ecel gelene kadar yoluna bakarım; yokluğun duymam ve duyurmam; alnıma yazılanı ar saymam, keder saymam. Allah’ın seni koruyup bize bağışlayacağına da inanırım.”

* * *

Baskına ertesi sabaha karşı çıkacak, gün ağarmadan az önce de İnegöl önlerine varmış olacaklardı. Kalenin güneydoğudaki kapısını onlara açacak beş casusu vardı.

Ve, Osman Beğin, zamanı beklemekten başka yapacak işi kalmamıştı.

İşte bu bekleyiş saatlarının daha başında,

- “Seni bir Rum görmek diler; mühimmiş” dediler.

Osman Beğ;

- “Salın gelsin” dedi.

Gelen adamı ilk defa görüyordu. Adam, Mihail’den haber getirdiğini söyledi. Her zamanki haberci değildi; ama yeninden bir yazma çıkardı ki, Osmancığın Zoe’ye verdiği yazma idi bu. İçinde de, Mihail Kosses’in yüzüğü vardı.

Osman Beğ o zaman sordu:

- “Haberin nedir?”

Adam anlattı:

- “Sen yarın sabah İnegöl’ü basmağa gidesiymişsin. Efendim Mihail der ki, tekfür bunu bilir ve sana Ermeni Beli’nde pusu kurmaya hazırlanır. Bilesin.”

Osman Beğ bir süre sustu:

Çene kemikleri oynuyordu. Gözleri çakmak çakmaktı. Burun kapakları açılıp kapanıyordu. Dudakları gergindi, hafifçe aralıktı. Eli kılıcının kabzasını, sıyırıverecekmiş gibi, kavramıştı. Ayakta idi, gergindi, dimdikti. Neden sonra, basık bir sesle konuştu:

- “Haberi gönderen, getiren sağ olsun. Biz iyilikleri ve yararlılıkları ödemek için yaşarız. Efendin bilir, sen de bil; herkes bilsin ve bilecektir. Var hoşça git.”

Sonra, kapının dışında bekleyen Aydoğdu’ya seslendi:

- “Hey Aydoğdu yeğenim; bunu baban Gündüz beğ ağama götür ki, gönlünü hoş etsin. Ardından da buraya, zahmet buyursun. Dahi bunu, Savcı beğ emicene ve Aykut Alp ve Sungur ve Gazi Rahman ve Saltuk ve Akça Koca yoldaşlarıma ilet ki, tez gelsinler.”

Aydoğdu gittikten az sonra, Osman Beğe, Aratun’un da kendisini görmeğe geldiğini söylediler.

Aratun’un haberi de öyle idi: Aya Nikola, Ermeni Beli’nde pusuya yatacaktı.

Ağabeyleri ve yoldaşları Osman Beği bekletmediler; hepsi de, hemen hemen aynı anda gelmişti. O da derhal konuyu açıkladı:

- “Haber odur ki, tekfür niyetimizi bilir ve bize Ermeni Beli’nde pusu kuracaktır. Ne ki, uygundur edelim dersiniz?”

Gündüz,

- “Beğ sensin, vebal sendedir” dedi.

Savcı da aynı düşüncede idi:

- “Ağamız doğru der.”

Osman Beğ, o zaman.

- “Ya siz yiğit yoldaşlarım?” dedi. “Siz de mi vebal paylaşmazsınız?”

Sungur atıldı:

- “Hey beğim Osman Gazi; vebalin tümüyle boynumuzadır. Sen buyur ki, biz edelim.”

Ötekiler de Sungur’a katıldıklarını belli ettiler.

Osman Beğ, bunun üzerine, dizlerinin üzerinde dikleşti:

- “Saydığım ağalarım, kardaş bildiğim yoldaşlarım; ben size derim ki, pusu bilmeyene pusudur ve dahi, pusu kuranlar, bilenlere pusu avıdır.”

Kısa bir ara verdi. Sonra ayağa kalktı. Eli gene kılıcının kabzasını kavramıştı. Sesi daha da basıklaştı:

- “Ne ki, karar vermişimdir, o edilecektir. Yolumuzu kısaltan Allah’a şükürler olsun.”

Hepsi doğruldu. “Amin” diye mırıldandılar. Gözleri kısılmış, yüzleri yalçınlaşmıştı.

Sungur, kapının eşiğinde durdu, Osman Beğe baktı. O da,

- “Deyeceğin mi var, Sungur?” diye sordu.

Sungur:

- “He” dedi; “Bay Koca ki, bana emânet etmişsindir, gazâya katılmak diler.”

Ağası Gündüz’ün bir adım gerisinde, sofaya çıkmış olan Savcı, bu sözü işitince durup döndü. Osman Beğ de, aynı anda,

- “İznim yoktur” demişti. Sesi sertti.

- “O ki, nedendir?”

Bunu soran, Bay Koca'nın babası, Osman Beğin ağabeyi Savcı idi. Ve, onun sesi de sertti. Öylece de ekledi:

- "Hey kardaş; gazânın sevabını yeğeninden mi esirgersin? Yeğenin yiğittir. Ve de Sungur yoldaşının övgüsün kazanmıştır. Gazâ onun da hakkıdır."

Osman Beğin çene kemikleri gene oynamaya başlamıştı. Hemen konuşamadı; sesini yumuşatabilmek için epey zorlandı:

- "Benim saydığım ağam; buyruğun baş üstünedir. Amma savaşın türlü halleri, kâfirin türlü alleri vardır. Ben derim ki, Hudâ biz kullarına daha çok gazâlar ihsan buyuracaktır."

Savcı beğ kabule yanaşmıyordu:

- "Her şeyin bir ilki olur; ilki ertelemek doğru olmaz. İşte ağamız Gündüz. Yetişirken böyle zayıf değildi. Hastalanmadan önce sana benzerdi. Bay Koca onu pek andırır. Ve, babamız Ertuğrul beğ gazi, onu, onbeşine basmadan kılıçlayıp savaşa saldı. Emicesi Osman Beğ bu sevabı ve bu onuru Bay Koca'dan esirgeyemez. Bunu sana Bay Koca'nın babası, ağan Savcı ben derim."

Osman Beğ baş eğdi:

- "Buyruğun baş üzredir."

Savcı beğ de,

- "Sağ ol, kardaş" dedi.

İki kardeş gittikten sonra, Osman Beğ, bir el hareketiyle durdurduğu Sungur'a:

- "Bay Koca sana emânettir Sungur'um. Bilesin ki, ona değen ok bana değmiş, ona vuran kılıç bana vurmuş oladır."

* * *

Yüz yetmiş atlı idiler.

Karanlıkta yola çıktılar.

Bir saat kadar sonra, sabah namazı için mola verdiler.

Ezanı Gazi Rahman okudu; en gür sesiyle okudu; Ermeni Beli'ndekilere duyurmak ister gibi okudu.

Tekrar yola koyuldular. Hep dörtnalla gittiler.

Ortalık hâlâ karanlıktı.

Ermeni Beli'ne bir ok atımı yaklaştıkları zaman, Osman Beğin buyruğu üzerine, yirmi er atlarından yere kondu ve atlarını yedeğe alıp önden yürümeğe başladı.

Ötekiler on beş, yirmi at boyu ve yalın kılıç olarak geriden gidiyordu.

Sonra, sarp vâdinin ağzına iyice yaklaştıkları zaman, yayalar kırbaç çalıp atlarını vâdiye doğru saldılar, kendileri de yamaca sardılar.

Birkaç at kişnedi.

Derken vâdinin ağzından ılgar eden İnegöl atlıları göründü. Onlar bağırışıp çağırışıp başı boş atların etrafına üşüştü. Aynı anda da Osman Beğ atlıları tekbir getirerek mahmuz vurdular; hilâl gibi açıldılar, onları sardılar.

Başlangıçta, daha ne olup bittiği anlaşılmadan önce biri bağırmıştı:

- "Hey Kara Osman, sonun geldi."

Osman Beğ sesi tanır gibi oldu. Yanılmamıştı; çünkü öteki açıklamaya vakit bulmuştu:

- "Ben Kalanoz... bildin mi?"

Osman sesin geldiği yöne at salarken bağırdı:

- "Hele bir göreyim ki, o musun."

Fakat yolunu iki Rum atlı kesti.

Epeyden beri karaltıları belli olmaya başlamıştı. Şimdi dağların tepeleri pembe sarı, gökyüzü süt mavisi idi ve artık sekiz, on adım ötedekilerin yüzleri seçilebiliyordu.

Osman üzerine saldıranlardan birini ilk hamlesinde indirdi. Öteki iyi kılıç kullanıyordu; atının iyi terbiye edildiği de belliydi. Osman'ı epey uğraştırdı. İşi bittiği zaman ortalık iyiden iyiye aydınlanmıştı:

Artık kılıçların yalnız şakırtıları değil, parıltıları da vardı ve artık, sâdece kişnemeleri ve nefes boşaltmaları işitilen atların donları da belli oluyordu.

Osman'ın ilk gözüne çarpan Sungur oldu. Sungur hayli ötede, yamacın eteğinde, bir sağa, bir sola, boyuna at salıyor, kılıç çalıyordu. Ölçüsüzdü, tedbirsizdi; belli ki gözü dönmüş, dünyayı unutmuştu.

Osman ünledi:

- "Hey Sungur; toparlan."

Sungur işitmişti; duyduğu öfke midir, coşku mudur, belli etmeyen bir sesle bağırdı:

- “Kendimdeyim ben, Osman Beğ.. bana oğlum Osman için de vurmak gerek, Osman Beğ.”

Vuruşamayacak oğlu Osman’ın hakkı adına da savaştığı belliydi.

Fakat Osman Beğ, aynı anda Bay Koca’yı da görüverdi: Atını salıyordu.

Ve işitti Osman Beğ: Bay Koca, bağırıyordu:

- “Osman Beğin yeğeniyim ben; bana gel kâfir.”

Ve Osman Beğ gördü: Bay Koca’nın bağırıp üzerine at sürdüğü Kalanoz’du.

Osman Beğ gördü: Kalanoz gülüyordu. Kalanoz atını hafif hafif oynatarak, elinde kılıç, Bay Koca’yı bekliyordu.

Ve, Osman Beğ, hayatını kurtardığı gün Kalanoz’un, Mihail Kosses ile birlikte, yollarını kesenlerle nasıl dövüştüğünü, şimşek çakar gibi, hatırlayıverdi.

Ve, Osman Beğ, bir yandan önüne çıkanları devirip yol açmaya savaşırken, bir yandan da en gür sesiyle, ama yalvarırcasına bağırdı;

- “Atın çevir.. atın çevir Bay Koca.”

Ve ses çırpınıyordu artık:

- “Sungur, Sungur; Bay Koca’ya yetiş.”

Kendisi yetişemiyordu.. yetişemeyecekti.

Kılıçlar oynuyordu önünde. Bay Koca’ya gidecek yolu kılıçlar kapıyordu. Kılıçlar önünde bir duvardı ve kuşatmaya çalışıyorlardı Osman Beği.

Al-ışık bir ikinci Osman Beğ olmuştu sanki. Kılıcı da öyle. Sanki kılıcı da, Al-ışık da ayrı birer savaşçı idiler; yapılması gerekeni ânında yapıyorlardı. Ama yetmiyorlardı Bay Koca’ya ulaşacak yolu açmaya.

Ve, Osman Beğ -ilk ve son defa- kapıldığı çaresizlikle bir başka Bay Koca olmak üzereydi. Artık yeterince uyanık değildi; yeterince göremiyordu. Bay Koca’daki kör ve körpe atılganlık gemi azıya alıyordu.

Ve, kılıcı ile Al-ışık da öyle. Artık onlar da, Osman Beğce uyanık ve çevik değildiler.

Ve, saldırganlardan biri yararlandı bundan: Osman Beğ kılıcının ve Al-ışığın sağ gerisine kaydı. Topuz kaldırdı.

Abdullah’dı gören:

Abdullah kılıçlaşırken gördü ve deli gibi mahmuzladı atını. At şaha kalktı ve atıldı; karşıdaki atı göğüsleyip yıktı ve ok gibi fırladı.

Abdullah dengesini yitirmiş, ama,

- "Beğ, beğim; sakın" diye ünlerken, kolunu topuzun önüne, bütün gücünü onda toplayarak, koyabilmişti.

Kol, bilek üstünden, balta yemiş dal gibi, sallandı. Abdullah artık kılıç sallayamayacaktı.

Al-ışık sola fırlamış, kılıç, topuzu indirenin kellesini uçurmuştu.

Ve, Abdullah'ın ünleyişine üç gazi yetişmişti. Bay Koca'ya yol açılmıştı.

Ne çare.. alınyazısı değişmiyordu:

Osman Beğ gördü;

Kalanoz.. ki hep gülüyordu kötü kötü.. üzerine yıldırım gibi ve tedbirsiz ve gerekeni yapamayacak kadar hızlı gelen, on dördüncü baharının eşiğindeki Bay Koca'yı.. hep kötü kötü gülerek.. çevik bir manevra ile boşa düşürdükten sonra.. hep gülerek.. yanından geçerken kılıçladı. Bay Koca artık yoktu.

Ertuğrul beğ gazinin torunu Bay Koca artık yoktu.

Savcı beğ ile Ayna Melek hatunun oğlu artık yoktu.

Bânu Çiçek artık ağasızdı.

Emine'nin adaklısı artık yoktu.

Bay Koca gazi değil, şehitti; ana, ata duası böyle tutmuştu.

* * *

Değil Sungur, Osman Beği bile.. Osmancık bile, Osman Beğ gazi bile; önüne çıkanı deviren o bile alınyazısından hızlı olamazdı; Bay Koca gitmişti:

Üzerlerine gelen atların binicisiz olduğunu görüp de Osman Beğin oyununu sezinleyenler çoktan İnegöl'ün yolunu tutmuştu. Bunlardan bir kısmını, yamacı saranların yağdırdığı oklar devirdi.

Pusudan ilk fırlayıp da Kayı atlıları tarafından çevrilen ve çarpışmak zorunda kalanların bütün çabası ise, artık kaçış yolunu açabilmek olmuştu ve bu işi başarabilenlerin başında Nikola ile Kalanoz da vardı.

Ve, kovalamanın boşluğunu Osman Beğ bile kabullenmişti:

Osman Beğ, Bay Koca'nın baş ucunda, gözleri Ermeni Beli'nin hâlâ karanlık derinliklerine saplanmış olarak dimdik duruyordu. Şafak yüzüne vurmuştu.

Neden sonra dudakları aralandı, mırıldanıyordu:

- "Ahdim olsun.. ahdim olsun, Orhan'ımın ve bütün neslimin başına yemin olsun."

* * *

Söğüd'e döndükleri zaman, Osman Beğ doğru evine gitti ve yanına Malhun Hatun ile Orhan'ı aldı; yolda Malhun Hatun'a haberi vermişti. Ağası Gündüz'e uğradılar, ona da söylediler. Sonra, Gündüz ve Burla Hatun ile birlikte Savcı beğlere gittiler.

Savcı beğ ve Ayna Melek onları görür görmez anlamışlardı.

Hiçbir şey konuşulmadı. Ayna Melek Malhun Hatun'u, Savcı beğ de kardeşlerini kucakladı. Çok kısa sürdü kucaklaşmalar. Malhun Hatun, Orhan'ı Ayna Meleğe verdi. Ayna Melek de ona,

- "Sağ ol" dedi; "Allah senden râzı olsun."

Ve, Orhan'ı öpüp kokladıktan sonra anasına verdi:

- "Bahtı gülsün."

Savcı beğ eliyle odayı gösterdi. Girdiler. Oturdular.

Savcı beğ Osman'a bakıyor ve anlatmasını bekliyordu. O da anlattı:

- "Gördüm; Bak Koca, şehit oğlun, aslan gibi saldı ve bir kâfiri kılıçladı. Ardından bir ötekini kaçırttı. Ardından.. adını bilirim, ünlüdür; Kalanoz derler.. atlılarının başıdır, onun üstüne saldı. Âl bilmezdi; karşısında yiğit umardı. Kalanoz at çekti, Bay Koca'yı boşa düşürdü, ardından kılıç çaldı. Ünledim, duyuramadım. Duyurduysam, uyaramadım. Mevlâm mekânın Cennet eyleye."

Başı eğik ekledi:

- "Öcün almazsam nâmerdim.. öcün korsam Cehennemlik olayım."

Savcı beğ de ancak işitilebilen bir sesle:

- "Andın andımdır kardaşım" dedi.

* * *

Gökyüzü pırıl pırıldı. Güneş ısıtıyordu. Toprak tütüyordu, kokuyordu. Bütün ağaçlar çiçeğe durmuştu; dallar beyazların en güzel beyazları, pembelerin en güzel pembeleri ve yeşillerin en gençleri ile göz ve gönül alıyordu.

Ama mescidin yanındaki badem ağacının erken açan pembeleri kararıp kavrulmuştu. Osman Beğ gazi, onu gördü ve Aykut Alp'ı hatırladı. Aykut Alp'ın söylediklerini hatırladı:

- "Aldandılar, yazık."

Hoş sözlü Ak Temür, o zaman,

- "Akılsızdır onlar" demiş ve eklemişti: "İki paralık güneşe aldanıverir, sonra da karda, ayazda kavrulur giderler."

Ama Dursun Fakı'yı görmüş, toparlanmıştı:

- "Aykırı konuştuysam bağışla."

Yoo; aykırılık yoktu sözlerinde. Sadece, bir şeyler düşündürmüştü Dursun Fakı'ya.

- "Baharı müjdeler onlar.. özlediğimiz baharı..."

Çünkü, özlenen baharlar vardır.. soyca, sopça, ümmetçe özlenen baharlar.

Ve, onların da müjdecileri, badem ağaçları vardır.

Gün döndüğünü en önce onlar duyar, sezer, anlarlar.

Müjdelerler baharı.

Bahar gelmiştir.

Duyan gönüller, gören gözler, düşünen kafalar müjdeyi alır.. hazırlanır. Sanki yaylaya göçün hazırlığı başlamıştır.. gecikilmemek için.

Gereğini yapmak, gereğini vaktinde yapmak için.

O müjdecilerin yüzünden ve sâyesinde.

Hava dönebilir. Kış geri dönmüş gibi olabilir. Müjdecileri don vurabilir. Amma müjde şaşmaz; duyanlara, anlayanlara kazandırır.

Ki, bahar gerçekten gelmiştir.

Müjdecilere minnet.. müjdecilere rahmet.

Ve, Dursun Fakı Osman Beğ gazi'ye.. yok, yok, Osmancığa dönüvermişti:

- "Deden Süleyman Şah'ın ruhuna rahmet, Osmancık."

* * *

Ve, Osman Beğ gazi mırıldanıyor.

- “Ruhuna rahmet Bay Koca; Allah’ın rahmeti üstünden eksilmesin.”

Gerçekten de Bay Koca’nın şehâdeti bütün yöreyi heyecanlandırdı; yalnız Kayı erlerinde değil, bütün boyların yiğitlerinde de, yeni kılıç kuşananları ile birlikte kılıç kuşanma çağına gelenlerinde de gazâ iştiyâkı alevlendirdi. Bu iştiyak -başda, Bay Koca’nın babası Savcı beğ- savaş düşünmeyen, ya da savaş çağından geçmiş esnafı, zanaatkârları ve dervişleri de sardı.

Artık, Bay Koca’nın anası Ayna Meleğin ve -özellikle- gencecik adaklısı Emine kızın ağzından ağıtlar yakılıyor, dağlarda, bayırlarda, evlerde, tezgâh başlarında, pazar yollarında çığrılıyordu. Ve Kalanoz ile Aya Nikola’nın şahsında, İnegöl savaşçılarına lânetler okunup Bay Koca’nın öcü için andlar içiliyordu.

Bu hava, Osman Beği, yaylaya çıkma hazırlıklarına rağmen, almak ve uygulamak için sabırsızlandığı karara doğru itiyordu.

Osman Beğ gazi, üstelik, İnegöl’den birtakım haberler de almaya başladı:

Aya Nikola’nın girişimleri üzerine, bir gün, Adranos tekfürü Bidnos, Karacahisar tekfürü Aleksius, Yarhisar tekfürü Dukas, Köprühisar tekfürü Fileratos İnegöl’e geldiler.

Toplantının sebebi; güya, Nikola’nın kızı için düzenlenen nişan töreni idi. Gerçekte ise, Nikola, Söğüd’e, Türkler’in tam yaylaya çıkacakları gün, yapacağı saldırı için bir birlik kurup yardım sağlamak istiyordu.

Nitekim, yenilip içildikten sonra, konuk tekfürleri odasına çekti ve hemen konuya girdi;

- “Niye durursunuz ki, Kara Osman adındaki Türk gün geçtikçe kuvvetlenip zenginleşmektedir. İşte Kulacahisar’ı aldı; hisarlarımıza uzak köylerimizden de aldıkları oldu. Hırsı gittikçe büyüyor. Vaktinde haber almasaydım belki de İnegöl’ü bile yağmalayacaktı. Bugün bana, yarın, soylu Fileratos veya kahraman Aleksius, sana. Sonunda bu ilimiz elimizden gider. Biz aklımızı başımıza toplayıp onu bu ilden çıkarmazsak yahut kırmazsak, sonunda pişmanlık işe yaramaz. Daha çok gecikirsek de iş işden geçer. Çünkü Türk yalnız kuvvetlenmiyor, gittikçe itibar da kazanıyor; öteki

Türkler'i topluyor. Daha şimdiden bir aşiretken beş aşiret oldu. Bizimle dost geçinen Türkler'i yanına çekti. Bizim köylerimizden, papazlarımızdan bile ona sevgi duyanlar, saygı besleyenler olduğunu ben biliyorum."

Ve, Nikola, ustaca bir taktikle gururlarını kışkırttı; isimler sayarak, bazı köylerinin ve pazarlarının kendilerinden çok Osman'a güvendiklerini, onu benimsediklerini anlattı. Sonunda da, yardım için hepsinden söz aldı:

Nikola'ya, Söğüd'e yapacağı saldırı için beş yüzer atlı vereceklerdi. Gün kararlaştırıldı.

* * *

Osman Beğ gazi, önce bu toplantıyı, sonra da toplantıda alınan kararı öğrendi. Haber uygun zamanda gelmişti; çünkü, ertesi gün, Dodurga, Alka Evli, Bayat, Yazır beğleri zaten, yayla çıkışını görüşmek için Söğüd'e geleceklerdi. Bu yüzden de, yapılacak toplantının konu ile ilgili olduğundan kuşkulanılmayacaktı.

Osman Beğ gazi, sâdece Uruz, derviş'e Konur Alp'ı göndererek, İnegöl'e bakan yamaç, vâdi ve tepelerdeki gözetlemeci dervişlerin daha dikkatli olmalarını istedi. Bütün habercilerine de sıkı sıkı tembih etti: Nikola'ya gönderilecek askerler, İnegöl'e gitmek için daha yola çıkarken haberi olmalıydı.

O gün konuk beğler Söğüd'e öğle üzeri geldiler.

Osman Beğ onları yeni mescidin önünde karşıladı. Doğru namaza gittiler. Namazdan sonra da, gene mescidde, kalan cemaatın önünde yaylaya çıkışın meselelerini konuştular; yapılması gerekenleri karara bağladılar. Konuşma bitince Osman Beğ konuk beğleri, Ertuğrul beğ gazi'nin yukardaki evinde hazırlanan yemeğe götürdü.

Bütün bunlar olağan şeylerdi. Değişiklik yemeğin sonlarına doğru oldu; eve Ertuğrul beğ gazi'nin kardeşi Dündar beğ ile, hayatta kalan yoldaşları da geldi. Onları Osman Beğin çağırdığı belliydi.

Osman Beğ herkesi büyük odaya aldı ve yaş, baş sırasına göre, sedire, minderlere buyur etti. Kendisi hâlâ ayakta idi. Hizmet edenler çekilip gittikten sonra da oturmadı ve hep ayakta konuştu:

- "Hey benim saydıklarım, ata yerine, kardaş yerine koyduklarım, size derim: Domaniç'e yönelmek isteriz, zillet sol yanımızda, şeref sağ yanımızdadır. Yokluk sol yanımızda, varlık sağ yanımızdadır. Nefsimizi sol

yanımızda, soyumuz, sopumuz sağ yanımızdadır. Bâtılın vebâli sol yanımızda, hakkın rahmeti sağ yanımızdadır. Haber aldım, haber emânet ederim: İnegöl tekfürü ve Köprühisar tekfürü ve Yarhisar tekfürü ve Karacahisar tekfürü ittifak eylemişlerdir; yayla günü göçümüze ve Söğüd'e saldıracaklardır. Dileyen kendi tedbirin kendi alır; dileyen beni dinler. Ben, Ertuğrul beğ gazi oğlu, Kayı beği Osman, ben derim: Gün bu gündür. Bâtıl bir oldu, hak da bir olmak gerektir. Vurmak kurarlar, vurmak gerektir. Hey benim saydıklarım, ata yerine, kardaş yerine koyduklarım; siz ne dersiniz?"

Minderlerde oturan konuk beğlerin başları, sedirde oturan, Ertuğrul beğ gazi'nin yoldaşlarına çevrildi. Onlar da, tıpkı onlar gibi, sözleşmişcesine, en yaşlıları Kara Tekin'e baktılar.

Kara Tekin,

- "Bana neye bakarsınız?" diye başladı. Hiç duraklamadan konuştu. Sesi kararlı idi; öylece de sürdürdü; "Beğimiz Osman Beğ gazi dedi ve de güzel dedi, hoş dedi, doğru dedi; uymak gerektir."

Sonra Ak Temür'e döndü:

- "Hey benim eli benceleyin titrek, dili genceleyin çevük kardaşım Ak Temür; elinin ayı boğduğu günleri unut ve bir öğüt de sen ver."

Bunun üzerine, hoş sözlü, hoş gülüşlü Ak Temür;

- "Bre insafsız, bre bana acımaz kardaş; neye düşürdün aklıma, ayı silkelediğim çağları?" diye başladı. "Bak a, ne oldu; ha deyince doğrulmaya gücüm yetmezken, yüreğimi kılıç donanmak hevesi bastı."

Ve, cin gibi gözlerini, aklının hiç ermediği bir meselenin cevabını beklermiş gibi herkesin üstünde gezdirdikten sonra ekledi:

- "Konuk kapıdan çevrilir mi? Gelmişler; git demek olur mu?.."

Herkesin yüzü güldü.

Ama, Osman Beğin yüzü hep yalçındı. Cevap bekliyordu o. Ayakta, dimdik. Aldı da:

Beğlerin adına, Dodurga beği Kara Güne konuştu:

- "Buyruk senindir, Osman Beğ; uyarız."

O zaman, Osman Beğ gazi;

- "Aya Nikola ve Kalanoz Söğüd'ü de, yaylamızın yeşilini de göremeyecektir" dedi, "Bizi göreceklerdir."

Sonra, Ertuğrul beğ gazi yoldaşları ve bütün bu arada ağzını açmayan, yüzü hiç gülmeyen, hep gözleri önüne bakan Dündar beğ kalkıp gittiler.

Osman Beğ, onları uğurladıktan sonra, konuk beğlerle, karşılaşacakları düşmanın gücü, kuvveti, üstünlükleri ve zayıf tarafları üzerinde konuştu. Savaşı nerede ve nasıl yapmayı düşündüğü hakkında hiçbir şey söylemedi. Göç kervanlarının Söğüd'e her yıl nasılsa öyle gelmelerini, silâhlıların özel bir durum göstermemelerini istedi.

Söz, bir ara, Ermeni Beli'ndeki çarpışmaya gelmişti. Ama, Osman Beğ bambaşka bir şeyin üzerinde durdu; o çarpışmada önüne ilk çıkan iki düşmandan direneni için:

- "Biniti bidevî idi, Koca Kulmaş kardaş. Sanırım Bayat'tan almadır" dedi; "Kalanoz'unki de öyle idi. Ben derim ki, kardaşlarım, Rum'a her şey satalım; pazara halımızı; kilimimizi, yağımızı, balımızı, velhâsıl, ektiğimizi, biçtiğimizi, yaptığımızı, ürettiğimizi götürelim; amma Rum'a aygır satmayalım, koç satmayalım, tezgâh satmayalım. Yün satalım, boyalı iplik satalım, boya satmayalım, tohum satmayalım."

Sonra, anayurttan getirdikleri atların, koyunların ve üretim araçlarının üstünlüklerini, buna karşılık Bizanslılardakilerin yozlaşmışlıklarını, verimsizliklerini anlattı. Beğlerin aklı yatmıştı. Osman Beğ bunu görünce;

- "Yayın bunları derim; herkese söyleyin; pazarcılarınıza buyurun" dedi; "Benim atım, benim kılıcım bana karşı gelmesin."

* * *

Yola çıkılacaktı. Emânetler Bilecik tekfürüne teslim edilmişti. Söğüd çevresi kum gibi insan kaynıyordu. Osman Beğ, kendi yoldaşlarına ve öteki boyların erbaşlarına son sözlerini söylüyordu.

Bu da bittikten sonra herkes birliğinin başına döndü. Gazi Rahman da gidiyordu ki, bir kadın ona ünledi:

- "Hey yiğit Rahman, az eylen de söyleşelim."

Rahman baktı ve hemen tanıdı; Kutlu Melek'ti bu.. bir yıl süren ve ancak Osman Beğ sayesinde sarılıp sarmalanan, iyileşen gönül sızısı idi. Ve yanında dağ gibi bir er vardı. Atlarının üzerinde, yanyana pek güzel duruyorlardı. Birbirlerine pek yakışıyorlardı.

Gazi Rahman atını onlara doğru sürdü. Onlar da yaklaştı.

Kutlu Melek gülüyordu:

- "Hey Rahman ağam benim; bu gördüğün yiğit benim erim Ecebay'dır. Gaza yoldaşındır. Yedi arkadaşı vardır; sana katılmak diler."

Gazi Rahman ile Ecebay birbirlerine gülümsediler. Rahman;

- "Yolumuz birdir" dedi.

Kutlu Melek atının başının çevirip giderken, Ecebay elini kaldırdı, ilerde duran arkadaşlarını çağırdı. Kutlu Melek son olarak,

- "Yolunuz açık, yüreğiniz pek olsun" demişti.

Rahman, yanlarına gelen yedi Dodurgalı ile birlikte at sürdü.

Göç kervanı yola koyuldu.

Domaniç'in eteklerine vardıkları zaman, Osman Beğin buyruğuna uyularak, yaşlılar, çocuklar, kadınlar, çobanlar, kaytabanlar, ılkıcılar, atları, develeri, davarları ve eşyaları alarak yaylaya doğru yürüyüşlerini sürdürdüler. Osman Beğ onların yanında, iki yüz elli erle Akça Koca'yı bırakmıştı. Kendisi de bin atlı ile İkizce'ye yöneldi.

Öğle üzeri, Domaniç Beli'ne yaklaşırken, çamlıkların eteğinde, yemyeşil bir düzlükte mola verip öğle namazını kıldılar. İmam, Uruz Derviş idi. Namazdan sonra el açıp Tanrı'dan zafer diledi. Onun arkasından da Osman Beğ konuştu:

Osman Beğ Al-ışığa binmişti. Kılıcı elinde idi;

- "Er aslanlarım, bahadır erenlerim" diye başladı; "Haber odur ki, İnegöl tekfürü, Köprühisar ve Yarhisar ve Karacahisar tekfürü bir olup iki binden ziyade atlı ile üzerimize yürür. Bizi kırmağa, malımızı yağmalamaya gelir. Ben, Ertuğrul beğ gazi oğlu, Kayı beği Osman, ben derim ki, eceline gelir; kırılmağa gelir; etmek istediğine edilmeğe gelir. Er aslanlarım, bahadır erenlerim; biz dahi onun üstüne yürürüz... Ya biz, ya onlar. Allah'ın takdiri budur. Gayrısı yoktur: Ya biz, ya onlar! Ya biz, ya onlar."

Güneş Al-ışığın koşumlarında ve Osman Beğin kılıcında ve Osman Beğin gözlerinde yanıp sönüyordu.

Çamlığın derinliklerinde bir sığırcık kuşu ıslık çaldı. Bir keklik öttü. Güney batıdaki Kartal Doruğu'nun üstünde bir kartal geniş çenberler çiziyordu. Al-ışığın burun kapakları, hırslı nefes alıp verişleriyle titriyor, sesler çıkarıyor, ön sağ ayağı da, sinirli sinirli eşiniyordu.

Ve, Osman Beğin bin atlısı, doğudaki vâdi beğlerinin sözlerini tekrarlıyormuş da, onu dinlermiş gibi nefes kesmişti.

Bir süre sonra, Osman Beğ, sesinin gürlüğü değil de sertliği değişmiş olarak yeniden konuştu. Şimdi Osman Beğ, en sevilenlere en seven söyler gibiydi; Ede Balı'yı, Dursun Fakı'yı, Kumral Abdal'ı andırıyordu:

- "Kimse gücenmesin, alınıp gocunmasın; beğlik vebalıdır deye, söylemem gerektir deye derim: Yüreğine korku düşen kuşku düşen; Domaniç işte orda; karılarımız, karıcıklarımız, babalarımız, çocuklarımız orda; gitsin; yüreğindeki korkuyu, kuşkuyu bulaştırmasın; kâfiri orda beklesin."

Bin başın bini birden daha bir dikleşti; bütün omuzlar daha bir gerildi.

Ama, Osman Beğ, gene de, diyeceğini dedi:

- "Gazâya gelip de yüz çevirenin sırtına kâfirin okundan önce benim okum saplanadır; yoldaşlarımın oku saplanadır. İmdi yiğitlerim, er aslanlarım, bahadır erenlerim; helâlleşelim. Kâfire öyle varalım, helâl vuralım; vuruldukta helâl şehitlik gele. Hakkınız helâl edin."

Birden gök gürler gibi oldu:

- "Helâldir, beğ."

Ve, bu gürleyiş vadide yankılandı.

Sonra, Osman Beğ yoldaşlarını yanına çağırdı:

Atlılar üç yüzerlik üç bölüğe ayrılacaktı.

Bizanslılarla karşılaşınca toplu olarak ılgar edilecekti; ama aralık bir ok atımına inerken ve Osman Beğ kılıç salladığı zaman, Kıyan Selçuk bölüğü sağa, Sungur bölüğü sola kayacaktı. Osman Beğ ortadan salacaktı.

Bu üç bölükten arda kalan yüz kişi de gene üçe ayrılacak, başlarındaki Konur Alp, Saltuk ve Gazi Rahman ile çarpışmayı kollayacak ve düşmanın ağır bastığı yerlere yetişecekti.

Yola koyuldular.

Domaniç Beli'ni aştıkları zaman Bizanslıları gördüler.

Araları beş ok atımı kadardı. Ilgar ettiler. Tekbir getirdiler.

Sanki sesleri ile bir gidiyorlardı; ara bir anda kapandı.

Karşıdakiler gereğince yayılmaya vakit bulamadılar; üç yandan sarıldılar. Çarpışma beş altı dönümlük bir alanda ve bütün şiddetiyle başladı.

Her şey göz açıp kapayıncaya kadar olmuştu:

Osman Beğ önde idi; ağabeyi Savcı’nın deli gibi at mahmuzlayıp üç, beş kol atımı solunda kendisiyle aynı hizaya geldiğini gördü. Ve bağırdı; tıpkı Bay Koca’ya bağırdığı gibi:

- “Ağam, ağam, kör gitme.”

Ama işittiremedi. Oğlu gibi, Savcı da işitmiyor ve görüp tanıdığı Kalanoz’un üstüne, tıpkı oğlu Bay Koca gibi, at sürüyordu.

Osman Beğ, kılıç sallar, önüne çıkanları devire devire Al-ışığa yol açmağa savaşırken, bir karabasanı yeniden ve aynen görür gibiydi:

Kılıç şakırtıları, at kişnemeleri, narâlar, feryatlar, sanki gerçek değildi; hep o karabasanda idi.

Ve, Savcı -tıpkı oğlu Bay Koca gibi- ilk önüne çıkan Bizanslıyı devirmişti.

Savcı -tıpkı oğlu Bay Koca gibi- ikinciyi kaçırmıştır.

Ve, Savcı, Osman Beğ karşısındaki üç kılıçla çarpışırken- tıpkı oğlu Bay Koca gibi- Kalanoz’a at sürmüştür.

Ve, Kalanoz, onun gelişini -tıpkı oğlu Bay Koca’nın gelişindeki gibi- kötü kötü gülerek ve at oynatarak beklemektedir.

Ve, Kalanoz, Osman Beğ yolunu açtığı zaman, sâdece iki kılıç çarpışmasından sonra Savcı’yı şehit etmiştir.

Ama, ayni anda Kalanoz’un gülüşü değişiveriyor, dudak gerilişine dönüyor; çünkü Osman Beğ üzerine gelmek üzeredir; bağırıyor:

- “Hey, buraya.. Kara Osman burada.”

Yardım istemiştir.

Ama, yardıma gelmek isteyen beş, on adamın karşısına gaziler çıkıyor; Kalanoz Osman Beğle karşı karşıya kalıyor;

İkisi de birbirini tanımaktadır. İkisi de karşısındakinin gücünü, kuvvetini, ustalığını iyi biliyor.

Osman Beğ de, tıpkı Bay Koca gibi, tıpkı ağabeyi Savcı gibi gelmekte, Kalanoz da tıpkı onları bekler gibi, at oynatarak beklemektedir. Ama hiç beklemediği bir şey oluveriyor; Osman Beğ, önce ve birden gem kısıyor; Al-ışığı, ayni anda, Kalanoz’un soluna alıyor ve solur gibi,

- “İt” diyor, “hamle et.”

Kalanoz, durum almak için telâşlanmış, dengesini bozmuştur. Osman Beğ bekliyor:

- “Haa’dii.. bekletme.”

Sesi korkunç derecede basıktır. Ölçüsüz öfkesinin içinde, kılıcını unutmuş gibidir; yere eğik tutuyor onu: Kalanoz mahmuz vuruyor; şimşek gibi sallıyor kılıcını. Aldanmış oyuna gelmiştir: Al-ışık yana sıçrıyor. Kalanoz da, Bay Koca’ya yaptığına uğruyor: Osman Beğin kılıcı boynundadır; fakat yarmak ve saplamak için değil; tokat gibi.

Şaşırıyor, korkuyor, anlamıyor; kaçmak istiyor.

Kaçmak imkânsızdır. Atını çeviriyor. Osman Beğ, gene solur gibi,

- “İt” diyor, “hamle et.”

Kalanoz ümitsizliğin delirişindedir; kılıç sallıyor. Kılıcını Osman Beğin kılıcı karşılıyor. Kalanoz’un bileği acıyor.

- “Sıra bende” diyor Osman Beğ.

Sesi korkunçtur. Yüzü çok daha korkunçtur:

Kalanoz’da ümitsizliğin çılgınlığı.. Osman Beğde öfke, nefret, yürek acısı çılgınlık noktasında.

Al-ışık önce sola, sonra sağa atlıyor ve Osman Beğin kılıcı yıldırım gibi iniyor.

Kalanoz kılıç tutmuştur; ama kılıcı elinden uçuyor.

Dengesi bozuluyor, eğerinde sallanıyor.

Ve Osman Beğ, ayni hızla kılıcını kaldırıyor.

Ve, indiriyor.

Vurmuyor ama.

Kalanoz’un boynu hizasında tutuveriyor.

Osman Beğ burnundan solumaktadır. Gözleri alev alevdir. Dişleri gıcırdamaktadır. Bütün vücudu titremektedir. Bütün tüyleri diken dikendir:

Bir Kalanoz’a, bir kılıcına bakıyor. Sonra Al-ışığı hafifçe itiyor. Kol mesafesine gelince, Kalanoz’a müthiş bir tokat atıyor. Kalanoz atından yuvarlanıyor.

Osman Beğ, o zaman kılıcını kınlıyor; onu Kalanoz’un kanıyla pislenmekten korumuş gibidir.. öyle görünüyor.

Hâlâ burnundan solumaktadır. Gözleri hâlâ çakmak çakmaktır. Birden bire, en gür sesiyle bağırıyor:

- “Şu itin karnını deşin.. yeri eşin.. leşini gömün.”

Ve, Al-ışığı yürütüyor.. ağır ağır.

Ağabeyinin düştüğü yerde iniyor.

Gazi Rahman onun baş ucundadır. Osman Beğ çömeliyor. Savcı’nın başını kaldırıp dizlerinin üzerine koyuyor. Artık görmeyen.. belki de sâdece oğlu Bay Koca’yı gören gözlerini kapatıyor. Dudakları kıpır kıpırdır; dua etmektedir. Duası bitince kucaklayıp kaldırıyor ağabeyini.

Ve, kucağında ağabeyi, dimdik duruyor. Etrafa bakınıyor. Alanı kaplayan şehitleri, yaralıları ve onlarla ilgilenenleri, sonra at leşlerini ve Bizanslı ölülerini görmüyor gibidir.

Kucağında ağabeyi, ağır ağır yürüyor. Arkasında Gazi Rahman ile on kadar gazi vardır. Ulu bir çamın yanında duruyor.

Anlıyorlar ve mezarı hazırlıyorlar.

Gazi Rahman Kur’ân okuyor.

Osman Beğ, kürekle son toprağı da koyduktan sonra meydana bakıyor; nice badem ağacı görüyor.. nice müjdeci görüyor. Ölümlerinin kendilerine Cennet kapısını açacağına îman edenlerdir bunlar.

Ve, Osman Beğ, ağabeyi için.. ve asıl, Bay Koca için yanışına utanıyor; onları meydanda yatanlardan ayırt etmiş sayıyor kendini ve onlara haksızlık ettiğine.. ağabeyi ile Bay Koca’ya haksızlık ettiğine inanır gibi oluyor; ellerini açıp Fâtiha tazeliyor.

* * *

Yayla eteklerinin erken basan akşamıdır bu. Yamaçtaki çamlar uğuldamakta, esmeye başlayan rüzgâr üşütmektedir.

Bozulup kaçanları kovalayan Osman Beğ atlıları dönmüştür. Yapılan tahminlere göre, kurtulan Bizanslıların sayısı bini bulmuyor. Şehit sayısı ise iki yüze yakındır. Domaniç’e dönüyorlar.

Döndükleri zaman çadırlar kurulmuş, ocaklar yakılmıştır. Yollarını gözetleyenler, ünleyerek gelişlerini bütün yaylaya haber veriyor. Oymaklar ayrılıyor. Her oymak karşılayıcıları ile tez vakitte buluşuyor.

Osman Beğ, Uruz Derviş ile onun arkadaşlarını Harlak’ta bırakmıştır. Yanında otlak komşusu yüz kadar atlı kalmıştır. Yamacı dolandıkları zaman, kendilerine doğru at koşturan karşılayıcıları görüyorlar. Öndekilerin

arasında, kucağında, Orhan'la Malhun Hatun da vardır. Birbirlerine iyice yaklaştıkları zaman, Malhun Hatun -Osman Beğe değil, hepsine- sesleniyor:

- "Gazânız mübarek ola."

Öteki karşılayıcılar da onun gibidir, oğul, ya da adaklı, koca ayırt eden yoktur. Sâdece, karşı çıktığını bulamayan boyun büküyor ve Osman Beğe yaklaşarak:

- "Kayı sağ ola." diyor.

Orhan, Osman Beğin kucağındadır; onu, yaklaşır yaklaşmaz Malhun Hatun vermiştir. Osman Beğ, Orhan'da, geri dönmeyeceği gazâyı düşünüyor ve, ancak o zaman, oğul, adaklı, eş kaybedenlerden duyduğu eziklikten kurtulabiliyor;

Kulacahisar bir, İkizce iki.. gazâya, Osman Beğ, en tehlikeli yerde ve en önde katılmıştır. Aya Yorgo gibi, Dukas gibi, Aleksius ve Fileratos gibi, Kalanoz gibi, önüne erlerini siper etmemiştir. Ve, hep böyle olacaktır bu; çünkü o da, İkizce'de kalanlar gibi, ne için, ne uğruna öleceğini bilmekte, tıpkı onlar gibi, ölümünün kendisine Cennet'in kapısını açacağına îman etmektedir.. onlardan biridir Osman Beğ; İkizce'den dönen yüzlerceden biridir ve İkizce'de kalanlardan biri olacaktır.

Osman Beğ, burada mırıldanıyor:

- "Hudâ nasib kılarsa."

İçi rahatlıyor; çünkü, bunun böyle olduğuna bütün Kayı boyunun ve bütün dost boyların inandığını, adı gibi biliyor.. hatırlıyor.. ve İkizce basıncından sıyrılıyor; Osman Beğ gazi, Osman Beğliğini buluyor; artık iki at ötesinde at süren yengesi Ayna Meleğin yüzüne öyle bakıyor:

Gördüğü yüz de ona yardımcıdır;

Ayna Melek atının üstünde dimdiktir. Gözleri kısıktır; ilerilere, varmak istediği yere bakar gibi bakmaktadır; varmak için yola çıktığı yerleri görmeye başlamış gibidir.

Osman Beğ, Bânu Çiçeği soruyor.

Ayna Melek;

- "Haber gelince onu Emine ahretliği götürmüştür" diyor. Sesi bakışları gibidir.

Osman Beğ, Harlak'ta Uruz Derviş'i, Bican Abdal'ı, Kara Budak'ı ve ötekileri karşılayanları; Gökçe Bacı'yı, Selcen'i, Aybala'yı ve ötekileri düşünüyor; daha da beğleşiyor:

Gazâ sonu kavuşanlardadır Ayna Melek ve kavuşanlar -işte Malhun Hatun- Ayna Melek'tedir; Kayı boyu ve kardeş boylar gazâ'dadır; Osman Beğ Kayı boyunda ve kardeş boylardadır: Övünç paylaşılmakta, acı paylaşılmaktadır ve payları böylesine eşit bir bölüşme daha yoktur:

Ha, çamın altında yatan ve onun yanında yatanlar, ha Osman Beğ, ya da Uruz Derviş veya Kıyan Selçuk ve Saltuk, Rahman, Akça Koca ve ötekiler!

Osman Beğ, bunun böyle olduğunu, yalnız kendisi için değil, herkes için böyle olduğunu artık biliyor.

Ve, Ede Balı'yı, şimdi gereğince kavrıyor; Dünya'nın niçin sandığı kadar büyük olmadığını artık anlıyor.

Ve, Osman Beğ, Orhan'ı öpüp kokluyor; sonra da Ayna Meleğe uzatıyor.

* * *

Akşam yemeğini aile Gündüz beğin çadırında yiyecektir. Orhan, hâlâ Ayna Melek'tedir. Malhun Hatun, ilk baş başa kalışlarında Osman Beğe fısıldıyor:

- "Ayna Melek gebedir."

Yemekte onun babası ile ağabeyi de vardır. Obaları karşı yamaçtadır. Bir ara, Ayna Melek söz konusu oluyor: Baba kızını götürmek niyetindedir. Gündüz beğ;

- "Burda Burla Hatun var, Malhun Hatun var, biz varız" diyor.

Bunun üzerine, baba, kızına bakıyor. Ayna Melek de o zaman konuşuyor:

- "Saruyatı erimin evini, çadırını komam ben. Bânu Çiçek Saruyatı erimin, yiğit babasının evinden, çadırından gelin gitsin dilerim. Bu evi, bu çadırı ben çekip çevirmişimdir. Gücüm yeterdir."

Konu kapanıyor.

Osman Beğ, İkizce'deki savaştan, yalnız Gazi Rahman'ın, Kutlu Meleğin kocası Ecebay'ı, etrafını saran beş İnegöllü'den nasıl kurtardığını

anlatmak için söz ediyor ve:

- “Gayrı kan kardeşidir onlar” diyor.

Yatsı’dan önce dağılıyorlar.

Ay, yusyuvarlak ve altın sarısıdır; Kartal Doruğu’ndan yenice sıyrılıp gökyüzünü menekşe morunda saydamlaştırmıştır. Hava durgundur. Yayla sessizdir. Sâdece yukarılardaki çamlıktan belli belirsiz uğultular gelmektedir:

Osman Beğ irkiliyor; çünkü bu uğultuları ilk anda seçememiş, aldanmıştır: Sanki binlerce Gazi Rahman, bir ağızdan, İkizce’deki ulu çamın etrafında yatanlar için, çok basık bir sesle Kur’ân okumaktadır.

Fakat, Osman Beğ, niçin yanıldığını hemen anlıyor: Kırkbeş, elli adım ötedeki bir çadırda, gerçekten Kur’ân okunmaktadır. Yürürken önce çamlığın uğultularını almış, hâfızın sesini, kavrayamayacak kadar az işitmiştir.

Kardeş bekleyen Orhan anasının kucağında mışıldamaktadır. Osman Beğ dönüp onlara bakıyor: ayın sarışın aydınlığında Malhun Hatun bir başka güzeldir ve Orhan bambaşka bir anlam taşıyor.

Malhun Hatun, Orhan’ı yatırıp sabah için ocak çattıktan sonra, yatmalıkta, Orhan’ın baş ucunda namaza duruyor. Osman Beğ namazını çadırın önünde kılmaktadır.

Yattıktan epey sonra, Malhun Hatun, bir rüya görüp de hatırlamış gibi, uykulu bir sesle;

- “Hey Osman Beğ yiğidim” diyor; “Babam Şeyh Ede Balı, senin şarap düşkünü Kara Kurt gibi biri olacağından.. Hasan Kaya gibi bir meclis kavgasında telef olup gideceğinden kuşkulanırdı.”

Osman Beğ kucakladı, öptü onu:

- “Sen?”

- “Nasıl sordun bunu” dedi Malhun. Sitem uykulu sesinde daha da belirginleşiyordu: “Anam Ildız ve ben bilirdik, güvenirdik.”

* * *

Malhun Hatun ağırlaşmıştı. Artık ata binmemeliydi; ama, Osman Beğ Harlak’a gitmek isteyince o kadar istekli davrandı ki, önleyemediler:

Yanlarında Akça Koca ile Esmahan da vardı. Orhan babasının terkisinde idi; artık tutunabiliyordu.

Yola ikindi serinliğinde çıkmışlardı. Osman Beğin niyeti, fazla oyalanmadan dönmekti. Olmadı ama:

Onları karşılayanların arasında Gökçe Bacı, Uruz Derviş, Bican Abdal, Emren Eren, Aybala yoktu. Sebebini, Malhun Hatun'un tek tanıdığı Selcen, hemen söyledi:

- "İkizce'dedirler; ev yapar, yerleşime yardım ederler."

Osman Beğ sordu;

- "Bu yerleşim ne ola ki?"

Atlarını almışlar, yamaçta otlayan kendi binitlerinin ve gölüklerinin yanına götürüyorlardı. Osman Beğe, hiç tanımadığı yaşlıca, aksakallı biri cevap verdi:

- "Konya yöresinden gelmişizdir. Başımızda imam Yahşı Fakı vardır. Yüzden aşkınızdır. Şeyh Ede Balı haber saldığından ötürü gelmişizdir. Uruz Derviş İkizce'yi uygun görmüştür."

Osman Beğ, Akça Koca'ya:

- "Hele bir gidip görelim gerektir" dedi.

Getirilen ayranları içtikten sonra, Osman Beğ ile Akça Koca atlandılar. Malhun Hatun ile Esmahan orada kaldı; Selcen onlara çocukları gösterecekti.

Domaniç Beli'ni aştıkları zaman, sağ yamaçta, Savcı'nın ve öteki İkizce şehitlerinin altında ve etrafında yattığı ulu çamın karşısındaki düzlükte, kadın, erkek, yüzden fazla insanın arı gibi çalıştığını gördüler:

Evlerin çatıları bile kapanmıştı. Az bir işlerinin kaldığı belli oluyordu.

Onları ilk gören değil, ama ilk tanıyan Gökçe bacı oldu. Aralarında daha beş ok atımı mesafe vardı; gene de sesini ulaştırdı:

- "Hey benim beğim, Osman Beğ gelir.. o ne kutlu geliştir."

Herkes işini bırakmış onlara dönmüştü. Osman Beğ Al-ışığı mahmuzladı. Düzlüğe varınca da, yere konarken;

- "Koman işinizi" dedi.

Onlar sözüne uyarken, Osman Beğ Gökçe bacının elini öptü. Yanlarına, yaşı elliye varmamış, bağrı açık biri, Uruz dervişle birlikte geldi. Uruz tanıttı onu:

- “İmam Yahşı Fakı’dır bu, Osman Beğ.”

Ve, Osman Beğ, koşa koşa gelip dizlerine atılan Bozoğlan’ı okşarken ekledi;

- “Yetmiş erle gelmiştir.”

Yahşı Fakı baş eğmişti. Osman Beğ,

- “Hoş gelmişsiniz” dedi.

Uruz Derviş anasına baktı; konuş der gibiydi. Öyle imiş; Gökçe bacı konuştu:

- “Köyleri burda olsun dedik, beğ. Mezarlarımıza sahip çıkalım, mezarlığımızın yanında köy yaşatalım dedik beğ. Şehitlerimizi yalnız bırakmayalım dedik, beğ. Vakti erenleri onlara yoldaş kılıp mutlandıralım dedik, beğ.”

Elinde bir kürek tutuyordu. Osman Beğ, uzanıp aldı küreği.

Ve gitti, Gökçe bacının çalıştığı kireç kuyusunda, iş bırakılana kadar çalıştı. Bu arada Akça Koca da su taşıdı.

Vâdi esmerleşiyordu. Günün sarışınlığı tepelere tırmanıyordu. Esinti çamları uğuldatmaya başlamıştı. Hava artık serindi. Osman Beğ, Harlağa döneceklerle birlikte at binmeğe hazırlanırken, o İkizce ikindisini hatırlayışla karşıya, ulu çama baktı.

Ve dondu:

Çam pırıl pırıldı; dallarında, en azından otuz kandil yanıyordu. Yanındaki Gökçe bacı fısıldadı:

- “Bu kandiller hep gecelerde yansın deriz, beğ.”

Domaniç Beli’nin son dönemecinde Osman Beğ, gem kasıp durdu; arkaya baktı:

Artık iyice kararan İkizce vâdisinde çam yoktu. İkizce şehitlerinin nurlaşan ruhları vardı: Badem ağacı, ayaz vuramaz, don çekmez, solmaz, dökülmez çiçeklerini açmıştı.

Osman Beğ, demirci körüğü basar gibi nefes boşalttı:

- “Allah!..”

* * *

Aydos Kalesi;
Kader Kalesi!

Zaman geçmektedir. Osman Beğ zamanı durduramamaktadır. Osman Beğ, zaman, durmasa bile, gönlünce, isteklerince, düşüncelerince aksın, durgunlaşsın istemektedir; ama zamanın hızı onu hırslandırmamakta, telaşlandırmamakta, öfkelendirememektedir. Belki bir parça hüzün.. hepsi o kadardır; çünkü Osman Beğ artık aydınlanmıştır.. bilmektedir.

Osman Beğ, artık, yaratılışının, var oluşunun, hayatla ödüllendirilişinin sebebini bilmektedir. Ede Balı sözlerinin gerçek anlamını bilmektedir; artık onları kavramaktadır; Malhun Hatun'u niçin sevdiğini kavramaktadır; Orhan'ın ve doğacak oğullarının ve torunlarının gerçek anlamını kavramaktadır; dudaklarından bir sezişle dökülen bir sözün, Zümrüd Anka sözünün gerçek anlamını kavramaktadır.

Çok değil, bir an önce değil; sağlam ve gelecek zamanlar için!

Yaşayanlar değil, Osman Beğ -kendisi- hiç değil; Orhan için bile değil.. doğacak öteki çocukları ve Kayı'da ve öteki kardeş boylarda doğacak ve doğmuş çocuklar için bile değil; çok, çok ötelerdeki doğumlar ve zamanlar için!

Osman Beğ, artık, bunu kavramıştır. Osman Beğ, artık, haberlere ve haberlerin belirttiği yöreye ve yöre ötelerine ve çok, çok, çok büyük gördüğü dünyaya sadece, bu açıdan bakmaktadır; artık Osman Beğ yoktur; telâş yoktur, sabırsızlık yoktur, hırs yoktur, öfke yoktur: Artık daha çoğu değil; zaferin, kazancın daha çoğu değil, sağlamı.. çok, çok ötelerdeki zamanlar için.. ve, Ede Balı'nın deyişi ile, soy için, inanç için, amaç için!

* * *

Osman Beğ, önce; yani İkizce'den sonra, İnebolu demişti: İnebolu kalesini düşürmek hırsıyla sarsılmıştı. Ama, Harlak dönüşü, yavaş yavaş bu hırsı dizginledi, yatıştırdı, uyuttu.

Artık yöreyi ve yörenin önemi bakımından hisarları değerlendirebiliyordu; yörenin, kale dışı köyleriyle, kaleleriyle Türkler'e ve özellikle Kayı'ya karşı tutum ve davranışlarını öğrenmişti. Ölçtü, biçti; Aydos'u seçti.

Aydos'un düşürülmesi çok şey kazandıracaktı; buna karar verdi.

Bugünler, ikinci oğlunun doğumuna rastlar. Osman Beğ, onun adını, Konya'ya bir teşekkür olarak, Alâaddin koydu. Ve Alâaddin'in Konya Alâaddin'lerinin ikbâline kavuşması için dua etti. Özellikle de, bu adın ve bu oğulun hakkını da verebilmek umuduyla Aydos'a yürüdü:

Kararını, gene, uygulamadan önce, kardeş boyların beğlerine ve babası Ertuğrul beğ gazi yoldaşları ile kendi yoldaşlarına, bir düşünce olarak açtı; sorumluluğu paylaştırdı, gereken yardımı sağladı.

Artık yeterince kuvveti vardı. Aydos'u yeteri kadar kuvvetle kuşattı; kalan erleri ile Aydos'a gelen yolları tuttu. Hisar'ı düşürmekte gecikirse, gelebilecek yardımları onlar kesecekti.

Eylülün bir sünbülî sabahında, Aydos koruyucuları, çıktıkları burçlarından Osman Beğin çadırlarını gördüler. Az sonra da, ana giriş kapısının önüne bir Osman Beğ habercisi geldi ve,

- "Elçiye zevâl olmaz; Kayı beği, Ertuğrul beğ gazi oğlu Osman Beğ adına başınızla görüşmek dilerim" dedi.

Kılıçsız, oksuz, yaysız, kargısızdı. Ve kolsuzdu.

Onu beklettiler ve haberciler gidip geldikten sonra, etrafı iyice kolaçan ederek içeri aldılar; kale kumandanının yanına götürdüler.

Adam, eli kılıcının kabzasında, tam bir öfke küpü, sordu:

- "Ne işiniz var burda? ne istersiniz?"

Elçi gayet soğukkanlıydı, duygusuzdu; kendisini silmesini pek güzel başardı ve,

- "Kayı beği, Ertuğrul beğ gazi oğlu Osman Beğ, senden bu kaleyi ister."

Adam,

- "Ne" diye fırladı yerinden.

Boylu posluydu. Yaman bir silâhşör olduğu kolayca anlaşılabilirdi. Aynı öfkeyle konuştu:

- “Ne sanıyor kendini?”

Elçi, kılı kıpırdamadan,

- “Buyurulanlardan gayrısına sözüm yoktur” dedi ve ekledi: “İznin olursa, bana emanet edilenleri derim.”

- “Söyle” dedi adam.

Elçi de o zaman, tek tek konuştu:

- “Kayı beği, Ertuğrul beğ gazi oğlu Osman Beğ der ki; kalenin anahtarlarını verirsen, sen başta, kimsenin canına, malına dokunulmayacak, dirhem ziyan verilmeyecektir. Amma, iş savaşa kalırsa, Aydos iki tam gün yağmalanacak, silâhla karşı koyanlar, kılıçtan geçirilecektir, vesselâm.”

Adam artık tirtir titriyordu; deli gibi bağırdı:

- “Atın bunu burçlardan.”

Elçi, etrafı sarılıp kıskıvrak tutulurken, aynı serinkanlılıkla gülümsüyordu. Yumuşacık bir sesle;

- “Arkamdan tez gelirsin” dedi.

Ve tam kapının önüne geldikleri zaman silkindi, kollarını tutanlardan kurtulup geri döndü. Dimdik duruyor ve hep sâkin sâkin gülümsüyordu:

- “Adım Abdullah’tır; elçi geldim, şehit giderim. Ve bir tek şeye yanarım: Kibrin ve akılsızlığın yüzünden milletin ziyanlara düşecektir.”

Hisar kumandanının sağında, solunda beş kişi vardı. Birinin dışında, hepsi de ona şaşkın şaşkın bakakaldılar. Başı hüzünle eğilmiş olan o beşinciyi Abdullah tanıdı: Mihail Kosses’di bu.

Abdullah’ı, Osman Beğin çadırına karşı düşen bir burçtan aşağıya, kayaların üstüne savurdular. Düşerken getirdiği kelime-i şehâdet Aydos vâdisinde yankılandı ve her yerden işitildi.

Mihail Kosses, Abdullah’ı götürenler daha eşiği aşmadan, kale kumandanına eğildi:

- “Sayın Nikeforos, salın onu.. bırakın gitsin.”

Nikeforos, şaşkınlığından sıyrılıverdi; yeniden öfkelendi:

- “Neden?”

Mihail Kosses hep saygılı ve yumuşaktı:

- “Dediği doğrudur; tanırım ben Türkler’i.”

- “Bilirim” dedi Nikeforos. Sesi dokundurmalı idi. A- ma, Mihail Kosses hiç alınmamış göründü:

- “Osmancığı da tanırım. Salıver elçiyi.”

Nikeforos hınçlı bir gülümseyişle fırlayıp kalktı ve pencereye yürüdü:

- “Bunu da bilirim.”

Mihail Kosses gene alınmamış göründü:

- “Yazık olacak Aydos’a.”

- “Korkma” dedi Nikeforos, daha da açık bir alaycılıkla: “Aydos’a da, sana da bir şey olmayacak. Rahat rahat seyredersin savaşı.”

Ve, ekledi:

- “Zaten geçti artık.”

Ve, Mihail Kosses Abdullah’ın kelime-i şehâdetini işitti. Daha doğrusu, Abdullah’ın sesini işitti; kulağından çıkmamacasına işitti:

Abdullah’ın sesinde korku -hiç- yoktu.

Abdullah’ın sesinde umudu, sığınışı, avuntuyu.. ölümle karşı karşıya gelmişliği düşündürecek bir şeyler de yoktu; Abdullah’ın sesinde en büyük gerçeği, tek gerçeği, yücelten, onurlandıran, yaşamış olmayı meşrûlaştıran gerçeği tekrarlayan inanç ve idrâk vardı.

Kelimeler tam olarak değil, ama ses Mihail Kosses’in kulağına ve beynine çakıldı.. bir daha çıkmamacasına!

Mihail Kosses’in beyni, beş, on saniyeciğin içinde, beş defa, on defa yenileme gücü bulabiliyordu:

Osmancığın, Kalanoz’la birlikte hayatlarını kurtarışı...

İnönü’de, Mahmud beğin evinde; Al Zahid’in baskınında Osmancık ve arkadaşları ve ömründe kılıcına el atmamış Mahmud beğ; Mahmud beğin; “Ben konuk vermem” diye ünleyişi...

Sonra, Harmankaya olayı, evinin baskından, yağmadan kurtarılışı ve, asıl önemlisi, bu arada Konur Alp’ın davranışı, sözleri!

Ve, en nihayet, Abdullah!

Abdullah’ın sesi!

Mihail Kosses kaderinin bu seste olduğunu, artık, su götürmez bir kesinlikle anlıyordu. Bu sesin daha önce gördüğü o insanların ve durumların, davranışların özeti olduğunu, artık kesinlikle kabul ediyordu.

Bu seste ve bu sesin söylediklerinde!

Mihail Kosses, o sesin söylediği kelimelerin hepsini anlayamamış, sökememişti. En kısa zamanda tamamını öğrenip benimsemek azmiyle, kapabildiği kadarını içinden tekrarladı:

- “Lâ ilâhe illallah.”

Osman Beğ, tam o sırada çadırının önünde, Gazi Rahman ile birlikte, Abdullah’ın girdiği.. ve çıkacağı kapıyı, dimdik ve gözlerini kırpmadan gözetliyordu; önce işitti, sonra gördü. Ve bir süre olduğu gibi kaldı.

Hep burca bakıyordu.

Ve hep Abdullah’ı görüyordu: İnönü yollarında ve gaza yollarında hep susan, hep susarak eğlenen, susarak savaşan, ama iyi eğlenen, iyi savaşan, sevilerini de, sevgilerini de, öfkelerini ve coşkularını da, ağca kayaları andıran göğsünde saklayan Abdullah yoldaşını görüyordu.

Hep burca bakıyordu ve hep Abdullah’ı görüyordu: Ermenibeli’ni görüyordu; başına inmek üzere olan topuza, saban oku gibi, kol koyan Abdullah’ı görüyordu.

Hep burca bakıyordu.

Ve, artık. “Lâ ilâhe illallah” ile, Abdullah’ın o ünleyişini de duyuyordu:

- “Beğ, beğim; sakın.”

Hep burca bakıyordu ve hep Abdullah’ı görüyordu; hep susan ve tek kol kaldıktan sonra da suskunlukları zerre değişmeyen ve her buyruğa uyan ve yoldaşlarının gönül şevki, inanç desteği, amaç hızı olarak hep yanlarında bulunan Abdullah’ı görüyordu; Abdullah’ın eşini ve üç çocuğunu görüyordu.

Hep burca bakıyordu. Ancak çadırına dönerken mırıldandı.

- “And olsun Rahman; Nikeforos’u oradan, kendi elimle atacağım.”

Kuşatma iki gün sürdü. İkinci gün Karacahisar tekfürü Aleksius’un gönderdiği kuvvetler, yarıdan çoğu kılıçlanarak püskürtüldü. Ama hisarın hendekleri genişti; kapıları koçbaşlarına dayanıyordu. Osman Beğ, ok yağmuruna karşı kullandığı tahta siperler altında, serdengeçtileri ile ne kadar zorladıysa da içeri giremedi.

Üçüncü günün sabahında, Aydos kilisesinin çanları çalarken; hücum öncesi, Aydoslular, gerilmiş yayları, doldurulmuş sapanları ve kızdırılmış

yağ kazanları ile burçlarda bekler, serdengeçtiler saf tutarken, Gazi Rahman o gür, tatlı sesiyle salâ okudu.

Açıkta, bir kayanın üstünde idi. Yenice doğan güneş yüzüne vuruyor, böylece de hisardan görülüyordu. Onun üzerine kırk, elli ok birden uçurdular; ama en hızlısı bile ayak ucuna ancak ulaşabildi. Atılan sapan taşları da öyle.

Osman Beğ, Gazi Rahman'ın birkaç adım önüne yürüdü. Yay gerdi; ok uçurmak için, duvarların üstündekilerden birini seçiyordu. Onların arasında, simsiyah saçlı bir kadın gördü. Genç bir şeye benziyordu; ama güzel mi, değil mi, belli olmuyordu.

Osman Beğ okunun ucundan bir süre onu gözledi.

Kadın kımıldamadan duruyor, kendisine doğru bakıyordu. Osman Beğ biraz daha dikkat edince, onun kendisine değil; Rahman'a bakmakta olduğunu anladı. Ve, anladı ki, bakmaktan fazla bir şeydi bu; kadın büyülenmiş gibiydi.

Osman Beğ, yayını germiş, öyle duruyordu. Yanına Sungur geldi:

- "O kız yaman taş atar beğ. Ceylan gibi kaçar; iki gündür ok tutturamayız."

Osman Beğ, hep aynı durumda, dinledi. Sonra birden yay boşalttı:

Oku uçtu ve kendisine doğru yay geren bir Aydoslunun köprücük kemiği altına saplandı. Yayı elinden düşen adam da duvarın arkasında görünmez oldu.

Kıza gelince, devrilen adam, sanki yanı başında değilmiş, çok ötelerde imiş gibi, kımıldamadan duruyordu.. hâlâ.

Neden sonra, bir uyurgezer gibi, çekilip gitti.

Kuşatma ve kapı zorlamaları o gün de sonuç getirmedi. Buna karşılık, Domaniç'ten, Osman Beği suskunlaştıran bir haber geldi:

Amucası Dündar beğ, Ertuğrul beğ gazi yoldaşlarını toplayıp konuşmuş, Alka Evli, Dodurga ve Bayat beğlerine de haber salmıştı:

Ona göre, Aydos kuşatması gereksizdir; nice yiğit boşu boşuna ziyan olmaktadır; üstelik Domaniç savunmasız kalmaktadır: Bir baskına uğrarlarsa hâl nice olacaktır:

Özet; Dündar beğ, yeğenini beğlik için yetersiz bulmaktadır.

Osman Beğ, haberciyi yoldaşları ile birlikte dinlemişti. Dudakları gerilip kenetlendi ve bir sözü, tekrarlıyormuş gibi, hatırladı:

- “Emicen senin beğliğini çekemez olmuştur.”

Çadırdan çıktı.

Tanımışlardı onu. Bu hallerini biliyorlardı. Arkasından gitmediler. Osman Beğ, yatsıya kadar, tek başına, dere boyunda, yamaçta dolaştı.

Çadırlara döndüğü zaman Gazi Rahman, o güzel, o gür sesiyle yatsı ezanını okuyordu.

Ve, altın sarısı ay, yusyuvarlak, yükselmişti.

Ve kale duvarında, gene aynı yerde menekşe moru bir gölge hâlinde o kız vardı.

Ve gölge birden hareketlendi. Kolu başının üstünde geniş çemberler çizdi ve sonra, bir mızrak gibi öne fırladı ve ıslık çalarak gelen bir taş Gazi Rahman’ın önüne, üzerinde ezan okuduğu kayanın dibine düştü. Kale duvarındaki gölge çekildi.

Taşa bir kâğıt sarılıydı.

Osman Beğ onu aldı. İpleri çözdü. Kâğıtta Rumca yazılar vardı:

- “Rahman” dedi, “Konur Alp’ı getir.”

Çadırına girdi. Direğe asılı kandilin ışığında baktı; bir mektuptu bu. Sabırsızlandı. Konur Alp daha içeri girerken uzatıp,

- “Oku” dedi.

Mektup, “Adım Evdoksiya” diye başlıyordu: “Nikeforos’un yeğeniyim. Sen, ezan okuyan; ben seni düşümde görmüşümdür. Seni görmeden önce görmüşümdür. Şu yaptığımı bundan yaparım. Aydos kalesini hücumla alamazsınız. Alsanız bile çok zayiat verirsiniz. Yazıktır. Sen şimdi erlerini alıp git. Nikeforos vazgeçtiler sansın. Sen yarın değil, ondan bir sonraki gece, ay yükselmeden gel. Yanında inandığın sekiz, on erle gel; gün batısındaki burcun altında ol, ki hisarı ben size vereyim.”

Osman Beğ, mektubu bir kere daha okuttuktan sonra Akça Koca ve Saltuk ile Sungur’u da çağırdı. Onlara da okuttu ve sordu:

- “Hey benim yoldaşlarım; siz buna ne dersiniz?..”

Hepsi de kuşkuluydu ama; iyi, kötü, bir şey de söyleyemiyorlardı. Osman Beğ sabırsızlandı, hırçınlaştı:

- “Sizi dinlerim.”

O zaman Sungur, tereddütle konuştu:

- “Beğ, sana sabah da dedim; o kız yaman taş atardı, ceylan gibi kaçardı. Amma ezandan böyle hiç görünmedi, göründü ise de taş atmadı; durdu, baktı.”

Bir an sustuktan sonra ekledi:

- “Demem şu demektir ki, kıza inanasım gelir.”

Saltuk ise,

- “Bu bana Nikeforos âlidir gibi görünür” diyordu.

Ama Osman Beğ, o daha sözünü bitirmeden,

- “Yok, yiğit Saltuk” dedi; “Ben dahi kıza inanırım.”

Ve kararını açıkladı:

Hemen toparlanacak, kuşatmayı kaldıracaklardı. Çekilirken, oklara karşı kullandıkları tahta perdeleri ateşe vereceklerdi. Evdoksiya’nın söylediği gece de, Gazi Rahman on arkadaşıyla birlikte, batıdaki burcun altında olacaktı.

Akça Koca,

- “Ben dahi Rahman kardaşımla olurum” dedi.

Sungur ile Konur Alp da aynı istekte idiler. Osman Beğ,

- “Yok” dedi, “hep olmaz: Sungur’um, senin dediğin üzre, bu bir al’se, vuruşma hisar dışında olmak gerekir. Tedbir budur.”

Evdoksiya’nın söylediği gece ve vakitte, Gazi Rahman ile Akça Koca, yanlarında kılıç ustası dokuz erle, yaya olarak, gün batısındaki burcun altına sessizce sokuldular.

Osman Beğ, yüz kadar atlı ile yamacın arkasında idi ve hisara gidenlerle kendi arasında, on beşer adım aralıkla dizilmiş bir haberci zinciri kurmuştu. Öteki kuvvetleri de, daha önceki gibi, Aydos’u sardı.

Ay, sağdaki tepenin üstünden baş veriyordu; kıpkızıl ve belli belirsiz duman tüten bir kor parçası gibiydi. Rahman burcun altına geldikleri zaman, puhu kuşunu taklit etti. O zaman, ayaklarının yanına küçük bir taş düştü. Arkasından da, ucuna demir bağlanmış bir urgan atıldı. Burçta ince yapılı bir gölge belirmişti.

İpe önce Gazi Rahman asıldı; yokladı onu. Ve sağlam tutturulduğunu anlayınca hızla, bir örümcek gibi tırmandı. O, daha duvara atlarken, erlerden biri de bir hayli yükselmişti.

Urganı bir çengel ve Evdoksiya tutuyordu, kız;

- “Sen de tut” diye fısıldadı.

Gazi Rahman, iki eliyle birden urgana yapışırken, Evdoksiya titriyordu. Gene fısıldadı:

- “Hoş geldin, düşümün yiğidi.”

Gazi Rahman, pek az bildiği Rumcasıyla ancak “hoş geldin”i anlayabilmişti. Gene yarım yamalak Rumcasıyla, teşekkür etti.

Gelen erde urgan vardı. O da onu sarkıttı. On dakika bile dolmadan, aşağıdakilerin hepsi burçtaydı.

Evdoksiya Gazi Rahman’ın elini tuttu,

- “Gel” dedi.

Kızın eli güçlüydü; ama ateş gibiydi ve titriyordu. Yürüdüler, dehlizlerden indiler. Sanki yere basmıyorlardı; bir tıkırtı bile çıkarmadan kapıya vardılar.

Kapının yanlarındaki girintilerden birinde iki nöbetçi zar atıyor, dördü de onları seyrediyordu. Akça Koca’nın işareti üzerine, kendisi ve beş er üzerlerine atladı. Ötekiler de aynı anda kapının demir vurmalarını kaldırıp kilidini paraladılar. Bütün bunlar göz açıp kapayıncaya kadar olmuştu. Aynı anda da, önce Gazi Rahman, bileğinde hep Evdoksiya’nın eli, puhu kuşunu taklit etti, arkasından da bu ses, yamacın ardına doğru beş kere tekrarlandı.

Aydos ayaklanıyordu; çünkü öteki nöbetçiler, vâdide yankılanan yüzlerce nal sesini işitmişlerdi: Borular çalıyor, insanlar bağırıp çağırıyordu. Aydos askerleri kale duvarlarında yer alırken Osman Beğin atlıları içeri girmiş, öteki kapıları açmışlardı. Şimdi her kapıdan yüzer, yüz ellişer Türk giriyordu.

Çarpışmanın ağırlığı meydanda, kilise önünde idi. Ama her yerden, özellikle, burçlara çıkan merdivenlerden de kılıç sesleri, nâralar, feryatlar yükseliyordu. Meşaleler devrilmiş, yer yer yangınlar çıkmıştı.

Yükselen ayın ve alevlerin aydınlığı her yerde bir başka çeşitti ve ikisinin de vurmadığı duvar dipleri, sokak ağızları vardı ki, oralarda da çarpışılıyor, oralardan da at kişnemeleri, nâralar, feryatlar, kılıç şakırtıları yükseliyordu. Alan, ışıklarla, gölgelerle parsellenmişti ve her bölge diğerleri için gerçek dışı bir hâl alıyordu; ölüm, kalım çarpışmasında, her savaşçının çarpışmaya verdiği anlama uygun bir yorum konusu oluyordu:

Osman Beğ ve yoldaşları, kendi durumları ne olursa olsun, bütün dikkat güçlerini, görebildiklerince gözlerinde, öteleri için de kulaklarında toplamış, çarpışan gruplarını yönetiyor, yönlendiriyorlardı. Gereken yere, kendileri ulaşamayacak durumda ise, gidebilecekleri yardıma gönderiyorlardı. Yardım isteyen yoktu; yardıma koşmaya can atanlar ise çoktu.

Böyle bir ses ve hareket kasırgasının içinde, Osman Beğ, gırtlak yırtan bir ses işitti:

- “Yana kaç, Osmancık.. yana.”

Aynı anda, Al-ışık, mancınıkla fırlatılmış gibi sağa sıçradı ve uzaklaştığı yere de, arka arkaya beş kaya parçası düştü.

Dost ve tanış gelen ses şimdi daha yakındı:

- “Ben Mihail, Osman Beğ.”

Kale duvarından atılan taşlar, Osman Beğin vuruştuğu iki Aydos’ludan birini, ötekinin de atını devirmişti. Yaya olarak kaçmaya çabalayan ikinciyi, İkizce dervişlerinden, sakalları kırlaşmış biri kılıçladı.

Bu arada, Osman Beğ, etrafı kollarken;

- “Sağ ol, Mihail” dedi.

Ekledi de:

- “Bana Nikeforos’un yerini göster.”

Bir köşe başında idiler şimdi.

Onları, karşıdaki evin çatısını saran alevler aydınlatıyordu. Mihail Kosses yaya idi:

- “Nikeforos iyi korunur; bekçileri çoktur” dedi.

Osman Beğin sesi sertleşti:

- “Göster.”

Tam bu anda da Sungur’u gördü:

Sungur, sırtlarını kale duvarına vermiş üç Aydos’luya kılıç sallıyordu. Kıstırmıştı onları. Ama adamlar dövüş ustası idiler; kurnazdılar: Yavaş yavaş birbirlerinden ayrılmaya başladılar. Biri onu oyalarken, ötekiler iki yanına geçeceklerdi.

Osman Beğ, Al-ışığı mahmuzlarken bağırdı:

- “Geri kaç, Sungur.”

- “Görürüm beğ, allerini.”

Sungur’un sesi neşeliydi. Ve, hırsına rağmen, yeterince uyanık olduğu, hileyi gördüğü tez ortaya çıktı:

Osman Beğ, onun soluna geçene kılıç çalarken, Sungur da, üç adım sağ geriye sıçrayarak ötekini haklamıştı. Karşıdaki kılıç atıp el kaldırdı.

Osman Beğ de atından yere kondu:

- “Sungur, Sungur; çok hırslanırsın.”

Yangının alevleri Sungur’un dişlerinde yankılandı:

- “Benim beğim, Osman Beğ gazi; adaşın hakkına da vurmam gerektir.”

Kesindi.. belliydi artık: Sungur, her savaşta, gazâlara katılamayacak sakat oğlu Osman için de dövüşecektir.

Osman Beğ;

- “Benle gel” dedi.

O an için boş kalan dört er daha aldılar. Osman Beğ, Mihail’e seslendi:

- “Haydi Mihail; yol göster.”

Belirtiler, kilise meydanındaki ve surlardaki savaşın sona yaklaştığını gösteriyordu. Aydos’un kaderi artık kestirilebilirdi. Çarpışmalarda şimdi sokak aralarında kovalamacaya dönüşmüştü. Yolda, onlara, yanındaki beş erle birlikte Kıyan Selçuk da katıldı. Nikeforos’un konağına vardıkları zaman sayıları yirmi yediyi bulmuştu:

Konak elliden fazla savaşçı ile korunuyordu; ama çarpışma uzun sürmedi: Oklardan sıyrıldılar. Yan ve arka kapıları omuzlayıp kırdılar. Alt katı göz açıp kapayıncaya kadar ele geçirdiler. Ayaklarının dibinde ve bahçede otuza yakın Aydos’lu yatıyordu. Ötekiler yukarı katlara çekilmişti.

Osman Beğ bağırdı:

- “Hey, dinleyin beni. Ben Kayı beği Osman Beğim. Sözüm sana değildir Nikeforos iti. Sözüm herkesedir; iyi dinleyin: Ben Kayı beği Osman Beğim; kılıcını atıp aman dileyeni bağışlarım. Kılına ziyan vermem ve verdirtmem. Çarpışanın leşini serer, itlere sürüklettiririm. Şunu da bilin: burda yiğitlerimin kılıçlarını çarpışmaya kalkışacakların kanıyla pislettirmeyeceğim. Ben tamam deyinceye kadar aman dileyen diler; ardından evi ateşe veririm.. ayı inini dumanlar gibi ederim. Aklı olan aman

dilesin. Sözüm sana değildir Nikeforos iti. Sana, Abdullah kardaşıma ettiğini edeceğim, yeminim vardır.”

Sonra döndü ve gene yüksek sesle:

- “Ataş hazırla Sungur” dedi.

Çok geçmedi, merdivenden inmeye başlayanlar oldu. Osman Beğ saydı onları: on dört kişiydiler. Sordu:

- “Daha var mıdır?”

Biri:

- “Var” dedi.

- “Kaç kişi?”

Adam şöyle bir düşündü:

- “Nikeforos’la altı kadar ederler.”

Osman Beğ bahçeye çıktı. Konağın dört yanına koyduğu nöbetçilere daha uyanık olmalarını söyledi. Bu arada, haber saldığı Akça Koca, yanında elli kadar erle gelmişti. Osman Beğe, çarpışmaların sona erdiğini söyledi.

Aman dileyenler onlara verildi. Osman Beğ de Akça Koca ile konağa döndü. Sungur, mutfakta ateşi hazırlamıştı. Ama Osman Beğ, ona.

- “Yok” dedi. “Nikeforos’u diri isterim.”

Sungur:

- “Ko, ben alayım” dedi.

Osman Beğ gülümsedi:

- “Adaşım adına mıdır dileğin?”

Sungur da gülümsedi.

Osman Beğ merdivene yürüdü. Mihail,

- “Altı kadar varlarmış” dedi.

Osman Beğ Sungur’a baktı. Gene gülümsüyordu:

- “Gel Sungur.”

Akça Koca, sertçe sordu:

- “Ya ben, beğ?”

Osman Beğ döndü; gülümseyişi daha da genişlemişti:

- “Hey Akça Koca; görmez misin ki, merdiven daralır.”

Ve, basamakları çıkmaya başladılar. Gerçekten de, Sungur’la ikisi basamaklarda ancak rahat hareket edebilirlerdi. Akça Koca onları dört

basamak arkalarından tâkib etti.

Osman Beğ, sofayı görecek kadar çıkınca, kılıcını sol eline aldı:

Merdivene doğru yöneltilmiş kılıçları görmüştü. Aynı anda Sungur da onun yaptığını yaptı.

Bir basamak daha.. bir basamak daha. Üçüncüde, Nikeforos ile adamları onların üzerine atladı.

Ve, onlar daha ilk adım için sıçrarken, Osman Beğ'le Sungur, bel torbalarından aldıkları gülleleri savurdular; adamlardan ikisi cansız yıkılmıştı. Ötekiler, bir an şaşırdı. Bu bir an da Osman Beğin ve Sungur'un sofaya atlayıp Akça Koca'ya yol açmalarına yetti.

Şimdi üçe dört idiler. Karşılıklı hamle sayısı beşi geçmeden, ikiye üç kaldılar. O iki kişiden Nikeforos'u da Osman Beğ kolluyordu.

- "Vurma ona Sungur" diye bağırmış ve kendi karşısına almıştı.

Sungur, inatla ve ustaca vuruşan o ikinciyi de yere serdikten sonra, Akça Koca gibi serbest kalmış, Osman Beği seyrediyordu:

Akça Koca gibi değildi o; sabırsızlanıyor, öfkeleniyor, Osman Beğ işini bitiriversin istiyordu. Ama, tam aksine, Osman Beğ vurmuyordu: Nikeforos'u hamleye zorluyor, ona hamle fırsatları hazırlıyor ve onun her hamlesinden sonra da aynı şeyi yapıyordu; karşı hamleye geçmiyordu.

Sonunda, Nikeforos bitkin düştü. Artık kolunu kaldıramıyordu. Osman Beğ, onun koluna kılıcının tersiyle vurdu; kılıçsız bıraktı. Yanına gitti:

Nikeforos onun yüzünü.. ve gözlerini gördü. Ve, titreyerek diz üstü çöktü; inledi:

- "Bağışla."

Osman Beğ için, Dünya'nın en zor işi, sanki konuşmaktı:

Belli ki, konuşmak istiyordu. Konuşamıyordu ama.. bu da belliydi. Uzun süre baktı, Nikeforos'a.. burnundan soluyarak ve gözleri alev alev; çene kemikleri zonklaya zonklaya.

Sonra, birden döndü; merdiven başına gitti ve bağırdı:

- "Varın, sorun kılıç atanlara; şu Nikeforos itini burçtan salacak var mıdır? varsa, bilsin ki, malı amandadır, canı amandadır; dilediğince gezip tozacaktır."

Gidip söylediler; yedi kişi çıktı. Bildirdiler. Osman Beğ:

- “Yedisi de kabuldür” dedi, “Yedisi bir tutup, şu iti, Abdullah kardaşımı saldırttığı yerden kayalara salsınlar.”

* * *

Tanyeri ağarıyordu.

Mihail Kosses, konağın burca bakan bir odasında, tek başına, pencerenin önünde duruyordu.

Yedi eski askeri, Nikeforos’u ite kaka burca götürüyordu.

Nikeforos, üç, beş adımda bir, direnmek istiyor, çırpınıyordu. Ama, hemen çökkünleşiveriyordu.

Onu sürükleyenlerin başında, konağının koruma birliğini emânet ettiği, sofra ve eğlence arkadaşı Lambo yürüyordu. Onlar, iki gece önce; “Türkler kaçtı” diye, işte bu vakitlere kadar kadeh tokuşturuyorlardı.

Mihail Kosses, odada, tekbaşına, pencerenin önünde seyrediyordu.. hatırlıyordu.. düşünüyordu:

Osman Beğ, az önce, o basık, o sinirlere işleyen sesiyle,

- “Tam oradan.. Abdullah kardaşımı saldıkları yerden” demişti.

Eski askerleri Nikeforos’u, tam oradan ve, “bir şey” sallar gibi, iki, üç kere salladıktan sonra.. “bir şey” fırlatır gibi, boşluğa salıverdiler.

Nikeforos “bir şey” değildi; müthiş bir çığlık kopardı.. kelimesiz, hecesiz bir çığlık.. kelimesiz, hecesiz, ama hiçliği, hiç oluşu, hiçliğe gidişi, yığınla sözün anlatamayacağı kadar açığa vuran bir çığlık!

Çığlık, Aydos vâdisinde yankılanıyor.

Ve, Mihail Kosses.. artık gözleri yumuk.. odada, tek başına.. hatırlıyordu.. düşünüyordu:

Mihail Kosses, İnönü gecesini hatırlıyordu: Al Zahid’i hatırlıyordu; Mahmud beği hatırlıyordu; ortada Osmancık, beş kişilik hilâli hatırlıyordu; çarpışmadan dönen Osmancığın ney üfleyişini ve, hâlâ üflenirmiş gibi, neyin sesini hatırlıyordu.

Mihail Kosses.. artık gözleri yumuk.. odada tek başına.. hatırlıyordu.

Osmancığın, Kalanoz ile kendisini Aya Nikola’nın çapulcularından kurtarışını hatırlıyordu.

Mihail Kosses, Konur Alp’ın evine gelişini.. evini ve ailesini kurtarışını hatırlıyor, çok daha önemlisi, söylediği sözleri hatırlıyordu.

Ve, Mihail Kosses, artık, Nikeforos'un kelimesiz, hecesiz çığlığını değil, Nikeforos'un götürülüşünü değil, Abdullah'ın gidişini ve Abdullah'ın uçurumun boşluğuna bıraktığı kelimeleri hatırlıyor. O kelimeler şimdi, vâdide ve kulaklarında, beyninin içinde yankılanmaktadır:

- "Lâ ilâhe illallah..."

Abdullah, sanki, o kelimeleri kendisine emânet bırakmıştır; Mihail Kosses onları tam olarak teslim almak, onlarla, onlar için ve onlara göre yaşamak dileğiyle doluyor.

Ve, Mihail Kosses, Gazi Rahman'ın sesini, belli belirsiz, işitiyor.. işittiğini sanıyor. Ama gerçektir bu: Gazi Rahman ezan okumaktadır.

* * *

Tanyeri ağarıyordu.

Aydos'ta artık savaş sona ermişti.

Yer yer dumanlar tütüyordu; ama artık alevler yoktu.

Birlik başları şehitleri kaldırıyor, gazilerin yaraları ile ilgileniyordu. Yaraları tımar edenler başta Uruz Derviş ile Yahşı Fakı, erenlerdi, dervişler ve abdallardı.

Gazi Rahman da sağa, sola yetişiyor, birliğini toparlıyordu. Sonra, Yahşı Fakı söyleyince, abdest aldı, kilisenin merdivenlerine çıktı ve ezan okudu, yeniden birliğinin yanına gitti.

Bütün bunlar olurken, ve, savaşırken, ona, bazen yanı başında biri, bazen de elinde bir el varmış gibi gelirdi. Sonunda, karşılaştıklarının, konuştuklarının kayan gözleri de eklenince, dönüp baktı.

Ve, burca çıktığı andan beri yanından hiç ayrılmayan Evdoksiya'yı gördü:

Şafak aydınlığı, yorgun, ama taptaze yüzünde idi; gencecik gözlerinde idi; gözlerinden de kara ve onlar gibi parlak kaşlarında ve saçlarında idi; gül yapraklarını andıran dudaklarında idi. Gülümsedi:

Mahzun, ama çaresiz değil.. korku hiç yok.

Alınyazısını açıklayan ve alınyazısının kabulünü dileyen, alınyazısı için yardıma çağıran bir gülümseyiş.

Gazi Rahman zor toparlandı. Göz göze idiler ve gülümseyişi kızın gözlerinde çok daha açıktı. Gazi Rahman anladı bu gülümseyişi.. ve

benimsedi.

Elleri aynı anda uzandı ve kavuştu.

- “Sağ ol” dedi Gazi Rahman.

Evdoksiya fısıldadı:

- “Günlerin hep aydınlık olsun; savaşların hep böyle bitsin; Tanrı hep seninle olsun; hep mutlu ol.”

Sesi çok güzeldi, tatlıydı. Yumuşacıktı. Gazi Rahman yarısını anlayamadığı, ancak anladıkları ile doğru olarak yorumladığı bu sözlerle büsbütün heyecanlandı.

Evdoksiya elini çekip gitmek istiyor gibiydi; onu daha sıkı tuttu;

- “Gitme.. kal” dedi.

Evdoksiya boynunu eğdi.

Gazi Rahman etrafına bakındı ve az ilerdeki Ecebay’ı görünce seslendi:

- “Hey Ecebay, kankardaşım benim; bu sana emânettir; Kutlu Melek bacıma emânettir.”

Ve, oradakilerin hepsine birden söyledi:

- “Bize kapıyı açan budur.”

* * *

Osman Beğ, erlerine, Aydos’un yağması için iki gün verdi. Dileyen dilediği evin sahibi olacaktı. Cana ve ırza dokunmak yoktu. Bundan böyle, Aydos’un dirlik düzenliğinden Kıyan Selçuk sorumluydu. Anlaşmazlıklara Yahşı Fakı bakacaktı. Yerli halk ona başvurup vurmamakta serbestti; dileyen Bizanslı yargıca gidebilirdi.

Osman Beğ, toplanan ganimetleri, yoldaşları aracılığı ile gazilere bölüştürdü. Nikeforos’un, büyük bir servet tutan altınlarını, gümüşlerini, mücevherlerini ve eşyasını beşe ayırdı:

- “Biri Koca Kulmaş beğ kardaşımadır. Biri Kara Güne beğ kardaşımadır. Biri Erdoğmuş beğ kardaşımındır. Biri Çoban beğ kardaşımındır. Şu kalan da Kayı’nındır; ağam Gündüz beğ ile Dursun Fakı’ya emânet ediledir.”

Paylaştırma eşitti ve öteki boyların birlik beğleri önünde yapılmış, paylar onlara teslim edilmişti. Kayı’nınkini Akça Koca götürecekti.

Bu iş bitince, Osman Beğ, Aydos’da kalacakların dışındakilere Domaniç’e dönmek için hazırlanmalarını söyledi.

Toplantıdakiler konaktan ayrılıyordu. Osman Beğin yanında yalnız Akça Koca kalacaktı; ama Gazi Rahman da çıkmadı. Osman Beğ sordu:

- “Bir diyeceğin mi vardır, Rahman kardaşım?”

- “He” dedi Rahman; “Benim yiğit beğim Osman Beğ; ben iznim dilerim ki, bize Aydos’un kapısını açan Evdoksiya Domaniç’e gelsin ve de benim helâlim olsun.”

Osman Beğ bir süre düşündü:

- “Rahman kardaşım; bu benim iznim işi olmasa gerektir. Dursun Fakı’ya danışmak gerektir. Ben böyle derim.”

O zaman, Gazi Rahman:

- “Haberin ola, Osman Beğim; Evdoksiya bir düş görmüştür” dedi ve anlattı:

Evdoksiya, rüyasında derin bir çukura düşmüş, çırpınmaktadır. Kurtulması imkânsızdır. Tam kesin bir ümitsizliğe kapıldığı sırada, çukurun başında nur yüzlü bir insan belirir ve elini uzatarak Evdoksiya’yı çekip alır.

Evdoksiya’nın çıktığı yer Cennet gibi güzeldir; çiçekler, çimenler ve ağaçlarla bezenmiştir. Çiçeklerde kelebekler uçuşmakta, donanmış ağaçlarda bülbüller ötmektedir. Çimenlikte billur gibi sular akmaktadır. Hava görülmemiş bir tatlılıktadır.

Evdoksiya’yı kurtaran, havadan da, bülbül seslerinden de tatlı bir sesle, ağaçlara doğru; “Gel” diye seslenir. O zaman, oradan bir adam çıkar.

Evdoksiya, bu rüyasını anlattıktan sonra Rahman’a, “Gelen sendin. Beni kurtaran da sizin peygamberinizmiş” demiştir.

Evdoksiya bunu kuşatma sırasında anlamıştır:

O rüyadan sonra, kız, karasevda hüzünleri ile, döner, dolaşır, kimselerle konuşup görüşmez, düşünürmüş:

- “Hey, benim hâlim ne oldu ki, beni bu çukurdan çıkardı. Hem bana ipekten giyecekler giydirdi ve hem bir yiğit çağırdı ve beni koyup gitti. Öyle görürüm ki, benim hâlim başka bir türlüye dönse gerektir.”

Lâkin, ne yapıp ne edeceğini bilemezmiş; gözleri ve gönlü gün gün daha da sislenirmiş.

Derken kuşatma ve cenk başlamış. Kız da; “Varayım, ben de savaşayım” demiş.

Gittiği yerde sur, Osman Beğ’in çadırına bakmaktadır. Evdoksiya iki gün oradan sapan salar. Ve, ikinci günün ikindi vaktine doğru, karşıdaki askerlerin başını görür. Ve donar kalır; çünkü bu gördüğü, rüyasında gördüğü yiğittir. Artık ona bakmaktan başka bir şey yapamaz.

Ve, üçüncü günün şafak vaktinde gene surlara koşar:

Gazi Rahman ezan okumaktadır ve doğmakta olan günün sarışın ibrişimleri yüzündedir; ama onu değil, gördüğü rüyayı aydınlatıp tekrarlamaktadır.

Evdoksiya, o zaman; “Hey, bildim hâl ne imiş” diye inler.”

Ve, hemen evine koşar, o mektubu yazar.

* * *

Evdoksiya’nın bu anlattıklarını, Gazi Rahman, tam olarak, ancak Rumca’yı iyi bilen Ecebay çevirdikten sonra anlamıştır. Kızın son sözlerini de öyle:

Kız, sözlerini şöyle tamamlamış; “Hey adını bilmediğim yiğit; gayri sen ne dilersen benim hâlim o olur ve öyle olur.”

Osman Beğ, bunları dinleyip Evdoksiya’nın da Dodurga birliğine emânet bırakıldığını öğrenince, düşüncesini bir başka şekilde tekrarladı:

- “Kız Kutlu Melek’te kalsa eyidir. Biz varalım bilenlere danışalım. Bana gelir ki, yiğit yoldaşım Rahman, encâmı hayra döne.”

Osman Beğ, Domaniç’te, olup bitenleri Dursun Fakı’ya anlattı;

- “Uygun düşen nedir?” diye sordu.

Dursun Fakı da,

- “Beğ” dedi; “kız hak yoluna çağrılmıştır ve hak yoluna girmek dilemektedir; sebebi Gazi Rahman yoldaşındır; karşı durmak olmazdır. Amma, ben derim ki, kız dilimizi bilmez, töremizi bilmez. Gazi Rahman dahi onun dilini bilmez. Bu hal de, ola ki, evlerine keder düşüre, seviyi tez zedeleye; doğacakları gaile yapa.”

Kısa bir ara verdi. Alnı kırış kırıştı. Osman Beğ de dudaklarını emiyordu. Dursun Fakı hüküm cümlesini bulmaya çalışıyor, Osman Beğ ise bunu bekliyordu.

Dursun Fakı,

- “Ben böyle derim, beğ”den başka söz bulamadı.

Osman Beğ, konuyu bırakmadı ama:

- “Bak, a Dursun Fakı büyüğüm; kıza borcumuz ziyadedir; Aydos’u bize kolaylamıştır. De ki, Aydos’u ona verdim ve bu borcu ödedim.. amma, gönül borcunu nasıl ödeyeyim? Arada sevi var. Dahi, kız Müslüman olmak diler. Dileğini yerine getirmek de bizim boyun borcumuzdur. Peki, a Dursun Fakı, kendi cemaatından kopan bu kızı salıvermek, kalırsa dışta tutmak câiz mi oladır?”

Dursun Fakı baş eğdi, sakallarıyla oynadı; sonunda da, kesin olarak inandığını gösteren bir sesle,

- “Elbette câiz değildir, beğ” dedi; “ben aklıma düşenleri söylerim: Gazi Rahman kızı almasın demem; olabilecek halleri bilsin dilerim.”

Osman Beğ, birden ayağa kalkıverdi. Bir karara varmıştı:

- “Bak a Dursun Fakı; ben kızı Dodurga’dan alır, yengem Ayna Melek çadırına korum. Ayna Melek şehit anasıdır, şehit karısıdır ve dahi, baba yüzü görmeyecek şehit çocuğu bekler. Bânu Çiçek dahi kıza akran sayıladır. Kız, Söğüd’e inene kadar bu çadırda kalır. Söğüd’de dahi bir vakit Ayna Melek yengemin evinde kalır. Dil öğrenir, töre öğrenir. Kayı kızı için er nedir, ev nedir öğrenir; çünkü gönül öğrenmeyi kolaylar. Ne dersin?”

Dursun Fakı, duraklamadan,

- “Pek uygundur beğ” dedi.

Osman Beğ, sevinmekten öte, mutluydu. Gazi Rahman’ı hemen çağırdı. Ve, daha o; “Buyur beğ” derken kucakladı. Şimdi, Osman Beğ, beğ değil, kavakyellerini paylaşan, delidolu serüvenleri birlikte yaşayan arkadaştı; değişmeyen ve değişmeyecek olan, ama amacından sapmayan ve sapmayacak olan; ancak bu amaç için beğleşen ve ancak bu amaç için fedâ eden, çünkü bu amaç için en önce ve daima kendini fedâya hazır olan çocukluk ve delikanlılık arkadaşıydı.

Ve, Gazi Rahman da, bunu görüp anlamakla mutluydu.

Bundan sonra her şey Osman Beğin dediği gibi oldu.

* * *

Evdoksiya ilk âyetleri ve onların anlamını Dursun Fakı’dan dinledi. Onun yardımıyla Kelime-i Şehâdet getirdi ve kendi isteğiyle, Sâniye adını aldı. Daha önce, Kutlu Melek’ten “ikinci”nin karşılığını sorup bu kelime olduğunu öğrenmişti: Eşiğine ayak bastığı yeni hayatını ikinci doğum sayıyordu; Evdoksiya, on altıncı yaşına girerken gerçek doğumuna kavuştuğu inancındaydı. Kutlu Melek, bunun da ne demek olduğunu anlatarak Sâniye ile ahret kardeşi oldu;

- “Benim erim Gazi Rahman’la kan kardeşidir” dedi.

Sâniye, Dodurga yaylağından Ayna Meleğin çadırına geldiği zaman, “âhiret.. kardeş.. er.. karı.. koca.. çadır.. oğul.. ana.. şehit.. gazâ.. kız.. su.. bazlamaç.. şişlik.. koyun.. at.. deve.. yoğurt.. süt” gibi kırk, elli kelime ile Fâtiha sûresini, dili pek kaymadan söyleyebilecek kadar öğrenmişti.

Ecebay, Gazi Rahman’a, Kutlu Melek de Ayna Meleğe, ayrı ayrı, aynı şeyi söylediler:

- “Pek kolay kapıyor, ma’şallah.”

Osman Beğin düşüncesini bilen Ecebay, Rahman’a takıldı da,

- Düğünün tez olacağa benzer.”

Obanın kadınları, kızları Sâniye’ye büyük bir yakınlık gösterdiler; benimsediler onu. Ona bir şey öğretebilmek için hepsi de fırsat kollar gibiydi. O da bu ilgiden yararlanmasını bildi; yalnız öğretilenleri değil, Türklerin birbirlerine davranışlarını, hoşlanıp hoşlanmayışlarını, beğenip beğenmeyişlerini de kolladı, anlamaya çalıştı ve anladı. Bu da, Gazi Rahman hatırı için abartılan ilgi ve sevgiyi içtenleştirdi. Namaz sûrelerini ve şeklini çabucak öğrenişi ise, ona karşı bir parça temkinli davranan yaşlı kadınların gönlünü kazandırdı.

Günler geçiyordu.

Ve günler başka şeyler de götürüp getiriyordu:

Herşeyden önce ve oba için, hattâ bütün boy için en önemlisi, Sâniye’nin geldiği hafta Ayna Melek bir oğlan doğurdu. Olay’ın yıllarca unutulamayacak ve sık sık hatırlanacak yanı da, Sâniye’nin bebeği görür görmez,

- “Hoş geldin Bay Koca” diye üzerine eğilişi oldu.

Ve, şehit Savcı beğin oğlunun, şehit Bay Koca’nın kardeşinin; ikisinin de görmediği ve ikisini de görmeyecek olan bebeğin adı Bay Koca oldu.

Böyle olmasını da, özellikle, Osman Beğ istedi... oğlunun adını, kocasının bir dileği olarak, Ertuğrul koymayı isteyen Ayna Meleğe, âdeta, yalvararak istedi:

Sâniye; "Hoş geldin Bay Koca" derken, Osman Beğ'e Ede Balı'yı düşündürmüştü." Zümrüd Anka'yı düşündürmüştü.. kandillerle donatılmış ulu çamı gördüğü İkizce dönüşünü düşündürmüştü.. ve, Ertuğrul beğ gazinin kendisinde, Osman'da, Osman'ın da Orhan'da yaşadığını düşündürmüştü.. ve, bunun, kavranılan amaç açısından, bütün boy ve bütün soy için böyle olduğunu düşündürmüştü.

Ve, Osman Beğe, Sâniye bütün bunları söylemek ister gibi görünmüş; dahası, Sâniye bütün Kayı'nın ve bütün soyun, Osman Beğde artık somutlaşan amacını benimsemiş gibi görünmüştü.

Osman Beğ anladı ki, Sâniye'yi daima önemle düşünecek, hep hatırlayacaktır. Ve Sâniye, soyu için de, amacı için de -iyi, ya da kötü, bilemez ve bilinemez- bir yazgı olacaktır.

Sâniye.. ve Aydos.

Sâniye ve Aydos yalnız Evdoksiya ile Gazi Rahman'ın yazgısı değildi.

*

* *

Ecebay haklı çıkmıştı:

Söğüd'e inişi geciktiren enfes güz, Rahman'la Sâniye'nin düğününü Domaniç'de yaptırdı. Ve, yüzlerce, belki de binlerce düğün gören Domaniç böyle düğün görmedi:

Başından sonuna kadar, her şeyle Osman Beğ ilgilenmiş ve gücü ölçüsünde ilgi sağlamıştı. Gösteriler, yemekler, konuklar ve eğlenceler hep onun ilgisine göre oldu.

Osman Beğ, düğün günü için Aydos'a da çağırıcılar ve Sâniye'nin eşi, dostu ve akrabaları için özel elçiler göndermişti:

Kıyan Selçuk'un ve Yahşı Fakı'nın yönetim başarısı bu çağrı ile ortaya çıktı; çünkü, düğüne Aydos'tan Bizanslı genç kızlar ve genç erkekler akın akın denecek kadar çok geldi. Gelenlerin arasında, az da olsa Aydos'lu, İnegöl'lü, Karacahisar'lı, yaşlı, genç, kadın, erkek, Bizanslılar da vardı ve armağanlar getirmişlerdi. Osman Beğ de onlara değerli armağanlar verdi.

Düğünün üçüncü gecesinde, Osman Beğ, şölen sofrasından, Dodurga beği Kara Güne'yi, Alkaevli beği Erdoğmuş'u, Bayat beği Koca Kulmaş'ı ve öteki oymak beğlerini bırakarak çekildi.

Giderken işaret edip Sungur'u çağırmıştı. Ona,

- "Sungur'um" dedi, "Rahman'ı, Konur'u, Saltık ve Akça Koca'yı alıp Sivrikaya altına, uçurum kıyısına gel."

Söylediği yer, kendisi Sivrikaya'da Ede Balı ile iken, onların ateş yaktıkları yerdi.

Çok geçmeden orada buluştular:

Osman Beğ, daha önce istemiş, yiyecek, içecek hazırlatmıştı; çam dalları çattırmıştı; yanında neyi de vardı.

Ateş yaktılar.

Ateşe karşı yan yana oturdular.

Gönüllerinde, kavakyellerinin esintilerini duydular.

Osman Beğ, şimdi Osmancık'tı.

Ney üfledi.

Onlar da, İnegöl'e, İnönü'ye, Eskişehir'e, saza, sohbete, şölene, eğlenceye at koşturdukları, hiçler için kılıç çektikleri, yumruklaştıkları günlere döndüler.

Osman Beğ diledi, Gazi Rahman'ın sesi vâdide ve yamaçlarda yankılandı.

Yıldızlar soluklaşıyordu.

Gökyüzünün lâciverdi süt mâvisine dönüyordu.

Közler küllenmişti.

Hiçbir şey konuşmadan ayrıldılar.

Ertesi gün, öğleye doğru, Sâniye'yi, Ayna Melek ile Malhun Hatun'un, Emine ve Bânu Çiçeğin yardımıyla süsledikleri deveye bindirdiler. Sâniye'nin kınasını da onlar yakmış, saçlarını onlar beliklemişti.

Gelin devesinin bir yanında Osman Beğ, öteki yanında Dodurga beği Kara Güne vardı. Onların yanında da Koca Kulmaş ile Erdoğmuş beğler yürüyordu. Söğüd'e inişlerinde obaların buluştuğu düzlüğe vardılar. Herkes orada toplanmıştı. Gelin çalgılarla, türkülerle karşılandı.

Az sonra da, ardında bir bulut gibi, atlıları, Gazi Rahman, dört nal geldi. Attan yeri kondular. Gazi Rahman yürüdü; gelin devesine vardı;

Osman Beğe, öteki beğlere ve geline bağır bastı.

Sonra deveyi aldı; alanın ortasına götürdü. Durdu. Ok koyup yayını gerdi. Çevresine baktı. Yerini seçmişti: Okunu, üç güz önce Osman Beğin, yanına sayvan kurdurtup kardeş beğlerle anlaşmaya vardığı ak kayaya doğru uçurdu.

Çadırlarını oraya kurdular. Bu arada herkes onların mutlulukları için dua etti. Bütün bunlar olup biterken Sâniye, doğma büyüme Kayı kızlarından biri gibi idi: Yürüyüşünde, duruşunda, davranışında hiç aykırılık görülmedi. Güz güneşinin altında renkleri bir başka güzelleşen al kaftan ile uçuk mavi yazma ona çok yakışmıştı.

* * *

Osman Beğ mutluydu; çünkü Gazi Rahman, artık, mutluydu ve Gazi Rahman'ın ondaki yeri bir başkaydı. Bilirdi Osman Beğ, ki kendisi için Gündüz ağabeyi ve Ayna Melek yengesi ne ise, Gazi Rahman için de Ecebay ile Kutlu Melek odur ve aynen odur.

Osman Beğ bilirdi ki, yara kapanmış.. yok, kapanmamış, hiç olmamıştır. Ama, Osman Beğ, gene de, daima, Gazi Rahman'ın mutluluğunu, öteki yoldaşları için dilediğinden, bir başka türlü istemiştir. Ve bunu Kutlu Melek'in de hep istediğini düşünmüştür; düşünmeden yapamamıştır.

Bu yüzden mutludur ve bu yüzden gönlü artık rahatlamıştır.

Ama, hemen ertesi gün, Osman Beği, mutluluktan ve gönül ferahlığından öte, vecde getiren bir şey oluyor:

* * *

Gelen Saltuk'tur. Osman Beğe,

- "Köse Mihal seninle görüşmek diler beğ" diyor ve ekliyor: "Sivrikaya'dadır."

Köse Mihal, Mihail Kosses'in delikanlılık döneminden kalma ve yoldaşlar arasında değişmeyen adıdır. Osman Beğ, Mihail'i Gazi Rahman'ın düğününde görmediği için, onun gelişini daha da önemsemiştir; yemek hazırlayan Malhun Hatun'a sesleniyor:

- "Can anası, Orhan'ı al."

Ve, hemen Sivrikaya'ya yöneliyor.

Mihail oradadır ve Kartal Doruğu'nun ardına kaymak üzere olan güneşe dalıp gitmiştir. Osman Beğ, üç beş adım kala sesleniyor:

- "Hayır ola, Mihail?"

Mihail Kosses, sanki, beş güz öncesi Sivrikaya'da oturan Osmancık'tır; vakit, sanki akşam değil de gecedir, gökte yıldızlar pırıl pırıldır ve Mihail Kosses'in işittiği ses Osman Beğin, değil, Ede Balı'nın sesidir ve Mihail Kosses bu sesle uyanıp görecektir gökyüzünü ve Mihail Kosses; "Hiç" dememek için; "Dünya ne kadar büyük" diyecektir.

Çünkü, Sivrikaya'da dalıp giden ve ayak seslerini işitmeyen Mihail Kosses değil, sanki, Osmancık'tır. Osman Beğe, bir an için ve kesin olarak böyle gelmiştir. Ama, cevap bambaşka bir şey oluyor:

- "Bana Abdullah de, Osman Beğ."

Ve, oturduğu yerden, bir zaman Osmancık'ın atladığı gibi atlıyor; Osman Beğin karşısında, yoldaşlarından biri gibi, Saltuk gibi, Sungur gibi, Akça Koca veya Gazi Rahman gibi duruyor; bağır basıyor, el kavuşturuyor ve baş eğiyor;

- "Bana, gayri, Abdullah de, Osman Beğ" diye, bambaşka ve yumuşacık bir sesle tekrarladıktan sonra ekliyor: "Nikeforos'un burçtan uçurttuğu Mihail Kosses oldu. Gayri Abdullah benim; Abdullah'ı hak etmeği dilerim."

Osman Beğ kollarını açıp uzatıyor.

Bu kollar, sanki, bir uçurumun bir yakasından öte yakasına uzanmış, onu sarıp yanına çekmiştir. Osman Beğ, Abdullah'ın omzunu öpüyor; en basık sesiyle fısıldıyor:

- "Gayrı Abdullah'sın.. yoldaşımsın."

Ve, Sivrikaya'nın altında yıldızlar parlaklıklarını bulana kadar oturuyorlar. Osman Beğ, Köse Mihal'i dinliyor:

* * *

Köse Mihal'in gönlüne ışık -artık inanmaktadır ki- daha İnönü gecesinde, Al Zahid'in baskınından sonra düşmüştür. Ama, uzun süre, orada, belli belirsiz, var mı, yok mu, bilemeden taşımıştır onu.

Sonra, Osman Beğle veya Kayı ile, öteki Türkler'le ilgili, ilgisiz bir şeyler beslemiştir o ışığı; artık her şey o ışığı besleyip canlandırmaktadır. Ve, artık iki ayrı dünya o ışıkla gün gün bir parça daha aydınlanmaktadır: Bir yanda Söğüd ve yöresi, öte yanda Harman Kaya ile Bizans gittikçe aydınlanmakta, Köse Mihal için gerçeklerini açığa çıkarmaktadır. Artık her şey, herkes ve bütün olaylar o ışığı güçlendirmektedir.

Derken, bir gece, on altı atlısı ile Konur Alp çıka geliyor:

Osman Beğ, Aya Nikola'nın Harman Kaya'ya, Kosses'lerin konağına baskın vereceğini haber almış, baskını kırdırmak için göndermiştir onu.

Ve baskın kırılıyor, Kosses'lerin malları, canları kurtarılıyor.

Ne için?

Mihal bu soruyu cevaplandırabilmek için beynini, gün ağarıncaya kadar mıncıklıyor:

- "Tuz, ekmek hakkı... paylaştığımız boş zamanların hakkı.. söylediğimiz güzel sözlerin hakkı."

Ve, kılıç tutmasını bilmeyen Mahmud beğin haykırışları:

"Bu hangi töredir, Zahid beğ? Konuk verilir mi?"

Ve, "Sana yakışan ne ise onu et.. ben konuk vermem."

Ve, çarpışmadan dönen Osman Beğin, yardımı düşünmeyen kendisine ve öteki Rum arkadaşlarına bir sitem, bir dargınlık, bir kırgınlık zerresi göstermeden ney üfleyişi.

O gece, yeniden duyar gibi olduğu bu ney sesinde iki zıt dünya vardır:

Birinde Kalanoz'lar, Aya Nikola'lar, Aleksius'lar, Nikeforos'lar, Harman Kaya'nın ve öteki kentlerin papazları, tekfürleri.. ötekinde, Mahmud beğler, Konur Alp'lar, Gazi Rahman'lar, Sungur'lar, Saltuk'lar, Akça Koca'lar, Uruz Derviş'ler, Dursun Fakı'lar.. eşleriyle, çocukları ile anaları, babaları ile.. ve birbirlerine karşı tutumları, davranışları ile!

Sonra, Yeğli pazarının kurtarılışı...

Sonra, Kulacahisar'daki bağışlama destanı!

Sonra, Ertuğrul beğ gazi eşi, Osman Beğ anası Cankız'ın ölüşü ve mezara verilişi:

Mihal, mezar başında, Ertuğrul beğ gaziyi ve oğullarını, ellerini açıp dua ederken, ölümden ve hayattan çok, çok daha önemli ve ölümün de, hayatın da ötesinde bir şeyin görevlileridir sanmıştır. Dursun Fakı ile

Kumral Abdal'ın Kur'ân okuyan sesleri, ona, ufukların ötesinden gelmekte veya ufukların ötesine gitmektedir gibi gelmiştir.

Ve, Cankız'ın mezarı başında, Mihal da, Kayılılar gibi, gökyüzüne el açtığını ve gözlerinden yaş döktüğünü fark edivermiştir. Ve, o da, Kayılılar gibi, Cankız'ın mezarına toprak atmıştır.

Ve, Kur'ân okuyan sesler.. Dursun Fakı'nın, Kumral Abdal'ın, Hafize Gülışık'ın sesleri, bir daha çıkmamacasına, kulaklarına.. beynine yerleşmiştir.

Ve, Mihal, artık karara yönelmiştir.

Osman Beğ de hatırlamaktadır ki, işte o günlerde, o günlerin Mihail Kosses'i; "Benim bazı gizli niyetlerim var, Osman Beğ. Vakti gelince sana açarım. Şimdi dileğim o ki, o vakte kadar ben sana gelmeyeyim, sen de bana kimseyi yollama" demiştir.

Ve, Mihail "gizli niyetini" sadece Dursun Fakı'ya emanet etmişti.. o da, kendisine Kur'ân öğretecek birini bulması içindir.

Dursun Fakı, Mihal'a, atlarına da bakacak bir nalbant yolluyor. Nalbant, Ede Balı'nın müritlerinden Yasin derviştir. İyi bir müfessir ve iyi bir öğreticidir. Mihal'ın bir parça Arapça bilişi de işini kolaylaştıracaktır. Nitekim Aydos günü geldiği zaman, Mihal Kur'ân'ı okuyup anlayabilmektedir ve genç karısına da bazı sûreleri ezberletmeye başlamıştır.

Kuşatmanın üçüncü sabahı, Rahman'ın okuduğu ezanı içinden tekrarlamış ve ilk fırsatta Dursun Fakı'ya gitmek kararını vermiştir. Ve, Evdoksiya, on beş, yirmi adım ötede, aynı ezanı dinlemektedir; Mihal onu görmüş, büsbütün heyecanlanmıştır.

- "O benden yürekli imiş" diyor, burada, Mihal.

Ve, Mihal, gerçekten de, Aydos'dan doğru Dursun Fakı'ya gitmiş ve onun önünde, töreye uygun olarak, Kelime-i Şehadet getirerek Hak dînine katılmıştır.

Dursun Fakı, isim konusunda;

- "Seni Köse Mihal bilirler, öyle kal. Abdullah ikinci adın olsun, dileyen onu desin" demektedir.

Mihal;

- "Sen Abdullah de, beğ.. beni bu hoşnud eder" diyor.

Ve ekliyor:

- "Güvendiğim adamlarıma halimi anlattım. Neden böyledir; anlattım. Buna uyanlar kaldı, uymayanları saldım, güvenemediklerimle birlikte uzaklaştırdım. Sayıları azdır. Şimdi, bütün malım mülkümle, bunca atımla ve kalan otuz adamımla buyruğundayım; kabul et dilerim."

Mihal her şeyi anlatmış, ama Osmancık'ın Kalanoz ile kendisinin hayatlarını kurtarışından hiç söz etmemiş, kararı için teşekkür borcunu hesaba katmamıştı; bu da Osman Beği ayrıca sevindirmiş, çünkü imânın saflığını büsbütün belirtmiştir:

- "Hey Abdullah'ım.. hey bana Abdullah'ı bulduran arkadaşım; yerin gayrı yoldaşlarının yanıdır. Kayı'ya çok hizmetin vardır; gayrı Kayı'dan oldun. Allah'a şükr ederim."

* * *

O güz uzun ve çok tatlı sürdü. İhtiyarların söylediğine göre, böylesi görülmemişti. Domaniç'te geceleri ancak yaz serinliği vardı. Gündüzler ise mayıs sonlarını, hattâ haziran ortalarını andırıyordu. Kadınların dışında koyunlar, atlar, develer dahil, bütün canlılar haz tenbeli olmuştu. Kadınlar, artık evlerine dönmek istiyordu, kış için yapılacak dünya kadar işleri vardı.

Malhun Hatun bunu söyleyince, Osman Beğ,

- "Doğrudur" dedi.

Bütün obalara haber salındı; beş gün sonra yayladan inilecekti.

Osman Beğ de, bu arada, ikindiye doğru, Orhan Benliboz'un terkisinde, Alâaddin Malhun Hatun'un sırtında, Harlak ve İkizce'yi Allah'a ısmarlamak için yola çıktı:

- "Görelim, Gökçe bacı nişler, İkizce'nin hâli nicedir?" demişti.

Harlak'ta zaman da, insanlar da işini iyi görüyordu:

Çocuklar büyüyordu. Yeni doğumlar, yeni evlilikler olmuştu. Yeni evler kurulmuş, köy arka yamaca iyice uzanmıştı. Yeni bir ark açılmış, o yana su verilmiş, ikinci bir değirmen de un öğütmeye başlamıştı. O suda da ördekler yüzüyordu. Gökçe bacı, onlara bakan Osman Beğe gülerek;

- "Hey Osman Beğ" dedi, "hepsini de gayrı ördek analar kuluçkalar."

Demek, yumurtadan çıkar çıkmaz suya saldırdıkları zaman arkalarında korkuyla, telâşla çırpınan tavuklar yoktu. Osman Beğ de

gülümsedi.

Harlak değişmişti ve değişiyordu; demircileri, nalbantları, saraçları, marangozları, dokuma tezgâhları, atları, koyunları ve hep birarada, anaların nöbetleşe baktığı küçük çocuklar çoğalıyordu. Bahçeler, bağlar, ekin alanları çoğalıyordu. Osman Beğ, Gökçe bacı ile Uruz Derviş'e;

- "Aydos'a gitmek dileyen bulunmaz mı?" diye sordu.

Gökçe bacı oğluna baktı. O zaman, Osman Beğ ekledi:

- "Göçte hayır umarım."

Uruz Derviş:

- "Başüstüne beğ" dedi.

Osman Beğ de açıkladı:

- "Dileyen Aydos'a varsın; kardaşım Erdoğmuş beğ oğlu Kıyan Selçuk ve dahi Yahşı Fakı ile danışsın, ev, bark, bağ, bahçe edinsin, ki Aydos bizim olsun."

Vâdilere güz aylarının erken akşamı iniyordu; Osman Beğ atlarını istedi.

- "Daha yolumuz var; İkizce'yi de görmek isterim" dedi.

Uruz Derviş yanına beş atlı daha alarak onlara katıldı. Yamacı dolanarak iniyorlardı. Aşağılar artık koyu esmerdi. Son kıvrımı döndükleri zaman, etrafında Savcı ile öteki İkizce şehitlerinin yattığı koca çamı pırıl pırıl gördüler.

Kandiller yakılmıştı.

Ve, İkizce, şimdi, İnegöl'e açılan vâdiyi ve Domaniç yolunu tutan hisarlı bir köy idi. Uruz Derviş saygıyla,

- "Kale sağlamdır beğ" dedi ve dua eder gibi ekledi: "İkizce'dekiler ve Kandilli Çam, Domaniç ve Söğüd yolunu tutar."

Osman Beğ, vâdideki büyük çarpışmanın ertesi yaz, İkizce'ye ilk gelişini düşünüyordu. Gökçe bacının sözlerini hatırlıyordu. Gem kasmış, atlarını durdurmuşlardı. Yanyana bakıyorlardı, İkizce kalesine ve kalenin karşı yamacındaki kandilli çama. Mırıldandı:

- "Köyleri burda olsun dedik, beğ. Mezarlarımıza sahip çıkalım, mezarlarımızın yanında köy yaşatalım dedik, beğ. Vakti erenleri onlara yoldaş kılıp mutlandıralım dedik, beğ."

Ve, Uruz dervişe dönüp ekledi:

- “Aklımdan çıkmaz. Uruz; anan Gökçe bacı böyle demişti.”

Orhan’ı kucağına almıştı. Boşta kalan kolunu çama doğru, bir kılıç gibi uzattı, ona,

- “Hey oğul, eyi bak ki, unutmayasın; orada, nurların altında emicen Savcı beğ ve nice yiğit, nice bahadır, nice eren yatmaktadır. Eyi bak ki, unutmayasın ki, şehitlerin mezarına nur yağar.”

Sonra, Orhan’ı saran öteki kolunu da çekti; ellerini açtı.

* * *

Söylenilen günün şafağında çadırlar söküldü. Develere, gölüklere, arabalara yükler vuruldu. Yola çıkıldı. Buluşma düzlüğünde, Çiftekavaklı Pınar’ın başında gem kasıp yere konan Osman Beğin beklemediği bir şey oldu; geleneksel vedâ töreni, ikinci defa bozuldu:

- “Hey Osman Beğ” dedi Kara Güne beğ; “buyur ki, şu ala sayvan bu ağca kayanın yanına kurula. Sana deyeceklerimiz vardır.”

Osman Beğ Sungur’a işaret etti.

Birlikte yürüdüler:

Osman Beğ ortada idi. Sağında Kara Güne ile Koca Kulmaş, solunda Erdoğmuş ile Çoban beğler vardı. Birkaç adım gerilerinden de Gazi Rahman, Akça Koca, Saltuk, Konur Alp ve öteki beğlerin yoldaşları geliyordu.

Yamaçtaki beyaz kayanın bulunduğu düzlüğe konuşmadan vardılar. Sayvan kurulup kilimler serilinceye kadar da konuşmadılar. Oturduktan sonra Osman Beğ,

- “Buyur Kara Güne kardaşım, seni dinlerim” dedi.

Kara Güne beğ de;

- “Hey Kayı’nın yiğit beği” diye başladı ve Osman Beğin kendisine güvenenleri utandırmadığını, aksine, bu güvenci pekiştirip yaygınlaştırdığını söyledikten sonra, “güvenç dedikleri ister ve bekler” diyerek, Osman Beğden isteyip beklediklerini anlattı:

Bilecik üzerine gazâ idi ondan istedikleri.

Çünkü Bilecik çok zengindir ve, onun kadar önemlisi, Bilecik tekfürü yıllardan beri, bütün soy için, bir onur ve gurur beresidir. Ona, yıllardan beri -ve işte bu yıl da- götürülen armağanlar bir çeşit vergi, hattâ, bir çeşit

bactır. Artık bundan kurtulmak istiyor ve buna yetecek gücü Osman Beğde görüyorlar.

Ve, asıl önemlisi, Osman Beğ Bilecik'e yürürse, bütün boylar -öyle Kulaca'da, Aydos'da olduğu gibi göstermelik güçlerle değil- bütün eli kılıç tutanlarıyla buyruğuna girecektir.

On adım kadar ilerde ve ayakta bekleyen Osman Beğ yoldaşları heyecanlanmıştır; çünkü, bir çeşit Kayı ile tümden birleşme, bütünleşme başlangıcıdır; beğlerin Osman Beğin beğliğini tanımaya hazırlandıklarını göstermektedir.

Ne var ki, Osman Beğ susuyor. Dudakları sımsıkı kapalıdır. Kısılan gözleri aşağıdaki düzlükte kaynaşan renk ve ses cümbüşüne dalıp gitmiştir. Sanki söylenenleri işitmemiş, ya da anlamamıştır. Ama hiç öyle değildir, Osman Beğ düşünmekte, ölçüp biçmektedir. Bunu da, başta Akça Koca, yoldaşları anlıyor ve teklifi kabul etmeyeceğini sezinleyip tedirginleşiyor, üzülüyorlar.

Nitekim yanılmamışlardır; Osman Beğ, nihayet başını Kara Güne beğe çeviriyor ve hep onun gözlerine baka baka, ağır ağır konuşuyor:

- "Soylu Dodurga'nın yiğit beği, ulum Kara Güne beğ" diye başladıktan sonra, gözlerini sırayla ötekilere çevirerek sürdürüyor:

- "Ve babam rahmetli Ertuğrul beğ gazi gazalarında ılgar etmiş, Çoban ve Erdoğmuş ve Koca Kulmaş ulularım; güvenciniz gücümdür, canımdır, yüce soyumuzun ve hak buyruğunda süren yolumuzun ışığıdır. Bana güvencinizi berelememek düşer ve yararlı kılmak düşer. Gazâ için yaratıldık, gazâ için ölürüz; murâdımız budur. Amma, ben, Bilecik üstüne gazâyı yararlı bulmam. Birkaç sebep vardır da ondan yararlı bulmam."

Ve, Osman Beğ, "Hey benim kutlu soydaşlarım" diyerek bu sebepleri açıklıyor.

Her şeyden önce, Bilecik, Konya'nın dostudur ve gariplik yıllarında Kayı'nın da, öteki boyların da mallarını Çavdar ve İnegöl çapulcularından emin tutmuştur. Bu yüzden de, Osman Beğ ilk saldıran olup iyilik kadri bilmez, nankör sayılmak istememektedir.

İkincisi, geniş bölgedeki en güçlü tekfürlük Bilecik'tir. Bilecik düşürülünce öteki tekfürler endişelenecek, aralarındaki çekemezlikleri, anlaşmazlıkları, dargınlıkları bir yana koyup Türklere karşı birleşecek, en

azından, kalesiz, hisarsız ve dağınık, birbirinden uzak Türk köylerini yok edeceklerdir.

Üçüncüsü, Bilecik içerdedir; çevrilmeye açıktır; Türk'e yol açmaz, aksine açılacak ve açılması gerekli yolların kapanmasına sebep olur.

Ve, Osman Beğ, daha fazlasını da söylüyor:

İkizce ile Aydos bile, geniş bölgedeki tekfürleri kımıldatmıştır. Anlaşma çabalarını hızlandırmış, kuvvetlendirmiştir. Ve, hiçbir belirti gösterilmemesine rağmen, Osman Beğe gelen haberler, Bilecik tekfürünün de bu çabaların içinde bulunduğunu belli etmektedir.

Osman Beğ, bütün bu sebepler yüzünden, önce Bilecik'e gelen yolları kesmek ve Bilecik tekfürünü, Bilecik'i hemen zapt ederlerse, kendilerinin düşeceği duruma düşürmek yanlısıdır. Önce İnegöl, Yarhisar, Karacahisar demektedir o. Ve bunun için de Konya'dan yardım istemeği düşünmektedir. Soruyor sonunda:

- "Ben böyle düşünür, böyle derim; benim ulu soydaşlarım, siz ne dersiniz?"

Onlar için ortaya, kılıcı yenilmez, cesur, gözüpek savaş eri Osmancık'tan başka bir kişilik daha çıkmıştır; Osman Beğ belirmeye başlamıştır. Başta Kara Güne beğ, hepsi de, aynı anda,

- "Doğru dersin" diyorlar.

Ve, Bilecik için söylediklerini genelliyorlar: Her girişiminde bütün güçleriyle Osman Beğin, Kayı'nın yanında olacaklar ve birliğin genişlemesi için ellerinden geleni yapacaklardır.

Osman Beğ, verilen bu söz üzerine, aşağıdaki düzlükte kaynaşan ve Domaniç'i şimdiden dar etmeye yönelen, daha da çoğalacak olan soydaşlarına ve onların kum gibi kaynayan atlarına, develerine, davarlarına dalıyor.

Çok sürmüyor ama bu; birden dikleşiyor, omuzlarını geriyor:

Sırtına çok, çok ağır bir yük vurmuşlar da; "Taşıyabilirim.. işte taşıyorum.. daha da yükleyin" der gibidir. Yoldaşlarına ve beğlere sezdirtiyor bunu.. düşündürtüyor.

Bir kış boyu için, sık sık haberleşmek üzere, vedâlaşıyorlar; birbirlerine hayırlar, sağlıklar, kolaylıklar diliyorlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kaf Dağları uzar gider.
Ve, her yolcusuna bir
zümrüdanka gerektir.

Zaman Osman Beği umursamadan akıp gitmekte; ama Osman Beğ de zamanı umursamamaktadır; hu hızlı akış onu tedirginleştirmiyor, telâşlandırmıyor, sabırsızlandırmıyor, korkutmuyor ve öfkelendirmiyor.

Çoktan çözmüştür büyüyü o. Şu koskoca yuvarlağın, dünyanın kime, ne için büyük olduğunu ve nasıl küçüleceğini çoktan anlamıştır. Zaman, çoktandır, Sivrikaya ile birliktedir; zaman ancak ve sâdece Sivrikaya içindir, Sivrikaya'ya, Sivrikaya'da tohumu atılan ve gittikçe kesinleşip aydınlanan idrâk içindir; ona çalışmaktadır; Osman Beğ zamanın dışındadır; daha doğrusu, Osman Beğ zamanın ta kendisidir; zaman, çünkü, benimsenen ve gittikçe yaygınlaşan amaçtır.

Bu arada ve o Domaniç dönüşünden sonra, Osman Beğ kimi doğuda, kimi batıda, kimi kuzeyde küçük ve küçük oldukları için hasetleri, hırsları, çekemezlikleri gözlerini bürümüş tekfürleri vurmaktadır.

Her savaşı zaferle sonuçlanmakta ve Osman Beğ her zaferden sonra, teslim olan kalelere haklar, ihsanlar, adâlet yağdırmakta, buna karşılık direnip savaşanları yendikten sonra, kahr etmekte, köylerini, kentlerini yağmalattırmaktadır.

En kesin buyruğu ırza ve kadınlarla yaşlıların ve kılıç kullanmayanların kılına dokunulmamasıdır. Yağma dışı mal ve tutsak edinenlere karşı acımasızdır.

Aydos'dan, Kulaca'dan, Yeğli'den, hattâ İnegöl ve Karacahisar gibi tekfürlüklere bağlı köylerden, insanlar anlaşmazlıklarını, hak iddialarını, şikâyetlerini, karar versin, hükme bağlasın diye, artık Osman Beğe getiriyorlar.

Osman Beğ bu dâvalarla ilgilenmekte, kararını da, dâvacının ve dâvalının Türk mü, Bizanslı mı, Tatar mı, Kayı'lı mı, değil mi, Müslüman ya da, İsevî mi bakmadan, aklı doğruya nasıl yatıyorsa öyle vermektedir.

Ama başlangıç dönemindedir bu; tez tedirginleşmeye ve haksızlık etme ihtimâlini düşünerek çekingenlik duymaya başlıyor. Ve bir gün, Malhun Hatun'a;

- "Uygun armağanlar hazırla ki, yarın baban otağına varıp el öpelim" diyor.

Alâaddin bile artık at binebilmektedir; yanlarına Orhan ile onu da alarak yola çıkıyorlar.

Bu ziyaret Tepepınar'da bir bayram havası estirmiştir. Ildız Hatun ile Ede Balı ise bir başka mutludur. O kadar ki, Ildız Hatun torunlarını sevmekten, bir süre kızını, sanki, görmüyor; Orhan için.

- "Turgut dayısına çekmiş" diyor. Alâaddin'i de, büyük oğlu Mahmud'a benzetiyor.

Ede Balı da bu görüştedir; çünkü Orhan oturuşu, kalkışı, yürüyüşü ve yapısı ile, şimdiden bir savaşçı adayıdır. Alâaddin'e gelince, o, alnı özellikle de gözleri ve bakışları ile içe, düşünceye yönelecekmiş gibi görünmektedir.

Üstelik, çok geçmiyor, daha yemek hazırlıklarına girişilirken, Orhan, Hüsameddin Turgut'la, Alâaddin de Mahmud dayısı ile kaynaşıyor.

Şimdi onlar bahçede, Ildız Hatun ile kızı aşlıktadır. Kadın, erkek, "hoş geldin"ciler, "göz aydın"cılar gitmiştir. Baş başa kalır kalmaz, Ildız Hatun'un ilk sözü:

- "Osman Beği âlem bilir.. a benim gökçek kızım, de bana, erinle nicesin?" diye sormak oluyor.

Malhun Hatun da, başlıyor anasına dertlerini dökmeye:

Osman Beğ beğleştikçe Malhun Hatun'un işi zora binmektedir; çünkü Osman Beğ, yedirmekten, içirmekten, dağıtmaktan, giydirmekten, kuşatmaktan evine dirhem eklemez olmuştur.

Malhun Hatun, ayağı kesilmeyen konuklara aş pişirmekten, yatak yüzü, yorgan yüzü, çarşaf ve bulaşık yıkamaktan kendi işlerine, ahırına, ağılına, kilerine bakamaz olmuştur.

Herkesin varlığı artarken onlarınki eksilmektedir.

Malhun Hatun sözünü, iç çekerek, bitirince, anası bir başka şey soruyor:

- “Sen bunları ona belli eder misin?”

Malhun Hatun, telâşla.

- “Tövbe” diyor.

Ildız Hatun, o zaman, gülüyor:

- “Şuna, anama öğünür, naz ederim desene.”

Ve, hep gülerek ekliyor:

- “Bir yanda sizler, bir yanda tekke.. ben de, hem için için övünür, mutlanır, hem rahmetli anam karıcığa yakınırdım. Hadi sen, yahniyi ateşe vur da git, az nefeslen.”

* * *

Bu arada, Osman Beğ, Şeyh Ede Balı’ya tedirginliğini anlatmış, öğüt istemiştir. Ede Balı,

- “Doğru düşünürsün” diyor ve anlatıyor: “Hak için yanlış kararda hak yemenin vebâli aynen vardır. Senin bilgin yetmez; yanılmanın kılıcı her dem başının üstündedir. Sen bu işleri Dursun Fakı’ya ver ki milletin dâvalarına o baksın; senin de kafan ve gönlün serbest kalsın.”

Ede Balı, yemekte de, tatlı tatlı gülümseyerek Osman Beğe Alâaddin’i gösteriyor:

- “Ben sana Turgut’umu verdim; gel sen de bana Alâaddin’i ver ki ödeşelim.”

Ede Balı, Alâaddin’de Ildız Hatun’un gördüğü yeteneği görmekte ve onu yetiştirmek istemektedir. Soruyor ona:

- “Mahmud dayınla olmak istemez misin?”

Alâaddin gönüllüdür; anasına, babasına bakıyor; izin istediğini belli ediyor. Osman Beğ de söz hakkını Malhun Hatun’a bırakıyor: Ona, “söyle” der gibi bakmıştır.

Malhun Hatun;

- “Hele bu kış geçsin” diyor.

Alâaddin’i yeteri kadar büyümüş görmediğini anlatmıştır. Kabul ediyorlar.

Ama, Şeyh Ede Balı, küçük torununu şimdiden havaya sokmak istemektedir; yemekten sonra, Mahmud'a,

- "Hey, oğul" diyor, "Alâaddin'e tekkeyi gezdir. Umarım sevecektir."

Osman Beğ, bu sözle bir hoş olmuştur; çünkü o da, ama yanına Alâaddin'i değil, Orhan'ı alarak tekkeye gitmeyi düşünmektedir. Orhan'a Osmancığı sezdirtmeyi düşünmektedir:

Orhan'ı, zümrüdanka kavramına çekmeyi düşünmektedir; hattâ, Orhan'a, bir şeyler anlatmayı.. o tipili seher vakti, Şeyh Ede Balı'nın, sabah namazından önceki dâvetine gelmek için, Sungur'la yaptığı yolculuğu anlatmayı.. o gün olup bitenleri ve Şeyh'in sözlerini anlatmayı.. Tepepınar'daki gecesini anlatmayı.. gördüğü o unutulmaz müjde rüyasını anlatmayı düşünmektedir.

Ve, Osman Beğ, o kutlu rüyanın yorumunu Orhan'a devretmeyi düşünmektedir.

Ve, Osman Beğ, Orhan'a, Kaf Dağı'nı haber vermek, Kaf Dağı yolculuğuna yöneltmek için; "Zümrüdanka'nı ara.. zümrüdanka'nı bul" demek istemektedir.

Osman Beğin kısık gözleri bir gülümseyişle ışınlanıyor ve gülümseyiş sesine de siniyor:

- "Hey Orhan'ım; deden varsın bizi çağırmasın.. biz kendimiz gideriz: Tekkenin kapısı herkese açıktır."

Gülümseyişi, Şeyh Ede Balı'da olduğu gibi, onun da sesine sinmiştir; ama sesi ve gülümseyişi bambaşka bir dünyanındır: Şeyh Ede Balı ve Osman Beğ.. onlar, seslerini ve gülümseyişlerini.. sözlerini ve söyleyişlerini başkalaştıran mizaçları ile iki ayrı, ama biri olmadan öteki beyhûdeleşen iki ayrı dünyadır.

Ve, bunun böyle olduğunu, artık, Osman Beğ de kavramış bulunmaktadır.

Ildız Hatun, Malhun Hatun, Orhan, Hüsameddin Turgut.. ve Şeyh Ede Balı.. herkes gülümsüyor. Herkes hoşnuddur.. herkes mutludur.

Ve, Osman Beğ, izin istedikten sonra, Mahmud ile Alâaddin'in ardından, sağ kolu hep, boyu artık babasının çenesine gelen Orhan'ın omzunda tekkeye yollanıyor.

Mahmud, Alâaddin'i tekke sâkinleri ile tanıştırmaktadır. Osman Beğ onları selâmlıyor ve durmadan doğru merdivenlere yürüyor, ikinci kata

çıkıyor. Orhan’a odaları, odalardaki lâmbalıkları ve lâmbaların yanındaki Bizans ve Selçuklu sikkelerini gösteriyor.

Ve, eğilip Orhan’a bakarak mırıldanıyor:

- “Bu sikkeler, konuk sıkıntıda ise alsın diyedir.. onu isteme utancına düşürmemek için. Deden o utancın vebâlinden kaçınır.”

Ekliyor da;

- “Beğler de kaçınmalıdır.”

Sonra, Orhan’ı, o gece yattığı odaya götürüyor.. o müjde rüyayı gördüğü odaya götürüyor.. kader odasına götürüyor:

- “Daha ananla evlenmeden, ben, burda yattıydım” diyor.

Ve, başka hiçbir şey demiyor. Demin demek istediklerinin hiçbirin demiyor.. diyemiyor; dalıp gidiyor. Orhan’ı unutmuş gibidir artık. Odada, küçük pencerenin önünde tek başınadır sanki. Ve, sanki, o pencereden Orhan’ın göremediği, kimsenin göremeyeceği bir şeyleri görmektedir.

Susuyor.

Yalnız, Orhan’ın omzunu saran kolunda bütün gücü, o karşı durulamaz gücü toplanmıştır.. bu gücü Orhan’a aktarmak hırsına kapılmış gibi.

Neden sonra, pencereden ayrılırken,

- “Oğul” diyor, “sen bu gece burda uyu.”

Ve, döndüğü zaman, eşikte el bağlamış duran Kumral Abdal’ın güleç yüzünü görüveriyor.

Kumral Abdal, Osman Beğin sözlerini işitmiştir. Gülümseyişi genişliyor:

- “Hey Osman Beğim; umarım yarın sabah bize bir köy de oğlun bağışlar.”

Bu şakacı hatırlatma Osman Beğin hoşuna gitmiştir;

- “Sabırsızlanma Kumral Abdal’ım.. az kaldı” diyor.

* * *

Orhan, o gece, babasının istediği gibi o odada yattı; ama rüya görmedi. Alınyazısı, Orhan’a zümrüdanka’sını bambaşka bir şekilde sunacaktı.

Buna karşılık, Orhan, babasının kendisine söylemek isteyip de söyleyemediklerini ve sikkenin, sikke bastırmanın anlamını, yatmadan önce, Kumral Abdal'dan dinledi; babasının Kaf Dağı ve zümrüdanka meselelerini Şeyh Ede Balı'ya nasıl söylediğini öğrendi. Önemsedi, çarpıcı buldu; hattâ, bununla değişir gibi olduğunu sezdi. Bu kavramlar hep kafasında kaldı.

Ve, bu kavramlar, Yeğli Pazarı'na gittikleri gün de onunla beraberdi, o pazarda da her şeye ve herkese onlarla bakıyordu. Kader karşılaşması, Orhan işte bu halde iken oldu:

Pazar'a, Söğüd'den düzinelerle at ve araba gelmişti. Herkes alışverişine bakıyordu.

Orhan, yeğeni Bay Koca'nın elinden tutmuştu. Bay Koca artık yürüyebiliyordu. Ne var ki, az önce altını ıslatmış, anası Ayna Melek de onun donunu şalvarını çıkarıvermiş, belden aşağı çıplak bırakmıştı.

Ayna Melek, Malhun Hatun, Sâniye, Gündüz beğ, Gazi Rahman ve Burla Hatun az ötedeki bir tezgâhın başında idiler. Yanında, elinden tuttuğu Bay Koca, Orhan, keyifsiz olduğu için pazara gelemeyen yeğeni Bânu Çiçeğe götüreceği tarağı seçiyordu. Sonunda birini beğendi ve almak için elini uzattı.

Ne var ki, o tarağa, aynı anda, bir başka el daha uzanmıştı:

- "Onu ben seçtim."

Bir kız sesiydi bu ve Rumca konuşmuştu. Orhan başını çevirirken,

- "Amma ben aldım" dedi.

Ve kızı gördü:

İçinde kara elmas zerrecikleri yanıp sönen, kavrulmuş fındık rengi, iri iri ve parıl parıl gözler.. esmere çalan buğday rengi ten.. o da içinden aydınlanır gibi. Sonra, pembecik ve küçücük dudaklar.. koyu kumral ve hepsi gür, saçlar, kaşlar ve kirpikler de ışıl ışıl.. yakamozlu.

Boyu Orhan'ınkine yakın. Beli incecik.

Öfke saçıyordu.

Ve, Orhan'ın Rumcasını çok bozuk bulmuş olmalıydı; önce onu taklit etti. Sonra da, en azından Orhan'ın Rumcası kadar bozuk bir Türkçe ile konuştu:

- "Amma ben aldım.. kaba Türk."

Çarpılmıştı, amma Orhan da öfkelendi:

- “Ben kaba değilim.. Türk kaba olmaz.”

Vız geldi kıza:

- “Kaba olmasa çocuğu böyle tutmaz.”

Eliyle Bay Koca’nın belden aşağısını gösteriyordu. Orhan bozuldu, bocaladı, gülümsemeye çalıştı ve deyiverdi:

- “Yiğidin malı meydandadır.”

Ve kızın ne yaman bir şey olduğunu anladı; çünkü kız, öfkesine küçümseyiş de katan bir gülümseyişle cevabı yapıştırıvermişti:

- “Öyleyse sen yiğit değilsin.”

Ve Orhan kala kaldı. Kız da döndüğü gibi uzaklaştı. Orhan, onun ardından bir süre baktı. Sonra satıcıya sordu:

- “Hey, kimin nesidir bu?”

Mudurnulu tarakçı;

- “Adı Holofira’dır. Yarhisar tekfürünün kızıdır” dedi.

Orhan, bir hışım, yengesinin yanına gitti:

- “Giydir şunu.”

Başda anası, hepsi güldüler. Orhan kızamadı, küstü.

Orhan on dört yaşında idi. Cebinde iki tarak vardı.

* * *

Orhan diller döküyor, öpüyor, okşuyor, bebekleşiyor.. bu üçüncü gündür.. o pazar dönüşünden beri Malhun Hatun’u kandırmaya çalışıyor:

- “Oy benim gözel anam, gökçek anam; ver o keseyi bana.”

Ve, cevap gene aynı oluyor:

- “Kız işidir; sana gerekmez.”

Eklediği söz de aynıdır:

- “De ki netçen, vereyim.”

Ama Orhan gene söylemiyor.

İstediği, mor kadife üzerine ibrişimlerle çiçeklendirilmiş, iki gözlü, sapı da mor ve sarı ibrişimlerden örülme bir keseciktir.

Konu, karşılıklı şakalarla çok tatlı başlamıştır; ama Orhan artık bu havayı koruyamamakta, üzülmektedir. Sonunda gözleri dolu dolu oluyor.

Kalkıp gitmek istiyor. Anası da, onun bir daha “kese” sözü etmeyeceğini anlıyor; o da kalkıyor:

- “Gel.”

Merdivenleri elele çıkıyorlar. Kese, beğleri ağırladıkları odanın duvarındadır. Malhun Hatun;

- “Al” diyor.

Orhan anasının elini kaptığı gibi öpmüştür. Malhun Hatun, o zaman,

- “Güvencin kese olmasın, oğul” diyor.

Orhan bu sözün üzerinde duracak halde değildir.

Ve, artık kesenin bir gözünde Holofira’nın beğendiği tarak, öteki gözünde de, arkası boyalı teneke ile kaplı ve kabartmalı değirmi bir ayna vardır.

O kadar da değil, Orhan, kesenin gözlerine birkaç sap kekik ve menekşe kurusu da koymuştur.

Ve, Orhan, gelecek pazar gününü iple çekmektedir. Yeğli pazarına bir gün kala, onun hazırlandığını gören Malhun Hatun, artık iyice kuşkulu,

- “Bu ne hazırlığıdır, oğul? pazarlık işimiz yoktur” diyor.

- “Benim gitmem gerektir, ana.”

Malhun Hatun kuşkusunu da, merakını da belli etmemeye çalışmaktadır; az önce oradan alıp buraya getirdiği çömçeği bu sefer buradan alıp oraya götürürken, lâf olsun diye imiş gibi soruyor:

- “Gerek nedir ki?”

Orhan kapıya yönelivermiştir:

- “Aydoğdu ağam dünden istemiştir.”

Ve, çıkıp gidiyor.

Ve, ertesi gün, Malhun Hatun, Osman Beğe,

- “Oğlun keseyi de bile götürmüştür” diyor.

Tedirgindir.. hattâ endişelidir.

Osman Beğ onun güzel saçlarını okşuyor:

- “Ko, götürsün.”

Aslında, Malhun Hatun, kendisine kese olayını anlattıktan sonra, durumla asıl ilgilenen odur ve çoktan tenbih etmiştir Saltuk ile Sungur’a; “Gözetin Orhan’ı.. ne edip işlediğini bilmek isterim” diye.

Osman Beğe getirilen haberlere göre, Orhan, gerçi pazara Aydoğdu ile gitmiştir, ama orada ayrılmış ve pazar yerini dört dönmüştür. Sonunda da, artık pazar dağılırken, tarakçıya gitmiş ve sormuştur:

- “Holofira gelmemiş midir?”

Osman Beğ, bunun üzerine, Saltuk ile Sungur’a soruyor:

- “Neyin nesidir bu Hölefire?”

Ve buyuruyor:

- “Tez öğrenin.”

Onlar da öğreniyorlar.

Ve, Osman Beğin alnı, ilk defa, kırışıyor. Osman Beğ, ilk defa, dudaklarını emiyor.

Ve Yeğli’nin pazar günleri bir süre böyle gidiyor.

Ve, Orhan, Holofira ile, ancak yılın ilk karından bir hafta önce karşılaşabiliyor.

Ve, ona mor kadife keseyi uzatarak, yarımyamalak bir gülümseyişle,

- “Ben de yiğidim” dedikten sonra ekliyor: “İşte malım mülküm.”

Holofira şaşırmıştır. Duraklıyor. Orhan’a bakıyor. Önce kısılan dudakları sonra açılıyor. Gülümsüyor Holofira ve keseyi alıp açıyor. Tarağı görünce de başını kaldırıp soruyor:

- “Sevgilin beğenmedi mi?”

- “Sevgilim değildir, yeğenim Bânu Çiçek’tir. Ona başka götürmüşümdür.”

Ağırbaşlı bir edâ ile, Holofira’nın gözerinde kendisini seyreder gibi söylemiştir bunları. Kız da, kendisini onun açık elâ gözlerinde arar, gülümseyişini bulup çıkarmak ister gibidir; bir türlü bulamıyor ama o uçarı ve pervâsız gülümseyişini. Sonunda da, başını eğip keseye bakıyor ve uzayan bir aradan sonra, gene gözleri kesede, soruyor:

- “Bunu bana mı veriyorsun?”

Orhan:

- “Alırsan” diyor.

- “Çok güzel.. çok beğendim.”

Gene göz gözedirler. Orhan daha da ağırbaşlıdır şimdi:

- “Anam, değerli Malhun Hatun, ulu şeyh Ede Balı kızı, bana; güvencin kese olmasın demiştir. Güvencim kese değildir.”

Holofira, çok istediği belli, gülemiyor. Tedirginleşiyor; hattâ sinirleniyor. Kararsızdır; denemediği, anlayamadığı bir şeyler olmaktadır. Ama bunlar, göz açıp kapayana kadar sürmüştür; Holofira atak gülüşünü buluyor:

- "Peki.. güvencin beğ baban ve değerli anan mıdır?"

Orhan'ın yüzüne kan basıveriyor. Ne var ki, omuzları da gerilmiş, göğsü kabarmış, başı dikleşmiştir. Duraklamadan cevap veriyor:

- "Anam değerlidir severim. Babam Osman Beğ soyumun güvencidir; sayarım. Amma ki, benim sevim benden gayrı güvenç bilmezdir."

Holofira'nın gülüşü donup kalıyor. Benzi önce uçuyor, sonra kıpkırmızı oluyor.

Ve, Holofira, ceylan gibi.. bir koşu uzaklaşıyor.. keseyle birlikte.. keseyi sımsıkı tutarak. On, on beş adım sonra da, hep koşarken, dönüp bağırıyor:

- "Hey.. çok yaşlar göresin."

* * *

Malhun Hatun, o gece, Osman Beğe:

- "Kese yoktur" diyor.

Osman Beğ de onu, gene okşuyor, öpüyor:

- "Kese nedir ki" diyor.

* * *

Orhan, artık Yeğli pazarını yol etmiştir. Kara, yağmura, dona aldırdığı yok. Üstelik, Osman Beğ de, yerli, yersiz, önemli, önemsiz siparişleri için, bir önceki akşam yemeklerinde:

- "Yarın pazara varıver" demektedir.

Çünkü, ikinci buluşmalarında Holofira'nın Orhan'a:

- "Ben örmüşümdür" diyerek, keçi kılından bir sapan verdiğini öğrenmiştir.

Ve, görmektedir ki, Orhan, artık, bayıldığı ve hep üst geldiği yay tartışmalarını, at yarıştırmalarını, kılıç oyunlarını unutup gitmiş gibi, yoldaşlarını ve kılıç akranlarını boyuna sapan tartışmalarına zorlamakta, Holofira'nın sapanını, taşı varılmazlara ve varılamazlardaki görülemezlere

ulaştırmak hırsıyla salmaktadır. Bu, başarılamazı başarmak, ulaşılmazı elde etmek hırsı Osman Beğin çok hoşuna gidiyor.

Öte yanda, Orhan'ın bu pazar düşkünlüğü ve babasının da ona arka çıkışı Malhun Hatun'u iyiden iyiye kuşkulandırmaya başlamıştır. Osman Beğin, gene:

- "Yarın pazara varıver" dediği bir akşam, yemekten sonra başbaşa kaldıkları zaman, Osman Beğe soruveriyor:

- "Hey benim oğullarımın babası, de bana; Yeğli pazarında ne iş vardır ki, benden saklarsın?"

Osman Beğ gülümsüyor ve Malhun Hatun'u okşayıp öpmek istiyor; ama bu sefer başaramıyor:

Malhun Hatun, onun kollarından sıyrılmıştır.

- "Bilmek isterim" diyor.

Osman Beğ de, o zaman;

- "Benim gözüm ışığı Malhun'um; daha pek belli değildir deye saklamışımdır" diye başlayarak olup bitenleri anlatıyor.

Ve, karısının donuklaştığını, hattâ üzüldüğünü görünce de soruyor:

- "Sevinirsin sanırdım; üzüntün nedendir?"

Malhun Hatun boyun büküyor:

- "Ben Orhan'ımıza, Selcen'in kızı, Gökçe bacı torunu Aybike'yi kurardım."

Bu söz, Osman Beği bir başka gülümsetmiştir. Kolları, Malhun Hatun'u sımsıkı sarıveriyor:

- "Anam rahmetli Cankız da, bana, kılıç ustam, babam yoldaşı Hasan Alp'ın kızı, dünya ahret bacım Çiğdem'i kurarmış."

Malhun Hatun deyecek söz bulamamıştır; ama içindeki burukluğun kolay kolay gitmeyeceği bellidir; Orhan'a ve Kayı'ya Harlak gelininin Yarhisar'lı bir gelinden daha yararlı olacağına inanmaktadır o.

Osman Beğ;

- "Hey benim gönül sevincim; Sâniye gelinimizi unutur musun?" deyince de;

- "Sâniye Tanrı armağanıdır" diyor.

Osman Beğ ise, Tanrı'nın Orhan'ı da Gazi Rahman'ı sevdiği gibi sevip koruyacağına inanmaktadır;

- “Orhan’ı ve îmânı zedelenmeyenleri” diye ekliyor.. kendi kendine söylermiş gibi dalgın. Ve dua eder gibi.

* * *

Kış geçmiş, bâdem ağaçları çiçeğe durmuştur. Bu arada çok şeyler olmuştur; doğumlar vardır, ölümler vardır, düğünler vardır:

Şehit Savcı beğin ve Ayna Meleğin kızı, Osman Beğ ile Gündüz beğin yeğeni Bânu Çiçek, Osman Beğin isteğiyle, Dodurga’ya gelin gitmiş, Gündüz beğin oğlu Aydoğdu’ya gene Osman Beğin isteğiyle, Bayat’tan kız alınmıştır.

Osman Beğin imân ışığı ve yoldaşı Saltuk’un dayısı Şeyh Mahmud hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Sungur’un sapasağlam ve topaç gibi bir oğlu olmuştur.

Malhun Hatun üçüncü, Sâniye ilk çocuğunu beklemektedir.

Ve, Orhan ile Holofira Söğüd’de de, Yarhisar’da da dillere düşmüştür. Tepkiler çeşit çeşittir; orada da, burada da;

- “Ne sevi de ne ola” diyenler vardır.

Ama, Yarhisar’da, kızların çoğu değilse de delikanlıların ve yetişmiş erkeklerle anaların hepsi öfkelidir. Aralarında ateş püskürenler bile vardır. Sonunda, Orhan, bir Yeğli pazarında, Holofira ile elele dolaşırken, üç Yarhisar’lının saldırısına uğruyor.

Saltuk ile Sungur’un adamları az ötededir. Yakında başka Yarhisar’lılar da toplanmıştır. Sungur araya giriyor ve:

- “Hey babam yoldaşı Sungur büyüğüm, sen beri dur” diyen Orhan’a aldırış etmeden, üç saldırgandan ikisini omuzlarından kavradığı gibi yana çekiyor, kalan üçüncüyü göstererek;

- “Ondan sonra sıra senin, senden sonra bunun” diyor.

Ortalık yatışmış, meydan Orhan ile üçüncü saldırgana kalmıştır. Yarhisar’lı duraklıyor. Holofira da onun yüzüne tükürüveriyor.

Orhan burnundan solumaktadır. Gözleri -babasınki gibi- kısık ve kıvılcımlıdır. Sesi -tıpkı babasınınki gibi- basık, ama gürdür.

- “Yok mudur yüreği pek biri? Bir er yok mudur?” diyor.

Ve bekliyor.

Sonra, Holofira’nın elini tutuyor.

Ama, tam bu sırada, on iki Yarhisar atlısı geliyor. Başlarındaki savaşçı, Sungur'a selâm verdikten sonra yere konuyor. Orhan'ı da selâmlıyor ve Holofira'ya:

- "Lütfen" diyor.

Holofira Orhan'a bakıyor. Asıl rica budur. Kız, elini çekmemiş, ondan bırakmasını istemektedir.

Ve, yanakları pençe pençe, gözleri dolu doludur.

Orhan duraklamaktadır. Dudaklarını emmektedir. Elinde olmadan, Sungur'a bakıyor. Sungur başını eğiyor ve mırıldanıyor:

- "Gitmelidir."

Ve, Holofira, babası tekfür Dukas'ın askerleriyle, başı önünde, gidiyor.

* * *

Osman Beğ, Sungur olup bitenleri anlattıktan sonra;

- "Büyüğüm, binit ustam Kara Tekin'in evinde buluşalım dilerim" diye, Dursun Fakı'ya, Ak Temür'e, Hasan Alp'a ve ağabeyi Gündüz beğe haber saldı.

İkindi sonrası idi. Kara Tekin'in evinde, yazıya bakan ikinci kat hayatında toplandılar. Osman Beğ Sungur'dan dinlediklerini anlattıktan sonra sordu:

- "Uygunu nedir ki, yapayım?"

Ve, ekledi:

- "Yoldaşım Sungur, Orhan Hülüferi'yi kaçırsın, der."

Kara Tekin, hemen karşı çıktı:

- "Tekfür kızı kaçırmak Ertuğrul beğ gazi töresine aykırıdır."

Osman Beğ:

- "Bilirim" dedi, "uygun olanı sorarım."

Dursun Fakı'ya bakıyordu. O da, bir parça daha düşündükten sonra konuştu:

- "Gönül gönüle karşı olduğu bellidir, Osman Beğ, Tekfür Dukas'a dünür salmak gerekir. Tedbir budur."

Osman Beğ hepsine tek tek baktı. Dursun Fakı'ya, kendisi gibi, onların da hak verdiği belliydi. Nitekim, ayrı ayrı:

- “Doğrudur” dediler.

Ve konuştuktan sonra, Dursun Fakı ile Gündüz beğin başkanlığında beş kişilik bir grubun Yarhisar’a dünür gönderilmesine karar verdiler.

Osman Beğ de, vakit geçirmeden, bu beş atlıyı, yanlarına armağanlarla yüklü ve kendileri de armağan edilecek beş süslü deve katarak Yarhisar’a yolladı.

Ve, dünürler, Yarhisar’dan üç gün sonra, gittikleri gibi, develerle birlikte döndüler. Dursun Fakı, olup bitenleri Osman Beğe anlattı:

Dukas onları konağında değil, bir başka evde konuk etmiştir. Görüşme ikinci gün, akşama doğru, konağın bahçesinde, ayaküstü olmuştur.

Dukas güleryüzlüdür. Bu güleçliği de soğukluğunu büsbütün belirtmektedir. O donuk gülümseyişi hep dudaklarında, Osman Beğin sevgi ve selâmlarını bildirerek konuşmaya başlayan Dursun Fakı’yı dinlemiş, sonra da armağan yüklü develeri incelemeye koyulmuştur. Dursun Fakı’nın tanıttığı konukların yüzüne bile bakmamıştır.

Armağanları inceleyişi bitmeyecek gibidir. Onların bazılarına dokunmakta ve yanındaki kale kumandanına bir şeyler mırıldanmaktadır. Beğeniyor mu, beğenmiyor da küçümsüyor mu, belli değildir. Bu durum da başta Gündüz beğ, dünürleri sinirlendirmeye başlıyor. Sonunda da, Gündüz beğ dayanamıyor ve boru gibi sesiyle,

- “Hey Yarhisar beği, biz bir şey olmadan durmaya alışık değilizdir, de ki deyeceğini burdan tez gidelim.”

Dukas sanki işitmemiştir. Kılı kıpırdamıyor; ama fazla zaman da geçirmiyor ve dudaklarında hep o donuk gülümseyiş. Gündüz beğe dönüyor. Bu sırada eliyle, develerden birinin üstündeki halı heybeyi gösteriyor:

- “Bunu alayım ki, Osman’a bir düşmanlığım yoktur, belli olsun.”

Sungur hemen heybeye doğru yürüyor. Dukas da, Dursun Fakı’ya,

- “Cevabıma gelince” diyor; “kızımın büyük drahoması için en uygun kişiyi daha düşünmedim. Onu bulunca düğüne Osman’ı da çağırırım.”

Sungur şimdi onun yanındadır ve sözünü bitirmesini beklemektedir. Dukas susunca,

- “Al” diye ellerini uzatıyor.

Dukas şaşırmıştır; çünkü Sungur bir elinde heybeyi tutuyor, ama öteki elinde de, kını ve kabzası döğmeli bir kılıç vardır. Takma gülümseyişi siliniveren Dukas soruyor:

- "Bu nedir?"

Sungur, gayet sâkin,

- "Kılıçtır" diyor.

Dukas yürüyüp gidiyor. Heybeyi de almamıştır.

Kaldıkları evde, hemen Söğüd'e dönmek için toparlandıkları sırada Dursun Fakı'ya evin işlerini yöneten yaşlıca Bizanslı yaklaşıyor:

- "Dukas, kızını Bilecik tekfürü Aleakes'in oğlu Trakantios'a verecek" diyor.

Osman Beğ bu anlatılanları gözünü kırpmadan ve dudakları sımsıkı kapalı dinlemiştir. Bir süre daha öyle kalıyor.

Ve, çene kemikleri oynamaya başlıyor:

Osman Beğ Orhan'ı düşünüyor.

Osman Beğ İtburnu'ndaki tekkenin penceresinden Malhun Hatun'u görüşünü hatırlıyor; o sabahtan sonra gelen günleri ve ayları düşünüyor.

Osman Beğ, bir gece sabaha karşı tipide, Tepepınar'a, Şeyh Ede Balı çağrısına, Sungur'la birlikte, at sürüşünü düşünüyor; Tepepınar tekkesindeki günleri ve rüya gecesini düşünüyor.

Osman Beğ Orhan'ı düşünüyor.

Ve mırıldanıyor:

- "Dukas kılıcı almadı, he mi?"

* * *

Haberi Malhun Hatun da almıştır; Osman Beğe, Gökçe Bacı torunu Aybike'den söz etmek istiyor. Osman Beğ ona,

- "Hele dur, evim direği; daha erkendir" diyor.

Ve, Malhun Hatun'u okşuyor, kokluyor, öpüyor.

Ve, Osman Beğ Orhan'ı düşünüyor; Orhan'ın Kaf Dağları'nı düşünüyor; Orhan'ın başlamak üzere bulunan büyük yolculuğunu düşünüyor.

Osman Beğ, arada bir de gülümsüyor; çünkü artık hallerindeki, tepki ve davranışlarındaki -Osmancık'la, hattâ, Osman Beğ'in ilk yılları ile hiç

mi hiç ilgi, ilişki bırakmayan- değişimleri, o da yakalayıvermekte, buna bütün yoldaşları ve Kayı büyükleri gibi o da şaşmaktadır.

Ama, ötekilerden farklıdır onun şaşmaları; hoşnudluk vardır onun şaşmalarında.. alttan alta da güvenç, belki de övünç vardır:

Sungur Yarhisar'da, hep donuk donuk gülümseyen Dukas'a, istediği heybe ile birlikte, kını ve kabzası döğmeli kılıcı da uzatırken; "Osman Beğ böyle ister" diye düşünmüştür. Sungur, tekfürün, kızını vermeyişinden değil.. o hor gören davranışlarından sonra, Osman Beğe kılıçtan başka bir şey kalmadığına inandığı için ve bunu açıklamak gerektiğine inandığı için.. saygısızlığa cevabın, tek cevabın Osman Beğ'de kılıç olduğuna, adı gibi inandığı için uzatmıştır o kılıcı.

Sungur, elbette haklıdır; doğru düşünmektedir; ama Osman Beğ, artık kılıcı başka türlü anlamaktadır.

Kılıç, elbette, kullanılacaktır; ama kılıcın kını artık sorulardır. Kılıç bu sorulardan sıyrılacaktır. Bu soruların kından farkı yoktur; kın gibi somuttur:

"Nerede? Ne zaman? Nasıl? Ne için? Neyin karşılığında neyi elde etmek için?"

Osman Beğ Osmancık'tan arınmıştır. Osman Beğ Osmancık baskısından sıyrılmış, onu Kulacahisar gibi, Aydos gibi kendine bağlamıştır.

Gökçe bacı dileğine aykırı değildir bu; Osman Beğin Osmancık öfkesinden kopuşu değildir; Osmancık yürekliliğine sırt çeviriş değildir.. Osman Beğ, elbette, Osmancığın ardından, kuluçkasından çıkan ördek yavrularının Harlak ırmağına dalıverişini gören gurklu tavuk gibi telâşlanmayacak, çırpınmayacaktır. Osmancığın suya dalacağını ve dalması gerektiğini daima bilecek, ama suyu Osman Beğ seçecek, suya Osman Beğ götürecektir.

Çünkü artık, ne Osmancık.. ne Osman Beğ!

Şimdi her şey koskoca bir soya göre değerlendirilmektedir. Yarhisar hikâyesi de öyle ve ona göre oluyor:

Dukas'ın cevabı Orhan'ın babasını çok çok üzmüştür.

Dukas'ın davranışı Osmancığın çene kemiklerini zonklatmıştır. Ama Osman Beğ, "Kılıcı almadı, he mi?"den bir adım öteye geçmemiştir.

Aynı hikâye, Osmancığı bir başka sebeple de ayaklanmaya itiyor ve Osman Beğ bu atılımı da, daha güçlükle olsa bile önleyebiliyor. Bu sebep amucası Dündar beğdir:

Dündar beğ, anlaşılması zor, açıklanması ise imkânsız bir saplantı ile, öteden beri ve Osman Beğe karşı duyulan sevgi ve saygı arttıkça keskinleşen bir hırsla yeğenini çekiştirmektedir; Osman Beğin yapıp ettiklerini, en azından, yanlış bulmaktadır, zararlı görmektedir.

O kadar ki, Aydos zaferinden sonra bile,

- “İki gider bir döner; Ümmet-i Muhammed’i kırdırır” demiştir.

Konuştuklarının kimi; “Eyice yaşlandı” deyip geçmekte, kimi bu tutumunu hasete ve beğlik hırsına yormaktadır.

Ertuğrul beğ gazi yoldaşları, başlangıçta; “Yapma Dündar beğ.. etme Dündar beğ.. yakışık almaz Dündar beğ” demişler, sonra da ciddiye almaz olmuşlardır.

Ama onu ciddiye alan ve bir engelleyici, hattâ bozguncu, ikilik çıkarıcı gibi görüp öfkelenen delikanlılar da vardır. Bu yüzden birkaç olay çıkmış, Osman Beğ de durumu öğrenmiştir. Canı sıkılmakta, ama o da, baba yoldaşları gibi ciddiye almamaktadır. Ancak, Yarhisar’dan eli boş ve horlanmış olarak dönen dünürler için söylediklerini işitince Osmancık ağır basıyor; çünkü Dündar beğ, Orhan’a, üç, beş kişinin önünde,

- “Baban senin yüzünden beğliğini de, Kayı’yı da küçük düşürmüştür” diyor.

Olay Orhan’ın çalıştığı, Hamdi ustanın demirci dükkânında geçiyor ve tez işitiliyor. Gerçi Osman Beğe ileten yoktur, ama Orhan eve burnundan soluya soluya gelmiş ve doğru yatmalığına çekilmiştir. Yemeğe de inmiyor.

Osman Beğ, Malhun Hatun’a,

- “Yanına var, anla ki, ne olmuştur” diyor.

Orhan, önce anasına söylemek istememiştir; ama o,

- “Baban buyurur” deyince olayı anlatmak zorunda kalıyor.

Osman Beğ de, Malhun Hatun’dan öğrenince, Alâaddin’e,

- “Hey oğul, tez getir ediklerimi” diyor.

Sesi iyice basıktır. Malhun Hatun da bunun ne demek olduğunu bilir; önlemek istiyor:

- “Hey evim güneşi; dinle ki, can kurban. Bu öfkenle varma emicene; büyüğündür.”

Ama, Osman Beğin sesini değiştiremiyor. Aksine, ses daha da basıklaşmıştır. Osman Beğ,

- “Benim büyüğümdür!” diyor ve derin bir nefes aldıktan sonra, aynı sesle, gözleri çakmak çakmak ekliyor: “Benim büyüğümdür; Kayı’nın değil... Oğuz’un heç değil... Ümmet-i Muhammed’in heç değil.”

Ve, Alâaddin’in getirdiği ediklerini ayağına geçirdiği gibi fırlayıp çıkıyor.

Dündar beğ, evindedir. Yanında, yaşıtı üç, beş konuk vardır. Osman Beğin öfkesine aldırış etmeden, açıkça azarlıyor:

- “Bu ne geliştir ki, izni yoktur; selâmı, saygısı yoktur?”

Osman Beğ, onu dimdik dinlemiştir. Sözünü bitirince, başını hafifçe uzatarak konuşuyor:

- “Bak a emice; sana bi sözüm vardı, iki ettirirsin: Buyur ki, odunun yaram, suyun taşıyam, atların timar edem; amma Kayı işlerine uzak dur. Karışma. Karıştırma.”

Kapıya yürüyor. Ama çıkmıyor; durup dönüyor:

- “Bu son dileğimdir emice. Yoksa... işte şâhitler.. ardı kötüye varır.”

* * *

Domaniç günleri yaklaşıyordu. Göçten öncesi için, yalnız Kayı’da değil, bütün dost oymaklarda bir sefer sabırsızlığı vardı. Kimileri, ki bunların büyük bir çoğunluğu, Orhan’a akran sayılacak delikanlılar idi; Sırf Holofira’yı kapıp getirmek için Yarhisar kalesinin zaptını istiyordu. Kimilerinin gönlü de, hâlâ, Bilecik’te idi. Arada, İnegöl veya Kite diyenler de vardı.

Osman Beğe gelince o, insanlarındaki bu birikimin nasıl ve hangi yönde daha yararlı olacağını bulmaya çalışıyordu.

Ve, ara vermeden, sorup soruşturuyordu. Yapılan teklifleri ve aldığı haberleri değerlendiriyordu. Sonunda kararını verdi ve nisan ortalarında harekete geçti:

Önce, Bizanslıların hâlâ Mihail Kosses bildiği, Osman Beğ yakınlarının da Köse Mihal dediği Abdullah’ın ve adamlarının yardımıyla Harman Kaya’yı düşürdü. Sonra da, vakit geçirmeden, Sakarya ırmağını Beştaş’dan aşarak Sorkun üzerine yürüdü.

Beştaş’da bir haftadan çok oyalandı; çünkü bir yandan Kumral Abdala, öte yandan da Çoban, Kara Güne, Koca Kulmaş ve Erdoğmuş

beğlere haber salmıştı.

Kumral Abdal, elliden çok ve hepsi de kılıç tutar yoldaşıyla hemen geldi. Osman Beğ ona,

- "Hey sözü, özü tatlı Kumral Abdalım, sana bir sözüm vardı; işte tutarım. Bu Beştaş gayrı senindir, tâ ebed soyunundur. Oğlum Orhan'a yanında derim, o da oğluna desin ve böylece bütün Osman zürriyeti bilsin ki, bacsız, vergisiz senindir."

Ve ekledi:

- "Beştaş'ı mâmur et. Hanla, hamamla, mescitle, pazarla şenlendir."

Sonra Orhan'a döndü:

- "Hey oğul, sözüm sözündür; unutmayasın."

Sorkun da kolay düşürülmüştü; çünkü Samsa Çavuş ile kardeşi Sülemiş bir yıldan fazla bir zamandır orada idiler ve kendilerini halka sevdirmişler, Çavdar ve İnegöl çapulcularına karşı pazarlarını korudukları için tam bir güven sağlamışlardı. Osman Beğ geldiği zaman kalenin kapılarını ardına kadar açık buldu.

Osman Beğ, Beştaş'da olduğu gibi, Sorkun'da da tutsak alınmasına izin vermedi, mala dokundurtmadı. Bu arada kendisine katılan öteki oymak beğleri de onun bu tutumuna karşı çıkmadılar.

Osman Beğ, böylece artan kuvvetleri ile Mudurnu'yu da savaşsız düşürdükten sonra Göynük dolaylarını ve Tarakçı Yenicesi'ni, dirençlerini fazla zorluk çekmeden kırarak aldı. Direnen her yeri yağmalattı; savaşçılarını tutsak etti. Ganimetleri, Aydos'da olduğu gibi paylaştırdı. Ancak, bu sefer bir hisse daha ayırdı:

- "Bu dahi Konya Sultânı'nadır" dedi.

Gerçekten de, bütün bu düşürülen yerlere yeteri kadar kuvvet bırakıp Söğüd'e döndükleri zaman ilk işi, bu ayırdığı armağanları Konya'ya göndermek oldu.

Osman Beğ, elçi olarak, bacısının oğlu genç Ak Temür'ü ve onun yaşıtı, Alkaevli'lerin beği Erdoğmuş oğlu Kıyan Selçuk'u seçmişti. Ak Temür'e bir de mektup verdi:

Mektupta, Osman Beğ, yörenin durumunu ve önemini pek güzel anlatıyor, İnegöl, İznik ve Bursa gibi birkaç hisar düşürülünce Selçuklu'nun, bütün yönlere yol olan denize kavuşacağını söylüyordu.

Gene mektupta yazdığına göre Osman Beğ, adını sıraladığı bu kaleleri, Sultâna kendisi armağan etmek isterdi; ama tekfürler birleşmek üzeredir. Bu durumda da, bu isteği gerçekleştirmek bir yana, ellerindeki yerleri bile kaybedebilirlerdi. Bunun için de Sultan gazâya himmet etmeli, bu yöreye yürümeliydi.

Osman Beğ, Ak Temür ile Kıyan Selçuk'u, armağanlarla birlikte uğurladı. Söğüd de göç hazırlıklarına koyuldu.

Eşya denklenirken Malhun Hatun buruktu; çünkü Alâaddin'den ayrılacaklar, onu Tepepınar'a, Mahmud dayısının yanına, tekkeye göndereceklerdi.

Bu ayrılık gerçi Osman Beği de düşündürmektedir; ama onun derdi çok daha başka ve doğrudan doğruya Alâaddin'in adınadır. Osman Beğ,

- "Yazık" diye düşünüyor ve oğlu av avlayamayacak, Domaniç'in tepelerinde, vâdilerinde at koşturamayacak, kılıç talimleri, yay germeleri ile yeterince uğraşamayacaktır, güreş tutamayacaktır; akranlarının ve ağası Orhan'ın mutluluğunu tadamayacaktır.

Ne var ki, Osman Beğ, yoldaşı Sungur'a, sakat oğlu için söylediklerini aklından çıkarmamaktadır ve o söylediklerine inanmaktadır:

- "Kayı'ya demir döğenler, köprü atanlar, ev kuranlar da gerektir.. bilginler de gerektir."

Göç günü, yâni Alâaddin'den ayrılık yaklaştıkça donukluğu gizleyemez olduğu üzüntüye dönen Malhun Hatun'a, son gece söylüyor bunu:

- "Hey benim yıldız gözlüm; öğüncünü salt Orhan'a ayırma. Alâaddin'imiz dahi yüzümüzü ağ edecektir."

Ertesi gün de Mahmud geliyor ve Alâaddin'i alıp Tepepınar'a götürüyor.

* * *

Domaniç de o yaz çok değişiktir: Her şeyden önemlisi, Ak Temür ile Kıyan Selçuk Konya'dan armağan yüklü develerle ve nice deve katarlarının taşıyamayacağı kadar değerli sevgilerle, başarı dilekleri ile dönmüşlerdir.

Ve, Konya Sultanı, güze doğru büyük bir ordu ile, Osman Beğin istediği gazâ için yola çıkacağının bildirmektedir.

Osman Beği coşturan bu müjdeye ek olarak, Sultan bir de kılıç göndermiştir. Kılıç Hazret-i Osman'ındır, Sultan'a Mısır'dan armağan edilmiştir. Ve Sultan,

- "Hazret-i Osman'ın kılıcı, yiğit beğim Osman'a yakışır" demektedir.

Osman Beğ o kutlu kılıca lâyık olmak hırsını duyuyor ve yaz ortalanmadan Göl Falanoz üzerine yürüyor, kaleyi ve tekfürlüğe bağlı köyleri düşürüyor. Sultan için İnegöl ve Bursa yolunu bir parça daha kolaylıyor.

Ve, Osman Beğ, artık geceleri, Sivrikaya'da, geç vakitlere kadar ney üflüyor. Neyi ile gelecek zamanlara, ufukların ve yıldızların ötelerine seslenir, dilek iletir gibidir.. benliğinden, kişiselliğinden, kişisel duygu, arzu ve hırslarından sıyrılmaya, tam bir kesinlikle arınmaya çabalamaktadır.

- "Osman Beğ Kayı'ya.. Kayı Oğuz'a.. Oğuz Hak yoluna" diyor ve her zaman bunu diyor ve sâdece bunu diyor.

Çünkü Osman Beğ, bütün idrak gücüyle inanmaktadır ki, "Göklerdeki ve yerdeki ordular Allah'ındır."

Osman Beğ, kendisini mutlu buluyor; mutlandırılmış buluyor. Gücünü artıran bu gönül rahatlığının baş kaynaklarından biri de yoldaşlarıdır; Akça Koca'dır, Gazi Rahman'dır, Konur Alp'dır, Saltuk ve Sungur'dur. Bunlara, artık, bir de Köse Mihal -Abdullah- katılmıştır. Abdullah, Köse Mihal ile gençleşmiş, Ertuğrul beğ gazi savaşçılığına kavuşmuş olarak geri dönmüştür. Osman Beğe öyle gelmektedir.

Ve, Osman Beğe öyle gelmektedir ki, "Allah'ın orduları" sonu gelmeyecek zamanın içinde yalnız hisarlar düşürmekle, köyler, kentler, yaylaklar, kışlaklar, ırmaklar, topraklar almakla kalmayacak; Bay Koca'ları, Savcı'ları ve nice İkizce şehitleri ile, nice gazâların nice şehitlerini geri getirecek, yenileştirecektir; Abdullah'ları çoğaltacaktır.

Ve, Osman Beğ.. kendisi, nice kez yenilenecektir.

Osman Beğ, neyini üflerken, yüzyıllar ve yüzyıllar sürecek ve hep tekrarlanacak bu yenileşmenin başladığını bile düşünmektedir.

Çünkü, Osman Beğ, ney üflerken, Orhan'ı da düşünmektedir.

* * *

Orhan, ergenliğin mâlihülyalara çeken başlangıcını, Holofira’dan iki, üç ay sonra atlatarak kendini ispatlama çabasına yöneldi.

İyi bir demirci olacaktı. Gösteriyordu bunu.

Son kılıç talimlerinden birinde, ustası Sungur, yüzünde ve boynundaki boncuk boncuk terleri silerken,

- “Hey beğimin oğlu; gayri sen bana öğret” demişti.

Orhan, gerçekten de, bir acayip hamle yapıyor, şaşırtıyordu. Ve, Konur Alp’ın armağanı genç atı Tarhan ile noksansız bir uyum içinde idi. Akranlarının saygısını sağlamıştı. Üç, beş yaş büyükleri bile sözünü dinler olmuştu. Osman Beği de en çok bu sevindiriyordu.

Orhan’ın boyu birdenbire atmıştı. Gerçi omuzları Osman Beğinki kadar geniş, kolları da onunki kadar uzun değildi; ama acı bir kuvveti vardı. Uzun bir boğuşmadan sonra yıktığı ayı için, Domaniç’in yaşlıları.

- “Bu dağların en büyüğüdür” dediler.

Ayı, en azından, Orhan’ın üç ağırlığında idi ve kızıla çalan, parıl parıl, görülmemiş güzellikte bir postu vardı.

Bu işin ustası Hasan Alp, Orhan’ın, ayıdan aldığı yaraları tımar ederken, Osman Beğ de, haberi alarak gelmişti. Çadırın önünde, Hasan Alp’ın seyisine sordu:

- “Orhan eyi midir?”

Orhan iyi idi. Sâdece pençe yaraları almıştı, ısırtmamıştı ayıya.

Osman Beğ girdi ve baktı:

İkisinin de gözleri ışıl ışıldı. Bu gözlerin dışında, ikisi de sâkindi, ağırbaşlı görünüşlerini, her zamanki gibi, koruyorlardı.

Osman Beğ,

- “Oğul” dedi, “beni sevindirmişsindir.”

Orhan, gözleri hep öyle ve babasının gözlerinde cevap verdi:

- “Allah sevincin daim etsin ve artırsın dilerim, beğim.”

Osman Beğ sordu:

- “Post için ne düşünürsün?”

Orhan,

- “Post anamadır” dedi.

Osman Beğ belli belirsiz gülümsedi:

- “Hey.. ananın övüncüne post gerekmez. Ben sanırdım ki, postu Yarhisar’a saklarsın.”

Ve, basıklaşan sesiyle ekledi:

- “Dukas yıktığın ayıdan güçlü değildir.”

Hasan Alp’ın işi bitmişti. Orhan doğruldu.

Şimdi, baba, oğul karşı karşıya idiler. Göz göze idiler. İkisinin de çene kemikleri hafifçe oynuyordu ve ikisinin de dudakları sımsıkı kapalıydı.

Ve, Orhan’ın boyu babasından birkaç parmak uzundu. Ve tek benzemezlik de bundan ibaretti. Saçların, gözlerin, tenin rengi, burunlarının kıvrımı aynı. Ve, artık, Orhan’ın bıyıkları da gür.

Orhan, eğilip Osman Beğin elini öptü. Osman Beğ de onu kucakladı; omuzlarından öptü. Malhun Hatun’a birlikte gittiler.

* * *

Yaz sona ermek üzeredir. Bu arada Sâniye’nin bir oğlu olmuştur ve onun adını Osman Beğ, Gazi Rahman’a;

- “Benim eyi, kötü günler yoldaşım” diyor; “sen Rahman soyusun; oğlunun adı dahi Rahman olmak gerektir. Ona Kara Rahman desinler ve Kara Rahman dostlara güvenç, yağılara ürkünç olsun.”

Ve Kara Rahman’ın kulağına ilk ezanı babası Gazi Rahman okuyor.

Osman Beğin kızı da Kara Rahman’dan bir buçuk ay sonra doğmuştur ve Osman Beğ, onun adını, Malhun Hatun’a;

- “Hey benim gücüm kaynağı, iznin olursa adı anam adı olsun” diyerek Cankız koymuştur.

Cankız Osman Beğin mutluluğudur. Ama, bu mutluluk, içten içe sürüp gitse, hattâ güçlense de, belirtilerini tez yitiriyor. Daha da hası, Osman Beğ, Söğüd’e inişin bir hafta öncesinde, Malhun Hatun’u, Tepepınar’a Ede Balı’nın yanına gönderiyor. Göndermeden önce de,

- “Gitmen gerektir”den başka bir söz demiyor.

Osman Beğ, artık, neyi ile başbaşadır. Kararın eşiğindedir. Ve, kararını veriyor. Osman Beğ, bu karara varırken yörede durum şöyledir:

Karaca Hisar tekfürü Aleksius, artık Konya’yı dinlememektedir; çünkü Konya’nın başı İlhanlı’larla derttedir; Osman Beğe yardıma gelemiyeceği anlaşılmıştır.

Germiyanoğlu da bu durumu fırsat bilmiş, çoktandır çekemez olduğu Osman Beğe karşı açıktan açığa tavır takınmış, yaz sonlarına doğru Söğüd'e çapulcular salmıştır.

Ve, belli etmese de, Bilecik tekfürü de artık Söğüd'ün güvenliğini umursamamaktadır. Üstelik, gelen haberlerden anlaşılmaktadır ki, Kete artıkları ve Yarhisar ile İnegöl tekfürleri onunla, Kayı ve dost boylar aleyhine anlaşma sağlamaya çalışmaktadır. Bu anlaşmanın, er, geç gerçekleşeceği belli oluyor.

Bu durumda beklemek, yöredeki Türk boylarının sonunu beklemek olacaktır. Osman Beğ, görüşüp danışmak için Domaniç'te topladığı dost beğlere bunu böylece söylüyor. Niyeti, Karaca Hisar üzerine yürümektir, bunu da açıklıyor. Kabul ediyorlar; çünkü Osman Beğ onlara anlatmayı başarmıştır ki, Karaca Hisar'ı düşürdüler mi, tekfürler ittifakının arasına kama gibi girmiş olacaklardır.

Osman Beğ hareket gününü seçiyor ve Harlağa, İkizce'ye, Kulacahisar'a, Göl Falanoz'a, o gün için hazır olmalarını bildiriyor.

Kader dönemeçtedir. Osman Beğ bunu biliyor. Bildiği için de gergindir. Ama bunun güvensizlikle ve çekingenlikle ilgisi yoktur. Bu gerginlik, daha çok öfkeye meylediyor. Osman Beğin bütün çabası, artık, bu gerilimin sabırsızlığı kışkırtmasına engel olmak içindir. Günü bekliyor:

O gün, Osman Beğ, kuvvetlerini ikiye bölüyor. Bir bölüğün başında kendisi vardır. Öteki bölüğü Akça Koca'ya veriyor. İki bölüğün arasında ılgar edince, bir namazlık sürede geçilebilecek bir mesafe bulunacaktır.

Osman Beğ, Aleksius'un kendi habercisi bildiği İkaros'u tenbihliyor. O da Karacahisar'a gidip tekfüre, Osman Beğin, Germiyanlıyı vurmak için ovaya düşeceği vakti ve kuvvetinin miktarını bildiriyor.

Aleksius inanmaya zaten hazırdır; inanıyor ve bütün kuvvetini topluyor. İkaros'un söylediği yerde saldırıya geçmek için harekete geçiyor. Gözcüleri aldığı haberi doğrulayınca da saldırıyor.

Gerçi, Akça Koca, Osman Beğin istediği vakitte yetişmiş, Aleksus kuvvetlerine karşı dengeyi sağlamıştır; ama çok geçmeden, Aleksius'un haber saldığı Germiyanoğlu da bine yakın atlı ile savaş alanına gelmiştir. Kuvvetler dengesi çok bozuluyor.

Savaşın kızıştığı bir sırada, Dündar beğ, yeğeni Osman Beğe doğru at sürüyor ve bağırıyor:

- “Hey Osmancık, yaptığın zulümdür.. kırdırma Ümmet-i Muhammed’i; çekilelim.”

Osman Beğ deliye dönüveriyor. Göz açıp kapamaya kalmadan amucasının yanındadır. Geyik boynuzundan yayını kaldırıp indirmesi de bir oluyor;

Dündar beğ, atından cansız yuvarlanıyor.

Osman Beğ, atının başını ona doğru kırarken,

- “Sus bire emice” diye bağırmış, ama susturamamıştır.. ancak böyle susturabilmiştir.

Savaş akşama doğru sonuçlanıyor:

Önce Germiyanoğlu yüz çevirmiştir. Osman Beğ onun ardına atlı salmıyor; Germiyanlı’nın kaçışıyla panik belirtileri göstermeye başlayan Aleksius kuvvetlerine hışımla saldırıyor, onları Akça Koca’nın kuvvetleri ile kıskaca alıyor ve eziyor.

Osman Beğ, bu arada ve tam zamanında, düşmanının işi bitmek üzere iken, iki yüz kadar atlıyı, Hisar kapılarını tutmaya gönderiyor. Kılıçtan kurtulanlar ve kaçmaya hazırlananlar Hisar’a giremeyecektir.

Nitekim, Aleksius başta, sağ kalanlar, bir avuç kaçabilenin dışında, tutsaktır ve Karacahisar düşmüş, yağmalanmıştır.

Ve, her şey Osman Beğ töresince olmuştur:

Cana ve ırza dokunulmamıştır. İsteyenlerin kaleden göç etmelerine izin verilmiştir.

Osman Beğ din adamlarına, kilise önünde toplanan halka ve göçe hazırlananlara yağmanın sebebini anlatıyor. Yağma, savaşın önlenemez ve bütün ordularca uygulanmış sonucudur. Ve, ancak Türk, sâdece Türk, savaşmayanlara dokunmaz ve onların sorumluluğunu, kendi beğlerinde görmedikleri bir titizlikle korur; refahları, huzurları, güvenlikleri için çalışır; rızalarına saygı gösterir, işlerine ve inançlarına karışmaz; adâleti yürütür.

Ve, Osman Beğ, sözlerini şöyle bitiriyor:

- “Bunu ben, Kayı beği Osman Beğ, ben derim ve ben dediğimi eder, dediğimce işlerim. Böyle bilesiniz, böyle deyesiniz.”

Bu sözler ve bu sözlere uygun tutum ve davranış, tez vakitte bütün yörede öğrenilecek, sonuç olarak da pek çok kalede ve köylerde Osman

Beğe karşı saygı, hattâ sevgi uyandıracaktır. Bu kale ve köylerin arasında, onu beklemeye başlayanlar bile görülecektir.

Osman Beğ tekfürü de salıveriyor ve Karacahisar'a sorumlu olarak Saltuk'u bıraktıktan sonra, elde edilen ganimetlerle Domaniç'e çekiliyor.

Ganimetler, gene, beşe bölünmüş, beşinci pay da, gene yeğeni Ak Temür ile Konya'ya gönderilmiştir. Karacahisar yağmasından elinde hiçbir şey kalmayan sadece Osman Beğ ile Orhan'dır; Orhan da, payını, babası gibi, Kayı için, Gündüz beğ ile Dursun Fakı'nın tasarrufuna bırakmıştır.

Osman Beğ bunu öğrenince seviniyor:

- "Hey oğul" diyor; "sende beğlik alâmetleri belirmektedir.. göğsüm genişlemiştir. Var imdi anana git; elin öp, duasın al. Deden Şeyhim Ede Balı'nın dahi elini öpüp duasın ve öğüdün al."

Orhan, yoldaşları, Konur Alp'ın oğlu Kara Ali, Ede Balı'nın oğlu Hüsameddin ve Bayat'lı İlalmış ve Tepepınar'a gidiyor.

Ve, bu arada, Osman Beğ, bütün düşünüp tasarladıklarını kökten değiştirecek haberleri alıyor:

* * *

Ak Temür Konya'dan bir müjde ile dönmüştür: Sultan, Osman Beğin yaptığı gazâlardan memnunluk duyduğunu, karşılık olarak da, Söğüd'ü ona verdiğini bildirmektedir:

Ak Temür anlata anlata bitiremiyor:

Sultan, Osman Beğin elçilerini onurlandırmış ve onları ağırlaması için veziri ünlü bilgin Mehmed Aziz'e, gerekenlerin yapılmasını söylemiştir.

Böylece, Ak Temür ile yanındakiler, Konya'da üç gün yerine, on gün kalıyorlar. Eşini hiçbir yerde görmedikleri bağlarda, bahçelerde konuk ediliyorlar.

Konya'dan ayrılmadan önce Sultan onları gene kabul ediyor,

- "Benim bir oğlum ve sultanlığımın bir kolu da Osman Beğdir. Böyle bile, buna uygun davrana" diyor.

Osman Beğ, Ak Temür'ün getirdiği haberle mutlu, ama Köse Mihal'ın gönderdikleri ile de tedirgindir:

Osman Beğ, yöredeki tekfürlerin kendisi için ne düşündüğünü zaten bilmektedir; ama Köse Mihal'ın bildirdiğine göre, Bilecik tekfürü Aleates

de artık ötekileri ile birliktedir; artık o da Osman Beğe karşı harekete geçmek gerektiğine inanmaktadır:

Aleates, gerçi Osman Beği hâlâ ötekilerin gözüyle görmemekte, korkulacak bir düşman gibi görmemektedir. Ama dünür adayı Dukas, Holofira ile Orhan ilişkisini ustaca kullanarak kışkırtmayı başarmıştır. Dukas, bu konuda yalana bile başvurmuş ve Aleates'e, Osman Beğin kendisine haber gönderdiğini,

- "Kızın Holofira ya oğlum Orhan'a, ya kara toprağa" dediğini, o kadarla da kalmayıp "Aleates'i de oğulsuz korum" gibi tehditler savurduğunu söylüyor.

Aleates, Holofira'yı oğluna almayı çok istemektedir; çünkü ve her şeyden önce Dukas'ın kızından başka çocuğu yoktur: Holofira'nın drahoması, eninde sonunda, artık Yarhisar olacaktır. Ve, Aleates, elbette, oğulsuz kalmak istemez.

Köse Mihal'ın bildirdiğine göre, Dukas'ın kafasına soktuğu bu iki ihtimal yüzünden Aleates, artık Osman Beğ aleyhine düzenlenecek her harekette vardır.

Köse Mihal, sonuç olarak.

- "Benim gözümün, gönlümün nuru Osman Beğim, böyle bilesin ve gereğine uygun davranasın" demektedir.

* * *

Osman Beğ birbirinin zıddı bu iki haberin değerlendirmesini bir tek gereğe bağlayarak yaptı:

İki haber de İnegöl'ü vurmasını gerektiriyordu. Konya'nın güvenine lâyık olduğunu ispatlamak ve karşılığını vermek için de, tekfürler birleşmesini parçalamak için de İnegöl'ü vurmalıydı.

Osman Beğ kararını vermişti. Uygulayacağı zamanı seçmişti; hiçbir belirti göstermeden sabırla bekledi. Yaz bitti, güz geçti.

Sabırsızlanan Orhan'dı.

Çünkü Holofira Orhan'a mektup göndermişti. Bu mektupta sâdece şunlar yazılıydı:

"Babam beni Bilecik tekfürü Aleates'in oğlu Trakantios'a verecektir. Sen istersen, anan, atan dahi isterse Söğüd'e varırım."

Orhan bu mektubu Osman Beğe verdi,

- “Buyruğun nedir?” diye sordu.

Osman Beğ,

- “Bak, a oğul” dedi; “Hülüfer, ben de isterim ki, gelinim olsun. Amma az sabır gerektir. Olanın uygunu sabırla olandır. Bunu böylece Hülüfer’e dahi bildir. Tatlı dille bildir, gönül diliyle bildir. Ve bildir ki, başkaca haberleşmeyeseniz. Dahi şöyle de ki, senin adaklandığını işitince sakın ola inanmayadır; bu tedbir gereğidir.”

Orhan, söylediklerini yaptıktan bir ay kadar sonra, Osman Beğ, Köse Mihal ve Aratun vasıtası ile, Bilecik ile Yarhisar’a Orhan için Söğüd’e, yakında Konya’dan gelin geleceğini duyurdu. İki tekfürün kuşkularını ve aradaki gerilimi giderdi.

Artık, Bilecik’te, Yarhisar’da ve İnegöl’de inanılan o idi ki, Osman Beğ, oğlunun düğününden başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Ve baharın ilk günlerinde yapılacak düğün, birleşmiş tekfürlerin Söğüd’ü basıp Osman Beği ortadan kaldırmaları için en uygun fırsatı hazırlayacaktır.

Bu hava içerisinde, hisarların kapıları artık eski titizlikle korunmaz olmuştu. Durumu inceden inceye izleyen Osman Beğ, bir gece sabaha karşı, yanına sâdece kendi yoldaşlarının birliklerini alarak İnegöl’e vardı:

Yedi yüz atlı idiler. Tanyeri ağarmak üzere idi; ama ortalık, havadaki pus yüzünden, hâlâ karanlıktı.

Osman Beğ, aralarında Konur Alp ile Orhan da bulunan elli savaşçısını, yaya olarak kale kapısına gönderdi. Kendisi, geri kalanlarla birlikte, kaleye üç ok atımı güneydeki yamaçların eteğinde, ağaçların arasına girdi. Onlar, atlarının üzerinde bekleyecek, Konur Alp kurt sesiyle işaret verince de ılgar edeceklerdi.

Konur Alp ile adamları, kaleyi çeviren hendekte, ana kapının altında, köprünün açılacağı yerde gizlendiler.

Ortalık gittikçe ağarıyordu. Çiseleyen yağmur sulusepkene çevirmişti.

Horozlar ötmeye, içerden insan ve araba sesleri gelmeye başlamıştı. Az sonra, Bursa’ya gidecek pazarcıların çıkması için kapı açılacak, köprü kurulacaktı.

Konur Alp gözlerini kapıya dikmişti:

İşte kapı açılıyor, köprü yavaş yavaş iniyordu. Konur Alp eliyle işaret etti, savaşçılar da, köprünün sağından ve solundan, hendeği tırmanmaya başladılar. Köprü konduğu zaman yarıdan çoğu üzerine atlamıştı bile. Onlar, öndekilerin arasında Orhan da olmak üzere, kapıya varırken Konur Alp kurt gibi ünlemişti. Yamacın eteğinde gizlenenler başta Osman Beğ, doludizgin ılgar etti.

Bu kısa zaman içerisinde, öncüler kapıyı tutmuştu. Orhan ve beş arkadaşı köprüyü kaldırmaya çabalayan muhafızları tepeledi. Artık kale Osman Beğ gazilerine açıktı.

Osman Beğ, atlılarının önünde köprüyü geçerken, kapıyı açık tutmak için kılıç sallayan erlerinin arasında Orhan'ı da gördü ve kendini tutamadı, bağırdı:

- "Yiğitlerimden bir yiğit, hey oğul; çok gazâlar göresin."

Sanki oğluna seslenmiyor, yüksek sesle şükrediyor, dua ediyordu.

Direnç tez kırıldı. İnegöl artık Kayı'nındı.

Osman Beğ'e bir adam geldi;

- "Ben Aya Nikola'nın veziriyim; sana sığınırım" dedi. Osman Beğ de,

- "Beni ona götür ki, onunla ben tartışayım" dedi.

Elindeki çift ağızlı kılıcını sallıyordu.

Ama Aya Nikola, Osman Beği konağının önünde kılıçsız olarak karşıladı:

- "Malım, mülküm senindir; canıma dokunma, beni İstanbul'a sat. Çok altın alırsın" dedi.

Akça Koca,

- "Koma onu, Osman Beğ.. Bay Koca'nın ve dahi Savcı ağanın kanı ondadır" dedi.

Ama Osman Beğ kabul etmedi:

- "Bu dediğin doğru değildir, benim can kardaşım. O kanlar ve daha nice şehit kardaşımızın kanları alınmaktadır. Aya Nikola satılsın ve alınacak altınlar gazilere harçlık olsun."

Aya Nikola'nın serveti akıl alacak şey değildi. Sadece altınları yığılınca, ortaya, bağdaş kurmuş bir adam gibi bir tepe çıktı.

Osman Beğ bu tepeciğe şaşkın şaşkın, uzun süre baktı. Neden sonra başını Aya Nikola’ya çevirdiği zaman da gözlerinde aynı şaşkınlık vardı. Merakı önleyemiyordu. Sordu:

- “Bunların hepsi senin midir?”

Aya Nikola bitkindi, çökkündü. Haline uygun bir soluk gülümseyişle:

- “Şimdi senin” dedi.

- “Allah yazdıysa bozsun.”

Ve, oradakilerin hepsi, apaçık olarak, Osman Beğin de korkabileceğini gördüler.

Akça Koca gülümsedi.

- “Beğ milletine, milleti tekfüre.. anlaşılan budur, benim beğim.”

Osman Beğ toparlanmıştı. Gözlerindeki korku silinmiş, yerini tiksintiyi pek andıran bir küçümsemeye bırakmıştı:

- “Ey kılıcını koyuveren, ünü yere batası Aya Nikola; beni sat dersin. Sende bilemediğim ne vardır ki, baha umarsın?”

Sonra, ona daha fazla bakmayı içi kaldırmamış gibi, sırtını döndü; sanki panzehir arıyordu: Yoldaşlarına bir bir baktı, gülümsedi. Rahatlamıştı. Gülümseyişi genişledi;

- “Hey” dedi; “hey, hey, Akça Koca yoldaşım benim” dedi; “bu altınları al.. eyi sakla. Ola ki, sucun topal Güre tutsak düşe; fidye edip kurtarasın.. değer.”

Hepsi de güldü,

Amma Osman Beğin gülümseyişi silinip gitmişti. Ve Osman Beğ, gene Aya Nikola’ya bakamaz gibiydi. Başını çevirmeden, kolunu ona doğru uzattı:

- “Buna fidye verilir mi? Veren çıkarsa ona acırım. Salın tez gitsin. Yiğit sanır, tartışmak dilerdim; ödlekmiş: Beğliğini kılıç sıyırmadan, yay germeden, ok gezlemeden verdi.”

Ve, bağırıverdi:

- “Hey Sungur.”

Sungur,

- “Buyur beğim” deyince de ekledi:

- “Sokak sokak gezdirin bunu. Ardından da salın gitsin. Karısı, kızı var da unuttuysa yanına katın.”

Sungur, Aya Nikola'yı alarak gitti ve denilenleri yaptı.

İnegöl halkı da tekfürlerini yuhaladı. Sövüp saydılar ona, tükürdüler. Gaziler bıraksa, taşlayacak, linç edeceklerdi.

Ganimetleri -ve altınları- hepsinin önünde Yahşı Fakı paylaştırdı. Geriye kınına ve kabzasına değerli taşlar kakılmış bir kılıç kalmıştı; Yahşı Fakı,

- "Beğime yakışır" diye Osman Beğe uzattı onu.

Ve, uzatır uzatmaz da pişman oldu: Osman Beğin rengi atıvermiş, çene kemikleri oynamıştı. Ama tuttu kendini Osman Beğ ve dudaklarını emdikten sonra, öfkeyle değil, sitemle ve yumuşacık bir sesle,

- "Hey koca Fakı.. hey bilgin kardaş; benim kılıcım iş görmez mi olmuştur ki, bana kılıç adarsın! Ko onu Sultânım Şah'ın payına" dedi.

Sonra da, aynı sese saygı eklemiş olarak devam etti:

- "Neyi, kime armağan edeceğini eyi bilir o."

* * *

İnegöl darbesi bütün yöreyi allak-bullak etti; tekfürleri önce şaşkına çevirdi, sonra telâşa verdi. Ve korkuttu. O zamana kadar Osman'ı, sâdece Kara Osman diye şöylece bilip umursamayanlar ve Selçuklu ile hoş geçindikleri için, çıkarları gereği onun hareketlerine göz yumanlar ve çekemezliklerin, çıkar tartışmalarının, antipatilerin birbirlerinden kopardıkları, Osman Beği -hâlâ tam olarak görüp anlayamasalar da- artık seçmeye, hiç değilse sezmeye başlıyorlardı.

İnegöl'e kadar, Osman Beğ, onlar için, Selçuklu'nun, yöredeki bir düzine bendelerinden, uç beğlerinden biri, bir aşiret ağası idi. Bir yarı göçebe idi. Belki de, bir süre sonra atlarını, davarlarını, develerini, çadırlarını toplayıp başka otlaklar, başka kışlaklar bulmak için çekip gidecek biri idi.

Ama, tekfürler, şimdi tek tek, ve kimi telâşla, kimi şaşkınlıkla, hepsi de alttan alta, korka korka, Kulaca Hisar'ı, Aydos'u, Yeğli Pazarı'nı, İkizce'yi, Mudurnu'yu, Karaca Hisar'ı ve nihayet İnegöl'ü bir arada düşünüyor, Osman Beğde bambaşka bir kişilik, bambaşka ve o zamana kadar akıllarının kıyısından bile geçmeyen bir yöneliş ve yönlendiriş iradesi seziyorlardı.

Ve seziş değil, kesin olarak anlıyorlardı ki, Osman Beğ, elindeki kuvvetleri en mükemmel şekilde kullanan ve savaşın bütün gereklerini, gerçeklerini, inceliklerini kavramış ve uygulama yeteneği üstün bir kumandandır.

Ve aralarında Osman Beğin -kumandanlığından da öte- hakiki bir lider olduğunu kavramaya başlayanlar da vardı ki, bunların başında da Bursa tekfürü geliyordu:

Bursa Bizans'ın, İstanbul'dan sonra, en büyük, en zengin, en iyi korunan kentidir.

Bursa'da İmparator'un, prenslerin ve İstanbul soylularının yazlıkları vardır. Dağı, yaylaları, kaplıcaları ve eşsiz ovası ile gözleri, gönülleri, sağlıkları kendisine çekmektedir.

İnegöl'ün düştüğü haberi, aynı gün gelince veziri Barsuk, tekfüre,

- "Türk Bursa'ya yönelir" dedi.

Araları iyi değildir. Tekfür, elinden gelse ve zaten homurdanıp duran halkın tepkisinden çekinmese Barsuğu, çoktan öteki dünyaya gönderecek, hiç değilse görevden uzaklaştıracaktır. Ama halk, kendisinden ne kadar hoşnut değilse, Barsuğu da o kadar sevmektedir. Kısacası, tekfür, vezirine zoraki katlanmaktadır. Ayrıca Barsuk hem akıllıdır ve dürüsttür, hem de yönetimden anlamaktadır. Nitekim, bu uyarısı da yerindedir ve tekfüre gerekenleri düşündürtmüştür. Barsuğa,

- "Haber sal, Yarhisar, Bilecik, Bidnos ve Adranos tekfürleri ile buluşup görüşelim" diyor.

Barsuk, söylenen tekfürlere, çok değil, hemen ertesi gün haberciler salmış, ama, gene de geç kalmıştır:

Çünkü, daha onun habercileri yola çıkarken Dukas ile Aleates Yarhisar'da buluşmuşlardır. Konu onlar için de Osman Beğdir:

- "Osman'a ne yapmak gerekir?"

Soruyu, Bilecik tekfürüne Dukas sormuştur.

Cevap sorunun içindedir ve "Osman'ı ortadan kaldırmak gerektir"den başka bir şey değildir.

Aleates de bu düşüncededir; ama nasıl?

Aleates Osman Beğin çok kuvvetli olduğunu, savaşta onun kolay kolay yenilmeyeceğini, daha doğrusu, yenemeyeceklerini söylüyor. Dukas

da, ister istemez bunu kabul ediyor. Aleates de o zaman,

- “Osman’ı yok etmek yeter; Türk dağılır. Onu gaflete düşürelim.”

Dukas da buna karşı değildir; ama nasıl olacaktır? nasıl gerçekleştirilebilir?

Aleates cevaplandırıyor:

- “Osman’ın bana güveni vardır ve ziyadedir. Öyle bilirim ki, seninle dahi hoş geçinmek, oğlunun işini unutturmak ister.”

Ve tasarladıklarını anlatıyor:

Osman Beğ’in bu isteği için Holofira’nın düğününden daha uygun fırsat olamaz. Osman düğün için Bileciğe dâvet edilecek, gelince de işi bitirilecektir.

Aleates’in aklı da yatıyor. Karar verilmiştir.

Ve, Aleates de, Dukas da, Osman Beğ’e karşı yapılabilecek en iyi şeyin bu olduğuna, hattâ tek şey olduğuna iyice inanmışlardır. Nitekim Bursa habercilerine verdikleri mektupta niyetlerini açıklıyor: “Savaşa gerek bırakmadan” diyorlar.

Tekfür de bu planı akıllıca ve yeterli buluyor, Barsuğa,

- “Düğünü bekliyelim” diyor.

Tekfür, Osman Beğ’in düğünde yok edileceğine, o yok olunca da Türklerin Osman Beğ’den önceki hallerine düşeceğine, tehlikenin kalkacağına, inanmaktadır.

İlk belirtiler da plânın başarıya ulaşacağını gösteriyor.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Osman Gazi Hân

Ak Temür Konya'dan yalnız dönmedi. Bu sefer Sultan fermânını kendi adamlarından biri ile gönderiyordu:

Kara Balaban Çavuş'du bu ve yanında fermandan başka fermânın alâmetleri olarak tuğ, sancak, kılıç, gümüş takımlı at ve mehteriyle birlikte tablhâne vardı. Sancak ak idi.

Sultan, gönderdiği fermanda, Osman Beğ için "Osman Şah beğ" deyimini kullanıyor ve Söğüd'ü, aldığı hisarlara Eskişehir'i de katarak bir sancak hâlinde ve vergi dışı tutarak Osman Beğ'e bırakıyordu.

Kara Balaban Çavuş, ayrıca Osman Beğ'e bir de mektup verdi. Kırmızı mumla mühürlenmiş mektupta, Sultan, "Senden gayrı kimse bilmeye" diye başlıyor ve "Bütün alâmetler onu gösterir ki, Selçuklu sonu bilinmez günlerin arefesindedir, bahtımız karaya dönmek üzredir." dedikten sonra endişelerini anlatıyor, öğütler veriyordu.

Osman Beğ heyecanlanmıştı; çünkü Sultan, özet olarak ebâ en ced, Selçuklu'nun yapmayı plânlayıp da -kaderin kötü cilveleri sonunda işte- yapamayacakları artık belli olan şeyleri Osman Beğ'in bütün soy adına üstlenmesini istemektedir.

Ve Sultan -en önemlisi- gönlünün, ancak, Osman Beğe karşı duyduğu güven sâyesinde rahatladığını söylüyordu.

Osman Beğ, mektubu okuduktan sonra, vakte ara koymadan kardeş beğlere haberciler saldı, onları Söğüd'e davet etti. Ayrıca, Uruz Derviş'i, Yahşı Fakı'yı, Kumral Abdal'ı da aynı gün için çağırdı.

Toplantı büyük mescidin önünde, açık olarak yapılacaktı.

Kösler sabahtan vurmaya başladı. Mehter takımı da toplantıdan bir saat kadar önce meydana gelmiş çalıyordu.

Osman Beğ, Ertuğrul beğ gazi'nin evinde karşılayıp ağırladığı konuk beylere ve baba yoldaşlarına mühim haberleri olduğunu söylemişti. Ayranlar içilip hâl hatır sohbetleri edildikten sonra hep birlikte çıkıp mescit önüne gittiler.

Orada kadınlı erkekli büyük bir kalabalık toplanmıştı. Mehter'in sağ başında, Osman Beğ'in beş yoldaşı atlarının üstünde ve yalın kılıçtılar.

Gelenler, mescit kapısının önünde, atlarından inmeden, Osman Beği tam ortalarına alacak şekilde dizilmişlerdi.

Osman Beğ, elini ağır ağır koynuna götürdü.

Göründükleri andan beri onların hepsi için de alkış tutan, övücü sözler söyleyen, dualar eden kalabalık birdenbire sustu. Mehter de susmuştu. Şimdi sâdece ağaçlardaki tatlı hışırtılar, kuş sesleri, şadırvandaki suyun şırıltıları ve atların fur furr diye nefes alışları işitiliyordu.

Tuğ ve sancak ilkbahar rüzgârında pırıl pırıl dalgalanıyordu.

Bütün gözler Osman Beğ'de idi.

Osman Beğ, seslendi:

- "Hey Rahman yoldaşım, beri gelesin."

Aynı anda koynundan fermânı çıkartıp uzatmıştı. Ve bu kol, sanki fermânı dağların, derelerin, deryaların ötelerine iletebilirdi.

At sürüp gelen Gazi Rahman onu alırken, Osman Beğ,

- "Oku Rahman" dedi.

Gazi Rahman okudu.

Halk coştu.

Kardeş beğler ve Ertuğrul beğ gazi yoldaşları, törenin gerektirdiği sırayla, Osman Beğ'in karşısına at sürüp kutladılar.

Kimi,

- "Hanlığının bahtı ak olsun" dedi.

Kimi,

- "Allah Sultan'dan razı olsun" dedi.

Kimi, gazâlar diledi, kimi mutluluğunu bildirdi.

Sözünü söyleyen geri çekiliyordu.

Şimdi onlar, Osman Beğ'in, üç at boyu karşısında ip gibi dizilmişlerdi. Osman Beğ atının üstünde doğruldu.

- “Hey” diye ünledi ve o basık ama vâdiler aşan gür sesiyle konuştu; “Dileğim yoktur. Ondan ki, dileğiniz dileğimdir, ötesi gerekmez. Bana hayır, Ümmet-i Muhammed’e ve Oğuz’a hayırlı olandır; Allah bana hep onu bağışlasın.”

“Âmin.”

Kalabalığın sesi, aynı anda çıkmış, bütünleşmiş tek olmuştu.

Bu ses her yerden işitilmiştir gibi geldi Osman Beğe.

Ve, Osman Beğ mırıldandı.

- “Yüküm artmıştır.”

Ezanı da Gazi Rahman okudu.

Namazı Dursun Fakı kıldırdı.

Namazdan sonra Kara Güne, Osman Beğ’e;

- “Hey güvencimiz Osman Gazi Hân; beğ kardeşlerim sorar: Bize kımız sunmaya mısın?”

Gülümsüyordu. Hatırlatmak istediği belliydi. Ve, Osman Gazi Hân, elbette hatırlamıştı onun o yayla dönüşü ak kayanın yanında;

- “Canımız kımız içmek ister” deyişini.

Demek, şimdi bütün kardeş beğler kımız içmek, hânlığını kabûl törenini yapmak istiyorlardı!

Osman Gazi Hân’ın yanaklarını bir al gölge yalayıp geçti.

Ve, Kara Güne, Erdoğmuş, Koca Kulmaş, Çoban ve Turgut Alp beğleri evine götürdü;

- “Erek mi, savmal mı buyurursunuz?”

Erek istediler.

Malhun Hatun’un kımızları övülürdü. Gerçekten de ortaya getirilen ve kara kımıza taze süt karıştırılarak hazırlanan içki gök mâvisi rengi ve bembeyaz köpükleri ile daha görür görmez güzelliğini belli ediyordu.

Bakır tepsi, odanın ortasında bir kasnağın üzerine konulmuştu.

Osman Gazi Hân, onun arkasında beğler de üç adım berisinde ve bir sıra hâlinde ayakta duruyorlardı.

Osman Gazi Hân parıl parıl kalaylı bir kupayı doldurdu ve Kara Güne beğ’e uzattı.

Kara Güne beğ kupayı aldı, Osman Gazi Hân’ın önünde diz çöktü ve kımızı içtikten sonra kupayı baş eğerek geri verdi.

Ötekiler de öyle yaptı:

Artık, Osman Gazi Hân, Konur Alp için, Gazi Rahman veyâ Akça Koca, Saltuk, Sungur ve Orhan için, Uruz Derviş için, bütün Kayı için ne ise onlar için de o idi.

Osman Gazi Hân, mescidin önünde mırıldanarak söylediğini, açık olarak tekrarladı:

- “Yüküm artmıştır.”

Ve kısa bir aradan sonra ekledi:

- “Ama, evvelâ Allah’a, sonra da kardaşlarıma güvenirim.”

Olaydan birkaç gün sonra, Söğüd’ün ileri gelen ve hatırı sayılan insanları, önce aralarında konuştuktan sonra gidip Ertuğrul beğ gazi yoldaşlarına danıştılar.

- “Cuma namazı kılmamız gerektir.. Osman Gazi Hân adına hutbe okunması gerektir” dediler.

Onlar da konunun Şeyh Ede Balı ile konuşulmasını kararlaştırdılar.

Bunun üzerine Tepepınar’a bir heyet gönderildi.

Onlarla konuşan Ede Balı, Osman Gazi Hân’ı çağırdı. Durumu anlattı ve isteğin doğru olduğunu söyleyerek izin istedi. Osman Gazi Hân da,

- “Gereği ne ise o yapıla” dedi.

Dursun Fakı, burada söze karıştı:

- “Hân’ım, Sultandan izin gerektir.”

Bu söz onu düşündürmüştü, ama uzun sürmedi:

- “Hey Dursun Fakı ve ulu atam, şeyhim Ede Balı, size derim; Sultan bana sancak vermiştir, berât vermiştir ve dahi bu illeri ben kılıcımla almışımdır. Eğer hâlâ minnetim vardır sayarsanız, kabulüm değildir; çünkü izne bağlı hânlığım kabulüm değildir.”

Sustu ve tek tek hepsine baktı. Bekledi.

Sessizlik sürüyordu.

Hepsinin de bir karar aradıkları belli idi.

Osman Gazi Hân’ın bu sözlerini, söylenir söylenmez hükme bağlayan, sâdece iki kişidir ve bunlar da, onun yoldaşları Sungur ile Akça Koca’dır; Sungur ile Akça Koca için, Osman Gazi Hân, söylenmesi kesinlikle gerekli olan sözleri söylemiştir. Buna inandıkları değişen duruşlarından, değişen bakışlarından açıkça bellidir; Osman Gazi Hân bunu görüyor.

Ve, Osman Gazi Hân, şimdi, umduğunu, beklediğini görmüş gibidir; sesi değişiyor:

- "Yolumun ışığı, yiğit Orhan'ın dedesi, ulu atam; de ki, bileyim: Doğru muyum, yanlış mıyım?"

Ede Balı, başını ağır ağır kaldırdı. Göz göze geldiler; Ede Balı, Osman Gazi Hân'ın çelik parıltılı gözlerine baka baka, tane tane konuştu:

- "Hey oğul, hey gazi hân, övüncümüzsün, güvencimizsin. Bana sordun, ben söylerim: Sana yakışanı dersin, demen gerekeni dersin, doğru olanı dersin. Amma ki, töre değiştirmek çok tedbir ve çok düşünce ister. Var sen, bir de kardeş beğlerle görüş; onların dahi rızasını al."

* * *

Ede Balı, bunları söyledikten sonra doğruluyor.

Osman Gazi Hân'ın bu öğüdü benimsediği belli olmaktadır; iki uzun adımda kayın atasının yanına varıyor, eline uzanıyor ve öpüyor.

Ede Balı da onu bağrına basıyor; omuzlarından öpüyor ve kulağına fısıldıyor:

- "Hey oğul; sana öğüdüm ve vasiyetimdir; hutbe'den sonra kimsenin ve benim dahi, elini öpmeyesin ve Orhan'a dahi öğütleyip vasiyet edesin ki, hânlık kendisine müyesser olursa, kimsenin ve senin dahi, anasının dahi elini öpmeye."

* * *

Osman Gazi Hân, kardeş boyların beğleri ve Ertuğrul beğ gazi yoldaşlarını topladı. Halkın cuma namazı kılmak ve bir de kadı istediğini söyledikten sonra, okunacak hutbe için kendi kararını söyledi;

- "Siz ne dersiniz?" diye sordu.

Onlar da,

- "Doğrusun" dediler.

Cevap hep bir ağızdan ve hemen hemen aynı anda verilmişti.

Sonra kadılığa Dursun Fakı'nın getirilmesine, ilk cumanın Karaca Hisar'da, mescide çevrilen büyük kilisede kılınmasına karar verildi.

Ve kararlaştırıldığı gibi de yapıldı.

O Cuma

Gün bir başkadır.

İnsanlar bir başkadır.

Ve, ezanı okuyan Gazi Rahman'ın sesi bir başkadır.

Ve, bütün bu değişmeler, Dursun Fakı'nın, simsiyah, pırıl pırıl cübbesinde, bembeyaz sarığında, dayandığı kılıçta ve nihayet, sancakta damıtılmış, gerçek anlamına erişmiştir.

Dursun Fakı, kendilerine bu günleri gösteren Allah'a hamd ile başlıyor ve dokuz defa tekbîr getirdikten sonra seçtiği konuya giriyor:

Emîrler, yönetilenler ve bunların ilişkileri üzerinedir konu. Dursun Fakı konuşmasını hadîslere dayıyor;

Adâlete uymayan, zulm eden hân'ı dîne âfet olarak gösteriyor; onun mal hırsına düşmesini felâket sayıyor; ehil olmayan ve sorumluluklarını kavrayamayan bir başkanın Kıyâmet belirtisi olduğunu söylüyor;

- "Peygamberimiz buyurmuştur ki, Allah'ın kullarına zulüm ve cevr ile musallat olan hân, Kıyâmet Günü en şiddetli azâba uğrayacaktır" diyor.

Ve, Dursun Fakı, gene hadîs'lere dayanarak, emîr'in adâlet'ten koptuğu zaman Şeytan'ın emrine girmiş sayılacağını bildiriyor.

Ve, Osman Gazi Hân, Dursun Fakı'yı saygıyla dinliyor.. can kulağı ile dinliyor.

Dursun Fakı, şimdi, yönetilenlerden söz etmektedir.

Hak'tan ve adâletten ayrılmayan emîre itaatin gerekliliğini anlatıyor ve sözlerini, gene hadîs'lerden örneklendirerek,

- "Amma, unutma ki, cihâdın en güzeli zulm eden, doğru yoldan ayırılan emîre karşı susmayıp hakikatı söylemektir" diye bitiriyor.

Ve Dursun Fakı, yedi tekbîr ve salâvattan sonra duasına Osman Gazi Hân ile başlıyor.

Bambaşka bir hava içinde kılınan namaz bitince, Osman Gazi hân, bulunduğu orta saflardan ilerliyor. Dursun Fakı'ya yaklaşıyor; dimdik duruyor,

- "Sen sağ olasın, Dursun Fakı" diyor ve ekliyor; "Allah seni başımızdan eksik etmeye ve dediklerine bağışlaya, seni dahi dediklerine bağlaya."

Ve, sonra, dağılmayan, etrafını saran cemaate dönüyor:

- "Dilerim, adâletten kayar, zulme ve dalâlete meyledersem Allah beni kahretsin. Ve dilerim, ben bilerek, bilmeyerek saptığımda karşı çıkmayanları ve benimle kalanları dahi Allah kahretsin. Ve, dilerim, benden ehli çıkınca o sancağı benden almayanlar benim vebâlimi çeksin."

Kolunu ak sancağa doğru, bir kılıç gibi uzatmıştır. Bir süre öylece duruyor.

* * *

Osman Gazi Hân, hükümranlık bölgesinde çok şeyin değiştiğini ve değişimleri zorladığını görmektedir. O, bu zorlamaların, görenek, gelenek ve töre yetersizliklerinden, yetersizleşmeye başlamalarından doğduğunu kavramıştır:

Artık, günlük olayları ve anlaşmazlıkları, tek tek, kendileriyle sınırlı olarak hükme bağlamanın, yetmediği, yetmeyeceği bellidir; çünkü, artık, eskiden rastlanmayan olaylarla, anlaşmazlıklarla ve tekliflerle karşılaşmakta ve karşılaşılmaktadır:

Bir gün, bir de bakıyor ki, karşısına bir Germiyanlı gelmiş,

- "Bu pazarın vergisini bana sat" demektedir.

Osman Gazi Hân şaşırıyor,

- "Vergi nedir ki?" diye soruyor.

Adam,

- "Pazara ne gelse ben ondan para alırım" diye cevap vermiştir.

Osman Gazi Hân büsbütün şaşırıyor:

- "Senin bu pazara gelenlerden alacağın mı vardır ki, para istersin?"

Adam açıklıyor:

- "Hânım; bu töredir. Bütün memleketlerde vardır ki, pâdişah olanlar alır."

Osman Gazi Hân öğrenmek istiyor:

- “Bunu Tanrı mı buyurdu, yoksa beğler kendileri mi yapmıştır?”

- “Hânım töredir; beğler komuştur.”

Cevap Osman Gazi Hân’ı çok öfkelendiriyor; Osmancık’laştırıyor:

- “Bir kişinin kazandığı kazandığı başkasının olur mu? Ben onun malına ne koydum ki, bana akçe ver diyeyim? Bire kişi; var git. Gayri bu sözü bana deme ki, sana ziyanım dokunur.”

Ve, Osman Gazi Hân, bu olayı, Dünya’nın en akıl almaz şeyini görmüş gibi, bir sohbet toplantısında ağabeyi Gündüz’le Kumral Abdal ve Yahşı Fakı’ya anlatıyor.. neşelensinler, gülsünler diye.

Ne var ki, beklediği olmuyor; Yahşı Fakı,

- “Hânım” diyor; “âdettir ve Germiyanlı doğrusun söylemiştir. Pazarı bekleyenler bir nesnecik verirler.”

Osman Gazi Hân düşünüyor, soruyor, soruşturuyor, neden sonra,

- “Mâdem ki öyledir, bir yük getirip satan herkes iki akçe versin” diyor.

Fakat ekliyor:

- “Satamayan bir şey vermesin.”

Ve bir emirle yasallaştırıyor:

- “Kim bu kanunumu bozarsa, Allah onun dinini de, dünyasını da bozsun. Kime bir tımar verirsem elinden sebepsiz yere almasınlar. O ölünce oğluna versinler. Çok küçük olsa dahi versinler. O, savaşacak hâle gelinceye kadar sefer vaktinde hizmetkârları sefere gitsin. Her kim bu kanunu tutarsa Allah râzı olsun; eğer neslime bu kanundan başka bir kanun koyduracak olurlarsa edenden ve ettirenden Allah râzı olmasın.”

Osman Gazi Hân, ayrıca, yeni alınan hisarlarda ve hisarların çevresindeki köylerde dirlik düzenliğin korunması, çarşı pazar işlerinin yürütülmesi için yeni bir şeyler yapmak gerektiğini düşünmeye başlamıştır, çünkü bu yeni kentlerdeki yaşayış ve insanlar Söğüd’dekine hiç benzememektedir; bu kentler ve bu insanlar Söğüd’de huzuru, güvenliği, dolayısı ile de yaşayış rahatlığını sağlayan, geçim sıkıntılarını önleyen töreler, gelenekler düzenine yabancıdır. Bu yüzden de, hem onlar için, hem de onları Söğüd’le bütünleştirmek için yeni yeni kurallar ve bu kuralları uygulayacak sorumlular buluyor.

Bu arada da yayla göçü yaklaşıyor ve Aleates ile Dukas'ın, ikisinin birden, Holofira'nın düğünü için çağrısı geliyor:

Tören Bilecik'te yapılacaktır.

Osman Gazi Hân iki tekfüre de, habercileriyle, kendisini sayıp çağırdıkları için teşekkürlerini ve değerli armağanlar gönderiyor.

Ve, Dukas'tan ayrı olarak, Aleates'den iki ricada bulunuyor:

Birincisi, düğün tam göç günlerine rastlamaktadır. Osman Gazi Hân, tâ Ertuğrul beğ gazi zamanından beri olduğu gibi, değerli eşyasını gene kendisine emânet bırakmak dileğindedir. Osman Gazi Hân, ayrıca, eşyasını, her yıl olduğu gibi silâhsız yaşlılar ve üstelik, kadınlar ile göndereceğini de söylemektedir.

İkincisi, düğüne Kayı kadınları da gelmeyi ve böyle büyük bir Bizans düğününü görmeyi istemektedirler. Oysa Bilecik'te böyle bir kalabalığı kaldıracak alan yoktur. Bunun için de, törenin bir açıklıkta, meselâ, o güzel Çakırpınar'ında yapılması uygun olacaktır. Hattâ, Osman Gazi Hân, armağanlarla yüklü deve katarlarını ancak o zaman getirebilecektir.

Aleates teklifin ikisini de sevinçle kabul ediyor. Dukas'a haber salıyor: "Türk'ün erkeği, kadını elime girdi" diyor.

Aleates ile Osman Gazi Hân'ın kararlaştırdıklarına göre, eşyâ, gün batımına doğru, öküz arabaları ile Bilecik'e gönderilecek, o sıralarda da, Osman Gazi Hân Çakırpınarı'ndaki ziyafet ve eğlence yerine, sekiz, on yarar yoldaşı ile varacaktır.

Osman Gazi Hân zamanı ayarlamıştır:

Eşyayı götüren kafilenin başında Gökçe bacı vardır; ona, yeterince oyalanmasını söylüyor. Kendisi de, yanına Konur Alp, Akça Koca, Gazi Rahman, Turgut Alp ve Sungur'u alarak Çakırpınarı'na at sürüyor.

Tekfürler onları çok iyi karşılamıştır ve daha şimdiden çakırkeyiftirler; aşırı sevgi gösterilerinde bulunuyorlar. Köse Mihal de yanlarındadır.

Osman Gazi Hân, daha atındadır; etrafa şöyle bir göz gezdiriyor. Hiç beklemediği ve kendisini kuşkulandıran bir durumla karşılaşmış gibi oluyor; alanı yarım çembere alan silâhlıları göstererek,

- "Şölen yerinde bu savaşçılar ne ola?" diye soruyor.

Atının başını çevirip mahmuzlamış, yoldaşları da aynı şeyi yapmıştır.

Ve, aynı anda bağırıyor:

- "Davranın yoldaşlarım."

O zaman Köse Mihal de bağırıyor:

- "Hey; ne durursunuz? Türk kaçıyor; koman."

Ortalık karışmıştır. Başta tekfürler atlarına binmeye çalışmaktadır. Ve, ötede Osman Gazi Hân ile yoldaşları da, telâştan ne yapacaklarını bilememiş gibidir; önce sağa, sonra sola doğru at sürüyorlar. Böylece de arayı fazla açmamış, kovalamacayı kışkırtmış oluyorlar.

Bu kaçış, arada bir, iki ot atımı mesafe ile, Bilecik'e doğru, Kaldırık Deresi'ne kadar sürüyor. Derenin ağzına yaklaşınca durum değişivermiş, kovalayanların ummadıkları bir şey olmuştur:

Yamacın iki yanından ve dereden, birden bire Türk atlıları ılgar ediyor, ok yağdırarak kovalayanların üzerine salıyor. Şimdi Osman Gazi Hân ile beş yoldaşı onların önündedir; kılıç sıyırmıştır. Arıyor ve Aleates ile Dukas'ı görüyor; onlara doğru at sürüyor.

Ama Dukas, ötekinden uyanıktır.

Durumu kavramış ve at çevirerek ters yüzü kaçmaya başlamıştır. Aleates geç kalıyor. Osman Gazi Hân'ın ilk hamlesinde cansız olarak yere yuvarlanıyor. Yüzlerce savaşçısından da kaçabilen kurtuluyor, gerisi aynı âkıbete uğruyor.

Osman Gazi Hân, erlerini onların peşine düşmeye ve Kaldırık'da oyalanmaya bırakmamıştır, dörtnalla Bilecik'e yöneliyorlar.

Gerçekten de vakit yoktur; çünkü Gökçe bacı, tam bu sıralarda hisar kapısındadır:

Yaşlı gaziler ve arabalarda kilimlerin altına gizlenmiş yirmi kadar er, son araba da kapıdan girince, Gökçe bacı'nın ünleyişi ile, dalkılıç olmuş kapıyı tutmuşlardır. Ortalık karışıyor, çarpışma başlıyor.

Kuvvetler dengesizdir.. çok dengesizdir. Osman Gazi Hân gecikirse her şey mahvolacaktır. Gökçe bacı, kapının ağzında, bir yandan sapan salmakta, bir yandan da dışarıyı gözetlemektedir. Nihayet bir bulut gibi ağan, Osman Gazi Hân atlılarını görüyor, ünlüyor:

- "Yetiş hânım.. tez yetiş."

Osman Gazi Hân onu işitmemiştir; ama kendi sesini ona ve bütün yöreye işittiriyor:

- “Hey bacı.. geldik bacı.”

Ve aralarında, şimdi, yüz adım ya var, ya yoktur. Gökçe bacı, bağrına saplanan bir okla sapan sallayan eli havada, yere düşüyor. O, sapan tutan elini bir yere uzatıyor; gem kasan ve şahlanan Benlibozun üstünden atlamaya hazırlanan Osman Gazi Hân’a, son gücünü harcayarak,

- “Ko beni, hânım; Aybike’me sahap ol.”

Osman Gazi Hân bakıyor ve kapıdan sel gibi akan atlılarından arasından, Gökçe bacı’nın gösterdiği yerde, Aybike ile Orhan’ın yoldaşı İlalmış’ı görüyor:

Üç Bilecikli onlara saldırmakta, İlalmış kılıcıyla, Aybike de çomakla karşı koymaktadır. Sırtlarını öküzlere vermişlerdir. Osman Gazi Hân Benlibozun başını çeviriyor. Mahmuz basıyor; ama gerek kalmamıştır, çünkü Orhan’ın, Aybike’ye kılıç salan Bilecik’linin kolunu uçurduğunu görüyor. Aynı anda da, ve Osman Gazi Hân oraya ulaşırken, serbest kalan Aybike, çomağını, İlalmış’a salan öteki Bilecik’lilerden birinin kafasına indirmiş, onu devirmiştir.

Bilecik, bir namazlık vakitte ak sancağın oluyor.

Gökçe bacı ve biri de kadın olan yedi şehit, girdikleri kapının on beş, yirmi adım kadar ötesindeki ulu bir çınarın altına giysileriyle gömülüyor.

Gökçe bacı’nın üzerine son topraklar atılırken gözleri dolu dolu olan oğlu Uruz Derviş değil, torunu Aybike değil, Osman Gazi Hân’dır.

Osman Gazi Hân Harlak’ta gibidir. Ve Gökçe bacı’nın sesi Harlak vâdisinde yankılanmakta, buralara kadar gelmekte gibidir:

“Hey; dilerim Osmancık Osman Beği komaya, Osman Beğ Osmancık’tan kopmaya.”

Osman Gazi Hân Bilecik’te de oyalanmıyor. Mezarların başından ayrılır ayrılmaz, Bilecik’te bıraktıklarının dışındaki atlıları ile Yarhisar’a yürüyor. Mihail artık, atlıları ile birlikte onunla beraberdir.. ve artık, hiç ayrılmayacaktır.

Yarhisar’ın kapıları onun aracılığı ile açılıyor.

Osman Gazi Hân, Dukas’ı kızı Holofira’ya bağışlamıştır. Onu yeteri kadar servetle serbest bırakıyor. Dukas, çoluk çocuğunu alıp dilediği yere gidebilecektir.

Osman Gazi Hân, Köse Mihal aracılığıyla bunu bildirirken Holofira da, bütün aile ile birlikte orada, salondadır. Osman Gazi Hân, Mihal'e onu gösteriyor:

- "De ki ona, ben Orhan'ın babasıyım. Gitmek dilerse gitsin, kalmak dilerse kalsın. Kalırsa, bir Cankız; Fatma, bir de Hülüfer kızım var derim."

Mihal de bunları Holofira'ya aynen söylüyor.

Holofira başı dimdik dinlemiştir. Başını hep dimdik tutarak cevap veriyor:

- "Ben sözümü demişimdir. Orhan Beğ ve hân babası kabul edince mutlu olurum. Orhan Beğin evini evim, babasını babam sayarım."

Osman Gazi Hân bu sözleri tam olarak anlamıştır. Bunun üzerine, bozuk Rum'cası ile konuşmaktan çekinmiyor:

- "Orhan mutlu olsun dilerim. Orhan'ın mutluluğu senin mutluluğundur, bilirim, senin mutlu olmanı dilerim."

Sonra Sungur'a dönüyor:

- "Hey, Sungur kardaşım; Hülüfer'i Aybike ile Söğüd'e gönderesin."

Holofira, ilk defa gülümsemiştir. Utangaçtır da:

- "Hânım" diyor, "önce adım değişmelidir."

Ve Sungur'la birlikte gidiyor.

Osman Gazi Hân bu sözü tam anlayamamıştır. Yalnız kaldıkları zaman açıklıyor:

- "Adı Holofira'dır hânım. Sen dahi hep Hülüfer gibi bir şey dersin. Ondan değiştirmek ister."

Osman Gazi Hân bir süre düşündü. Sonra gülümsedi:

- "Eyi ya; Nilüfer olsun.. nilüferleri pek andırır."

* * *

Nilüfer, Söğüd'de, bir süre, Gazi Rahman'ın evinde, Sâniye ile birlikte kaldı ve tıpkı Sâniye gibi, Türkçe'yi de Türk törelerini ve İslâm'ın gereklerini de kolay kavradı. Sağdıçlığını da Sâniye yaptı.

Orhan'ın isteği üzerine, nikâhları, Aybike ile İlalmış'ın nikâhları ile birlikte kıyıldı. Düğünleri de birlikte yapıldı.

Düğünde, başlangıçlarda, Malhun Hatun iki geline bakıyor ve Aybike'yi, çekik gözleri, daha uzun boyu ve daha koyu saçlarıyla

Nilüfer’den güzel buluyordu. Ama üzüntüsü değilse bile, burukluğu çok sürmedi; Nilüfer sıcaklığı, cana yakınlığı ve içten saygısı ile kendisini ona sevdirmesini bildi.

Osman Gazi Hân, düğünden sonra, kardeş beğleri ve yoldaşlarını topladı, onlara,

- “Allah izin verdi, iller aldık, uzaklara vardık. Aldığımızı tutmak, tuttuğumuzu onarmak gerek. Amma buradan her yana uzanmak zordur; olamazdır. Gayrı her ili bir ehline emânet kılmak uygundur. Ben böyle derim, siz ne dersiniz?” diye sordu.

Onlar da,

- “Uygundur hânım” dediler.

Osman Gazi Hân, bunun üzerine, Eskişehir’in sorumluluğunu ağabeyi Gündüz’e, Yarhisar’ınkini Konur Alp’a verdi. İnegöl’ün hesabı Turgut Alp’dan sorulacaktı.

Hân, artık Orhan’ın da sorumluluk alması gerektiğine ve bunu hak ettiğine inanıyordu; ona Sultanönü’nün yönetimini bıraktı.

Bilecik’te ise, kayın atası Şeyh Ede Balı’nın denetimi altında, Alâaddin bey anası ve bacısı ile birlikte kalacaktı.

Osman Gazi Hân bu kararını açıklayınca, Kara Güne bey,

- “Hânım” dedi; “sen hep Söğüd’de kalmayı mı düşünürsün?”

Hân,

- “Yok, a benim yiğit kardaşım” dedi; “Ben gayrı usanmışımdır bu yerlerden.”

Bunu söylerken gülümsüyordu ve gülümseyişinde nelerin gizli olduğu pek anlaşılmadı; ama hüzün de vardı ve bu belliydi.

* * *

Osman Gazi Hân, bu konuşmadan sonra, Gündüz ve Orhan beylerle Konur Alp’ı ve Turgut Alp’ı yanına çağırıyor, onlardan ne beklediklerini anlatıyor:

Osman Gazi Hân, her şeyden önce, adâlet istemektedir. Adâlet’in, hak ve hukukun İsevî, Musevî, Müslüman; Türk, Ermeni, Rum, Tatar gözetmemesi; eş, dost, akraba kayırmaması gerektiğine, kesin olarak inanmaktadır.

Ve, Osman Gazi Hân, onlara,

- “Darlıklar, sıkıntılar, yokluklar önce size, sonra milletinize; varlıklar, rahatlıklar önce milletinize, sonra size” diyor. Savaşta dâima öne geçmelerini, önde sürüp, önde çarpışmalarını söylüyor. Son olarak da, kentlerini çeşmelerle, mescidlerle, hanlarla, pazarlarla şenlendirip mâmur etmelerini, zenaatkârları, çiftçileri ve bilginlerle şairleri, din adamlarını saymalarını, korumalarını öğütlüyor.

Ayrıca, saldırgana acımasız, sığınana ve aman dileyene hoşgörü ile cömert davranılacaktır. Hatâlar bağışlanacak, kasıtlar şiddetle ve derhal cezalandırılacaktır.

Ve bütün bunlar o öğütlerdir ki, Osman Gazi Hân, gereklerini aksatanı derhal geri çekecek ve sıra eri yapacaktır. Bunu da, başta Orhan olmak üzere, hepsinin de tek tek gözlerinin içine baka baka söylemiştir.

Son olarak,

- “Güvencimsiniz, övüncüm olun, Allah’a güvenin; yapıp ettiklerinizle övülün, övünmeyin ve dahi, yarından tezi yok, yola koyulun” diye uğurluyor.

O gece, hepsi için de vedalaşma gecesidir. Ötekiler gibi, Orhan da yanında Nilüfer, anası Malhun Hatun’u, emicesi Gündüz beği ve yengesi Ayna Meleği görerek helâlleşti. Ertesi gün de, İlalmış, Kara Ali, Korkut Alp ve Hayrullah yoldaşları ile yola çıktı. Yanlarında Aybike ve Nilüfer ile ötekilerin de eşleri vardır.

Osman Gazi Hân, daha sonra, Söğüd’e bu iş için gelen kayını Mahmud ile, Malhun Hatun’u, kızı Cankız Fatma ve oğlu Alâaddin’i Bileciğe, kayın atası Şeyh Ede Balı’nın yanına gönderiyor.

Ayrılık Malhun Hatun’a çok zor gelmiştir; ama üzüntüsünü belli etmemeye, dile getirmemeye çabalamaktadır. Bunu anlayışı da, Osman Gazi Hân’ı bir başka biçimde daha üzmektedir:

Osman Gazi Hân’ı, daha çok Söğüd’den ayrılış, Söğüd’ün bu dağılışı üzmektedir. Ve ona öyle geliyor ki, ne Orhan, ne Konur Alp.. ne de Malhun Hatun bu üzüntüyü, bu hüznü duyabilirler. Ve, gene ona öyle geliyor ki, bu dağılışın gerekliliğini kendisinden başka.. belki Ede Balı dışında.. kimse anlayamayacaktır.

Bu hüzün ve Malhun Hatun’un üzüntüsü bu ayrılık gecesini, asla unutulamayacakların rafına yerleştirmiştir:

Sundurmada, evlerindeki bu son gecelerinde, Malhun Hatun’un, artık kırlarla kaplı güzel saçları Osman Gazi Hân’ın omuzlarına düşmüş, dolunayın yükselişini ve yayvan tepenin ardına kayışını seyrettiler.

Osman Gazi Hân, Malhun Hatun’un, yumuşaklığını ve başka hiçbir çiçekte bulmadığı kokusunu koruyan saçlarını, sık sık, okşuyor, öpüyor, kokluyor.

Konuşmuyorlar. Sâdece Osman Gazi Hân, yalnız bir defa,

- “Benim Tanrı armağanım.. benim zümrüdankam” diyor ve bir aradan sonra, aynı fısıldayan sesle ekliyor: “Gayrı bir Orhan var; Allah bize torunlar göstersin; Allah onları Oğuz’a bağışlasın.”

Bu seste artık hüzün yoktur.. bu ses hüznü ve üzüntüyü yasaklamaktadır; Malhun Hatun bunu anlıyor.. kabul ediyor: Başda kendisi ve Osman Gazi Hân, herkes ve herşey, artık Orhan içindir; Nilüfer’in vereceği oğullar içindir. Ve, Osmancık’taki, o tutkuların en güçlüsü olan sevi de bunun için olmuştur.

Malhun Hatun, öteden beri sezdiği bu gerçeği şuurunda buluverince gururlanıyor; bu gerçeğin sevgisini daha bir değerlendirdiğini görüyor. Ve, birden doğruluyor, kocasına sarılıyor: İlk günlerin tadı, çok daha zengin olarak geri gelmiştir.

Ay batmak üzeredir; ama Osman Gazi Hân için, Osmancık için o büyülü, o sırlı rüyâda ne ise aynen öyledir; Malhun Hatun’dur. Ve, Malhun Hatun olarak daha yıllarca ve yıllarca, hep öyle doğup batacaktır.

Osman Gazi Hân buna îman ediyor; mırıldanıyor:

- “Tanrım; sana şükr ederim.”

* * *

Osman Gazi Hân, Malhun Hatun’u uğurladıktan beş gün sonra, yanında Akça Koca, Saltuk, Sungur ve Gazi Rahman, Bilecik’e uğramadan Yarhisar’a gitti. Orada üç gün konakladı. Ayrılacağı gece, yoldaşlarına,

- “Niyetimi bildirmek isterim” dedi; “Yukarda, gün eğiminde Zisimo derler bir köy vardır. Bursa ile İznik arasına girmiştir. İkisinin yolunu tutar. Orda yurd edineyim derim; siz ne dersiniz?”

Akça Koca,

- “Uygundur, hânım” dedi.

Ötekiler de doğru bulunca, Osman Gazi Hân, hemen ertesi şafakta, yanına üçyüz kadar atlı ile bütün yapı ustalarını ve yoldaşlarından sadece Sungur'u alarak yola çıktı. Öteki erlerini ve yoldaşlarını Yarhisar'da bıraktı.

Zisimo, birkaç ay içinde, bir mescid, bir han, iki hamam, çeşmeler ve evlerle büyüdü. Osman Gazi Hân,

- "Adı gayrı Yenişehir olsun" dedi.

Ve yapılan evleri gazilere dağıttı. Söğüd'den, Domaniç'ten uzaklaşmış, Bursa'ya ve İznik'e yaklaşmıştı.

* * *

Bu sıralarda, Konya'dan, Osman Gazi Hân'ı endişelere düşüren bir haber geliyor; İlhanlı'lar Sultan'ı alıp götürmüş, yerine kendi adamlarını bırakmışlardır. Konya'nın dostlarına nasıl davranacakları belli değildir. Osman Gazi Hân dikkat kesiliyor ve bir süre hareketsiz kalıyor:

Konya'dan ve Konya dolaylarından göçmenler gelmektedir. Göç aylarca sürüyor. Kayı topraklarına silâhlı, silâhsız, yaşlı, genç, çiftçi, zenaatkâr, bilgin, cahil, iyi, kötü, ahlâklı, ahlâksız binlerce insan getiriyor.

Göçün başlangıcındaki birkaç olay Osman Gazi Hân'ı uyarmıştır; gelenleri başı boş bırakmıyor ve kesin emirlerle ve aileleri bölmemek şartıyla, birbirlerinden uzaklara yerleştiriyor. Savaşçıları da ayırıyor, üçer, beşer çeşitli beğlerinin emrine veriyor. En önemlisi de, savaşçı, esnaf, kadın, erkek, bütün göçmenlerin Kayı törelerine -gene kesinlikle- uymalarını istiyor. Aykırı davrananlar derhal uzaklaştırılacaktır.

İlk iki yılda ve özellikle çarşı, pazarda işler karışır gibi olmuş, tedirginlikler, hoşnudsuzluklar, hattâ, yer yer sürtüşmeler, çatışmalar olmuştur; ama bu durum çok sürmüyor, titizlikle uygulanan emirler, düzeni ve bütünleşmeyi sağlıyor:

Başlangıçta gözle görülemeyen, ama kısa zamanda sonuçları beliren, Konya göçmenleri ile Oğuz halkı arasında bir karşılıklı yararlanma ve bütün konularda, çift çubuktan demirciliğe, marangozluktan kuyumculuğa kadar bir bilgi artırımıdır bu.

Ve, Osman Gazi Hân'ın kendisi de, başda hisar kuşatmaları olmak üzere, savaş için bir şeyler öğreniyor. Ama onun asıl tecessüsü Selçuklu'nun yönetim düzenidir. Bunun için de, göçün getirdiği okumuş, yazmışların ve savaşçıların önemlilerini yakınında topluyor.

Böylece, Osman Gazi Hân illerinde, çeliğe su vermenin, araba dingilinin, çatı çatmanın, saraçlamanın, tohum geliştirmenin, dedelerden kalma yöntemlerine önemli şeyler ekleniyor ve bu, her şeyde böyle oluyor. Bahçelerde meyve ağaçları, bağlarda kütükler, mutfaklarda pestiller, salçalar, turşular değişiyor. Hasta bakımı değişiyor.

... Ve, bu arada aylar batıyor!

Zaman geçmektedir. Ve, Osman Gazi Hân hareketsizliğe mahkûmdur. Ama Osman Gazi Hân, gene de, sabırsız değildir, telâşlanmamakta, tedirginleşmektedir. Üzüntü yok. Hırçınlaştığı görülmüyor: Deli bir çayın kıyısındaki yalçın bir kaya gibidir. Osman Gazi Hân; sanki zaman çaydır, o da kaya ve hep öyle kalacaktır:

Konya'dan gelen bilginlerle, düşünce adamlarıyla ve gün görmüş kişilerle sık sık konuşuyor, aklına takılan şeyler için sorular soruyor, cevapları dikkatle dinliyor, sonra da bütün bu konularda, dört bir yana buyruklar gönderiyor, uygulamalara girişiyor:

Osman Gazi Hân, bir hareketin, bir seferin, bir gazânın da bu olduğunu ve bunun, yâni içerde düzen sağlamlaştırmanın kaleler düşürmek kadar, hattâ daha da önemli ve gerekli olduğunu kavramıştır.

Bu konuşup danışmaların dışında, Osman Gazi Hân uzlete çekilmiş gibidir; suskundur, tek başına at koşturmakta, bir su başında, ya da bir tepede, gene ve hep tek başına, neyini üflemektedir.

Ve, Osman Gazi Hân, yaz başlangıcında bir gün, o eski yoldaşlarını, Akça Koca'yı, Konur Alp'ı, Gazi Rahman'ı, Saltuk ve Sungur'u topluyor; onlara, dudaklarında sırlı bir gülümseyiş, deli günlerinden, kavakyellerine kaptırıp gittikleri çağlarından, İnönü yollarında, saza, söze, sohbete at koşturmalarından söz ediyor, sonunda da soruyor:

- “Hey benim yiğit yoldaşlarım; pek kocadık mı ola?”

Ve, Osman Gazi Hân, o günleri andıran bir âlem düzenlemek istediğini söylüyor.

- “Hazır olun ki, ben ha deyince şafak öncesi yola koyulalım” diyor.

Ne var ki, aynı günün akşamına doğru, oğlu Alâaddin Bilecik'ten gelmiş,

- “Hânım; dedem, şeyhim Ede Balı seni görmek diler” demiştir.

Ede Balı ağır hastadır; gözlerini yummak üzere olduğuna inanmaktadır; Osman Gazi Hân’ı son bir defa görmek istemiştir.

Osman Gazi Hân, yoldaşlarına,

- “Dileğim dilektir, unutmayasınız; kısmetse, dönüşte ederiz” diyor ve Bilecik’e at sürüyor.

Ede Balı, baş ucunda Ildız Hatun, Malhun Hatun, Mahmud, Hüsameddin Turgut, Kumral Abdal ve iki gelin ile üç torunu, yamaçtaki evinde, vâdiye bakan sofasında, yarı baygın yatmaktadır.

Kumral Abdal eğiliyor ve kulağına fısıldıyor:

- “Şeyhim, hân oğlun gelmiştir.”

Ede Balı’nın dudaklarından, bir gölge gibi, halsiz bir gülümseyiş kayıp geçiyor. Yorganın üstündeki elini uzatmak istiyor; ama ancak kımıldatabiliyor.

Osman Gazi Hân anlamıştır; üç uzun adımda yanına varıyor, diz çöküyor, elini tutuyor, dudaklarına götürmek istiyor.

Şaşılacak şey; el direnmiş, Ede Balı gülümseyecek ve başını çevirip ona bakacak gücü bulmuştur. Konuşabiliyor da:

- “Demiştim, hânım.. el öpme.”

Ve, kızı Malhun Hatun’u göstermeye çalışarak ekliyor:

- “Yazdım.”

Malhun Hatun,

- “Sana mektubu vardır.. bendedir” diyor.

Ve, Ede Balı, ölüme, bu sözü işitmek için direnmiş gibi, Osman Gazi Hân’ın elini sıkmaya çalışırken ruhunu teslim ediyor.

Fısıldar gibi Kur’an okumakta olan Kumral Abdal’ın sesi yükselmiştir. Osman Gazi Hân, Orhan’ın dedesinin göz kapaklarını, okşar gibi, indiriyor, kapatıyor. Ona, bir süre, bakıyor. Osman Gazi Hân, öyle, ayakta başını hafifçe eğmiş, dudaklarında gülümseyişi pek andıran bir belirsiz gerilişle bakarken, bir vakitler Orhan’ın beşiğine bakar gibidir; çok, çok ötelere, görmeyeceği zamanlara bakar gibidir. Duasını tamamlıyor, elleri ile yüzünü sıvazlıyor.

* * *

Osman Gazi Hân, Malhun Hatun'unu solgun, halsiz, mecalsiz görmüştür. Baş başa kaldıkları zaman onu sarıyor; saçlarını okşuyor, öpüyor, kokluyor; fakat onu nasıl gördüğünü söylemeye vakit bulamıyor; çünkü, Malhun Hatun, başını kaldırmış, ona bakmaktadır.

- "Hey benim ak bahtım, hey Oğuz'un umudu; de bana, eyi uyumaz, eyi yeyip içmez misin?"

O zaman anlıyor ki, kendi sağlığı da iyi değildir; kafasındakilerle ve gönlündekilerle bağdaşmamaktadır.

Osman Gazi Hân, işte ancak o zaman telâşlanır gibi oluyor, tedirginleşiyor.

Şimdi birbirlerine sarılışları daha bir başkadır; Malhun Hatun kalan gücünü ona sindirmek ister gibidir.

* * *

Şeyh Ede Balı'nın cenaze töreni pek sâdedir. Cemaatte heyecan yoktur, ahlanıp vahlanmalar yoktur. Söz hiç yoktur. Şeyh Ede Balı, sanki aralarındadır. Herkes birbirinde ve orada olmayanlarda, hattâ henüz doğmamış olanlarda Ede Balı'yı görür gibidir.

Çoğu ve bu arada Osman Gazi Hân, Ede Balı'nın kendilerinden sonraya da bir şeyler bırakacağını ve bunun işte kendileri aracılığı ile olacağını seziyor:

Osman Gazi Hân seziyor ki, Şeyh Ede Balı Dünya'yı küçültenlerdendir; bütünleştirenlerdendir; zaman'ın altın zincirine halka olanlardandır.

Ve, Osman Gazi Hân, Şeyh Ede Balı'nın kendisine bıraktığı mektubu okurken, onu ezberlemiş de tekrarlıyormuş gibidir; sanki mektubu yıllarca önce ezberlemiş, duygularına, düşüncelerine sindirmiş ve mektuba göre yapıp etmiş, Orhan'la mektuba göre konuşmuştur. Mektup mektup değil; o unutamadığı, o unutulamaz Sivrikaya gecesinden bu yana, kişiliğine damla damla sinen Ede Balı'dır; yönü, yöntemi olmuştur, gözünün ışığı olmuştur.

Sonra, Osman Gazi Hân, mektupta Konya sultanlarını görüyor; Ertuğrul beğ gazi'yi görüyor; Cankız'ı görüyor: Gökçe Bacı'yı, Uruz Derviş'i, Kumral Abdal'ı, Şıh Fakı'yı, Kara Güne beğ ile öteki kardaş beğleri ve hutbe okuyan, o hutbeyi okuyan Dursun Fakı'yı görüyor; Dursun

Fakı’yı dinleyen cemaatı ve yoldaşlarını ve bütün erlerini ve kadınlarıyla, erkekleriyle bütün soyunu, sopunu görüyor.

Ve, Osman Gazi Hân, Bilecik Yenişehir yolunu, kulaklarında.. kulaklarında değil, beyninin içinde, Şeyh Ede Balı’nın, Sivrikaya’daki, gülümseyişini sindiren sesiyle alıyor:

- “Dünya’yı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüzdür, oğul. Hırsımız, sabırsızlığımız, bencilliğimizdir. Önce bunların yüzünden küçülüyor, sonra da Dünyâ’yı çok büyük görüyoruz.”

....

- “Bak.. gökyüzüne bak.”

Ve, Osman Gazi Hân, tırısta giden Benliboz’un üstünde, gün ortasında, o Domaniç gecesini görür gibi oluyor.. hem de, göremedikleri milyonlarca yıldızla birlikte.

Ve, ses yeniden gülümsüyor:

- “Çok büyük dediğin Dünya, şu gördüklerinin en küçüğünün yanında tırnak ucu kadar bile kalmazmış.”

Ve anlatıyor:

Doğru; Dünya büyüktür.. çok, çok büyüktür. Fakat bir ömür için, bir TEK İNSAN içindir bu büyüklük. Bir soy için değil; bir soyun benimseyeceği, bir soya benimsetilecek bir amaç, bir inanç, bir ülkü için değil!

Ve anlatıyor:

Dünya’nın böyle amaçlara, inançlara, ülkülere açık olduğu dönemler vardır.

Ve, Osman Gazi Hân için zaman, o Sivrikaya gecesiyle tam olarak bütünleşiyor.

Ve, beyninin içindeki o Şeyh Ede Balı sesi ilk tazeliğini tam olarak buluyor:

“Dünya böyle bir dönemdedir; Dünya öyle bir soy, öyle bir amaç, öyle bir inanç, öyle bir ülkü beklemektedir.”

Atları hep tırıstadır. Bir vâdiden, yoğunlaşıp maddeleşen çam kokularından geçmektedirler. Osman Gazi Hân, hafifçe silkinip uyanıyor; sağ yanındaki Sungur sormuştur:

- “Hey hânım, ne düşünürsün?”

Ve, Osman Gazi Hân, bu uyanışıyla Sivrikaya gecesinden koparken, son olarak, Şeyh Ede Balı'ya veremediği cevabı hatırlayıp gülümsüyor. Ve o cevabı, Şeyh Ede Balı'ya vermesi gereken cevabı, Sungur'a, şimdi, söylemesi gereken cevabı söylüyor:

- "Hiç."

Ama eklemeden yapamıyor:

- "Orhan Beğe deyeceklerim var, Sungur kardaşım; nasıl desem, onu düşünürüm."

Osman Gazi Hân, Şeyh Ede Balı'nın mektubunu Orhan Beğe göndermeye karar vermiştir."

* * *

İlhanlı, kuzey ve kuzeybatı ile ilgilenmiyor. Konya'dan geri dönüyor. Osman Gazi Hân da kendisini serbest ve rahatta görüyor:

Yapacakları vardır: Bunlar yapması gerektiğine inandığı şeylerdir ve kendisini harekete zorlamaktadır. Bu arada, bütün yakınlarını şaşırtan bir ilgisi ön plâna çıkmıştır; bu ilgi Benliboz'adır:

Benliboz artık iyice yaşlanmış, hızdan ve çeviklikten düşmüştür. Osman Gazi Hân, son günlerinde, Yenişehir'in harman yerinde, saatlerce, üç yaşlı bir tayla tâlim etmekte, onunla bütünleşmeye çalışmaktadır.

Tay, Benliboz dölüdür; tıpkı babasına benzemektedir. Ama, Osman Gazi Hân, tâlimler sırasında ona sık sık öfkelenmekte;

- "Bre bir işe yaramaz; baban nerde sen nerde" diye bağırmaktadır.

Oysa tay, bu çalışmaları izleyenlere, can ve yürekten, "Ma'şallah" dedirtmektedir. Onlar, hân'ın öfkesini bir türlü anlayamıyorlar.. hem de, onun, her tâlimden sonra Benliboz'un ahırına gidip onu dakikalarca okşadığını, dertli dertli bir şeyler mırıldandığını gördükleri halde!

Osman Gazi Hân, başda Sungur, yoldaşları sık sık,

- "Tayın adına ne dersin, hânım?" diye sordukları halde,

- "Düşünürüm"den başka bir şey söylememektedir.

Aslında, taya ad olarak önceleri "Benlibozcuk" ya da "Oğlu" demeyi kuruyordu. Bir türlü dili varmadı ama. Sonunda da,

- "Adı İkinci olsun" diyor.

Ve, çok geçmeden Benliboz ölüyor. Yakınları da, Osman Gazi Hân'ın üzülüp dertlendiğini, ilk defa görüyor.

Bir başka üzüntü, başka kederdir bu. Osman Gazi Hân'ın Benliboz gömülürken bir ağlamadığı kalmıştır. Ve bu hâl günlerce sürüyor. O kadar ki, Sungur söylemeden yapamıyor:

- "Hey, hânım; bu ne keder, bu ne acıdır ki, baban, ulu beğimiz Ertuğrul beğ gazi'den ve dahi şeyhimiz, nûrumuz Ede Balı'dan sonra dahi görülmemiştir?"

Osman Gazi Hân, ona buruk bir gülümseyişle bir süre baktıktan sonra, anlamak, öğrenmek ister gibi mırıldanıyor:

- "Sungur, benim yiğit yoldaşım Sungur; sana sorarım Sungur: Onlar öldü mü ola?"

Ve yutkunuyor. Belki de, "Onlar öldüyse biz neyiz?" diye eklemek istiyor; öyle bir öğrenme hırsı vardır bakışlarında.

Anlıyor Sungur. Ölen Benliboz'dur; İkizce'yi, Köprühisar'ı, Aydos'u, Bilecik'i.. ve İnönü'yü, İtburnu'nu Osmancık'a, Osman Beğ'e, Osman Gazi'ye, Osman Gazi Hâna yakın edendir. Ve, birden bire, Sungur da kederleniyor.

* * *

Gene o günlerde, Ede Balı'nın üzerinden daha üç hafta geçmeden, Osman Gazi Hân yoldaşlarını topluyor. Onlara:

- "Belli ki, benim acılarım var deye unutman dediğimi unutmuş davranırsınız" diyor; "Dileğim bâkîdir: Hazır olun; yarın, şafak öncesi yola çıkarız."

Hepsine haber salınmış, bir araya gelmişlerdir. İkisi sağında, üçü solunda. Gazi hân beş yoldaşıyla, at başı dörtnaldadır:

Önce güneye yöneliyorlar. Yoldaşları, gidiş İnegöl'e sanıyor. Ama aradan çok geçmiyor. Gazi hân batıya doğru dizgin kırıyor.

Gökte hilâlleşmeye yüz tutmuş bir ay vardır. Ağaç denizini andıran yamaçlardan dolanıyor, vâdiler, ırmaklar geçiyor, yayvan tepeler aşıyorlar. Ay artık soluklaşmakta, gökyüzünün lâciverdi uçuklaşmakta, süt mâvisine kaymaktadır.

Önlerinde, kuzeye doğru gittikçe yükselerek uzayan koyu nefti bir ulu dağ belirmiştir. Çok geçmeden onun yamaçlarına sarıyorlar ve kuzeye yöneliyorlar. Vâdilerin karanlıklarına iniyor, renkleri ve biçimleri belirmeye başlayan yamaçlara tırmanıyorlar.

Doğu ışımaya başlamıştır. Bulutlar ağarmakta, portakallaşmaktadır. Sağ aşağıda, uzayıp giden ovanın zengin yeşilleri, incecik bir tülü andıran pusun altında ton ton grileşmiştir; yer yer gümüş çakışlar vardır. Ve, artık güneş, erimiş altın gibi baş vermektedir.

Derken, Osman Gazi Hân, bir burnu dönüp bir ok atımı kadar daha gittikten sonra birdenbire gem kasıyor. Yoldaşları da öyle:

Atlar şahlanmıştır. Osman Gazi Hân, aynı anda kolunu kuzeye doğru uzatmıştır. Kol gergindir. Kılıçların en uzunu gibidir; ama avuç açıktır:

- “Bursa!” diyor.

En coşkun bozlağa başlar gibi söylemiştir kelimeyi. Yumuşacık tekrarlıyor:

- “Bursa.”

Günün ilk ışıkları karayağız yüzündedir; tunçlaştırıyor onu.

Ve, gözlerini bir başka şekilde parlatıyor.

Ve, kolu, hâlâ kılıçların en uzunu gibidir ve, sanki, Bursa’nın üzerindedir.

Ve, avucu hâlâ açıktır; sanki Bursa’nın üzerine kapanıverecektir.

Ve, Osman Gazi Hân’ın göğsü, sanki atı değil de o koşmuş gibi, inip kalkmaktadır. Heyecanı gülümseyişinde büsbütün beliriyor.

- “Gök gümüş” diyor ve ara vermeden hızla ekliyor; “Bak Rahman, bak Sungur, bak a Akça Koca, bak Saltuk, bak Konur, şo kubbe de gümüş.”

Susuyor. Göğsü inip kalkarken buyurur gibi ekliyor; “Ben ölünce, beni o gümüş kubbenin altına koyun.”

Sonra, heyecan siliniveriyor. Hüzündür şimdi Osman Gazi Hân’ın gülümseyişindeki, gözlerindeki boynundaki:

Parmakları yavaş yavaş bükülüyor. Kolu yavaş yavaş iniyor.

Ve, Osman Gazi Hân yavaş yavaş yere konuyor.

Yoldaşları da iniyor.

Burası bir su başıdır.

Yarım daire biçiminde oturuyorlar. Hisarı kuşatmış gibidirler ve yüksek kale duvarları içindeki şehir, oturdukları yerden, Osman Gazi Hân'ın o kocaman avucu içine sığabilecek bir mücevher kutusu gibidir.

Güneş yükselmekte, gök maviliğini, ova yeşil çeşitlemesini bulmaktadır ve kubbe, şimdi, ovulmuş gümüş gibidir: Osman Gazi Hân, Zümrüd Anka'nın yüzyıllar boyu süreceğine inandığı uçuşu boyunca onun, o kubbenin altında, o uçuşun düşlemesine yatmayı daha bir hırsla istiyor ve hiç ara vermemiş gibi tekrarlıyor:

- "Ben ölünce beni şo gümüş kubbenin altına koyun."

Sesi, şimdi, o büyük, o uzun düşte mırıldanır gibidir ve bu sesde hem ricanın yumuşaklığı, hem vasiyetin vebâl yükleyişi vardır.

* * *

Osman Gazi Hân, "Önce İznik" diye düşünüyor ve oyalanmadan İznik üzerine yürüyor.

Ne var ki, İznik kalesi sağlamdır ve iyi korunmaktadır. Gazi hân, onu hücumla düşüremeyeceğini anlıyor,

- "Şoraya tez havâle yapılsın" diyor.

Kolu, atının üstünde, İznik güneyindeki yamaca doğru uzanmıştır.

Gösterdiği yer, Kara Tegin'dir; söylediği kale orada yapılıyor: İznik'in yolu kapanmış, giriş çıkışı tutulmuştur. Osman Gazi Hân kaleyi Taz Ali'ye emânet bırakıyor.

"Savaşda yüz yağıdan yüzdöndürmez."

Taz Ali'nin nâmı budur ve Osman Gazi Hân'ın savaş buyruklarına uymak Taz Ali'nin tek mutluluğudur. Nitekim, iki yüz erle birlikte, İznik'ten dışarıya, dışarıdan İznik'e kuş uçurtmuyor, gölde dahi kayık sektirtmiyor. Bu arada -Osman Gazi Hân buyruğudur- kale dışındaki köylere dokunmuyor, halka hoş davranıyor, müşküllerine yardımcı oluyor; aralarında sağlam bir dostluk kuruluyor.

O kadar ve öylesine ki, bu köylüler, İznik koruyucularının kaleden çıkış ve yarma girişimlerinde Taz Ali'nin yanında yer alıp savaşmakta, İznik savaşçılarına ve halkına,

- "Gelin bîçâreler.. gelin de rahat olun ki, rahat olduk" diye ünlemekte, haberler salmaktadırlar.

Osman Gazi Hân, Orhan Beği, Kara Tegin'deki bu havâle ile yöreyi el altında tutması ve gerekince harekete geçmesi için Yarhisar'da bırakmıştır. İznik'ten gelen aracılar, Taz Ali'ye,

- "Beğinizle konuşmak isteriz" deyince, o da durumu Orhan Beğ'e bildirmiştir.

Orhan Beğ, Kara Tegin'e geliyor. Aracılar, ona,

- "Bizimle anlaşın ki, bizi kırmayasınız" diyorlar ve isteklerini açıklıyorlar; "Gidenimiz gitsin, duranımız dursun. Hisarı size teslim edelim."

O zaman, Orhan Beğ gazi, Taz Ali ile er başlarına,

- "Hânımız Osman Gazi babam, bana; yiğitlik gazâların en iyisidir demiştir" diyor ve kararını bildiriyor: "Gerçi hisar düşmek üzeredir; amma hayırlısı aman verip teslim almaktır. Bunların dedikleri olsun ve giden gitsin, duran dursun ve bizim dahi kimesneye zerre ziyanımız dokunmasın."

Taz Ali ve ötekiler de,

- "Elbette doğru dersin" dediler.

Bunun üzerine aracılarla sözleşildi:

Tekfür, ertesi sabah, sözleşmede kararlaştırıldığı gibi, yanında eşi, yaşları onun altında iki oğlu ve İznik'ten göçmek isteyen, kadın, erkek, iki yüz kadar kişi, İstanbul Kapısı'ndan çıktı. Orhan Beğ gazi'nin verdiği erler onları binecekleri gemiye kadar götürdü.

Onlar gittikten sonra da, Orhan Beğ gazi, İznik'e ardında erleri, Yenişehir Kapısı'ndan girdi. Onu din adamları ve şehirde kalanların ileri gelenleri karşılamıştı. Yollarda, büyük bir çoğunluğu kadın, kız olan halk sıralanmış, coşkuyla alkış tutuyordu. Orhan Beğ gazi baş papaza döndü:

- "Bunların padişahları öldü de ben mi padişah oldum?"

Baş papaz hüzün ve utançla gülümsedi:

- "Mertlik ve yiğitlik herkese padişahdır."

Orhan gazi beğ,

- "Beli, biliriz" dedi.

Sonra onu büyük ve pek güzel bir bahçeye götürdüler. Halk da orada toplandı. Aralarından ileriye fırlayan bir genç kız, eliyle Orhan Beğ gazi'nin erlerini göstererek bağırdı:

- "Bu İkülos bahçesi hiçbir yaz böyle çiçeklenmedi."

Alkışlar, herkesin bu çok güzel kıza katıldığını gösteriyordu.

Nitekim, daha o gün, çoğu Müslüman oldu. Orhan gazi erlerinin çoğu da bu, kimi kız, kimi dul, genç ve güzel İznik'lileri nikâhladı. Orhan Beğ gazi bu evlenenlere İznik'in en güzel evlerini bağışladı. Büyük kilisenin cami, bir manastırın mescit yapılmasını ve Yenişehir Kapısı'nın çıkışında bir imâret kurulmasını buyurdu. Ve, dedesi Şeyh Ede Balı'nın müridlerinden Hacı Hasan'ı, nesillerine kalmak üzere şeyh tâyin etti. Ona,

- "Hey benim dedem yâdigârı büyüğüm" dedi; "bana, İznik Bizans'lının ilim kaynağıdır dersin. Senden dileğim odur ki, sen dahi İznik'de bir imâret, bir yeter medrese kurasın ve Oğuz'un dahi ilim kaynağı yapasın."

İznik'in düştüğü haberi kısa zamanda bütün Bizans'a yayılmış, imparatoru da sarsmıştır. İmparator, Bursa tekfürüne çok sert bir dille, derhal harekete geçmesini, Türk'e karşı kesin sonuçlar alacak bir şeyler yapmasını emrediyor.

Vezir Barsuk, bunun şart olduğunu, tekfüre çoktan beri anlatmaya çalışmakta, ama lâf anlatamamaktadır. Ne var ki, tekfür, kendi idrâksizliğinden doğan İznik olayını da ötekileriyle birleştirerek vezirine yüklemeyi başarıyor ve onu uzaklaştırıyor; böylece de İstanbul'a karşı durumunu koruyor. Bu arada da, Adranos, Kete, Bidnos ve Kestel tekfürlerini toplantıya çağırıyor.

Osman Gazi Hân, Bursa'ya haberciler yerleştirmiş ve yeni haberciler edinmiştir. Tekfürlerin anlaştığını ve harekete geçmek üzere hazırlandıklarını, toplantının hemen ardından öğrenmiştir. Bütün yoldaşlarını ve kardaş beğleri topluyor. Tekfürler yürüyüşe geçerken Osman Gazi Hân da sancak açmıştır.

İki ordu Koyun Hisarı önünde karşılaşıyor.

Savaş, o vakte kadar görülmemiş bir şiddette günlerce sürmüş ve Osman Gazi Hân'ın yeğeni Gündüz beğ'in oğlu Aydoğdu, Adranos tekfürü ile yaptığı kılıç tartışmasında şehit düşmüştür. Osman Gazi Hân, bu şahadetle Bay Koca'nın ve Savcı beğ ağasının acısını, öfke birikimleri ile birlikte yeniden duyuyor. Ve, ne kadar saldırıyorsa da, tekfürle karşı karşıya gelmenin yolunu bulamıyor; acısı ve öfkesi ile baş başa kalıyor.

Tekfürler ordusu perişan edilmiş, şehidlerin öcü misil ve misil alınmıştır. Osman Gazi Hân, artık,

- “Bursa” diyor, “Bursa’ya” diyor.

Fakat daha önce görülmesi gereken hesaplar vardır:

Atik davranıp daha savaş sürerken kaçan Bursa tekfürünün peşine düşmeyi yararsız buluyor ve karşısına düşen Kestel tekfürünü kılıçlayıp askerlerini bozduktan sonra, Orhan’la çarpışmakta olan Adranoslular’ın sağına sarkıyor. O zaman, başda tekfürleri, onlar da kaçmaya başlıyor. Osman Gazi Hân’ın sesi de savaş nâralarını, at kişnemelerini ve kılıç şakırtılarını bastırıyor:

- “Koman bire.. onu isterim.”

Fakat yetişemiyorlar; Adranos tekfürü Ulubat Köprüsü’nü geçmiş. Ulubat Kalesi’ne sığınmıştır. Ulubat tekfürü de çayın öte yakasındadır.

Osman Gazi Hân kıyıya gelirken gem kasıyor ve durumu değerlendiriyor:

Köprüyü geçmeye kalkışırsa, karşıdakiler ok üşürecektir. Sesleniyor:

- “Ey tekfür! sana derim: Kaçanı ver. Vermezsen göl başından dolanır, bütün ilinizi harâb ederim.”

Tekfür, bir an düşündükten sonra.

- “Anlaşalım” diyor.

Gazi hân, “dileğin nedir?” diye sorunca da söylüyor şartını:

- “Sen ve senin neslinden kimse bu köprüden geçmeye ki, kaçanı verelim.”

Gazi hân; “kabul ettim” demiş. Adranos tekfürü ellerinden, ayaklarından tutularak getirilmiştir. Onu Kete Kalesi karşısına götürüp parça parça ediyorlar. Sungur da bağırıyor:

- “Sözünü tutmayıp düşmanlık edenlerin hâli budur.”

Ve halk, hisarın kapılarını açıyor.

Osman Gazi Hân, “Bursa” diyor. “Bursa’ya” diyor ve Bursa’yı düşürmenin çok, çok zor olduğunu düşünüyor. Bu iş savaş işi değildir; biliyor.

Ama Bursa alınmalıdır. Bursa mutlaka alınmalıdır.. ve son uykusuna Gazi hân orada yatmalıdır!

Bir gün usta başılarını çağırıyor ve buyuruyor:

Hisar’ın iki yanına, Kara Tegin’dekinden daha sağlam iki havale yapılacak, içerden dışarıya, dışardan içeriye kuş uçurtulmayacaktır.

İşe derhal başlanıyor. Kar, kış demeden çalışılıyor; bahara doğru da tamamlanıyor.

Osman Gazi Hân, havalelerden birini yeğeni Ak Temür’e, ötekini Balabancık adında Bayat’tan bir yiğide emânet ediyor. Bunların ikisi de, son savaşlarda kendilerini göstermiş gözüpek ve yararlı kişilerdir. Göreve başlıyorlar; bu arada yörelerini, yörelerindeki köyleri düzenleyip hâle yola koyuyor, getirttikleri demirci, derici, saraç, marangoz, yapıcı ustaları ve iyileştiriciler ile halka yardımcı oluyorlar.

* * *

Zaman geçmekte, Osman Gazi Hân ve yoldaşları yaşlanmakta; orduda genç gaziler erbaşlıklarına yükselmektedir. Sabırsızdır bunlar; zafer susuzudurlar. Her galebeden sonra bir yenisinin iştiyakı ile dolmakta, sınırlanmaktadırlar. Çoğu Orhan Beğ’in yaşıtıdır; aralarında artık daha gençleri de vardır.

Bunlardan beşi, bir gün, Osman Gazi Hân’a gelmişlerdir. Sözcüleri, Konur Alp’ın oğlu Kara Ali’dir;

- “Hânım” diyor, “Elhamdülillah, kâfir hep mağlûb, Müslümanlar hep galibdir. Çünkü senin gibi bir gayretli hânımız vardır. Şimden geru durmak câiz değildir”.

Osman Gazi Hân, yalnız kalınca, ilk defa hüzünle gülümsüyor; önüne geçilemez, değiştirilemez ve boyun bükülerek, ama en değerli mertlikle, en üstün yiğitlikle kabul edilmesi gereken gerçeği düşünüyor;

Nöbet.. sancak devredilmelidir: Vakti gelmektedir.

Ve, o Sivrikaya gecesini düşünüyor.

Ede Balı’yı düşünüyor.

Malhun Hatun’u.. Zümrüd Anka’yı düşünüyor.

Ve, Malhun Hatun’un, son görüşündeki solgunluğunu, halsizliğini hatırlıyor; onun kendisine söylediklerini, bu sözlerdeki kendi hâlini hatırlıyor:

Nöbet.. sancak devredilecektir.

Gazi hân, nöbeti, sancağı devredecektir.

Gazi hân, çünkü, bu düşüncelerinde, bu hatırlayışlarında Osmancık'tan Osman Gazi Hânı çıkaran idrâkini tazelemiştir.

Böylece, Osman Gazi Hân, başlangıçlarda yanlarına kâh Köse Mihal'ı, kâh Saltuk veya Akça Koca'yı.. güngörmüş ve Osman Gazi Hân törelerini zerre zerre sindirmiş bir yoldaşını katarak, Orhan'ı, Kara Ali'yi, İlalmış'ı gazâlara gönderiyor. Sonra sonra Orhan Beğ'i tek bırakıyor.

Bu süre içinde, önce Nilüfer Hatun Orhan Beğ'e bir oğul, Gazi hân'a bir torun vermiştir. Gazi hân onun adını Murad koyuyor.. ömrünün en büyük, en kutsal murâdını bulmak istercesine.

Sonra, torununun oğlunu gören Ildız Hatun vefat ediyor.

Osman Gazi Hân, artık, çok daha başka mezar başlarında da dua etmekte, bambaşka cenaze namazları da kılmaktadır: Sırasıyla, Konur Alp ve Saltuk yoldaşları ile Dursun Fakı'yı toprağa veriyor.

Sonra, Benliboz kadar sevmeye başladığı ve o kadar uyuştuğu İkinci ölüyor; Gazi hân, Benliboz bir kere daha ölmüş gibi oluyor. Seçtiği yeni at Günışığı'dır. Belki de atların en üstünüdür; ama, Gazi hân binmek istemiyor.. görmek bile istemiyor.

Osman Gazi Hân, artık bir tek şey istemektedir. Ve bu isteğe karşı duramamaktadır. Sonunda, o görmek istemediği, binmek istemediği Günışığı'nı çektiriyor ve yanında yalnız Sungur, yollara düşüyor:

Osman Gazi Hân, Günışığı'nın üstünde hâlâ dimdiktir; ama yiğit yüzünden, sonbahar belirtisi bulutlar gibi gam gölgeleri geçmektedir. Çelik gözlerinde parıltılar hâlâ yanıp sönse de, hep uzaklara kayan bir dalgınlık vardır. Ve, ne kadar belli belirsiz olsa da, dudaklarından kesilmeyen gülümseyiş, Sungur'u Gazi hân'ın mağmum suskunluğundan da çok üzmektedir.

Gazi hân, günler ve geceler süren yolculukları boyunca çok az konuşmuştur. Konuşunca da, sözleri, o gülümseyişi hiç eksilmeden, ya âvare yılların mâceraları ile, ya da, geçtikleri yerlerin hatırlattığı ilk gazâlar, ilk zaferler ve ilk acılarla, ilk şehitlerle sınırlı kalmıştır; değil gelecek zamanlarla, günle ilgili bir söz bile söylememiştir:

Osman Gazi Hân için, gün ve gelecek, sanki bir tek mesele, bir tek istekten ibarettir ve bu da, Bursa'da, gümüş kubbenin altında son uykusuna yatmakdır, haşre orada uyanmaktır. Sungur'un bu yolculukta sezdiği, sezgiden fazlası, anladığı ve inandığı budur:

Önce İnönü'de konaklıyorlar. Sonra, şafakla, sabah namazını kılar kılmaz yeniden yola koyuluyor ve İtburnu'na varıyorlar. Orada, Ede Balı'nın tekkesine iniyorlar.

Tekke, yıllar ve yıllar önce ilk gelişlerindeki bakımı ve canlılığı bulmuştur. Onları, başta tekkenin şeyhi, Ede Balı'nın oğlu, Alâaddin'in mürşidi, Gazi hân'ın kayını Mahmud karşılamıştır.

Gazi hân, musafahânın hemen ardından, Mahmud'a;

- "Sen Sungur kardaşıma bak" diyor.

Ve arkalıksız tahta merdivenden çıkarak, doğruca, ilk gelişinde gecelediği odaya gidiyor.

Gazi hân, şimdi, Malhun Hatun'u ilk gördüğü pencerenin önündedir. Zümrüd Anka'sını ilk gördüğü bahçeye bakmaktadır.

Ve, Gazi hân, orada, elinde bakraçla, Malhun Hatun'unu ilk gördüğü gibi görmektedir; kendisi de Zümrüd Anka'sını ilk gördüğü zaman nasılsa öyle olmaktadır.

Gazi hân, o odada, duvarında Kur'an kesesi asılı.. babası Ertuğrul beğ gazi'nin ayakta sabahladığı odada, lâmbalığında Bizans ve Selçuklu sikkeleri bulunan odada geceliyor.

Ve, Gazi hân, o odada yalnız Malhun Hatun'un ilk görüntülerini değil, Orhan Beğ oğlunun bastıracağı sikkeleri de düşlüyor.

* * *

Sonra, hemen ertesi sabahın, gene şafak vaktinde yollara düşüyorlar. Söğüd'e varıyorlar. Söğüd ayağa kalkıyor. Ve Söğüd, Gazi hân'da, kendisine karşı bambaşka bir yakınlık, bambaşka bir sıcaklık ve sırlı bir sevgi buluyor; onu çok daha büyük, çok daha güvenilir inanılır buluyor.

Gazi hân, Söğüd'de Ertuğrul beğ gazi'nin, anası Cankız'ın ve Ertuğrul beğ gazi yoldaşları, kılıç ustası Hasan Alp'ın, binit ustası Kara Tegin'in, yay ustası ve hoş sözlü, hoş gülüşlü Ak Temür'ün mezarlarını ziyaret ediyor; çiçeklerini suluyor.

Sonra, Orhan'ın, artık iyice kocayan ve bahçesine çekilen ustası demirci Hamdi'ye gidip hâlini, hatırını soruyor. Ve, geceyi, Malhun Hatun ile gerdeğe girdiği evde geçiriyor.

Sungur'u büyüleyen bu yolculuk, hep aynı hava içerisinde, Tepepınar, Domaniç, Sivrikaya, Harlak, İkizce uğraklarından sonra, Bilecik'te son olarak duraklıyor; oradan, Yenişehir'e, Malhun Hatun'u alarak dönüyorlar.

Bu son merhalede, Gazi hân'daki tek değişiklik gülümseyişinin bir parça daha belirip bir parça daha mağmumlaşması olmuştur.

Ve, Malhun Hatun çok daha süzülmüş, solgunlaşmış, erimiştir. Ama kendi hâlini umursamadan, Gazi hân'ın pervânesidir o: Gazi hân bu uzun yolculuktan ağrılarla, sızılarla dönmüş, yatağa düşmüştür.

Malhun Hatun, Bursa kuşatmasındaki Orhan Beğ'e haber salıyor;

- "Baban hân'ın hâli eyi değildir; tez gel" diyor.

* * *

Orhan Beğ'den önce, Yenişehir'e gelenler vardır: Nilüfer Hatun, oğlu Murad'la, Alâaddin, karısı Gülnaz ve kızı Emine ile Cankız Fatma kocası Kara Doğan ve oğlu Ertuğrul ile oradadırlar.

Orhan Beğ, Gazi hân'ın yattığı odaya girdiği zaman, o torunlarından Murad'ı kucağında hoplatmaktadır. İki yanında da Ertuğrul ile Cankız Fatma uzanmıştır.

Gazi hân, karşısında Orhan Beği görünce değişiveriyor; sanki neş'e ile oynayan o değildir. Birdenbire ciddileşiyor; hattâ endişeleniyor:

- "Hey oğul; bu ne geliştir?" diyor.

Ve ekliyor:

- "Bursa'da haller nicedir?"

Orhan Beğ'in kuşatmayı bırakıp gelişinden kuşkulanmıştır; çünkü bu geliş ile kendisi arasında bir ilgi kuramamaktadır.

Orhan Beğ anlıyor; kemküm ediyor, arkasındaki anasına bakıyor. O zaman Gazi hân da anlıyor ve gülümsüyor:

- "Gel" diyor.

Orhan Beğ diz çöküp babasının elini öpüyor. Osman Gazi Hân da ona torunlarını gösteriyor:

- "Hangisini daha çok seveyim, bilemem, oğul. Bu murâdımdır. Bu anam Cankız'ı, bu babam Ertuğrul beğ gazi'yi yâd ettirir."

Şimdi herkes oradadır. Burla Hatun, Bânu Çiçek ve yanında Bay Koca ile Ayna Melek de, ikindiye doğru gelmişlerdir. Gazi hân hepsine de ayrı

ayrı ve uzun uzun bakıyor, yengelerinin gelinlik çağlarını, büyük mutluluklarını, büyük acılarını hatırlıyor; yeğenlerinin, kendi çocuklarının ve torunlarının doğumlarını, kendi mutluluklarını ve acılarını hatırlıyor.

Ve, Gazi hân, birkaçının dışında, bu mutlulukları ve kendi mutluluklarını tam tadamadığını, içine sindiremediğini düşünüyor, içi burkulur gibi oluyor; sonra da hepsine, özellikle de Malhun Hatun'a karşı suçluluk duygusuna kapılıyor; kendisini onların hayatının dışında yaşamış gibi buluyor. Sanki, başda Malhun Hatun, onların sevgisini çalmıştır; verilen sevgilerin karşılığını ödememiştir.

Onlardan, özellikle de Malhun Hatun'dan çalmış, Kayı'ya vermiştir. Kayı'ya ve Oğuz'a borçlu kalmamayı, sâdece bunu düşünmüş, bu saplantı ile de, başda Malhun Hatun hepsine borçlu kalmıştır.

Gazi hân, bir ara, başbaşa kaldıkları kısacık zamanda, kızı Fatma'ya,

- "Hey benim gökçek kızım; beni ko, anan karıcığa bak. Hâli eyi olmayan odur" diyor.

Fatma,

- "Görürüm" demiştir.

Gazi hân'ın endişesi artıyor.

* * *

Vakit akşam ile yatsı arasıdır. Yemek yenmiş, eski Söğüd ve Domaniç günlerinden konuşulmuş, hemen hemen herkes, ötekilerin unuttuğu birkaç hoş olayı hatırlatmıştır. Ortaya çıkan şey, Osman Gazi Hân'ın, çocukluğundan sonra dışında kaldığı evlerdeki, çadırlardaki canlı, cıvıltılı, sımsıcak hayattır; yakın, uzak tanıdıkların, hattâ anası Cankız'ın, hattâ babası Ertuğrul beğ gazi'nin, ev içi, çadır içi -Osman Gazi Hân'ın bilmediği- özellikleridir.

Osman Gazi Hân, Konur Alp'ın, Gazi Rahman'ın, Akça Koca'nın, Saltuk ve Sungur ile daha nicelerinin özelliklerini, hem de en küçük ayrıntılarına kadar bildiğini, ama bunların farkına varmadığını düşünüyor

Çocukların göz kapakları düşmeye başlamıştır. Ve, Malhun Hatun da çocuklar gibidir; o da, uyanık kalmak için kendisini zorlamaktadır: Zorlamasa içi geçiverecektir. Gazi hân,

- "Götürün çocukları; yatırın" diyor.

Herkes çıkarken de Orhan Beğ'i durduruyor:

- "Hey oğul, az eğlen."

İkisi baş başadırlar. Orhan Beğ, kapattığı kapının az berisinde, ayaktadır. Gazi hân çağırınca gidip şiltenin yanına diz çökmüştür. Bekliyor.

Bir süre göz göze kalıyorlar. Gazi hân,

- "Eyi dinle, oğul" diye başlıyor: "Sana deyeceklerimi demişimdir. Dileklerimi demişimdir. Deden ulu Ede Balı'nın mektubunu dahi vermişimdir. Gerisi şeriat ve töre gereklerincedir. Amma, mâdem ki anan karıcık vasiyet zamanıdır sanır, hatırı hoş olsun. İşte sana vasiyetim: Anan dahi olsa, bir kimse sana Tanrı'nın buyurmadığı bir söz söylerse, sen onu kabul etme. Aslını bilmezsen Tanrı ilmini bilenlere sor. Bir de sana itaat edenleri hoş tut. Hakkı gözet. İtibarın bilginlere, zanaatkârlara olsun. Askerin hep önünde git. Bir de, sana hizmet eden ve yararlı olan Hıristiyanlara daima ihsân et, ki, senin ihsânların onun hâlinin tuzağıdır."

Sustu. Sonra, birden bire elini Orhan Beğ'in omuzuna koydu. Başını onun başına bir parça daha eğdi. Şimdi birbirlerinin gözlerindedirler. Ve Osman Gazi Hânın sesi, büyük kararlarında ve kişiliğini tümüyle koyduğu iddialarında olduğu gibi, tıpkı öyle, iyice basıklaşmıştır;

- "Oğul! ben öldüğüm vakit, beni Bursa'da, şo Gümüşlü Kubbe'nin altına koy. Bursa'yı al."

Ve, ciğerlerindeki havayı, körük basar gibi boşalttıktan sonra ekliyor:

- "Var git, oğul; şafakla yola koyul. Bursa'da ezan okutmadan dönme."

* * *

Bursa direnmektedir. Gaziler Bursa önünde baharlar, yazlar, kışlar geçirmektedir.

Osman Gazi Hân yataktan kurtulmuştur; ama Günışığı'na binememektedir. Binse de, beş, on ok atımından çok sürememektedir; Bursa'ya gidememektedir.

Buna karşılık, Bursa ile Yenişehir arasında bir haberciler köprüsü kurdurtmuştur; artık, birkaç aydan beri, Bursa'dan, Orhan Beğ'den haber sordurtmaktadır.

Çoğu zaman Sungur'la yalnız kalıyor; çünkü Akça Koca ve Gazi Rahman hâlâ gazâ edebilmektedir; kendi durumunda olan yoldaşı sâdece odur.

Ve, Sungur Bursa önlerinde savaşamamanın acısıyla mutsuzdur; aksi, hattâ nemrut bir adam olup çıkmıştır. Önüne gelene bağırıp çağırmakta, gönüller bile kırmaktadır. Bir gün, Gazi hân ona, bir yaz başlangıcı ırmağının kıyısında,

- "Hey benim kocamış yiğidim" diyor; "Eyiden olmak yiğidi kötü mü ede? Eyiyi yapamayan kötü mü ede? Bakarım, vara yoğa sancılanır, hiç hoşnud olmaz, hoşluk kırarsın. Bu hallerin nedendir, ben bilirim. Sen Bursa önlerinde olmak dilersin ve dahi olamayışına yanarsın. Kurtar gönlünü bu sızıdan. Sonu gelmez."

- "Bak bana" diyor, göz göze geldikleri zaman da ekliyor; "sen Koyulhisar'a, Yarhisar'a, İnegöl'e ve Aydos'a ve Bilecik kalesine ılgar ederken, Ertuğrul beğ gazi'nin ulu yoldaşları Söğüd'de sancılanır mı olaydı? El açar dua ederlerdi. Söğüd'e hoşluklar serperlerdi. Bize güç, atlarımıza hız olurlardı."

Ve, Gazi hân, yoldaşının büsbütün utandığını görünce, daha da yumuşayan sesiyle, daha dostça anlatıyor:

O sızının sonu yoktur; çünkü Bursa'nın öteleri vardır. Ve, bugün Bursa önlerinde olanlar, yarın kendi durumlarında olacaktır; Bursa ötelerine gidemeyeceklerdir; oğulları gidecektir: Ve bütün çocuklar için, kendilerinin gidemeyeceği, kendilerinden sonra gelenlerin gidebileceği öteler olacaktır.

Ve, onlara kalacak yiğidlik de bunun idrâkidir, kabulüdür.

Ve ululuğu bu yiğitlik yapmaktadır.

Ve, en değerli olan şey, ötelere yol açmak, yön vermektir.

Ve, ötelere giden yollarda, daha sonra gelenlerin yol sürmelerini sağlayacak bir konak kurabilmektir.

Gazi hân son olarak, koca yoldaşına,

- "Hey Sungur" diyor; "Biz bunu yaptık. Gönül rahatlığı dururken yerinmek ve sancılanmak neye?"

* * *

Osman Gazi Hân bu söylediklerindendir; bu söylediklerinin kurduğu tutumlar, davranışlar toplamıdır. Bu anlayış, bu tutum, bu davranış toplamı, yâni Osman Gazi Hân kişiliği bir ışık gibi ve gün doğumu nasıl renkleri, biçimleri belirtir, ortaya çıkartırsa, tıpkı öyle, erleri, yaşlı kocaları, karıcıkları ve ermekte olanları ile, bütün Oğuz'u kurmaktadır.

Sonra, bir sabah, durgun, solgun ve bitkin Malhun Hatun, evinin aşlığında, bazlama pişirdiği tandırın başında, olduğu yere, inlemeden, bir tek ses çıkarmadan yığılıp kalıyor; can veriyor.

Sonra bir şeyler oluyor, insanlar bir şeyler yapıyor; Gazi Rahman salâ veriyor. Yahşı Fakı, hatun kişi niyetine deyip namaz kıldırıyor. Kürekler bir tabutun üstüne topraklar atıyor. Gazi Rahman ve Yahşı Fakı, Kur'an okurken Gazi hân da toprak atıyor.

Ama, bütün bunlar olurken Gazi hân, sanki, bütün bunların olduğu yerlerde değildir, oradakilerle beraber değildir; sanki, evinin aşlığında, tandır başında yığılıp kalan ve hep orada yapayalnız kalacak olan, Osmancık'la, Osman Beğ'le birlikte yapayalnız kalacak olan odur; Osman Gazi Hân'dır.

ALTINCI BÖLÜM

Dünya'da garib
bir yolcu gibi ol
Hadîs

Ölümdür bu gelen. Azrail'in ayak sesleridir işittiği. Osman Gazi Hân biliyor bunu. Hem de, Malhun Hatun'u toprağa verdiği günden beri:

Aradan iki aya yakın zaman geçmiştir. Azrail hep baş ucundadır. Ama Gazi hân gene de hazır değildir. Bir burukluk var içinde: Gece, gündüz, dudakları kıpır kıpır, Allah'tan mehil diliyor.. bir müjde için.. orada, o gümüşlü kubbenin altında yatacağını bilmek için.. gördüğü ve yaşamakla eşit değerde bir soy, sop ülküsü yaptığı rüyânın gerçekleşebileceğine inanmak için!

Osman Gazi Hân; ancak o zaman, ancak Bursa alınırsa erebilecektir gönül rahatlığına ve ancak o zaman gülümseyerek, "Hoş geldin, hoşnudluk getirdin" diyebilecektir Azrail'e; çünkü ancak o zaman hazır olabilecektir Münker ile Nekir'e; çünkü ancak o zaman inanacaktır Allah'ın kendisine bağışladığı ömrü, gücü, mutlulukları hak ettiğine, iyi kullandığına, doğru kullandığına.

Bâdemler çiçeğe durmuştur ve Osman Gazi Hân, dayanılmaz sancı nöbetlerinden birinde başını sağdan sola atarken, pencereyi, pencerenin ötesindeki pembe donanmış ağaçları görüyor.

Ve, Gazi hân, hoş sözlü, hoş gülüşlü Ak Temür'ü hatırlıyor; mırıldanıyor:

- "Biz ayaza direndik."

Ama, hak edilen meyve nerede?

Dayanılmaz ağrılar çekmektedir. Bitkindir. Kımıldanacak hâli kalmamıştır; ama meyve nerede?

Soruyu bulunca, bitkinliğine rağmen, Deli Dumrul'laşmak hırsıyla sarsılıyor:

- "Beni Bursa'ya gömün."

Bursa'ya, Bursa önlerindeki Orhan Beğ gazilerine işittirmek için ünlemek istemiş, ama sâdece inleyebilmiştir.

Bunu anlıyor ve aczi, düşkün hâli, duyduğu Deli Dumrullaşmak hırsını körüklüyor ve imkânsızı zorluyor. Başarıyor da:

Yattığı keçenin üzerinde doğrulmuş, kollarını uzatmıştır. Ne kadar da uzundur bu kollar.. yedi adım ötede, kapının eşiğinde, bir Kelime-i Şehâdetlik mesafede duran Azrail'in tırpanına ulaşacak, kapacak ve -Kalanoz'un kılıcıymış gibi- ikiye bölecek sanılırdı.

Bir yanında Sungur, bir yanında Gazi Rahman, telâşla.. ve korkuyla kollarını tutuyorlar: Ölümü bekledikleri belli.

Ve görüyor bunu Gazi hân.

Ve, Âl-i İmrân sûresinden mırıldanıyor:

- "O, vâdesiyle yazılmış bir yazıdır."

Üzüntü yok.. korku hiç yok; sâdece hüzün, sâdece niyaz:

Bir parça mehil.. müjdeye yetecek kadar mehil!

Oda, yeniden, en soylu tevekkülün durgunluğuna dönüyor. Şimdi bütün ev ve bütün sokaklar ve bütün bahçeler sessizdir.

Derken -mucizelerin hası- nal sesleri... Dünya'nın en hızlı nal sesleri işitiliyor.. bütün Dünya'nın işittiği ve Dünya döndükçe işitilecek nal sesleri işitiliyor.

Sungur dışarı fırlıyor ve göz açıp kapayana kadar da dönüyor; nefes nefesedir:

- "Gözün aydın, hânım; Bursa bizimdir."

Halsiz boyun ona doğru dönüyor. Fersiz bakışlardan şakacı bir gülümseyiş belirip sönüyor. Fersiz ses mırıldanıyor:

- "Gene geç kaldın Sungur."

Çünkü, nal seslerinden almıştır Gazi hân müjdeyi: Nalların sesinden iyi anlar Gazi hân.

Hep aynı yollarda, hep aynı hızla gitseler veya gelseler de, nallar sevinmekte midir, yerinmekte midir, bilir o.

O uzun, o güçlü kollar, şimdi çocuk kolları olmuştur. Yaba iriliğindeki eller çocuk elleri olmuştur; gökyüzüne doğru açılmıştır:

Osmancık.. Osman Beğ.. Osman Beğ gazi.. Osman Gazi Hân duasını okuyor, şükrediyor ve hep gülümsüyor artık.. eşiğe bakarak-

Eşikteki, artık, Azrail değil de, az sonra yeniden kavuşacağı gönül sultanı, Zümrüdanka'sı Malhun Hatun'dur.

Ve, Osmancık, Osman Beğ, Osman Beğ gazi.. Ertuğrul beğ gazi oğlu Osman Gazi Hân artık hazırdır, huzurludur, mutludur. Ağrıları, sancıları dinmiştir; burukluk silinip gitmiştir. Kasları katılaştıran gerilim çekilmiştir. Duyduğu tek şey, artık, nice gazâlar sonrası duyduğu hoş yorgunluktur:

Artık dinlenecek, bütün gazâların ve, asıl önemlisi, en büyük, en sağlam temeli atmanın yorgunluğunu çıkaracaktır.. sanki.

Sanki değil, tıpkı öyle.

Osman Gazi Hân'ın iri elâ gözleri yumuluyor. Ama, gür kaşları, uzun kirpikleri, sert bıyıkları, kemerli burnu ve köşeli çenesiyle, o kara yağız yüz gülümsemektedir:

- "Uyudu" diyorlar.

Oysa, Osman Gazi Hân, gözlerini mutlulukla yummuş, hatırlamaktadır:

Bir bir hatırlıyor, dinlediklerini hatırlıyor.. gördüklerini hatırlıyor.. deliliklerini hatırlıyor.. durulup arınışını, büyük yörüngeye yerleştirilişini hatırlıyor.. yerleri, olayları, halleri hatırlıyor.. gerçek doğuşunu hatırlıyor.

Osman Gazi Hân şimdi, son dönemecindeki sayılı dakikalarda, Uludağ'dan da büyük ve yüklü bir hâtıralar dağıdır; Osman Gazi Hân şimdi zamanının iki ucunu -tesbih gibi- birleştirmiştir. Osman Gazi Hân şimdi zamanı'na, Kartal Doruğu'ndan Kayı göçüne bakar gibi bakmaktadır.

Herkes ve her şey yanı başındadır:

Osmancık yanı başındadır.. yoldaşlarıyla birlikte.

Sivrikaya yanı başındadır.. yıldızların kum gibi kaynaştığı gecesi.. ve Ede Balı ile birlikte; Ede Balı'nın gülümseyen sesiyle birlikte.. kelimeleri ile birlikte.

İnönü yanı başındadır.. yanıp tutuşan, aşkıyla perişân Osmancık'la birlikte; Osmancık yoldaşları ile birlikte; Mihail Kosses'le ve Mihail

Kosses'in arkadaşları ile birlikte; konuk ağırlayan Mahmud beğ'le birlikte.. ve Al Zahid baskınıyla birlikte.

(Ve, gene Ede Balı ile birlikte. Ve, Malhun Hatun ile birlikte; çünkü, Osmancık, o baskın vuruşmasında, bir kancık kılıçla, bir kör okla, Osman Beğ'i, Osman Beğ gazi'yi, Osman Gazi Hân'ı satıp gidebilirdi. Kayı'yı, Oğuz'u satıp gidebilirdi).

Ve, İtburnu yanı başındadır.. tekkesiyle, tekkesindeki o odasıyla, Malhun Hatun'a bakan, Malhun Hatun'a açılan o penceresiyle. Ve, gene, Ede Balı ile.. Ede Balı sesiyle, Ede Balı cümleleri ile birlikte.

Ve, Harlak yanı başındadır.. tek eviyle, Uruz Derviş'le birlikte.. Uruz'un köpeği Bozoğlan'la birlikte.. sonra, Gökçe Bacı ile.. gelinleri, torunları, çoğalan evleri, mescidi, değirmeni, iş yerleri ile birlikte.

Ve, İkizce.. Yeğli pazarı.. Aydos.. Koyul Hisar.. İnegöl.. Çakırpınarı.. Bilecik.. Yarhisar.. ve ötekiler.. kılıç şakırtıları.. nâralar.. ılgarlar.. at kişnemeleri.. düşen yiğitler.. Bay Koca.. Savcı beğ.. ve cenaze törenleri.. ve göçler.. düğünler.. Bânu Çiçek.. Sâniye.. Nilüfer.. hepsi, hepsi yanı başındadır.

Ve, hepsi, hepsi, daima Tepepınar'daki büyülü rüyasıyla birlikte; daima Ede Balı'yla birlikte, Malhun Hatun ile birlikte, Zümrüdanka ile birlikte.. doğumlarla birlikte; Orhan Beğ'le birlikte.

Ve, Osman Gazi Hân.. yüzünde, o büyülü rüyasının nurları, gülümsemektedir. Uzun ve gür kirpikleri önce titriyor, sonra oldukları gibi kalıyor; kıpırdayan dudakları donuyor.

Ertuğrul beğ gazi oğlu, Cankız'dan doğma Osman gâzi hân son nefesini vermiştir. Ruhunu Bursa'ya, Gümüşlü Kubbe'ye uçurmuştur.

Yahşı Fakı.

- "Bâkî olan Allah'dır" diyor.

Kur'an okuyan Gazi Rahman'ın sesi yükseliyor.

Osman Gazi Hân'dan kalanlar

Osman Gazi Hân'ı, Yahşı Fakı ile Candarlı Kara Halil yıkayıp kefenledi ve tabuta koydu. Onu Söğüd'e götürdüler; çünkü Orhan Beğ,

- "Bursa'ya vakit gerek" demişti.

Şeyh Ahi Şemseddin, Ahi Hasan, Karaoğlan gibi Konya bilginlerinin de bulunduğu törende, büyük kalabalığın içinden ağlayan, inleyen, feryâd ü figan eden çıkmadı.

Ve, Köse Mihal, mezara toprak atan Orhan Beğ'e bakarken, Ertuğrul beğ gazi'nin mezarı başındaki Osman Gazi beğ'i görür gibi oldu. Gözpınarları bunun için doldu.

Bilginler, ertesi gün, başta Orhan Beğ gazi ile Alâaddin beğ olmak üzere, bütün aileyi topladılar.

- "Ölüm hak, miras helâl" dediler.

Bunun üzerine, Osman Gazi han'ın bıraktığı varlığın sayımı yapıldı:

Osman Gazi Hân'ın, Denizli bezinden sarıklık bezi, Alaşehir dokumasından sancakları, kını ve kabzası sâde bir kılıcı, bir tirkeşi, bir mızrağı, bir sırt'lak telekesi, bir çift sokman çizmesi, bir tuzluğu, bir kaşıklığı, Sultanönü'nde ve Yenişehir'de sekiz yüğrük atı, iki de koyun sürüsü vardı.. konukları için beslediği!

Altını, gümüşü, akçası hiç yoktu!

Köse Mihal bunu görünce, nice ganimetleri, özellikle tekfürün altın tepeceğini hatırladı. Yahşı Fakı da, o cuma, camide,

- "O, dünyada bir garib, bir yolcu gibi oldu" dedi.

Osman Gazi Hân, her şeyi Oğuz için edinmiş, Oğuz'a vermişti. Ve, Osman Gazi Hân, Oğuz'a, ayrıca, oğlu Orhan ile torunu Murad'ı bırakmıştı.

—— o ——